

1^e Begrotingswijziging 2020

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
Bestuurlijke inleiding	5
Doorwerking van het Coalitieakkoord in de Begroting 2020	7
Leeswijzer	9
Financieel beeld	13
Ambities	29
Ambitie 1 Samen werken aan Zuid-Holland	31
Ambitie 2 Bereikbaar Zuid-Holland	39
Ambitie 3 Schone energie voor iedereen	53
Ambitie 4 Een concurrerend Zuid-Holland	65
Ambitie 5 Versterken natuur in Zuid-Holland	85
Ambitie 6 Sterke steden en dorpen in Zuid-Holland	95
Ambitie 7 Gezond en veilig Zuid-Holland	107
Overzicht Algemene middelen en Organisatie	119
Wettelijke indicatoren	127
Paragrafen	129
Paragraaf Bedrijfsvoering	131
Paragraaf Arbeidskosten (loonkosten en inhuur)	135
Paragraaf Subsidies	137
Financiële begroting	163
Overzicht baten en lasten	165
Algemene dekkingsmiddelen	166
Investeringskredieten	167
Reserves	168

Bestuurlijke inleiding

Bij het uitbrengen van deze beleidsrijke begroting bevinden we ons in onzekere tijden. We maken noodgedwongen pas op de plaats, letterlijk. Het coronavirus houdt Nederland in de greep en heeft daarmee ook zijn effect op Zuid-Holland. Een crisis die zich voordoet en waar we elkaar doorheen moeten helpen. Samen.

Noodgedwongen stilstaan ontslaat ons niet van vooruitkijken. Juist niet. De stikstofcrisis liet ons al zien dat de wereld om ons heen onvoorspelbaar is. De coronacrisis waar wij nu mee te maken hebben bevestigt dat in extreme vorm. Dit brengt nieuwe vraagstukken met zich mee. En dat vraagt om wijsheid, maar vooral ook om daadkracht vanuit de rol die wij als provincie kunnen nemen.

Het jaar van verkiezingen en onderhandelingen ligt achter ons, we hebben in deze begroting concreet vormgegeven aan de ambities die we als college met elkaar hebben uitgesproken. Samen met anderen. Want als provincie staan we midden in de samenleving. En we werken met diezelfde samenleving aan de maatschappelijke uitdagingen waar we samen voor staan.

We zijn ons ervan bewust dat de huidige omstandigheden effect gaan hebben op de begroting. Hoe dat precies zal lopen is op dit moment ongewis. De voorbereiding op de begroting was immers afgerond voor het uitbreken van de crisis, en wij bevinden ons er nu nog middenin. Waar nodig wordt u tussentijds door het college geïnformeerd en bij de Voorjaarsnota 2020 en de Kadernota 2021 wordt u meegenomen in de dan bestaande inzichten.

Dat betekent dus dat we doorgaan met het betrekken van de onze partners. Zoals we dat ook via de twee bijeenkomsten 'Zuid-Holland Ontmoet' gedaan hebben. Waarbij we ideeën en suggesties op ons Coalitieakkoord ophaalden bij inwoners, ondernemers en medeoverheden. Ook zijn er afgelopen periode suggesties binnengekomen via brieven en eind 2019 hebben we input gekregen van Provinciale Staten. Al deze suggesties hebben wij zorgvuldig afgewogen. Waardevolle input die helpt bij de verdere uitwerking van onze ambities ([Oogst "Zuid-Holland Ontmoet"](#)).

Wij hebben de begroting vernieuwd en opgebouwd langs grote opgaven die in Zuid-Holland spelen. Hierin brengen wij onze ambities samen. Geld kun je maar één keer uitgeven, dat vraagt om scherpe keuzes. We zoeken dan ook continue naar de meest efficiënte inzet van onze middelen en mensen om onze ambities te realiseren. Er zijn meerdere rode draden te ontdekken die aan alle hoofdstukken raken. Zo heeft de energietransitie invloed op meerdere maatschappelijke opgaven, evenals thema's als circulair en digitalisering.

Elke dag beter. Zuid-Holland. Dat is het motto van ons college. Een motto dat niet alleen naar buiten door mag klinken, maar ook in onze eigen organisatie. Doen wat je uitdraagt is dan ook een wezenlijk onderdeel van onze bedrijfsvoering. Sturen en bijdragen op de maatschappelijke opgaven dus, en ook zelf het goede voorbeeld geven. In tijden van crisis en daarna.

Het College van Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland
Maart 2020

Doorwerking van het Coalitieakkoord in de Begroting 2020

Wij hebben de begroting vernieuwd en opgebouwd langs grote opgaven die in Zuid-Holland spelen. Hiermee zijn de incidentele middelen die vrijgemaakt zijn in het Coalitieakkoord voor het merendeel in de begroting opgenomen, zie het overzicht hieronder.

(bedragen x € 1 mln)	Beschikbaar	Ingezet	Over	Mutatie	Resterend
Schone energie voor iedereen					
Schone energie	30,0	0,0	30,0	-30,0	0,0
Een concurrerend Zuid-Holland					
Economie	40,0	-1,4	38,6	-37,8	0,8
Erfgoed, cultuureducatie/participatie	25,0	-3,1	21,9	-15,7	6,2
Versterken natuur in Zuid-Holland					
Landbouw, natuur en bodemdaling	5,0	-0,6	4,4	-4,4	0
Sterke steden en dorpen in Zuid-Holland					
Sterke steden en dorpen	20,0	0,0	20,0	-20,0	0,0
Gezond en veilig Zuid-Holland					
Gezonde leefomgeving	10,0	0,0	10,0	-10,0	0,0
Financiën en organisatie					
MRB verlaging	19,6	-19,6	0,0		
6de gedeputeerde	1,6	-1,6	0,0		
Overig	8,8	-0,4	8,4	-5,6	2,8
Totaal	160,0	-26,6	133,4	123,6	9,8

Met Provinciale Staten wordt via de werkgroep financiën gewerkt aan de doorontwikkeling van de financiële spelregels. Dit is nodig omdat voor lange termijn er vraagstukken liggen over het dekken van structurele lasten met structurele baten en de ontwikkelingen van indexering/inflatie. Dit geldt over alle onderdelen van de begroting. Daarom gaat Gedeputeerde Staten het komende jaar een verdiepingsslag maken ten behoeve van deze vraagstukken. Worden de wettelijke taken voldoende structureel gedekt en kunnen we indexeringen voldoende opvangen? We beginnen hiermee bij het groen budget binnen de verschillende ambities omdat daar budgettaire knelpunten naar voren zijn gekomen. In afwachting van dit inzicht is bij de 1^e begrotingswijziging tijdelijk € 11,7 mln aan middelen ingezet vanuit het begrotingssaldo voor versterken natuur. Gedurende deze collegeperiode zal dit bedrag begrotingsbreed terug moeten vloeien naar het begrotingssaldo. Concernbrede autonome ontwikkelingen, zoals bijvoorbeeld pensioenpremies en nog onbekende ontwikkelingen worden niet gedekt binnen de € 160 mln vrijgemaakte incidentele middelen. Van de vrijgemaakte € 160 mln blijft er binnen Concurrerend Zuid-Holland en Overig een budget van totaal € 9,8 mln over waarbij GS verwacht dat deze voor toekomstige ontwikkelingen binnen de genoemde onderdelen in volgende begrotingsjaren ingevuld zullen worden.

Leeswijzer

Algemeen

Voor u ligt de 1^e Begrotingswijziging 2020 met beleidsrijke voorstellen. De voorstellen geven een nadere uitwerking van de ambities uit het Coalitieakkoord 2019-2023 “Elke dag beter, Zuid-Holland”. Ook de opzet en de inrichting van de begroting is afgestemd op het coalitieakkoord. De begroting geeft inzicht in de Zuid-Hollandse opgaven die de provincie aanpakt, hoe zij dat gaat doen en hoeveel financiële middelen daarbij in de periode 2020-2023 ingezet gaan worden. Deze opdeling is wettelijk bepaald in het [Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten](#).

De herziene Begroting 2020 is opgebouwd uit zes onderdelen:

1. Bestuurlijke inleiding
2. Financieel beeld
3. Beleidsbegroting: Ambitieplan
4. Beleidsbegroting: Paragrafen
5. Financiële begroting
6. Bijlagen

1) In de bestuurlijke inleiding worden de belangrijkste doelstellingen voor de komende periode weergegeven. Daarnaast wordt op hoofdlijnen ingegaan op een aantal belangrijke ontwikkelingen voor de provincie en wijzigingen in de begroting.

2) In het financieel beeld geeft de provincie inzicht in mutaties op het begrotingssaldo in het meerjarenbeeld 2020-2023 en het effect hiervan op de algemene reserve. Bovendien wordt aan een aantal bijzondere onderwerpen aandacht gegeven, namelijk de vast te stellen investeringskredieten, een lange termijn doorkijk en inzicht in hoe de begroting financieel is opgebouwd.

3/4) De beleidsbegroting, bestaat uit het ambitieplan en de paragrafen.

Een ambitieplan is een samenhangend geheel van activiteiten en bevat per ambitie;

- De doelstelling, in het bijzonder de beoogde maatschappelijke effecten, tenminste toegelicht aan de hand van de bij ministeriële regeling vast te stellen beleidsindicatoren.
- De wijze waarop ernaar gestreefd zal worden die effecten te bereiken, en de betrokkenheid hierbij van verbonden partijen.
- De raming van baten en lasten.

Paragrafen

In de begroting worden in afzonderlijke paragrafen de beleidslijnen vastgelegd met betrekking tot relevante beheersmatige aspecten, alsmede tot de lokale heffingen.

Nieuwe opzet van de begroting

De herziene begroting is qua indeling meer in lijn gebracht met het coalitieakkoord en daarom wordt er nu gesproken over de 7 ambities:

1. Samen werken aan Zuid-Holland
2. Bereikbaar Zuid-Holland
3. Schone energie voor iedereen
4. Concurrerend Zuid-Holland
5. Versterken natuur in Zuid-Holland
6. Sterke steden en dorpen in Zuid-Holland
7. Gezond en veilig Zuid-Holland.

Hoofdstuk 8 - Financiën en Organisatie - van het Coalitieakkoord 2019-2023 is opgenomen binnen organisatie (overhead) en de paragraaf Bedrijfsvoering.

Opbouw van een Ambitie

- De begroting kent dezelfde 3 lagenopbouw, alleen zijn de namen iets aangepast

- De Ambitie wordt verder uitgewerkt in
 - beleidsdoelen - Wat willen we bereiken?
 - beleidsprestaties - Wat gaan we daarvoor doen?
- Provinciale Staten stelt de uitwerking van de ambities en beleidsdoelen vast, Gedeputeerde Staten stelt de uitwerking van de beleidsprestaties vast.
- Aantal afzonderlijke financiële overzichten bij de ambities samengevoegd tot 1 overzicht per ambitie.
- Wettelijke Indicatoren worden in de beleidsbegroting in 1 overzicht gepresenteerd.

In de inleiding van elke ambitie staat wat de centrale maatschappelijke opgaven voor de leefomgeving van Zuid-Holland is. De in de ambitie opgenomen beleidsdoelen zijn uitgewerkt naar wat de provincie wil bereiken en met welke partijen wordt samengewerkt. De beleidsdoelen zijn verder uitgewerkt in beleidsprestaties, hier geeft Gedeputeerde Staten informatie aan Provinciale Staten wat er gedaan gaat worden om de beleidsdoelen te realiseren. De inhoud van het Coalitieakkoord 2019-2023 “Elke dag beter, Zuid-Holland” is daarbij leidend.

De begroting is nauw verbonden met het omgevingsbeleid. Er wordt toegegroeid naar een situatie waarin de ambities en de beleidsprestaties van zowel de begroting en het omgevingsbeleid identiek zijn aan elkaar. Daarnaast bevat de omgevingsmonitor indicatoren waarmee het beleid uit de begroting en het omgevingsbeleid gevolgd kan worden. Ook zijn in de begroting de wettelijk verplichte indicatoren op basis van het Besluit Begroting en Verantwoording opgenomen. Deze indicatoren zijn voor alle provincies gelijk, waardoor onderlinge vergelijking mogelijk wordt.

De ombouw van de begroting heeft in 2 fases plaatsgevonden. Als eerste zijn de bestaande middelen zoals die zijn vastgesteld in de originele begroting omgehangen naar de nieuwe doelen. Hiermee sluiten begroting en originele begroting op elkaar aan. In de tweede stap hebben de bijstellingen plaats gevonden, dit kunnen mutaties zijn in het kader van de intensiveringen maar ook mutaties in relatie tot bestemmingsreserves of mutaties tussen doelen etc.

Opbouw van de 1^e begrotingswijziging

Omdat het een begrotingswijziging betreft en niet de originele begroting zoals die in november altijd door Provinciale Staten wordt vastgesteld zijn alleen relevante onderdelen opgenomen in de 1^e begrotingswijziging.

Reserves

In de aangepaste opzet van de begroting is ervoor gekozen om de reserves te presenteren als;

1. Algemene reserve
 2. Bestemmingsreserves
- 1) Algemene reserve zijn middelen die voor integrale afweging beschikbaar zijn en nog onderdeel zijn van het begrotingssaldo.
- 2) Bestemmingsreserves zijn reserves die al uit het begrotingssaldo en de algemene reserve gehaald zijn voor een specifiek doel. De relatie naar de beleidsdoelen is nog steeds inzichtelijk.

Producten binnen de planning & control cyclus

De planning & control cyclus bestaat naast de begroting, kadernota, de voorjaars- en najaarsnota en de jaarrekening uit een 3-tal programma's die eenmaal per jaar als bijlage bij de begroting aan Provinciale Staten worden aangeboden te weten;

- Programma Zuid-Hollandse Infrastructuur (PZI)
- Programma Zuid-Hollandse Economie (PZE)
- Programma Zuid-Holland Groen (PZG).

De begroting is altijd leidend, hier worden de beleidsdoelen en inzet van middelen in geaccordeerd door Provinciale Staten. Deze wordt tweemaal per jaar bijgesteld door middel van de voorjaars- en najaarsnota. Bij de jaarrekening volgt de beleidsmatige en financiële verantwoording.

De 3 programma's geven hierop een nadere detailuitwerking van beleid naar projecten en de bijbehorende middelen. Daarnaast worden ze ook ingezet voor communicatie naar buiten toe.

In de kadernota wordt een meerjarig financieel beeld gegeven van de financiële positie van de provincie rekening houdend met (externe) ontwikkelingen en strategische afwegingen.

Tegelijk met de kadernota wordt jaarlijks in het voorjaar een Kaderbesluit Infrastructuur opgesteld. Het Kaderbesluit bevat strategische keuzes rond aanpassing en verdeling van financiële ruimte binnen de ambitie Bereikbaar Zuid-Holland en het Programma Zuid-Hollandse Infrastructuur (PZI) voor zowel instandhouding van infrastructuur als de aanleg van nieuwe infrastructuur. De effecten hiervan, bijvoorbeeld het verschuiven van kapitaallasten worden opgenomen in de kadernota.

In onderstaand voorbeeld staan welke producten wanneer worden gemaakt voor Begroting 2021.

P&C cyclus	Juli 2020	November 2020	Juli 2021	Oktober 2021	Juni 2022
Begroting 2021	Kadernota	Begroting	Voorjaarsnota	Najaarsnota	Jaarrekening
PZI	Kaderbesluit PZI	PZI begroting			Voortgangsrapportage Infrastructuurprojecten
PZE		PZE begroting			PZE jaarrekening
PZG		PZG begroting			PZG Voortgangsrapportage

Ambitie Bereikbaar Zuid-Holland

Het Programma Zuid-Hollandse Infrastructuur (PZI) is een uitwerking binnen de ambitie Bereikbaar Zuid-Holland voor aanleg, verbetering en onderhoud infrastructuur. De ambitie beslaat daarnaast de budgetten voor de openbaar vervoer concessies, het Regionaal Ondersteuningsbureau Verkeersveiligheid, de Subsidieregeling Mobiliteit en het Verenfonds. Daarnaast is er budget voor (beleids)onderzoek. In het Programma Mobiliteit wordt voor Bereikbaar Zuid-Holland nog nader uitgewerkt welke activiteiten zullen worden uitgevoerd in de komende jaren.

Financieel beeld

Mutaties begrotingssaldo 2020-2027

Onderstaand overzicht geeft de mutaties in het begrotingssaldo weer vanuit de structurele doorwerking van de 1^e Begrotingswijziging 2020. Per saldo is op basis van deze mutaties sprake van een daling van het begrotingssaldo in 2020 met € -28,4 mln. Het begrotingssaldo voor jaarschijf 2020 komt daarmee op € -24,7 mln. De € -28,4 mln wordt (conform de begrotingssystematiek van de provincie) onttrokken uit de algemene reserve.

(bedragen x € 1 mln)		Huidige collegeperiode				Nieuwe collegeperiode			
		2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
A	<u>Mutaties eerdere P&C producten</u>								
1	Mutaties in begrotingssaldo in eerdere P&C producten	3,7	40,2	43,1	45,7	56,4	53,1	43,3	43,0
	Totaal (A) Mutaties eerdere P&C producten	3,7	40,2	43,1	45,7	56,4	53,1	43,3	43,0
B	<u>Ontwikkelingen binnen de Algemene dekkingsmiddelen en Organisatie</u>								
	Ambitie Organisatie								
	<i>Autonome ontwikkelingen</i>								
1	Sociale premies en pensioenpremies	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6
2	Verzekeringen	-0,2	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
	<i>Resterende ontwikkelingen</i>								
3	Inzet op verjonging en kwaliteitsimpuls (trainees)	-0,7	-1,3	-1,3	-0,7				
4	Pilot levensfasebewust personeelsbeleid	-0,1	-0,4	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,4	-0,1
5a	Warmte koude opslag: Besparing	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
5b	Warmte koude opslag: Kapitaallasten	0,0	0,0	0,0	0*	0*	0*	0*	0*
6	Overig < 0,5 mln	-0,2	-0,1	-0,1	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
	Totaal B: Exogene/Algemene ontwikkelingen	-1,6	-2,4	-2,5	-1,7	-1,1	-1,1	-1,0	-0,7
C	<u>Ontwikkelingen binnen de Ambities</u>								
	Ambitie Schone energie voor iedereen								
1	Duurzame en ruimtelijk passende elektriciteitsvoorziening	-1,7	-1,5	-1,5	-1,4				
2	Samenwerken en bevorderen draagvlak in de energietransitie	-2,5	-1,5	-1,3	-1,3				
3	Faciliteren van gemeenten bij besparen en overschakelen op schone energie	-0,5	-0,7	-0,7	-0,7				
4	Verduurzaming warmtevraag gebouwde omgeving	-1,8	-1,0	-1,0	-0,9				
5	Verhogen energie-efficiëntie en mede-ontwikkelen energie-infra		-1,2	-1,7	-2,8				
6	Vernieuwen en innoveren van het energie- en grondstoffen (eco)systeem	-0,4	-1,4	-1,3	-1,3				
7	Aanvullen risico reserve energiefonds	-2,0							
	Ambitie Sterke steden en dorpen in Zuid-Holland								
8	Programma Versnellen woningbouw	-2,0	-4,0	-4,0	-1,0				
9	Betaalbare woningvoorraad op peil	-2,0	-3,0	-3,0	0,0				
10	Programma Vitaliteit Leefomgeving	-0,3	-0,3	-0,5	0,0				

(bedragen x € 1 mln)		Huidige collegeperiode				Nieuwe collegeperiode			
		2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
	Ambitie Concurrerend Zuid-Holland								
11	Innovatie	-6,8	-5,0	-8,5	-8,6				
12	Digitaal	-0,3	-0,2	-0,1	-0,3				
13	Circulair	0,0	-0,8	-0,8	-0,8				
14	Human Capital	-0,7	-2,0	-2,0	-1,2				
15	Archeologie	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4				
16	Cultuurparticipatie	0,0	-0,3	-0,3	-0,3				
17	Erfgoedlijnen	-1,3	-4,0	-4,0	-4,0				
	Ambitie Gezond en veilig Zuid Holland								
18	Recreatie Sport, kennisontwikkeling en Innovatie		-1,2	-0,8					
19	Klimaatadaptatie en bodemdaling stedelijk gebied	-0,8	-0,8	-0,8	-0,5				
20	VTH Zeer Zorgwekkende Stoffen	-0,5	-1,0	-1,0	-0,7				
21	Samenhangend beleid kader Gezond en Veilig	-0,3	-0,6	-0,6	-0,4				
	Ambitie Versterken natuur in Zuid-Holland								
22	Nationale parken (aanvraagfase)	-0,3	0,0	0,0	0,0				
23	Nationale parken (continuering)	0,0	-0,2	-0,2	-0,1				
24	POP 3 uitfinanciering	-0,4	-0,8	-0,5	0,0				
25	Interbestuurlijke programma vitaal platteland	-0,2	-0,2	-0,2	0,0				
26	Uitvoering klimaatakkoord (bodemdaling, IBP veenweidegebied)	-0,5	-1,8	-1,9	-1,9				
27	Provinciaal landbouwbeleid en leerervaring	-0,3	-0,8	-0,8	-0,8				
28	Groene cirkels	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3				
29	Uitvoering wet natuur	-0,3	-0,3	-0,2	-0,2				
30	BIJ12 uitkering faunaschade	0,0	-0,3	-0,3	-0,3				
31	Grevelingen	-0,4	-0,4	-0,4	-0,3				
	Totaal C: Ontwikkelingen binnen de programma's	-26,8	-35,6	-38,9	-30,3	0,0	0,0	0,0	0,0
	Totaal (B+C) intensiveringen	-28,4	-38,0	-41,4	-32,0	-1,1	-1,1	-1,0	-0,7
	Begrotingsaldo Totaal (A+B+C)	-24,7	2,2	1,7	13,8	55,4	52,0	42,4	42,3

*De kapitaallasten worden in de Voorjaarsnota 2020 verwerkt.

Toelichting mutaties begrotingssaldo 2020-2027

A. Mutaties eerdere P&C-producten

1 Mutaties in begrotingssaldo in eerdere P&C-producten

Dit zijn mutaties die voor de betreffende jaarschijven in eerdere P&C producten hebben plaatsgevonden.

B. Exogene/Algemene ontwikkelingen

Ambitie Organisatie:

1 Sociale premies en pensioenpremies

De effecten van de verhoging van de werkgeverslasten per 1 januari 2020 worden in deze begrotingswijziging verwerkt. Dit leidt tot een toename van de loonkosten in 2020 met € 0,55 mln en bedraagt 0,4% van de loonsom. Het additionele bedrag van € 0,55 mln wordt gedekt vanuit de algemene middelen.

2 Verzekeringen

Verschillende verzekeringsmaatschappijen hebben zich uit de uitgebreide gevarenverzekering teruggetrokken. Hiervoor zijn nieuwe verzekeraars gezocht. Door een ongunstige verzekeringsmarkt en vermindering van concurrentie, stijgt de premie structureel met € 0,07 mln vanaf het boekjaar 2020. Daarnaast vindt in 2020 voor de nieuwe brandverzekering een taxatie plaats van alle provinciale gebouwen. De kosten van deze taxatie bedraagt incidenteel € 0,1 mln.

3 Inzet op verjonging en kwaliteitsimpuls (trainees)

In het huidige collegeperiode 2020-2023 wordt met een nieuwe WO-traineeprogramma gestart. Het betreft een tweejarig leer-werkprogramma voor talentvolle academisch gevormde jongeren zonder (relevante) werkervaring. In deze twee jaar worden deze talentvolle jongeren breed gevormd, doen zij hun eerste werkervaringen op en worden zij 'klaargestoomd' voor het echte werk. Het trainee programma vormt daarmee een effectieve impuls aan verjonging en kwaliteitsverbetering van ons personeelsbestand. Deze impuls vergt een tijdelijke financiële investering, die daarna rendeert en binnen de reguliere arbeidscapaciteit kan worden opgevangen. Het budget voor een groep van 10 trainees bedraagt (voor een periode van 2 jaar) € 1,3 mln. Dit omvat loonkosten ad € 1,1 mln en kosten voor werving en ontwikkelprogramma ad € 0,2 mln. In deze collegeperiode worden 3 groepen trainees geselecteerd. Totale incidentele claim bedraagt € 3,9 mln voor de gehele periode.

4 Pilot levensfasebewust personeelsbeleid

Het uitgangspunt van het Levensfasebewust Personeelsbeleid is om continu, samen met de medewerkers, te zoeken naar verbetering, vernieuwing en duurzame, integrale oplossingen om duurzaam inzetbaar te blijven als medewerker en op die manier een goed werkgever te zijn voor medewerkers in verschillende levensfasen. De kern van levensfasebewust personeelsbeleid (LFBP) is om een goed werkgever te zijn voor alle levensfasen. We zijn een organisatie met individuele medewerkers, die op verschillende momenten om maatwerk kunnen vragen. Het budget is gericht op individueel maatwerk voor de doelgroep van medewerkers van 62 jaar en ouder, die duurzaam beperkt zijn in hun huidige functie en waarvan de huidige functie is ingeschaald binnen de schalen 1 tot en met 7, dit kan uitgevoerd worden in periode 2020 t/m 2027.

5a Warmte-Koude opslag: Besparing / 5b Warmte-Koude opslag: Kapitaallasten

De bestaande installatie voor ondergrondse opslag van koude voor koeling van het Provinciehuis is technisch afgeschreven. Voor Gebouw C is een warmte- koudeopslag (WKO) installatie inbegrepen in de renovatie. Voor de gebouwen ABDE moet deze installatie worden vernieuwd om instandhouding van koeling te realiseren. Tijdens de renovatie van Gebouw C doet zich de mogelijkheid voor om te kiezen voor een integrale aanpak en de realisatie van één grote WKO installatie met de grote voordelen om een goede eerste stap te zetten in de verduurzaming van het Provinciehuis, het gestand doen van onze intenties richting de Green Citydeal van

Energierijk Den Haag en het voorkomen van een grote desinvestering. Om dit te realiseren is een investering nodig die wordt terugverdiend door een structurele daling van onderhouds- en energielasten.

6 Overig < € 0,5 mln

Diverse kleine mutaties.

C. Ontwikkelingen binnen de programma's

Ambitie Schone energie voor iedereen:

1 Duurzame en ruimtelijk passende elektriciteitsvoorziening

Wij dragen bij aan een stabiel en zeker netwerk voor elektriciteitsvoorziening, dat robuust en toekomstbestendig is. Daarbij wordt hernieuwbare energie opgewekt door zonne-energie en waar nodig aangevuld met windenergie en innovatieve oplossingen passend in de ruimte. De mogelijkheden voor duurzame elektriciteit worden verankerd in het provinciale omgevingsbeleid.

2 Samenwerken en bevorderen draagvlak in de energietransitie

Wij werken samen met gemeenten, netbeheerders en andere stakeholders aan de realisatie van 7 Regionale Energiestrategieën. In de RES wordt het aanbod van warmtebronnen en warmtebehoefte aan elkaar gekoppeld en wordt in gezamenlijkheid bepaald op welke locaties wind- en zonne-energie wordt opgewekt.

Wij ondersteunen actieve burgers en stimuleren mede-eigenaarschap en coöperaties bij projecten voor besparing en opwek van duurzame energie. Hiertoe beheren wij onder meer een subsidieregeling lokale initiatieven en zetten we onze kennis in bij relevante partijen en netwerken.

3 Faciliteren van gemeenten bij besparen en overschakelen op schone energie

Wij ondersteunen gemeenten bij het opstellen van de warmtetransitievisies waarmee zij de gebouwde omgeving energiezuinig maken. Woningen en utiliteitsbouw worden geïsoleerd en van het aardgas afgehaald en met duurzame energiebronnen gevoed. Wij stimuleren dat nieuwbouw tenminste energie neutraal wordt.

4 Verduurzaming warmtevraag gebouwde omgeving

Wij dragen bij aan het betrouwbaar, betaalbaar, duurzaam en veilig beschikbaar stellen van warmte voor het stedelijk gebied door opslag en transport, onder meer via regionale warmtetransportnetten met onafhankelijk netbeheer. We stimuleren en faciliteren projecten waarbij restwarmte, geothermie en lokale bronnen optimaal benut worden voor de verschillende vormen van warmtevoorziening. In samenwerking met andere partijen komt warmte beschikbaar voor de eindgebruiker, waaronder toepassingen in de glastuinbouw.

5 Verhogen energie-efficiëntie en mede-ontwikkelen energie-infra

Wij dragen bij aan de ontwikkeling binnen de industrie om energie te besparen, CO₂ af te vangen en te hergebruiken en mee te helpen aan een toekomstbestendige energie-infrastructuur en systeemintegratie.

6 Vernieuwen en innoveren van het energie- en grondstoffen (eco)systeem

Wij zetten in op de ontwikkeling van CO₂-vrije energiebronnen en -dragers, zoals het gebruik van groene waterstof, warmte en duurzaam opgewekte elektriciteit. Wij stimuleren de opwek van schone elektriciteit en het gebruik van schone grondstoffen en faciliteren dit ruimtelijk. Wij dragen bij aan besparing en vermindering van het gebruik van fossiele grondstoffen door recycling en de ontwikkeling naar een circulaire economie te stimuleren. Wij stimuleren technische en institutionele innovaties en het bijeenbrengen van het energie-ecosysteem.

6 Aanvullen risicoreserve energiefonds

Als gevolg herijking risicoprofiel van nieuwe subsidies voor het WbR, waarbij rekening gehouden is met de meest recente ontwikkelingen.

Ambitie Sterke steden en dorpen in Zuid-Holland:

8 Programma Versnellen woningbouw

In Zuid-Holland moeten het komende decennium een fors aantal woningen gerealiseerd worden. De provincie bouwt zelf geen woningen, dit doen marktpartijen en woningbouwcorporaties. Wel gaat de provincie actief meewerken om er voor te zorgen dat projecten met een groot aandeel betaalbare woningbouw sneller gestart kunnen worden. Dit wordt gedaan door:

- meewerken op locatieniveau om knelpunten weg te nemen door inzet van expertise en middelen;
- samen met Rijk, gemeenten, marktpartijen en woningbouwcorporaties werken aan een constante bouwstroom door afspraken (o.a. Woondeal Zuidelijke Randstad), kennisuitwisseling (o.a. organiseren jaarlijkse conferentie), lobby en agendering van knelpunten.

Om op locatieniveau te kunnen versnellen is het wenselijk om een financiële bijdrage te kunnen leveren om zo het 'laatste zetje' te kunnen geven waardoor het project kan starten. Voor dit doel is de komende 4 jaar in totaal € 11 mln uitgetrokken voor een knelpuntenpot waarop door gemeenten een beroep gedaan kan worden als aan bepaalde criteria wordt voldaan (o.a. ligging binnen BSD, nabij HOV, percentage betaalbare woningbouw, realisatie binnen 5 jaar). Voor meer informatie zie beleidsdoel 6.1.

9 Betaalbare woningvoorraad op peil

De provincie ziet er samen met gemeenten, woningbouwcorporaties en marktpartijen op toe dat er voldoende passende woningen zijn voor verschillende doelgroepen. Daarvoor gaat de provincie met name de volgende maatregelen nemen:

- Naast de reeds vastgestelde subsidieregeling ter stimulering van de meer evenwichtige verdeling van de sociale voorraad over de gemeenten in de Rotterdamse regio, wordt onderzocht of een dergelijke stimuleringsregeling ook voor Haaglanden en Holland-Rijnland beschikbaar kan komen. In de woondeal was deze mogelijkheid al aangekondigd.

Voor de invulling van deze maatregelen (met name de subsidieregelingen) is voor de komende periode € 8 mln extra beschikbaar. Voor meer informatie zie beleidsdoel 6.1.

10 Programma Vitaliteit Leefomgeving

Stad en land raken steeds sterker met elkaar verbonden. Ons landelijke gebied met zijn dorpen is meer dan ooit een proeftuin voor nieuwe oplossingen op terreinen als klimaat, energie en voedsel. In de vorige collegeperiode is een strategische verkenning gedaan naar wat belangrijk is voor de vitaliteit van dorpen in de landelijke gebieden, voor het verder uitwerken van dit vraagstuk is nu € 1 mln uitgetrokken. Voor meer informatie zie beleidsdoel 6.2.

Ambitie Concurrerend Zuid-Holland:

11 Innovatie

Het vermogen om snel op ontwikkelingen op gebied van energietransitie en digitalisering in te spelen is bepalend voor onze concurrentiekracht. Innovatie in het algemeen, maar met name op deze gebieden, is essentieel. Zeker ook voor het MKB. Wij stimuleren deze innovatie via subsidieregelingen, actieve rollen in regionale samenwerkingsverbanden en bijvoorbeeld het Startup in Residenceprogramma. Voor innovatie worden diverse subsidieregelingen die tot en met 2019 liepen, verlengd. Voor de Zuid-Hollandse campussen wordt € 6 mln vrijgemaakt, voor de netwerksubsidie RNIZ is dat eveneens € 6 mln. Daarnaast cofinanciert de provincie de EU-subsidie EFRO met € 8 mln. Voor het innovatieteam met onder meer Startup in Residence wordt € 1,5 mln gevraagd. Voor de inzet op Breed MKB (nieuw) is € 2 mln beoogd. Voor de biotechcampus en de biobased delta wordt circa € 3 mln vrijgemaakt.

12 Digitaal

Om de kansen die digitalisering biedt te benutten en risico's aan te pakken is samenwerking nodig tussen bedrijven, overheden, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties. De provincie Zuid-Holland zet zich in om deze samenwerking in de regio te versterken en de regio als digitale regio op de kaart te zetten.

Dit doen we onder andere door partijen samen te brengen en kennis te delen over de ontwikkeling van 5G en datacentra, onderzoek te doen naar de impact van Kunstmatige Intelligentie en Quantum, het verbinden van MKB-werkplaatsen voor digitalisering, het creëren van een internationaal veiligheidscluster en bewustwording bij het bedrijfsleven voor het belang van cybersecurity te stimuleren.

13 Circulair

In 2018 hebben PS besloten dat de provincie Zuid-Holland bij Circulaire Economie inzet op vier transitithema's: Bouw, Kunststoffen, Maakindustrie en Biomassa & Voedsel. Deze thema's zijn uitgewerkt in een strategie die in februari 2020 is voorgelegd aan PS. De strategie vraagt vervolgens om omzetting in beleidsbesluiten, een transitieagenda met partners en een uitvoeringsprogramma. Het aangevraagde budget betreft aanjaag-, proces- en onderzoeksmiddelen.

14 Human Capital

Er wordt voor Human Capital een meerjarig programmateam opgezet, in samenwerking met InnovationQuarter en de Economic Board Zuid-Holland; het voorgestelde budget is € 1,8 mln voor de periode 2020-2023.

Er wordt daarnaast een meerjarige subsidieregeling aangeboden waarin partijen subsidie kunnen aanvragen voor specifieke sectoren binnen de regionale arbeidsmarkt; voorgesteld wordt om hiervoor € 5 mln ter beschikking te stellen

(€ 1 mln hiervan is reeds als urgente aanvraag goedgekeurd).

Ambitie Erfgoed, cultuureducatie/participatie:

15 Archeologie

In de afgelopen bestuursperiode is een start gemaakt met het meer betrekken van publiek bij archeologie.

In het voorjaar van 2020 besluit GS over het opnieuw in werking stellen van de subsidieregeling publieksbereik archeologie.

16 Cultuurparticipatie

Om gemeenten bij hun taak te helpen betalen wij mee aan de Basisvoorziening cultuurparticipatie. Daarnaast biedt het nieuwe Rijkscultuurbeleid 2021-2024 kansen op cofinanciering. Verder start het Rijk een Programma Cultuurparticipatie om de toegankelijkheid van cultuur te vergroten voor moeilijk bereikbare groepen en de relatie te leggen met het sociaal domein.

17 Erfgoedlijnen

Voor de ontwikkeling van de erfgoedlijnen hanteren we een netwerkende aanpak. In lijn met het actuele overkoepelende omgevingsbeleid van de provincie. Voor het verder ontwikkelen van erfgoedlijnen zijn middelen nodig vanuit het coalitieakkoord.

Daarnaast zijn in 2019 de gedecentraliseerde middelen voor de restauratie rijksmonumenten naar beneden bijgesteld waardoor er vanaf 2019 jaarlijks € 2,3 mln beschikbaar is in plaats van € 3 mln. Om deze verlaging te compenseren wordt voorgesteld om middelen uit het Coalitieakkoord 2019-2023 hiervoor in te zetten.

Ambitie Gezond en veilig Zuid-Holland:

18 Recreatie, Sport, Kennisontwikkeling en Innovatie

Voor het bevorderen van een gezonde en beweegvriendelijke leefomgeving wordt ingezet op het onderhouden, beheren of versterken van de bestaande (sport)voorzieningen, zoals de routenetwerken voor wandelen, fietsen en paardrijden en de recreatiegebieden die in beheer zijn bij de natuur- en recreatieschappen of in eigendom van de provincie. Voor doorontwikkeling en innovatie wordt geïnvesteerd in kennisontwikkeling en kennisdeling, deels gebeurt dit in samenwerking met externe partners. Om burgers, jong en oud, te blijven betrekken bij het groen, wordt het programma groenparticipatie met betrekking tot inzet van vrijwilligers voortgezet.

19 Klimaatadaptatie en bodemdaling stedelijk gebied

Er is een bestuursakkoord ondertekend waar alle overheden afspraken hebben gemaakt over de inzet op klimaatverandering. Hierdoor is € 600 mln beschikbaar gekomen voor klimaatadaptatie. Door het Rijk zijn financiën vrijgemaakt om ontwikkelingen te stimuleren. Door de provincie is de afgelopen 2 jaar een intensieve samenwerking met 7 regio's opgezet.

Conform de afspraken in het landelijke Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA) brengen wij kwetsbaarheden in beeld (stresstesten), voeren wij risicodialogen uit, ontwikkelen we uitvoeringsagenda's, zoeken we meekoppelkansen en zorgen wij voor borging in eigen beleid en handelen. Wij faciliteren en stimuleren deze aanpak bij anderen. Dit doen we in samenwerking met relevante partners binnen en buiten via een aanpak per thema.

20 VTH Zeer Zorgwekkende Stoffen

Sinds 2017 is de provincie (PZH) bezig met het project uitvraag Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS). Na drie succesvolle uitvraagondes waarbij verschillende bedrijfstakken zijn gevraagd informatie te leveren over de binnen de inrichting aanwezige en geëmitteerde ZZS en potentiële ZZS, staat voor het komende jaar de vierde en laatste uitvraag op het programma. Daarnaast is met name de afvalsector in het vizier gekomen. De afvalsector blijkt een complexe keten te zijn waar veel (p)ZZS in verdwijnen en waarbij de omgevingsdiensten aangeven dat een aparte meerjarenprojectbenadering benodigd is. Landelijk zijn afspraken gemaakt over de actualisatie van de afvalvergunningen op ZZS. Bij deze actualisatie zal het acceptatie- en verwerkingsbeleid van de afvalinrichtingen, mede op basis van de aangekondigde landelijke meldingsplicht voor ZZS houdende-bedrijfsafvalstromen door de bedrijven moeten worden verhelderd en in nieuwe nog te standaardiseren voorschriften worden verankerd. Voor de uitvoering van de werkzaamheden rond Zeer Zorgwekkende Stoffen is een inschatting gemaakt dat in totaal voor de huidige collegeperiode € 3,2 mln benodigd is, met name voor de werkzaamheden die door de omgevingsdiensten zullen worden verricht.

21 Samenhangend beleidskader Gezond en Veilig

De huidige beleidsbeslissing gezonde leefomgeving is sterk gericht op groen. Deze zal in 2020 worden verbreed naar alle aspecten. De provincie heeft vanuit diverse taken een belangrijke rol bij het zorg dragen voor een gezonde en veilige leefomgeving. Het programma "Gezond en Veilig" heeft als ambitie om in al het provinciale beleid gezondheid als factor te benoemen en zo mogelijk te versterken. Op basis van bestaand beleid wordt toegewerkt naar een afwegingskader om effectieve keuzes te maken in het meekoppelen van gezondheid in provinciaal beleid en het faciliteren en uitvoeren van projecten, samen met de andere provinciale opgaven en met externe partijen, die bijdragen aan een gezond en veilig Zuid-Holland.

Ambitie Versterken natuur in Zuid-Holland:

22/23 Nationale parken

Het werken aan de Nationale Parken is in 2017 gestart (na de publieksverkiezing van mooiste natuurgebied van Nederland). Of het succesvol is moet blijken in 2021 als de parken de status Nationaal Park ook daadwerkelijk krijgen en er een gebiedsontwikkeling in gang is gezet waarmee de ambities worden gerealiseerd. Deze intensivering bestaat uit 2 fases: enerzijds voor het aanvragen van de status van Nationaal Park en vooral het verkrijgen van draagvlak hiervoor bij alle betrokken overheden en andere stakeholders. Daarna zal een subsidie moeten worden gegeven om het nieuwe nationaal park in stand te kunnen houden. Dit betreft € 0,2 mln per jaar.

24 POP3 uitfinanciering

Het POP3 wordt uitgevoerd in de periode 2014 tot en met 2023. Met het POP3 wordt uitvoering gegeven aan het Omgevingsbeleid (inclusief Visie en uitvoeringsagenda RGBL), het provinciaal Waterplan en het beleidskader Agrarisch natuurbeheer.

POP3-subsidies bestaan grosso modo voor 50% uit Europese middelen. Hierdoor heeft naast de provincie ook de RVO.nl een rol in de toetsing van de subsidieverstrekking. De uitvoering van het POP3 blijkt complexer dan

vooraf ingeschat. Hierdoor moeten er per dossier meer werkzaamheden worden verricht, is er meer personele capaciteit nodig en vallen de kosten van de RVO.nl hoger uit dan begroot. Middels de urgente claims is € 0,4 mln toegekend, dit is echter niet genoeg voor alle uitvoeringskosten voor o.a. RVO in 2020. Er zijn een tweetal grote risico's rond dit project: Mochten we de administratie niet op orde hebben, dan zullen we voor miljoenen aan Europese middelen terug moeten betalen (maximaal 50% van de totaal verleende subsidies). Ten tweede willen we zo veel mogelijk van de middelen uit Europa en van derden benutten voor de landbouwtransitie.

25 Interbestuurlijk programma vitaal platteland

De rijksbijdrage voor IBP Zuidwestelijke Delta wordt naar verwachting in de Meicirculaire 2020 meegenomen en in één keer overgemaakt aan het provinciefonds. De toekenning van gelden aan broedplaatsen zal verlopen via subsidieverlening. Daarbij wordt een bestuurlijke stuurgroep georganiseerd die besluiten zal nemen met betrekking tot de toekenning van de gelden en eventuele bijstelling. PZH treedt daarbij op als penvoerder. Voor het Rijk is het belangrijk dat de cofinanciering van de provincie zichtbaar is in de begroting, het gaat bij de Zuid-Westelijke Delta om € 0,3 mln.

26 Uitvoering Klimaatakkoord (bodemdaling en IBP veenweidegebied)

Ten behoeve van de aanpak van de bodemdaling in de veenweidegebieden is in het Klimaatakkoord voor 2030 een opgave van landelijk 1 Mton CO₂ afgesproken. De regie voor de realisatie ligt bij de gezamenlijke provincies via een integrale gebiedsgerichte aanpak. De bijdrage vanuit het Klimaatakkoord is landelijk € 276 mln tot 2030. Zuid-Holland is de provincie met het grootste areaal aan veenweidegebied en de opgave is daarmee van groot belang. Tegengaan van bodemdaling en CO₂, maar ook de vermindering van de stikstofemissie, gaat gepaard met verandering bij de landbouw als grootste grondgebruiker. Het vergroten van kennis over bodemdaling, het ontwikkelen van nieuwe en aangepaste vormen van bedrijfsvoering en nieuwe producten en verdienmodellen, zoals natte teelten (ander landgebruik), zijn de komende jaren nodig om de CO₂- en de stikstofopgave te realiseren. De afgesproken gebiedsgerichte aanpak, resulterend in een veenweidestrategie betekent dat ook wordt gekeken naar andere doelen zoals vergroting van de biodiversiteit en beleving van het gebied.

27 Provinciaal landbouwbeleid en leerervaring

De agrarische sector staat voor grote uitdagingen. Daarom zal de provincie in 2020 een landbouwstrategie opbouwen hoe deze volgende fase in de transitie naar een vitale landbouw kan worden ingericht. Daarmee ontstaat een sectorbrede aanpak die recht doet aan de verschillende urgenties en uitdagingen die in de verschillende gebieden en landbouwsectoren spelen.

Onderdeel is ook het herpositioneren van onze provinciale rol, waarbij nadrukkelijker wordt gekeken naar / lobby wordt opgezet richting strategische samenwerking met het Rijk en organiseren van EU-cofinanciering. De samenleving kijkt naar de provincie om mee te werken in de urgente maatschappelijke problemen rond stikstof, klimaat en bodemdaling en een gezonde landbouwsector.

28 Groene cirkels

Groene Cirkels is een samenwerkingsprogramma tussen provincie, multinationals, wetenschap, ketenpartijen en Ngo's. De Groene Cirkel Heineken loopt op dit moment zes jaar. Convenanten binnen de GC's Kaas en Bodemdaling en Farm Frites zijn in 2019 getekend voor drie jaar, met optie op verlenging. Vanuit het groenbeleid is onder meer voorzien in de subsidieregeling Groene Cirkels. Dit betreft een voortzetting van de succesvolle lopende groene cirkels en het nakomen van eerder gemaakte afspraken.

29 Uitvoering wet natuur

De uitvoering van de wettelijke VTH- taken op grond van de Wet natuurbescherming voldoet aan de wettelijke eisen. De huidige budgetten voor de onderwerpen stikstofproblematiek en soortenbescherming zijn echter niet dekkend. De verwachting is dat er op deze taken structureel meer budget nodig is voor het uitvoeren van de VTH-taken.

De uitvoering van deze taak is gemandateerd aan:

- Omgevingsdienst Haaglanden (vergunningverlening)
- Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (toezicht en handhaving)

Soortenbescherming

Nadat de taak in 2017 bij de provincies is neergelegd, blijkt dat de taak omvangrijker is dan hetgeen in eerste instantie is overgedragen door het Rijk. Dit heeft mede te maken met de aantrekkende bouw- en verbouwmarkt en de verschillende duurzaamheidsinitiatieven aan gebouwen waardoor er meer ontheffingen worden aangevraagd in het kader van soortenbescherming.

Leges

Het volledig kostendekkend maken door het verhogen van de leges wordt op dit moment provinciebreed onderzocht. Er bestaat het risico op extra handhavingskosten.

30 BIJ12 uitkering faunaschade

Op grond van de Wet natuurbescherming is de provincie verplicht om tegemoetkomingen te verlenen in schade die is aangericht door in het wild levende dieren. Ter uitvoering hiervan heeft GS BIJ12 gemandateerd om de tegemoetkoming in de faunaschade te verlenen binnen de provincie Zuid-Holland.

De tegemoetkoming in de schade wordt uitgekeerd indien de schade door in het wild levende beschermde diersoorten (door vraat, graven, wroeten of vegen) aan bedrijfsmatige landbouw is veroorzaakt. De Beleidsregel uitvoering Wet natuurbescherming Zuid-Holland bevat nadere regels hiervoor.

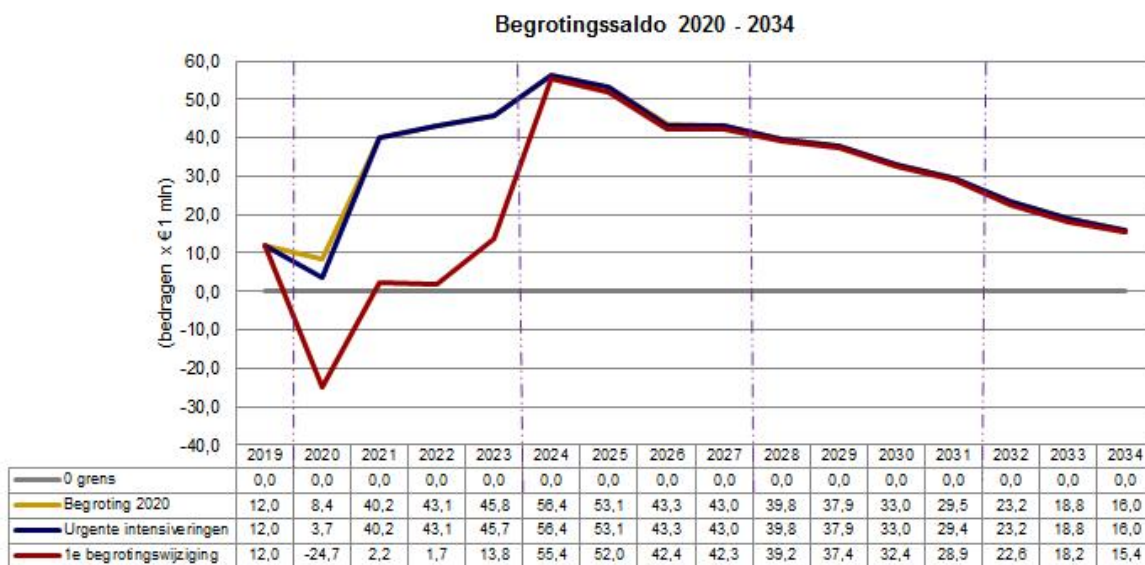
31 Grevelingen

In de Grevelingen is de waterkwaliteit sinds de afsluiting door de Brouwersdam in 1971 achteruit gegaan. Dit maakt het gehele ecosysteem kwetsbaar en daarmee staat de aantrekkelijkheid van dit belangrijke natuurgebied onder druk. Om de waterkwaliteit te verbeteren, willen Rijk en regio een doorlaat realiseren in de Brouwersdam om beperkt getij terug te brengen in de Grevelingen.

Al sinds het begin van de verkenning onderzoekt de provincie de mogelijkheden voor het opwekken van duurzame energie uit de getijdenbeweging in de doorlaat. Daarbij wordt integraal samengewerkt met drie ministeries (LNV, IenW en EZK), de twee provincies Zuid-Holland en Zeeland, de gemeenten Schouwen-Duiveland en Goeree-Overflakkee, Staatsbosbeheer en Rijkswaterstaat.

Om de terugkeer van getij goed op te kunnen vangen aan de randen van het meer wordt een programma van maatregelen opgezet. Dit programma geeft de regio nieuwe impulsen voor economische ontwikkeling op het gebied van toerisme en recreatie voor komende decennia. Dat is ook nodig om de goede balans te krijgen in het ecosysteem tussen onderwater- en bovenwaternatuur. De innovatieve doorlaat biedt internationale allure en exportkansen.

Begrotingssaldo

De grafiek hierboven geeft aan hoe het begrotingssaldo zich ontwikkelt ten opzichte van de stand van de door Provinciale Staten vastgestelde urgente intensivering. Het begrotingssaldo in de urgente intensivering voor jaarschijf 2020 was € 3,7 mln. Door de mutaties in de 1^e Begrotingswijziging 2020 daalt het begrotingssaldo met € -28,4 mln. Per saldo is in de jaarschijf 2020 dan sprake van een incidenteel nadelig begrotingssaldo van € -24,7 mln. In het perspectief van de meerjarenraming T+3 (2023) is er sprake van een positief begrotingssaldo van € 13,8 mln.

De daling van het begrotingssaldo tot en met 2023 is te verklaren door het incidenteel verwerken van het Coalitieakkoord 2019 - 2023. Het begrotingssaldo zal in de werkelijkheid lager liggen in de periode tot 2023 vanwege een aantal ontwikkelingen die nu niet opgenomen zijn in de begroting, dit beeld wordt verder geschetst bij de Prognose ontwikkeling Begrotingssaldo

Bij de provincie Zuid-Holland wordt de begroting voor T+14 vastgelegd zodat er een goed inzicht is in de te verwachten ontwikkeling van de begrotingssaldo op de langere termijn. In 2024 is sprake van een ruim begrotingssaldo maar in de jaren erna neemt deze af. Dit betekent dat er steeds minder ruimte is voor nieuw beleid. Dat het begrotingssaldo in 2024 fors hoger is komt omdat de inzet in deze college periode incidenteel is. In het Coalitieakkoord 2019 - 2023 is opgenomen dat financiële spelregels ontwikkeld worden om te borgen dat de inkomsten en uitgaven meerjarig structureel in evenwicht zijn en dat we onze financiële planning verbeteren om zo realistisch mogelijk te begroten.

Het begrotingssaldo is het overschot of het tekort op de begroting in een bepaald jaar. Deze overschotten of tekorten worden verrekend met de algemene reserve. Het begrotingssaldo geeft aan of er op de lange termijn sprake is van een reëel en structureel begrotingsevenwicht. Het begrotingssaldo mag tijdelijk negatief staan, dit tekort op het begrotingssaldo wordt dan gedekt uit de vrije ruimte van algemene reserve. Dit kan zolang er vrije ruimte is. Er zal dus altijd gekeken moeten worden naar de (structurele) ruimte binnen het begrotingssaldo voor de dekking beleidsvoorstellen en niet naar de vrije ruimte van de algemene reserve. Uit het begrotingssaldo worden ook de effecten van bijvoorbeeld investeringen (kapitaallasten) gedekt.

Algemene reserve

(bedragen x € 1 mln)	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Beginstand jaar	80,8	92,8	68,1	70,3	72,0	85,7	141,1	193,1	235,5
Af/bij: mutaties eerdere P&C producten	12,0	3,7	40,2	43,1	45,8	56,4	53,1	43,3	43,0
Beginstand	92,8	96,5	108,3	113,4	117,7	142,2	194,2	236,4	278,5
Af/bij: Totaal 1ste begrotingswijziging		-28,4	-38,0	-41,4	-32,0	-1,1	-1,1	-1,0	-0,7
Stand na Totaal (A+B)	92,8	68,1	70,3	72,0	85,7	141,1	193,1	235,5	277,8
Buffer weerstandsvermogen	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0
Vrije ruimte cumulatief (incidenteel)	62,8	38,1	40,3	42,0	55,7	111,1	163,1	205,5	247,8
Vrije ruimte per jaar (begrotingssaldo)		-24,7	2,2	1,7	13,8	55,4	52,0	42,4	42,3

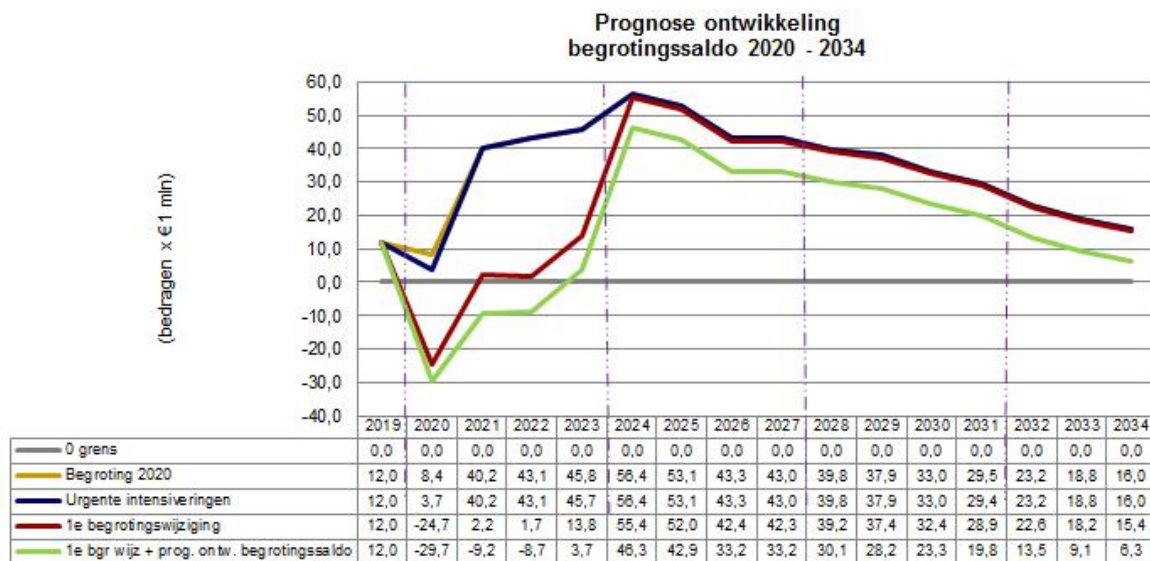
Toelichting:

Door de onttrekking aan de algemene reserve in 2020 van € -28,4 mln neemt de algemene reserve in omvang af. Van de algemene reserve is € 30 mln bedoeld als buffer voor onvoorziene gebeurtenissen. Er resteert nog een vrije ruimte van € 38,1 mln incidenteel in 2020, tot en met 2023 is er nog € 55,7 mln incidenteel beschikbaar.

In de manier waarop de provincie met de begroting omgaat worden begrotingsoverschotten en –tekorten verrekend met de algemene reserve (dit geldt overigens niet voor de ‘gesloten’ begrotingsprogramma’s groen en mobiliteit, waarbij overschotten en tekorten worden verrekend met betreffende bestemmingsreserves). Hierdoor neemt de algemene reserve toe bij een voordelige ontwikkeling van de begroting en af bij een nadelige ontwikkeling. In de (door PS vastgestelde) nota weerstandsvermogen wordt voorgeschreven dat de algemene reserve minimaal € 30 mln moet bedragen, als buffer voor onvoorziene gebeurtenissen. Alles boven die € 30 mln in de algemene reserve wordt aangeduid als “vrije ruimte”. Omdat in de algemene reserve de begrotingsoverschotten worden gespaard, ook die van het verleden, kan het zijn dat de vrije ruimte in een bepaald jaar hoger is dan het begrotingssaldo van dat jaar.

Dekking voor beleidsvoorstellen komen uit het begrotingssaldo en niet uit de algemene reserve. Het begrotingssaldo is leidend omdat daaruit blijkt of er een reëel en structureel begrotingsevenwicht is.

Prognose ontwikkeling begrotingsaldo

Naast het begrotingssaldo op basis van wat er feitelijk geboekt is wordt er ook gekeken naar ontwikkelingen c.q. prognoses. Deze zijn nog niet in de begroting opgenomen maar zullen zich wel voor gaan doen. De mate waarin is nog onzeker.

- CPI index: Prijs overheidsconsumptie, beloning werknemers van september 2019 (autonome ontwikkeling) op basis van de Septembercirculaire 2019
- Nog in te zetten delen van de € 160 mln voor 2020 t/m 2023
- Behoedzaamheid marge in het begrotingssaldo voor 2020 t/m 2023
- Terugvloeien van tijdelijke inzet € 11,7 mln voor 2020 t/m 2023

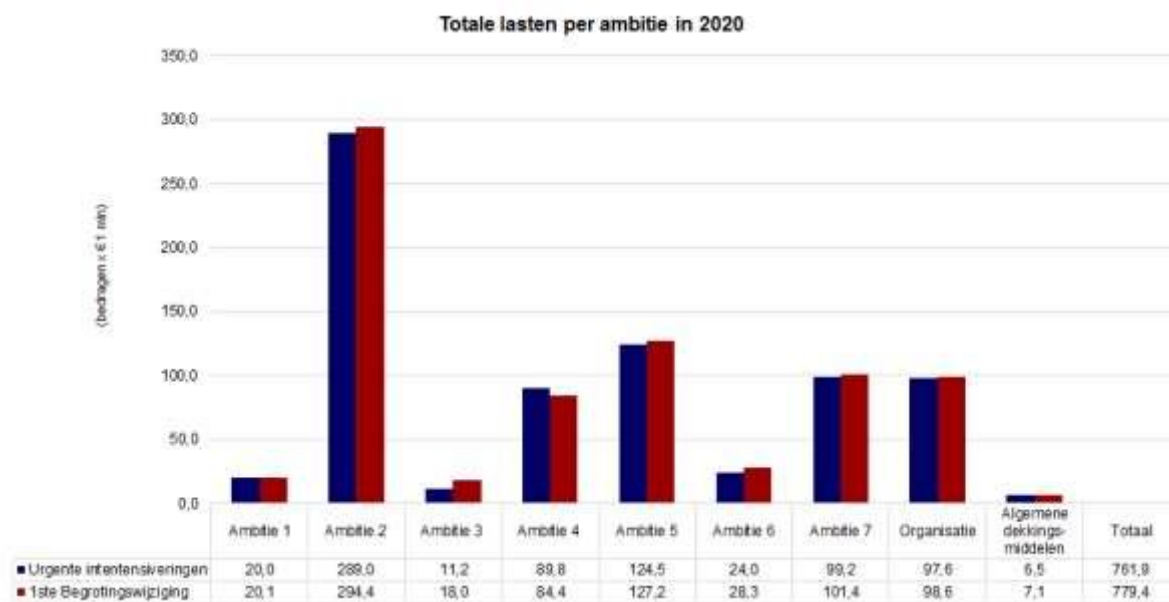
Omdat de prognose van de CPI index: Prijs overheidsconsumptie, beloning werknemers een structureel effect heeft neemt het begrotingssaldo op de langere termijn verder af.

Hoe is de Begroting 2020 opgebouwd?

Het overzicht van de schuldquote zoals opgenomen in de Begroting 2020 wordt bij de Kadernota 2021 geactualiseerd.

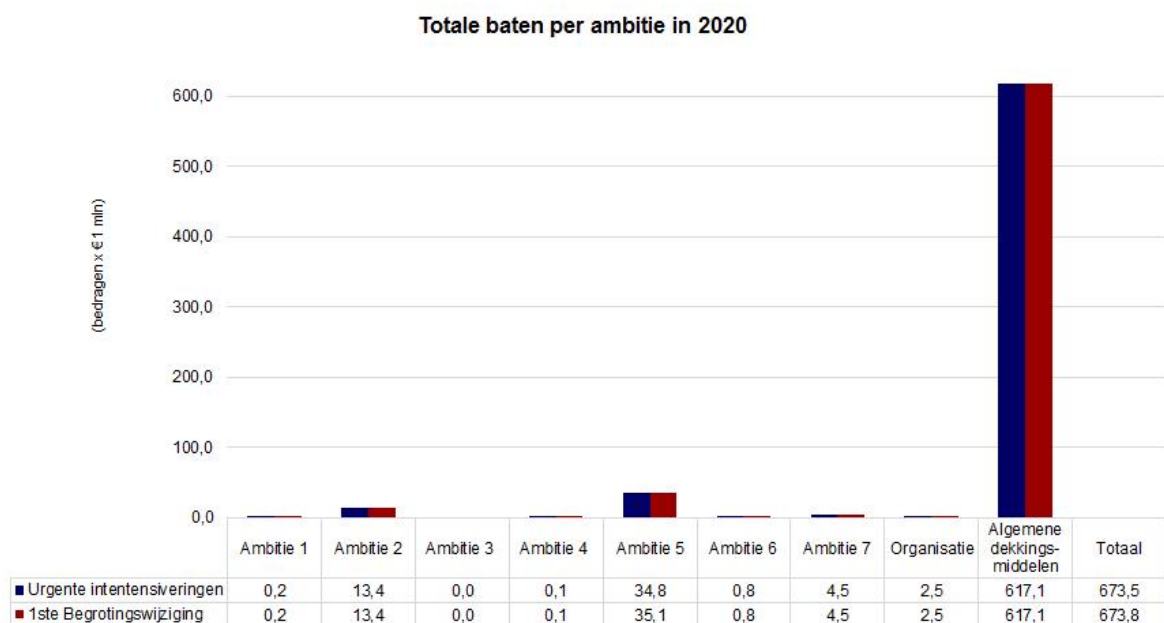
In de grafieken worden alleen de ambities met nummer gebruikt. Hieronder staat een overzicht van de volledige titel van de ambities.

- Ambitie 1 Samen werken aan Zuid-Holland
- Ambitie 2 Bereikbaar Zuid-Holland
- Ambitie 3 Schone energie voor iedereen
- Ambitie 4 Een concurrerend Zuid-Holland
- Ambitie 5 Versterken natuur in Zuid-Holland
- Ambitie 6 Sterke steden en dorpen in Zuid-Holland
- Ambitie 7 Gezond en veilig Zuid-Holland

Toelichting:

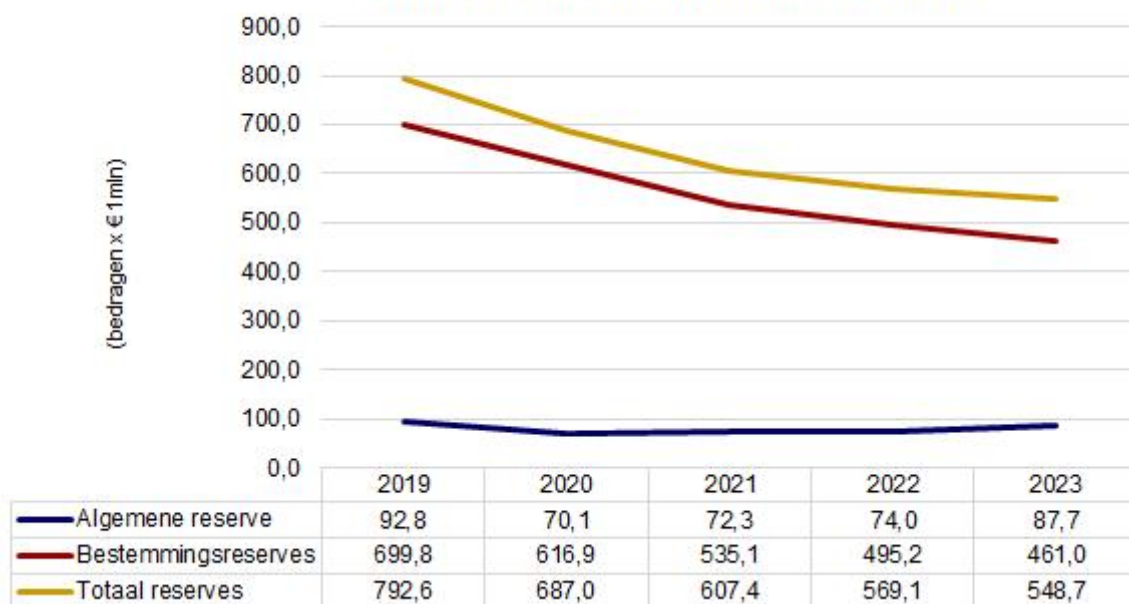
Ten opzichte van de Urgente intensiveringen nemen de lasten toe in de 1^e Begrotingswijziging 2020 met € 17,5 mln in 2020. Bij de toelichting op de doelen in de ambities worden de mutaties op de lasten nader toegelicht.

Toelichting:

Ten opzichte van de Urgente intensiveringen nemen de baten toe in de 1^e Begrotingswijziging 2020 met € 0,3 mln in 2020. Bij de toelichting op de doelen in de ambities worden de mutaties op de baten nader toegelicht.

Verloop algemene en bestemmingreserves

Toelichting:

De algemene en bestemmingsreserves nemen de komende jaren verder af.

(bedragen x € 1.000)	Lasten	Baten	Saldo lasten en baten	Toevoeging reserves	Onttrekking reserves	Mutaties reserves	Resultaat
Ambitie 1 Samen werken aan Zuid-Holland	20.098	199	19.900	0	488	-488	19.411
Ambitie 2 Bereikbaar Zuid-Holland	294.361	13.407	280.954	39.332	40.154	-823	280.131
Ambitie 3 Schone energie voor iedereen	17.967	0	17.967	10.400	5.848	4.552	22.520
Ambitie 4 Een concurrerend Zuid-Holland	84.420	137	84.283	18.221	35.200	-16.979	67.304
Ambitie 5 Versterken natuur in Zuid-Holland	127.210	35.082	92.129	12.167	62.111	-49.944	42.185
Ambitie 6 Sterke steden en dorpen in Zuid-Holland	28.268	825	27.443	0	5.244	-5.244	22.199
Ambitie 7 Gezond en veilig Zuid-Holland	101.384	4.547	96.837	8.529	20.114	-11.585	85.253
Organisatie	98.583	2.518	96.065	0	150	-150	95.915
Algemene dekkingsmiddelen	7.100	617.086	-609.986	88.247	113.178	-24.931	-634.917
Totaal	779.392	673.800	105.592	176.896	282.488	-105.592	0

Toelichting:

Bovenstaand overzicht geeft een totaal overzicht van saldo van baten en lasten en mutaties op de reserves.

Toelichting:

De kapitaallasten bestaan uit afschrijvingen en rente. De kapitaallasten zijn een gevolg van investeringen en kennen afhankelijk van het type investering een bepaalde looptijd, dit kan tot 30 jaar lang zijn. De kapitaallasten leggen een beslag op baten die de provincie binnen krijgt. Er is gekozen om het als % van de baten in beeld te brengen omdat daarmee beter inzichtelijk wordt welk deel van de inkomsten besteed worden aan de kapitaallasten. Het resterende deel kan voor andere doeleinden worden ingezet. Om een sluitende begroting te houden kunnen deze 2 niet hoger dan 100% worden.

In het kader van de actualisatie van de financiële verordening wordt verkend hoe de begroting flexibel en structureel in evenwicht blijft. De verhouding tussen de kapitaallasten en baten kan mogelijk een manier zijn om de lange termijn effecten van (investerings)besluiten beter te kunnen beoordelen en de flexibiliteit van de begroting te kunnen waarborgen.

De actualisatie van de kapitaallasten vindt plaats bij de Voorjaarsnota 2020 en Kadernota 2021.

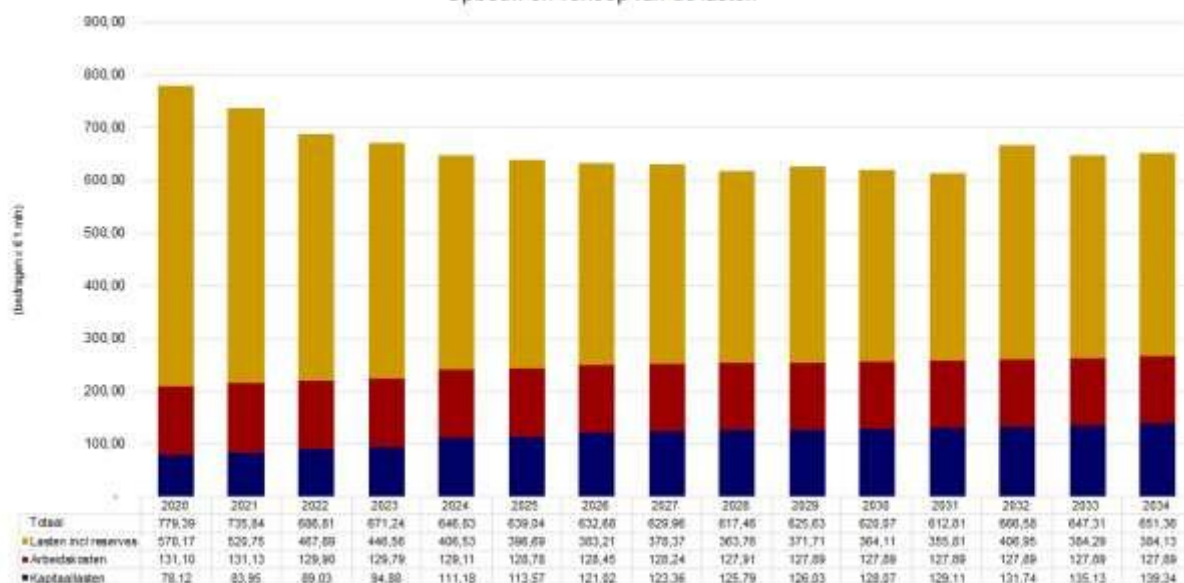
Lange termijn doorkijk

Onderstaande grafiek geeft weer hoe de lasten van de begroting zijn opgebouwd.

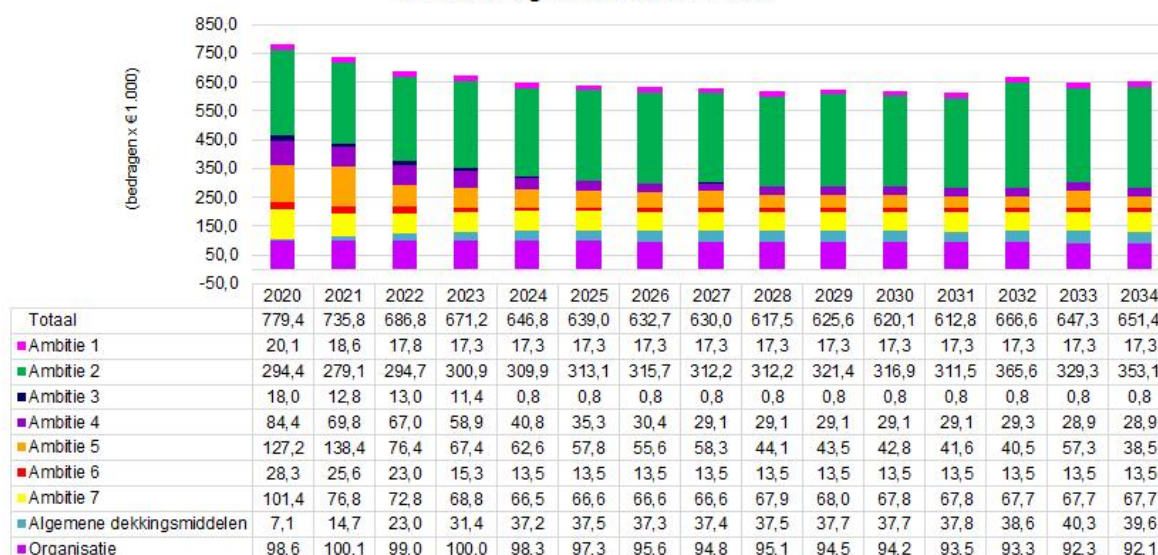
- Arbeidskosten: Betreft de loonkostenformatie zoals opgenomen onder A in de paragraaf Arbeidskosten
- Kapitaallasten: Betreft de kapitaallasten als gevolg van een investering
- Lasten inclusief reserves*: Betreft de lasten inclusief de toevoegingen en onttrekkingen vanuit reserves

*In de toekomst zal het effect van de reserves ook apart worden gepresenteerd.

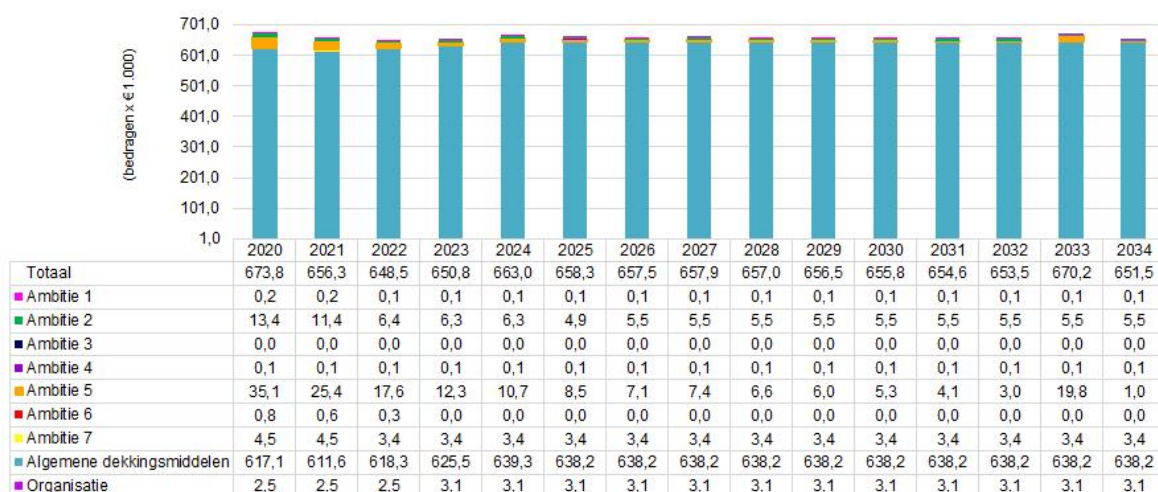
Opbouw en verloop van de lasten

Ontwikkeling lasten 2020 - 2034

Ontwikkeling baten 2020 - 2034

Ambities

Ambitie 1 Samen werken aan Zuid-Holland

De provincie verbindt

De provincie vervult diverse rollen en taken als midden bestuurslaag tussen Europa, Rijk en gemeenten. De provincie is de bestuurslaag bij uitstek om bovenregionale vraagstukken op te pakken. Bijvoorbeeld op het gebied van milieu, recreatie en vervoer en voor alles wat de verbinding brengt tussen dorp en stad. De provincie is ook bij uitstek in staat om afstemming en verbinding tussen gemeenten te stimuleren. De provincie heeft vanuit haar bovenregionale rol overzicht op maatschappelijke vraagstukken en de onderlinge verbanden, trends en best practices.

Complexe opgaven voor openbaar bestuur

De opgaven waar het openbaar bestuur voor gesteld staat, zijn de afgelopen jaren onmiskenbaar complexer geworden. Vooral de transitieopgaven (bijv. sociaal domein, energietransitie, klimaatadaptatie) vragen om meer integraliteit en samenwerking tussen overheden en met de samenleving. Er wordt om oplossingen gevraagd, terwijl tegelijkertijd het probleem zich nog ontvouwt. Achteraf kunnen we pas vaststellen wat heeft gewerkt. Met de decentralisatie van taken (decentralisaties sociaal domein, straks Omgevingswet) zijn opgaven en bevoegdheden bovendien naar het lokaal niveau gebracht. De (financiële) verantwoordelijkheid van gemeenten is hierdoor fors toegenomen. Dit vraagt ook op lokaal niveau om meer kennis, expertise, betrokkenheid van de samenleving en een solide financiële huishouding om een bijdrage te kunnen leveren aan de maatschappelijke opgaven. Zonder een goed functionerende democratie en bestuur en sterke gemeenten die hun taken goed kunnen uitvoeren gaat het niet lukken om de grote maatschappelijke opgaven te realiseren.

We streven naar een effectief bestuur

Wij investeren in het behoud en de verbetering van de kwaliteit van het openbaar bestuur en onze democratie. Voor een goed werkende democratie zijn lokale en regionale media belangrijk. We streven ernaar dat het vertrouwen van inwoners in het openbaar bestuur groeit of op zijn minst gelijk blijft. Een goed openbaar bestuur begint bij onszelf. We staan voor effectief eigen bestuur, waarbij effectieve samenwerking op alle niveaus (met collega-overheden, maatschappelijke organisaties, kennisinstellingen, inwoners, PS-GS, regionaal, landelijk en Europees) het uitgangspunt is. Samen geven we vorm aan de identiteit van Zuid-Holland: veelzijdig, inclusief en vernieuwend. We vinden het belangrijk om sneller tot uitvoering en realisatie te komen. De opgaven zijn vaak complex. We betrekken daarom onze inwoners, organisaties en bedrijfsleven vroegtijdig bij besluitvorming. We stellen ons open en met vertrouwen op voor initiatieven vanuit de samenleving. We maken ruimte voor verschil, experimenten en maatwerk. Participatie verschilt per onderwerp en rol die we als provincie hebben. De volksvertegenwoordiging blijft het laatste woord houden. Wij zijn constructief, maar zijn ook duidelijk als iets niet kan.

Wat willen we bereiken?

Beleidsdoel 1-1 Beter Bestuur

Samen met de Zuid-Hollandse gemeenten werken we aan behoud en versterking van de kwaliteit van het openbaar bestuur. Overheden hebben een hoge kwaliteit van bestuur als deze:

- Visie en ambitie hebben en over voldoende slagkracht beschikken om opgaven te realiseren (*effectief en presterend*);
- In verbinding staan met en in staat zijn om te luisteren naar elkaar, hun inwoners, ondernemers en maatschappelijk middenveld (*responsief en verbonden*);
- Betrouwbaar, transparant, (democratisch) legitiem en integer handelen (*robuust & integer*);
- Met elkaar en anderen leren, innoveren en durven te experimenteren om oplossingen te vinden voor complexe transitieopgaven (*lerend en innoverend*).

Deze vier lijnen zullen centraal staan in het nieuwe programma “Beter Bestuur” dat we samen met onze bestuurlijke partners (gemeenten, Rijk, gemeenschappelijke regelingen, waterschappen) zullen ontwikkelen. Het programma draagt bij aan de kerntaak van provincie op het terrein van de verbetering van de kwaliteit van het openbaar bestuur in Zuid-Holland. Het programma bevat de accenten die we binnen deze opgave willen leggen, inclusief de uitvoering van onze wettelijke taken (zoals bijvoorbeeld financieel en interbestuurlijk toezicht). Dit programma zal in het voorjaar van 2020 worden vastgesteld. Eenmaal per jaar rapporteren wij de voortgang aan Provinciale Staten.

Ook voor onze provinciale organisatie werken we langs de vier genoemde lijnen aan versterking van het provinciale bestuur. We nemen hierbij de leerpunten uit de terugblik over de vorige collegeperiode als uitgangspunt. Resultaat en voortgang toetsen wij regelmatig met het klanttevredenheidsonderzoek en het reputatieonderzoek.

Beleidsdoel 1-2 Sterke Samenleving

Maatschappelijke ontwikkelingen zijn in toenemende mate verweven, complex en ambigu. Een aanpak met standaardoplossingen en vaste procedures werkt niet. Vanuit de eigen bovenregionale rol heeft de provincie zicht op verwevenheid in vraagstukken, trends en best practices. Vanuit die rol zetten we in op het ontwikkelen van kennis en het verbinden van partners daarom heen.

In een sterke samenleving zijn overheden en bestuur in staat om zich aan te passen aan de eisen van deze tijd. Als zij dat niet doen zullen verschillende groepen mensen zich niet meer betrokken voelen bij onze samenleving en democratie. We vinden het daarom belangrijk dat inwoners zich vertegenwoordigd weten en ruimte hebben voor participatie (zowel digitaal als fysiek). Dat vraagt van ons en de hele provinciale organisatie om een alerte en lerende houding die de energie en het oplossend vermogen uit de samenleving weet te benutten. We maken daarbij tijdig en transparant keuzes in het participatieproces en hanteren daarbij het [‘participatiekompas’](#).

We willen de kracht van de samenleving versterken door:

- Onze inwoners, organisaties en bedrijfsleven vroegtijdig te betrekken bij besluitvorming en open te staan voor initiatieven vanuit de samenleving;
- Inzicht en kennis over maatschappelijke vraagstukken en best practices te ontwikkelen en te delen.

Wat gaan we doen om het beleidsdoel te realiseren?

Om de verschillende beleidsdoelen voor de ambitie Bereikbaar Zuid-Holland te realiseren, hebben we elk doel vertaald in een aantal beleidsprestaties. Die staan hieronder beschreven.

Beleidsdoel 1-1 Beter Bestuur

Beleidsprestatie 1-1-1 Sterke gemeenten

Welke maatregelen zien we in de beleidsprestatie?

- Effectief en presterend: we werken aan het opstellen van een samenwerkingsagenda met de besturen van de regio's, waarin we procesafspraken willen vastleggen over hoe we samenwerken en wat we daarbij van elkaar mogen verwachten. We helpen gemeenten bij het opstellen van regiodeals en steunen deze actief of dienen deze mede in.
- Responsief en verbonden: we adviseren gemeenten desgewenst hoe zij hun responsiviteit kunnen vergroten (onder andere door innovatieve participatieve processen), we werken met gemeenten samen aan de invoering van de Omgevingswet en ontdekken daarbij hoe we als één overheid kunnen optreden (inclusief goed afgestemde participatieve processen met inwoners).
- Robuust en integer: we maken ons zorgen om de samenwerking in een aantal gemeenteraden en zoeken naar manieren om hier verbetering in aan te brengen, we maken ons zorgen over de invloed die gemeenteraadsleden hebben op samenwerkingsverbanden en zoeken naar manieren om hier verbetering in aan te brengen, we voeren risicogericht en proportioneel financieel en interbestuurlijk toezicht uit, we willen de regionale journalistiek versterken en willen samen met gemeenten ondermijning bestrijden.
- Lerend en innoverend: we zullen actief goede voorbeelden binnen het openbaar bestuur (qua samenwerking) opzoeken en successen delen via een online leeromgeving die we voor de zomer van 2020 operationeel willen hebben, we blijven diverse ambtelijke en bestuurlijke bijeenkomsten organiseren om het gezamenlijk leren te bevorderen (zowel op het gebied van openbaar bestuur als openbare financiën), we gaan onderzoeken hoe we kunnen bijdragen aan versterking van de kwaliteit van onze volksvertegenwoordigers, wethouders en burgemeesters (bijvoorbeeld door herhaling van de Leergang Zuid-Holland of door het aanbieden van intervisie en coaching).

Beleidsprestatie 1-1-2 Vitaal provinciaal bestuur

Welke maatregelen zien we in de beleidsprestatie?

- Het college van Gedeputeerde Staten bestaat deze collegeperiode, naast de Commissaris van de Koning, uit zes gedeputeerden. Gedeputeerde Staten geven uitvoering aan het Coalitieakkoord 2019-2023 "Elke dag beter. Zuid-Holland". Dit akkoord is verwerkt in de provinciale begroting. In het declaratieregister van Gedeputeerde Staten, dat eens per kwartaal verschijnt, worden de bestuurskosten van Gedeputeerde Staten vermeld.
- De provinciale organisatie wil betrouwbaar, transparant, (democratisch) legitiem en integer handelen. Zo wordt onder meer ingezet op het tegengaan van ondermijning en uitvoering geven aan de wet BIBOB. De capaciteit voor de behandeling van verzoeken in het kader van de wet openbaarheid van bestuur (Wob) is versterkt, vanwege een toename in omvang en complexiteit van verzoeken. De komende tijd werken we verder aan het integreren van de wet BIBOB in onze primaire werkprocessen en het verder digitaliseren van het Wob-proces zodat we informatie en verzoeken efficiënter kunnen verwerken.
- Door samenwerking als onderdeel van Interprovinciaal Overleg (IPO), de vier Randstadprovincies (Regio Randstad in Brussel, P4) en het Huis van de Nederlandse Provincies in Brussel gaat Zuid-Holland strategische allianties aan om onder meer relevante wet- en regelgeving te beïnvloeden. Daarnaast blijven we inzetten op andere internationale samenwerkingsverbanden, onder meer binnen China, wanneer dat toegevoegde waarde heeft voor het Zuid-Hollandse bedrijfsleven. Voor onze lobby- en

beïnvloedingstrajecten op nationaal niveau versterken we de komende periode onze functie Public Affairs. We willen zowel vanuit specifieke opgaven als vanuit bestuurlijke ambities de Zuid-Hollandse belangen tijdig op de juiste plekken voor het voetlicht brengen. Onderdeel hiervan is een op te stellen strategische lobbyagenda.

Beleidsdoel 1-2 Sterke Samenleving

Beleidsprestatie 1-2-1 Innovatieve participatie en communicatie

Welke maatregelen zien we in de beleidsprestatie?

Participatie is een belangrijk principe in het bereiken van een sterke samenleving. Participatie heeft als doel om tot betere plannen en besluiten te komen en daarmee het draagvlak voor besluitvorming te vergroten. Het levert een bijdrage aan het herstel van vertrouwen in het openbaar bestuur.

- Effectief & presterend: om participatie naar een hoger plan te tillen en tot betere plannen en besluiten te komen, geven we verdere invulling aan de in 2018 vastgestelde [participatienotitie](#) en de daarin gemaakte afspraken.
- Responsief & Verbonden: we staan open voor en hechten waarde aan initiatieven uit de samenleving. Het uitgangspunt hierbij is dat de initiatiefnemer eigenaar blijft en wij het initiatief niet overnemen. Waar nodig bieden we initiatiefnemers ondersteuning.
- Robuust & Integer: we willen verschillende groepen inwoners bereiken en streven ernaar een zo breed mogelijk palet aan perspectieven in beeld te hebben. Hiermee trachten we het vertrouwen in het openbaar bestuur te vergroten en voorkomen we dat door participatie voor bepaalde groepen juist extra drempels worden gecreëerd. Om die reden kiezen we voor experimenteren met vernieuwende vormen van participatie. Zowel online als offline.
- Lerend & Innoverend: wij richten ons op het in de praktijk brengen van diverse participatievormen in concrete beleids- en uitvoeringstrajecten. Daarbij staat leren van onze ervaringen centraal.
- We evalueren daarom concrete participatietrajecten.

Beleidsprestatie 1-2-2 Maatschappelijke ontwikkelingen

Welke maatregelen zien we in de beleidsprestatie?

- We doen eigenstandig onderzoek naar sector overstijgende maatschappelijke vraagstukken in de vorm van een strategische kennisfunctie.
- We bundelen onze strategische kennis met die van andere partners naar bijvoorbeeld thema of geografie zodat we nieuwe verbanden ontdekken.
- Effectief en presterend: ten einde de doelmatigheid en doelgerichtheid van beleid te kunnen verbeteren zullen we, waar nodig, nieuwe inzichten op basis van strategische kennis ook inzetten voor onze lobbytrajecten, bijvoorbeeld op het terrein van het sociaal domein.
- Responsief en verbonden: we verspreiden deze strategische kennis tijdig en actief binnen ons netwerk, ook zonder dat we al antwoorden hebben geformuleerd op vraagstukken.
- Robuust en Integer: een belangrijk deel van de strategische kennisfunctie wordt gevormd door thema's rond ondermijning, integriteit en weerbaarheid.
- Lerend en innoverend: bij urgente maatschappelijke ontwikkelingen ondernemen wij gericht actie om het gezamenlijk leren binnen het netwerk te stimuleren.

Wat mag dat kosten?

Inleiding

Wat mag het kosten is opgebouwd in 2 delen:

- Opbouw en verloop lasten
- Raming baten en lasten

'Wat mag het kosten' is nu samengevat in 1 tabel. Provinciale Staten hebben budgetrecht op het niveau beleidsdoel. Daarom zijn de toelichtingen ook geschreven op de bijstellingen per beleidsdoel, binnen een ambitie. De mutaties op beleidsprestaties zijn daarnaast ter informatie vermeld.

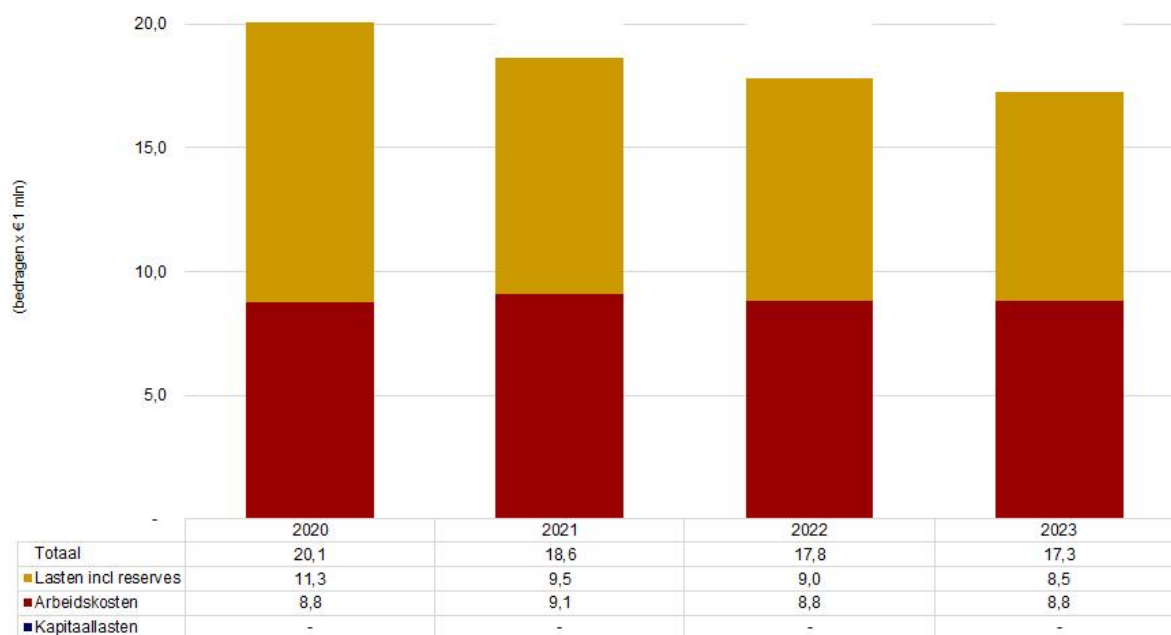
Opbouw en verloop lasten

Onderstaande grafiek geeft weer hoe de lasten van de ambitie zijn opgebouwd.

- Arbeidskosten: Betreft de loonkostenformatie zoals opgenomen onder A in de paragraaf Arbeidskosten
- Kapitaallasten: Betreft de kapitaallasten als gevolg van een investering
- Lasten incl. reserves*: Betreft de lasten inclusief de toevoegingen en onttrekkingen vanuit reserves

*In de toekomst zal het effect van de reserves ook apart worden gepresenteerd.

Opbouw en verloop lasten van de ambitie 1

Raming baten en lasten

(bedragen x € 1.000)	Originele Begroting 2020	Bijstellingen	Gewijzigde Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Lasten						
Beleidsdoel 1-1 Beter bestuur						
1-1-1 Sterke gemeenten	1.026	0	1.026	1.029	1.028	1.028
1-1-2 Vitaal provinciaal bestuur	15.755	50	15.805	15.636	14.767	14.263
Totaal beleidsdoel 1-1	16.781	50	16.831	16.665	15.795	15.291
Beleidsdoel 1-2 Sterke samenleving						
1-2-1 Innovatieve participatie en communicatie	903	0	903	103	153	103
1-2-2 Maatschappelijke ontwikkelingen	2.365	0	2.365	1.873	1.871	1.871
Totaal beleidsdoel 1-2	3.267	0	3.267	1.976	2.024	1.973
Totaal Lasten	20.048	50	20.098	18.640	17.818	17.264
Baten						
Beleidsdoel 1-1 Beter bestuur						
1-1-2 Vitaal provinciaal bestuur	199	0	199	199	135	135
Totaal beleidsdoel 1-1	199	0	199	199	135	135
Totaal Baten	199	0	199	199	135	135
Saldo lasten en baten Ambitie 1	19.850	50	19.900	18.442	17.683	17.129

Toelichting mutaties

Toelichting Lasten

Algemene Verordening Gegevensbescherming AVG € 0,05 mln

Dit betreft structureel budget voor het doen van onderzoek door een AVG-functionaris.
Dekking ten laste van de Algemene reserve.

Toelichting baten

Er hebben geen bijstellingen plaatsgevonden.

Instrumentarium

Reserves

In het onderstaande overzicht wordt aangegeven welke de totale inzet van reserves is binnen de ambitie.

Reservenaam (bedragen x € 1.000)	Beleidsdoel	Toevoeging	Onttrekking	Saldo mutaties
Opstellen integrale onderzoeksagenda	1-2	0	488	-488
Eindtotaal		0	488	-488

Betrokkenheid van Verbonden Partijen

Door samenwerking als onderdeel van Interprovinciaal Overleg (IPO), de vier Randstadprovincies (Regio Randstad in Brussel, P4) en het Huis van de Nederlandse Provincies in Brussel gaat Zuid-Holland strategische allianties aan om onder meer relevante wet- en regelgeving te beïnvloeden.

Het IPO-Bureau is in 2017 gestart met de doorontwikkeling van de organisatie en een verbeterslag als het gaat om de IPO-samenwerking.

Subsidies

[Zie paragraaf Subsidies, Ambitie 1.](#)

Ambitie 2 Bereikbaar Zuid-Holland

Best bereikbare provincie

Zuid-Holland is de toegangspoort van Europa en de best bereikbare regio van Europa. We danken een groot deel van onze welvaart aan deze bijzondere positie.

Zowel voor personen- als voor goederenvervoer beschikken we over goede netwerken, waaronder de grootste en modernste haven van Europa. We bieden kansen voor innovatieve vormen van mobiliteit en hebben de hoogste OV-reizigerstevredenheid van Nederland. Daarnaast zijn we koploper op het gebied van de innovatieve aanpak van het beheer en onderhoud van onze infrastructuur. Onze inzet op energie-neutrale infrastructuur is uniek voor Nederland. Daarmee zorgen we met onze aanpak voor een robuuste, toekomstbestendige inrichting van de mobiliteit in Zuid-Holland.

Mobiliteit is meer en meer een drager en oplossing voor maatschappelijke opgaven. Bij mobiliteitsoplossingen betrekken we onze klimaatambities, ruimtelijke vraagstukken, verkeersveiligheid, een gezonde en inclusieve samenleving, innovatie en de energietransitie.

Het wordt steeds drukker

Onze sterke bereikbaarheidspositie staat onder druk. Economische groei, een groeiende bevolking en een trek naar de stad zorgen voor toenemende drukte op de bestaande infrastructuur, zowel goederen- als personenvervoer. Door deze ontwikkelingen slibben de wegen dicht, loopt het openbaar vervoer vol en zien we de eerste fietsfiles ontstaan. Tegelijkertijd staat de bereikbaarheid van de landelijke gebieden onder druk. Wij willen dat iedereen in Zuid-Holland op een duurzame, snelle en makkelijke manier van huis naar werk, opleiding of vrijetijdsbestemming kan reizen, waarbij voorspelbaarheid en betrouwbaarheid van de reistijd belangrijk is. Of je nu met de fiets, het openbaar vervoer (OV), de auto, over het water, lopend of een combinatie daarvan naar je bestemming wil.

De samenleving verandert. De reiziger in Zuid-Holland wil maximale keuzevrijheid om zo een goede en betaalbare reis van deur tot deur te kunnen maken. Daarnaast zijn er tal van technologische ontwikkelingen gaande waarvan de impact nog onzeker is: autonoom rijden, digitalisering van systemen, de opkomst van Smart Mobility. Deze ontwikkelingen hebben grote invloed op de wijze waarop mobiliteit in Zuid-Holland zich ontwikkelt. De energietransitie zorgt voor de opkomst van alternatieve brandstoffen die voor minder of geen CO₂-uitstoot zorgen. De vraag naar schone en slimme distributie neemt toe, ook gezien het feit dat consumenten steeds vaker inkopen online doen en deze thuis laten bezorgen.

De dalende trend in het aantal dodelijke verkeersslachtoffers is tot stilstand gekomen en het aantal ernstig gewonden in het verkeer stijgt. Wij willen het aantal verkeersslachtoffers terugbrengen. Ieder verkeersslachtoffer is er één te veel. *Wij maken een punt van 0 verkeersslachtoffers.*

We streven naar efficiënt, veilig en duurzame mobiliteit

De samenleving vraagt om schone en veilige mobiliteit. Schone mobiliteit draagt bij aan de gezondheid van onze inwoners en zorgt ervoor dat steden aantrekkelijker worden voor inwoners en bedrijven. De opgave van de provincie is om mobiliteit efficiënt, veilig en duurzaam te laten plaatsvinden, over de weg, het water en het spoor. Daarmee zorgen wij voor een Bereikbaar Zuid-Holland.

Wat willen we bereiken?

Beleidsdoel 2-1 Snel van A naar B

Onze ambitie is ervoor te zorgen dat de provincie Zuid-Holland bereikbaar is en blijft. Bereikbaarheid is daarbij geen op zichzelf staand doel, maar bevordert de economische ontwikkeling en leefbaarheid van Zuid-Holland. Een goede bereikbaarheid, snel van A naar B, is van cruciaal belang om de ambities zoals verwoord onder Concurrerend Zuid-Holland, Sterke steden en dorpen en Gezond en veilig in Zuid-Holland te bereiken.

Het doel is om snel van A naar B te komen, om er zo voor te zorgen dat de provincie Zuid-Holland op een snelle en makkelijke manier bereikbaar is en blijft. Daarom investeert de provincie vanuit haar wettelijke rol als vervoersautoriteit en wegbeheerder en haar bevoegdheid op het vlak van mobiliteit in diverse vormen van mobiliteit, in de beschikbaarheid en het beter benutten van de bijbehorende (slimme) netwerken en vervoerssystemen. Daarbij koppelen wij onze bereikbaarheidsopgave aan de economische transities, de grote woningbouwopgave en onderhoudswerkzaamheden (van Rijk, provincie, waterschappen en gemeenten) in Zuid-Holland. We kijken hierbij naar het regionale belang waar het gaat om de benodigde aanpak van de bereikbaarheidsopgave.

We zetten in op het beter benutten en slimmer gebruiken van het regionale mobiliteitssysteem in Zuid-Holland voor personenvervoer, en zorgen waar nodig voor opwaardering van het infrastructuurnetwerk. Wij voeren onderzoeken uit naar versterking en opwaardering van het mobiliteitssysteem. Vervolgens realiseren wij projecten en maatregelen om de bereikbaarheid te verbeteren waarbij de belangrijkste verbindingen in het (boven)regionale wegennet worden verstrekt en de aansluiting op het hoofdwegennet verbetert. Ook zullen we de vraag naar mobiliteit meer afstemmen op het aanbod van infrastructuur en vervoermiddelen. Hiervoor verbeteren we de keuzemogelijkheden en de combinatie van vervoermiddelen voor reizigers. Daarmee zorgen we met onze aanpak voor een robuuste toekomstbestendige inrichting van de mobiliteit in Zuid-Holland.

De provincie wil dat het vervoer van goederen zo efficiënt mogelijk wordt uitgevoerd. Efficiënt goederenvervoer is essentieel voor economische groei en het behoud van de concurrentiepositie van Zuid-Holland. Met efficiënt bedoelen we snel, veilig en duurzaam. Om goederen snel, veilig en duurzaam te vervoeren is een evenwichtige verdeling tussen vervoer via de weg, spoor, bus en water nodig. Door meer goederen via het water, spoor en buisleidingen te vervoeren, gebruiken we het bestaande mobiliteitsnetwerk efficiënter met minder piekbelasting. Goede infrastructuur is daarbij noodzakelijk, bijvoorbeeld de bereikbaarheid van vaarwegen en watergebonden bedrijventerreinen en spoorterminals. Niet alleen voor grootschalige logistiek, maar meer en meer ook voor stedelijke logistiek (zoals regionale bouwhubs).

Om aan de gestelde doelen invulling te geven zet de provincie, binnen de bestaande en beschikbare programmamiddelen, in op efficiënt goederenvervoer; passend en efficiënt personenvervoer; en slimme systemen en netwerken. Deze doelen en de bijbehorende activiteiten worden nog nader uitgewerkt in het Programma Mobiliteit dat dit jaar wordt opgesteld.

Beleidsdoel 2-2 Beheer en onderhoud: op orde en duurzaam

We zorgen voor een vlotte en veilige afwikkeling van het verkeer in Zuid-Holland vanuit onze wettelijke plicht ons areaal, provinciale wegen en vaarwegen te beheren en te onderhouden. Goed functionerende en beschikbare infrastructuur is van groot belang voor de bereikbaarheid van de provincie Zuid-Holland. Hiervoor moet de kwaliteit van de infrastructuur, zowel technisch als functioneel, op orde zijn. Beheer en onderhoud moet zo efficiënt en duurzaam mogelijk plaatsvinden, met zo min mogelijk last voor de weggebruiker en omgeving.

Een tweetal zaken zijn te onderscheiden om dit beleidsdoel te behalen:

- Een goed functionerende provinciale infrastructuur
- Een toekomstbestendige infrastructuur.

Indien haalbaar en betaalbaar schalen wij succesvolle pilots op met circulair bouwen en CO₂ neutraal beheer en onderhoud en zorgen er de komende vier jaar voor dat dit standaard wordt bij aanleg, beheer en onderhoud. Om zo tot een toekomstbestendige infrastructuur te komen. Ook kijken we naar innovatieve, digitale oplossingen die een bijdrage kunnen leveren aan het goed functioneren van de provinciale infrastructuur. Innovatieve partnerships bij aanbestedingen worden verder verkend. Succesvolle ontwikkelingen uit pilots voor minder voertuigverliesuren en CO₂-reductie schalen we waar mogelijk en betaalbaar op. Daarbij is de betrouwbaarheid van dergelijke innovatieve oplossingen van groot belang.

Beleidsdoel 2-3 Veilig en duurzaam

Mobiliteit heeft effect op de kwaliteit van de leefomgeving. Op allerlei manieren werkt de provincie daarom al aan duurzame en veilige mobiliteit. Hiermee wil de provincie bereiken dat mobiliteit een bijdrage levert aan maatschappelijk relevante opgaven als klimaatadaptatie, energietransitie, circulaire economie en een gezonde en veilige samenleving.

De dalende trend in het aantal dodelijke verkeersslachtoffers is tot stilstand gekomen en het aantal ernstig gewonden in het verkeer stijgt. Wij vinden dat elk verkeersslachtoffer er één te veel is. De provincie Zuid-Holland omarmt de landelijke en regionale doelstelling om te streven naar nul verkeersslachtoffers. Specifiek op provinciaal niveau is er aandacht nodig voor verkeersveiligheid op N-wegen en andere wegen buiten de bebouwde kom. Wij willen het aantal verkeersslachtoffers drastisch verlagen.

De inzet op duurzame mobiliteit kan ook leiden tot schonere mobiliteit (minder uitstoot van NO_x en fijnstof, minder geluidhinder). De opkomst van waterstof biedt kansen om het OV verder te verduurzamen. Regionaal openbaar vervoer met lage of zero emissies draagt bij aan gezondheid en CO₂-reductie.

Wat gaan we doen om het beleidsdoel te realiseren?

Om de verschillende beleidsdoelen voor de ambitie Bereikbaar Zuid-Holland te realiseren, hebben we elk doel vertaald in een aantal beleidsprestaties. Die staan hieronder beschreven.

Beleidsdoel 2-1 Snel van A naar B

Beleidsprestatie 2-1-1 Efficiënt Goederenvervoer

Welke maatregelen zien we in de beleidsprestatie?

Om te komen tot een efficiënte afhandeling van het goederenvervoer zet de provincie in op:

- Het vergroten van de modal shift in het goederenvervoer door het stimuleren van het gebruik van spoor, vaarwegen en buisleidingen als alternatief voor transport via de weg.
- Het stimuleren van multimodaal goederenvervoer voor de mainport en greenports. De provincie realiseert hiertoe maatregelen om te zorgen voor een groeiende, duurzame en innovatieve economie in combinatie met het verbeteren van de bereikbaarheid en de verkeersveiligheid in Zuid-Holland.
- Het verbeteren en beter benutten van bestaande infrastructuur en waar nodig realiseren van nieuwe infrastructuur.

Welke maatregelen zien we en welke instrumenten zetten we daarbij in?

- In 2020 starten we met een integraal programma Transport en Logistiek voor wegen, spoor en water. Met dit programma zorgen we voor een meer gerichte provinciale inzet op het gebied van transport en logistiek.
- In 2020 wordt het binnenvaartconcept fijnmazige distributie (Trekschuit/Scheepshalte) als eerste langs de Schie in Delft geïmplementeerd.
- We werken samen met het bedrijfsleven, de MRDH en de TU Delft aan het concept van regionale bouwhubs aan het water zodat bouwmetaal kan worden aangevoerd.
- Op het vlak van versproducten werken we met het betrokken bedrijfsleven van de greenports en de Rotterdamse haven aan roundtrips met volle en lege reebers tussen de greenports in Zuid-Holland en de Maasvlakte. In het verlengde daarvan onderzoeken we met bedrijven en overheden de mogelijkheden voor een railterminal voor het vervoer van continentale trailers met verse lading.
- Verder wordt een spoorverbinding opgezet voor vers-trailers tussen Zuid-Holland en Berlijn (als onderdeel van het Coolport netwerk).
- In het kader van Beter Bereikbaar Gouwe onderzoeken we in 2020 samen met de omgeving welke investeringen op korte en lange termijn moeten worden gedaan voor stimulering van goederentransport over de Gouwe.
- We nemen deel aan de gebiedsuitwerking Logistieke Bereikbaarheid Westland, zodat in het najaar afspraken gemaakt kunnen worden over toekomstige bereikbaarheidsmaatregelen.
- We dragen bij (financieel en kennis) aan de diverse uitwerkingen van de MIRT-goederencorridors, waaronder de verkenning A15 Papendrecht Gorinchem en vrachtwagen parkeren. Voor dat laatste ligt in 2020 de focus op het penvoerderschap in een subsidietraject en digitalisering.
- Tot slot werken we met onder andere Noordrijn-Westfalen en Vlaanderen samen aan grensoverschrijdende netwerken/corridors en de verduurzaming van goederentransport.

Beleidsprestatie 2.1.2 Passend en efficiënt personenvervoer

Hoe willen we dit beleidsdoel en de beleidsprestatie halen?

Voor mobiliteit stelt de provincie de behoefte van de mobiliteitsgebruiker centraal. Om dit te bereiken:

- Stelt de provincie kaders op en zorgt voor vertegenwoordiging in diverse overleggen en projecten voor het compleet maken van het mobiliteitsnetwerk, het verbeteren van de bereikbaarheid en verkeersveiligheid in Zuid-Holland, en het verbeteren van de keuzemogelijkheden tussen vervoersalternatieven en de combinatie van vervoermiddelen.
- Realiseert de provincie een goed aanbod van openbaar vervoer in Zuid-Holland. Dit doen we door beter aan te sluiten bij de behoeften van reizigers. Daartoe zorgen wij ervoor dat de dienstverlening en de infrastructuur op orde is. Om zo het stedelijke en landelijk gebied leefbaar en vitaal te houden en het economisch vestigingsklimaat te bevorderen.
- Zoeken wij met onze partners naar mogelijkheden om te komen tot een goede verdeling van het gebruik van de verschillende vervoerswijzen in de gehele mobiliteitsketen door de inzet van openbaar vervoer, fiets en ketenmobiliteit.
- Verbeteren wij het aanbod aan hoogwaardig OV-aanbod (R-net en HOV), het vervoer over water (waterbus) en het spoor.
- Zetten wij in op het vergroten van het aandeel fietsgebruik bij afstanden tot 15 kilometer door onze inzet op snelfietsroutes te continueren. Deze routes zijn namelijk een aantrekkelijk alternatief voor weggebruikers.
- Hebben we meerdere provinciale infrastructuurprojecten in voorbereiding en uitvoering om de bereikbaarheid per weg, openbaar vervoer en fiets te verbeteren. Daarnaast dragen we inhoudelijk en financieel bij aan Rijksinfrastructuurprojecten.

Welke maatregelen zien we en welke instrumenten zetten we daarbij in?

- We starten met de uitbreiding van monitoring gebruik fietspaden om, in samenhang met de ToekomstAgenda snelfietsroutes, in 2020 samen met gemeenten, regio's, waterschappen, naburige provincies en het Rijk te bepalen welke routes we het eerst gaan verbeteren om te komen tot hoogwaardige fietsroutes. Parallel hieraan actualiseren we de uitvoeringsagenda 'samen verder fietsen'.
- We zijn verantwoordelijk voor diverse vormen van openbaar vervoer: het stad- en streekvervoer per bus, de contracten voor openbaar vervoer over het water (Waterbus), het collectief vraagafhankelijk vervoer (CVV) en twee regionale treindiensten, namelijk Dordrecht-Geldermalsen (Merwedelingelijn) en Gouda-Alphen aan den Rijn. Dit is exclusief het vervoer in de Metropoolregio Rotterdam - Den Haag (MRDH).
- In 2020 onderzoeken wij de drukte in het openbaar vervoer en voeren wij (proef)maatregelen uit om deze drukte te verminderen. Hierbij wordt de capaciteit tijdelijk vergroot of worden reizigers verleid om buiten de spits te reizen.
- Ook voeren we in 2020 de aanbesteding voor het contract van de Waterbus opnieuw uit, wat moet leiden tot de keuze voor een nieuwe vervoerder.
- Daarnaast zijn het Beleidskader en het Programma van Eisen voor de aanbesteding van de concessie Zuid-Holland Noord gereed in 2020 en starten we de aanbesteding van deze concessie.
- Samen met de MRDH en het Rijk werken we aan de uitwerking van de Adaptieve Ontwikkelstrategie Metropolitain OV en het Verstedelijkingsakkoord Zuidelijke Randstad. In 2020 wordt een pre-verkenning uitgevoerd die in 2020 moet leiden tot concrete afspraken over de gewenste ontwikkeling van het OV in de Zuidelijke Randstad. In dit kader wordt onderzoek gedaan naar de aanpak van 25 OV-knooppunten in Zuid-Holland.
- In 2020 realiseren we de uitbreiding van een aantal ketenvoorzieningen, zoals deelfietsystemen, fietskluizen, Kiss + Ride- en Park + Ride-voorzieningen en deeltaxisystemen in de Drechtsteden, Molenlanden en de Gorinchem-concessie. Ook werken we aan een haltevisie om de haltekwiteit te verbeteren en een visie op reizigersinformatie. We investeren in het verbeteren van de sociale veiligheid in het OV en de toegankelijkheid van OV-haltes voor reizigers met een beperking.

- We hebben in 2020 meerdere provinciale projecten in voorbereiding, zoals de kruising N214/N216, N211 Wippolderlaan, N59 Energy Highway, R-net Rotterdam – Oud-Beijerland, N223 Duurzaam Veilig (fase 3) en in uitvoering, zoals de Rijnlandroute (o.a. Tjalmaweg), diverse projecten binnen HOV-net Zuid-Holland Noord en HOV Drechtsteden, Molenlanden en Gorinchem en de N215 Melissant Dirksland. Ook binnen het Uitvoeringsprogramma 'Samen verder fietsen' worden verschillende (snel)fietsroutes voorbereid en gerealiseerd.
- We dragen inhoudelijk bij aan Rijksinfrastructuurprojecten, zoals de A24 Blankenburgverbinding, A16 Rotterdam, A4 Haaglanden – N14, A4 Burgerveen – N14, A27 Houten – Hooipolder, A15 Suurhoffbrug, A29 Heinenoordtunnel en A16 van Brienenoordbrug. Daarbij stellen we voor alle weginfrastructuurprojecten (nieuw en beheer en onderhoud van Rijk, provincie en gemeenten) gecoördineerd een 'Gezamenlijke Bereikbaarheidsaanpak Zuidelijke Randstad' op om de overlast veroorzaakt door werkzaamheden waar mogelijk te beperken.
- Als provincie zijn we ook in 2020 medeopdrachtgever en participant in het gebiedsprogramma Mobiliteit en Verstedelijking (MoVe) Rotterdam - Den Haag in het kader van het MIRT. Met gemeenten en de MRDH werken we samen en dragen we financieel bij aan de verkenningen naar de oeververbindingen (Brienenoord en Algera) in de regio Rotterdam, het Central Innovation District (CID) / Binckhorst in Den Haag en bereikbaarheidsmaatregelen in Voorne Putten, het Westland en Zoetermeer. Voor de Algeracorridor dragen we financieel bij aan diverse kortetermijnmaatregelen.

Beleidsprestatie 2-1-3 Slimme systemen en netwerken

Hoe willen we dit beleidsdoel en de beleidsprestaties halen?

De provincie zet in op het beter benutten en slimmer gebruiken van de capaciteit van het regionale mobiliteitssysteem. Om dit te bereiken:

- Kijken we onder andere naar de mogelijkheden van nieuwe, digitale en innovatieve oplossingen.
- Waarderen we onze verkeersregelinstallaties zoveel mogelijk op naar intelligente VRI's, om zo de doorstroming verder te verbeteren.
- Kijken we naar mogelijkheden om pilots met betrekking tot autonoom vervoer uit te voeren en waar mogelijk op te schalen.

Welke maatregelen zien we en welke instrumenten zetten we daarbij in?

- In 2020 stellen we samen met andere wegbeheerders een nieuwe visie op voor de inzet van Dynamisch Verkeersmanagement. Hierbij kijken we niet alleen naar (vaar)wegen maar ook naar de inzet van openbaar vervoer, fiets en ketenmobiliteit.
- In 2020 brengen we Smart Mobility verder in de praktijk. We intensiveren de inzet van data en ICT in het mobiliteitsdomein, we streven naar meer schaal en volume en willen meer continueerbaarheid en minder losse pilots. We organiseren ons daarvoor op landelijk niveau om overheidsdata voor Smart Mobility op orde te krijgen (krachtenbundeling).
- We gaan verder met het in tranches opwaarderen van onze verkeersregelinstallaties tot zogenaamde intelligente verkeersregelinstallaties of IVRI's. Voor de doelgroep fiets passen we de 13 drukste provinciale fiets-IVRI's aan, zodat fietsers daar eerder worden gedetecteerd en een kortere wachttijd hebben.
- Ondertussen werken we aan de digitalisering (overheden) van onze mobiliteits-data en verbeteren we de inwinning van data en de ontsluiting ervan richting de Nationale Databank Wegverkeersgegevens (NDW). Hiermee kunnen nieuwe mobiliteitsdiensten worden gemaakt.
- Met behulp van innovatieve inwintechneken -zoals bijvoorbeeld slimme camera's-, floating data (GPS-data mobiele telefoons) en data van marktpartijen creëren we snelle en efficiënte inzet van verkeers- incident- en storingsmanagement om de (vaar)weg zo snel mogelijk weer beschikbaar te hebben.

- We voeren een pilot “connected transport” uit in het Westland (greenport).
- Ook werken we verder aan de pilot met de autonoom rijdende shuttle op het terrein van ESA- ESTEC en starten we een pilot om reizigers op drukke trajecten in onze openbaar vervoerconcessies te verleiden om buiten de spits te reizen. Binnen de “Blauwe Golf” zorgen we voor een betere afstemming tussen het verkeer op de weg en het scheepvaartverkeer op het water en via Smart Shipping zorgen we voor slimmere en autonome logistiek op het water.
- In 2020 verlenen we subsidies voor werkgeversaanpakken Holland – Rijnland, Midden-Holland en Drechtsteden (woon-werkverkeer per fiets, OV of buiten de spits/telewerken), en Mobiliteits- en logistiek platform Haven Rotterdam (bijvoorbeeld gezamenlijk woon-werkverkeer en gebundeld transport).

Beleidsdoel 2-2 Beheer en onderhoud: op orde en duurzaam

Beleidsprestatie 2-2-1 Goed functionerende provinciale infrastructuur

Hoe willen we dit beleidsdoel en de beleidsprestatie halen?

Om dit beleidsdoel te bereiken gaan we:

- Zorgen voor een vlotte en veilige afwikkeling van verkeer in Zuid-Holland. Meer in het bijzonder zorgen we, conform onze wettelijke plicht, voor het beheer en onderhoud van ons areaal aan provinciale wegen en vaarwegen.
- Diverse onderhoudsprojecten voorbereiden en uitvoeren. Met name bij het wegonderhoud zal daarbij worden ingezet op flankerende maatregelen om hinder te voorkomen.
- Verder invulling geven aan de forse onderhoudsopgave voor beweegbare kunstwerken. Omdat ook andere wegbeheerders een grote opgave rond beweegbare kunstwerken kennen, zoeken wij met hen hierin nadrukkelijk de samenwerking.

Welke maatregelen zien we en welke instrumenten zetten we daarbij in?

- In 2020 wordt een nieuwe Nota Onderhoud Kapitaalgoederen (NOK) met bijbehorende Nota Budgetbehoefte en de te hanteren normkosten voorgelegd aan Provinciale Staten.
- Het meerjarenonderhoudsprogramma (MJOP) wordt als onderdeel van het PZI (Programma Zuid-Hollandse Infrastructuur) ook geactualiseerd en gedeeld met de relevante stakeholders.
- In 2020 verkennen we vanuit de netwerkanalyses welke bruggen op functionele gronden mogelijk vervangen dienen te worden. Een andere aanleiding voor vervanging kan komen vanuit lopende regionale ontwikkelingen of projecten of programma's, zoals het programma Beter Bereikbare Gouwe of ontwikkeling Schie-oeveren.
- Verder werken we in 2020 verder aan het ontwikkelen van een structurele werkwijze om knelpunten in de provinciale infrastructuur door middel van functionele verbeteringen (verkeersveiligheid en/of doorstroming) op te lossen.
- De bediening van de beweegbare kunstwerken vindt plaats vanuit bediencentrales. In 2020 gaan we verder met de planvorming voor een nieuwe bediencentrale ter vervanging van de bediencentrales De Waard en Leidschendam.

Beleidsprestatie 2-2-2 Toekomstbestendige infrastructuur

Hoe willen we dit beleidsdoel en de beleidsprestaties halen?

De ambitie van de provincie is om voorloper te zijn op CO₂ besparing bij uitvoering van groot onderhoud en bij het energiezuinig maken van provinciale wegen tijdens het reguliere gebruik. Daarom:

- Schalen wij waar mogelijk succesvolle pilots op.
- Kijken we naar mogelijkheden om andere onderhoudstrajecten duurzaam aan te pakken.
- Leveren we met de inzet van ecologisch bermbeheer een bijdrage aan het in stand houden en waar mogelijk verbeteren van de biodiversiteit.

Welke maatregelen zien we en welke instrumenten zetten we daarbij in?

- In 2020 leveren we de N470 - Weg van de Energietransitie – op. Dit is, samen met de N211, een proeftuin voor pilots met betrekking tot energietransitie bij wegen. In 2020 analyseren we de eerste monitoringsresultaten van de toegepaste innovaties bij de N211 om te kunnen bepalen of opschaling van de pilots naar CO₂-neutraal beheer- en onderhoud haalbaar en betaalbaar is.
- In aanvulling op de Weg van de Energietransitie zijn drie grote onderhoudstrajecten van vaarwegen geselecteerd als 'vaarweg van de energietransitie'. Het betreft het Rijn-Schiekanaal, het Aarkanaal en de Oude Rijn. In 2020 onderzoeken we binnen deze projecten mogelijk materiaalgebruik.
- In 2020 maken we – o.a. met het Rijk - afspraken om in 2030 zoveel mogelijk klimaatneutraal en circulair te werken (werktuigen, materiaalketens), inclusief aanbestedingen en standaardisatie van uitvragen.
- In 2020 ronden we de implementatie van het ecologisch bermbeheer af en beheren we de provinciale bermen ecologisch. De komende jaren evalueren we of het ecologisch bermbeheer tot de gewenste resultaten leidt.

Beleidsdoel 2-3 Veilig en duurzaam

Beleidsprestatie 2-3-1 Duurzame mobiliteit

Hoe willen we dit beleidsdoel en de beleidsprestatie halen?

De provincie zet in op een transitie naar een energie-efficiënte samenleving, waarbij op termijn grotendeels duurzaam en CO₂-neutraal kan worden voorzien in de energiebehoefte. In 2030 rijdt al het regionaal openbaar vervoer, waarvoor de provincie concessiehouder is, volledig emissievrij. In 2050 is van elke provinciale weg en vaarweg de CO₂-balans neutraal. Daarbij kijken wij hoe we de transitie naar duurzame brandstoffen en andere energiedragers voor transport over weg en water kunnen versnellen, middels samenwerking met de diverse spelers (verladers, vervoerders, havens, Europa etc. op zowel de transitie-kant als de laadinfra-kant.

We hebben een adviesrol over Rotterdam The Hague Airport. Voor ons is de huidige geluidsruimte de maximale geluidsruimte. Daarbij zetten wij ons in voor het terugdringen van het aantal nachtvluchten. Voor alle luchtvaart in Zuid-Holland willen we de hinder voor omwonenden zoveel mogelijk beperken.

In Zuid-Holland wordt ruimte geboden aan diverse vormen van kleine en recreatieve luchtvaart. De provincie ondersteunt dit, maar hecht tegelijkertijd waarde aan een goede inpassing in de directe omgeving. Daarom gaan wij terughoudend om met nieuwe locaties voor commerciële en bedrijfsgebonden luchtvaart, helikopterhavens, luchthavens voor onbemande luchtvaartuigen en luchthavens voor gemotoriseerde recreatieve luchtvaart. Luchthavens met een duidelijk maatschappelijk belang (zoals heliplatforms bij ziekenhuizen) worden daarentegen wel ondersteund.

Welke maatregelen zien we en welke instrumenten zetten we daarbij in?

- In 2020 stellen we een visie Waterstof en mobiliteit op, om in te zetten op kansen voor verduurzaming OV en binnenvaart. Voor de Clean Energy Hubs ontwikkelen we samen met andere overheden een strategie voor de transitie naar duurzame brandstoffen en andere energiedragers voor transport over weg en water binnen en buiten de goederenvervoercorridors, onder andere door onze inzet in het grensoverschrijdende samenwerkingsprojecten RH2NE.
- In 2020 besteden we twintig waterstofbussen voor de concessie Hoeksche Waard Goeree Overflakkee aan. Daarnaast werken we verder aan het verschoneren van de binnenvaart via het Europese samenwerkingsverband Clean Inland Shipping (CLINSH). Bij de aanbesteding van de Waterbus proberen we de vloot te verduurzamen en beter aan te laten sluiten op de vraag van de reiziger.
- Verder ondersteunen wij de verkeersregio's in het opstellen van Regionale Mobiliteitsplannen (RMP) voor het behalen van de CO₂-doelen voor mobiliteit.
- We werken mee aan een langere termijnvisie over de locatie van Rotterdam The Hague Airport en voeren, in het kader van een verkenning naar een burgermeetnet geluid rond luchthaven Rotterdam The Hague Airport, in 2020 een bewonersconsultatie uit.

Beleidsprestatie 2-3-2 Veilige mobiliteit

Hoe willen we dit beleidsdoel en de beleidsprestatie halen?

De provincie zet in op het veiliger maken van infrastructuur, een verkeersveiliger gedrag en adequate verkeershandhaving, met als doel het verbeteren van de verkeersveiligheid en het verminderen van de verkeersslachtoffers.

Welke maatregelen zien we en welke instrumenten zetten we daarbij in?

- Het veilig inrichten van 60- en 80 km/uur wegen kan in 2020 landelijk leiden tot een daling van 20 tot 60 doden en 200 tot 500 ernstig gewonden per jaar.
- Via het ROV ZH (Regionaal Orgaan Verkeersveiligheid Zuid-Holland) zetten we in op gedragsbeïnvloeding, om er zo voor te zorgen dat weggebruikers zich veilig gedragen en voelen in het verkeer. Dit doen we via diverse campagnes.
- Het landelijke Strategische Plan Verkeersveiligheid 2030 vertalen we naar uitvoeringsprogramma's die in 2020 kunnen starten. Ook zetten we via het ROV ZH extra in op het onderdeel "beïnvloeding verkeersgedrag". Dit doen we door programma's als Maak van de Nul een Punt, School op Seef en Totally Traffic voort te zetten.
- Daarnaast is in 2019 het nieuwe programma Fietsveiligheid gestart met aandacht voor nieuwe doelgroepen, zoals oudere fietsers. Hier gaan we mee verder in 2020.
- In 2020 verstevigen we de samenwerking met de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH), politie en het openbaar ministerie voor de handhaving van verkeersveilig gedrag.

Wat mag dat kosten?

Inleiding

Wat mag het kosten is opgebouwd in 2 delen:

- Opbouw en verloop lasten
- Raming baten en lasten

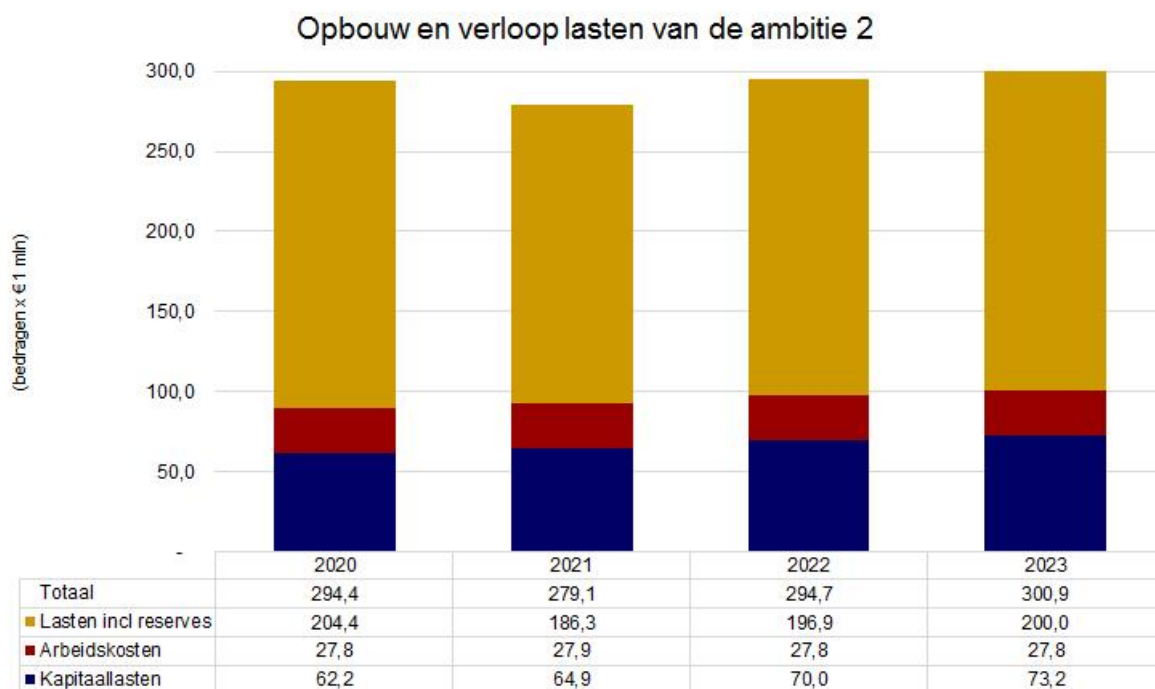
'Wat mag het kosten' is nu samengevat in 1 tabel. Provinciale Staten hebben budgetrecht op het niveau beleidsdoel. Daarom zijn de toelichtingen ook geschreven op de bijstellingen per beleidsdoel, binnen een ambitie. De mutaties op beleidsprestaties zijn daarnaast ter informatie vermeld.

Opbouw en verloop lasten

Onderstaande grafiek geeft weer hoe de lasten van de ambitie zijn opgebouwd.

- Arbeidskosten: Betreft de loonkostenformatie zoals opgenomen onder A in de paragraaf Arbeidskosten
- Kapitaallasten: Betreft de kapitaallasten als gevolg van een investering
- Lasten incl. reserves*: Betreft de lasten inclusief de toevoegingen en onttrekkingen vanuit reserves

*In de toekomst zal het effect van de reserves ook apart worden gepresenteerd.

Raming baten en lasten

(bedragen x € 1.000)	Originele Begroting 2020	Bijstellingen	Gewijzigde Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Lasten						
Beleidsdoel 2-1 Snel van A naar B						
2-1-1 Efficiënt goederenvervoer	5.294	0	5.294	5.317	5.328	5.263
2-1-2 Passend en efficiënt personenvervoer	168.620	5.387	174.007	164.744	162.865	165.376
2-1-3 Slimme systemen en netwerken	1.956	0	1.956	2.081	2.165	2.125
Totaal beleidsdoel 2-1	175.871	5.387	181.257	172.142	170.358	172.764
Beleidsdoel 2-2 Beheer en onderhoud: op orde en duurzaam						
2-2-1 Goed functionerende provinciale infrastructuur	88.041	0	88.041	103.556	121.000	119.159
2-2-2 Toekomstbestendige infrastructuur	105	0	105	148	145	141
Totaal beleidsdoel 2-2	88.146	0	88.146	103.704	121.146	119.300
Beleidsdoel 2-3 Veilig en duurzaam						
2-3-1 Duurzame mobiliteit	16.495	0	16.495	417	416	416
2-3-2 Veilige mobiliteit	8.462	0	8.462	2.793	2.792	8.462
Totaal beleidsdoel 2-3	24.957	0	24.957	3.210	3.209	8.878
Totaal Lasten	288.974	5.387	294.361	279.056	294.712	300.942
Baten						
Beleidsdoel 2-1 Snel van A naar B						
2-1-1 Efficiënt goederenvervoer	320	0	320	101	98	68
2-1-2 Passend en efficiënt personenvervoer	4.020	0	4.020	3.720	720	720
Totaal beleidsdoel 2-1	4.340	0	4.340	3.821	818	788
Beleidsdoel 2-2 Beheer en onderhoud: op orde en duurzaam						
2-2-1 Goed functionerende provinciale infrastructuur	7.636	0	7.636	6.294	4.294	4.294
Totaal beleidsdoel 2-2	7.636	0	7.636	6.294	4.294	4.294
Beleidsdoel 2-3 Veilig en duurzaam						
2-3-1 Duurzame mobiliteit	180	0	180	0	0	0
2-3-2 Veilige mobiliteit	1.250	0	1.250	1.250	1.250	1.250
Totaal beleidsdoel 2-3	1.430	0	1.430	1.250	1.250	1.250
Totaal Baten	13.407	0	13.407	11.365	6.361	6.332
Saldo lasten en baten Ambitie 2	275.567	5.387	280.954	267.691	288.351	294.610

Toelichting mutaties

Toelichting Lasten

Beleidsdoel 2-1 Snel van A naar B

Algeracorridor KTA € 0,3 mln

Conform de afspraken in het BO-MIRT draagt de provincie € 0,9 mln (€ 0,3 mln per jaar in de periode 2020-2022) bij aan de Algeracorridor.

Dekking uit de egaliseringsreserve Exploitatieprojecten PZI.

Werkplaats Metropolaan OV € 0,5 mln

Voor het opstellen van een aanpak voor 25 OV knooppunten in Zuid-Holland wordt € 0,5 mln ingezet.

Dekking uit de reserve Mobiliteit.

Korte termijn aanpak - werkgeversaanpakken Holland Rijnland, Midden-Holland en Drechtsteden € 0,9 mln

Conform de afspraken in het BO-MIRT draagt de provincie € 1,8 mln (€ 0,9 mln per jaar in de periode 2020-2021) bij aan werkgeversaanpakken in deze regio's als onderdeel van de KTA.

Dekking uit de egaliseringsreserve Exploitatieprojecten PZI.

Pilot Connected Transport in het Westland (Greenport) € 0,5 mln

Conform de afspraak in het BO-MIRT van 20 november 2019 draagt de provincie bij aan het Onderdeel KTA. Het aandeel uit de mobiliteitsmiddelen bedraagt € 0,5 mln.

De mobiliteitsbijdrage wordt gedekt uit de reserve Bereikbaarheid.

Krachtenbundeling Smart Mobility € 0,04 mln

Conform de afspraken in het BO-MIRT draagt de provincie € 0,2 mln (€ 40.000 per jaar in de periode 2020-2024).

Dekking uit de reserve Bereikbaarheid.

Digitalisering overheden ten behoeve van Smart Mobility € 0,2 mln

Conform de afspraken in het BO-MIRT draagt de provincie aanvullend € 0,2 mln bij.

Dekking uit de reserve Bereikbaarheid.

OV-reizigers verleiden om buiten de spits te reizen € 0,1 mln

De provincie zet € 0,1 mln in om het gebruik van het OV in piekperiodes te spreiden teneinde overvolle bussen te voorkomen.

Dekking uit de reserve Mobiliteit.

Extra capaciteit in OV concessies (proefprojecten) € 3 mln

Tijdelijke proefmaatregelen om de drukte in het OV te verminderen door extra capaciteit aan te bieden. Totale inzet € 5,2 mln in de jaren 2020-2021.

Dekking uit de reserve Mobiliteit.

Bijdrage proces MIRT verkenning Oeververbinding Rotterdam € 0,5 mln

De provincie is mede-opdrachtgever voor deze MIRT verkenning en draagt daarom € 0,5 mln bij aan de proceskosten.

Dekking uit de egaliseringsreserve Exploitatieprojecten PZI.

Inhuur extern personeel - € 0,7 mln

De middelen voor externe inhuur worden opnieuw verdeeld waarbij € 0,7 mln wordt overgezet naar Beleidsdoel 7-1 Bevorderen verbetering milieukwaliteit en gezondheid.

Toelichting baten

Er hebben geen bijstellingen plaatsgevonden.

Instrumentarium

Reserves

In het onderstaande overzicht wordt aangegeven welke de totale inzet van reserves is binnen de ambitie.

Reservenaam (bedragen x € 1.000)	Beleidsdoel	Toevoeging	Onttrekking	Saldo mutaties
Egalisatiereserve expl proj PZI	2-1	3.203	7.815	-4.612
Bereikbaarheid	2-1	11.946	1.470	10.476
Mobiliteit	2-1	2.029	9.449	-7.420
Egalisatiereserve beheer & onderhoud	2-1	34.454	0	34.454
Egalisatiereserve beheer & onderhoud	2-2	-12.000	6.000	-18.000
Luchtkwaliteit (NSL)	2-3	0	420	-420
Mobiliteit	2-3	-300	15.000	-15.300
Eindtotaal		39.332	40.154	-823

Betrokkenheid van Verbonden Partijen

Wegschap Tunnel Dordtse Kil

De provincie participeert in het Wegschap Dordtse Kil, gezamenlijk met andere partijen is de provincie eigenaar van de Kiltunnel die de N217 met de N3 verbindt. De Kiltunnel maakt onderdeel uit van het gezamenlijke infrastructurele netwerk van provincie en andere wegbeheerders.

Coöperatie Samenwerkingsverband DOVA U.A.

Het Coöperatieve Samenwerkingsverband Decentrale Openbaar Vervoer Autoriteiten (DOVA) U.A. is opgericht in 2018. In deze coöperatieve vereniging werken twaalf provincies en twee vervoersregio's samen op het gebied exploitatie, infrastructuur en services voor reizigers over het openbaar vervoer.

Subsidies

[Zie paragraaf Subsidies, Ambitie 2.](#)

Ambitie 3 Schone energie voor iedereen

Zuid-Holland draait op energie

Energie is voor Zuid-Holland belangrijk. Met veel industrie, de glastuinbouw en onze dichtbevolkte provincie behoren we tot één van de meest energie-intensieve regio's van Europa. We hebben altijd op innovatieve manieren in onze energiebehoefte voorzien. Of dat nu de wereldberoemde windmolens zijn of het petrochemische cluster in de Rotterdamse haven.

Transitie naar schone energie

De verbranding van olie, gas en steenkool brengt CO₂ in de atmosfeer, wat mede zorg draagt voor de opwarming van de aarde. Om in de toekomst onze welvaart te behouden moeten we blijven beschikken over voldoende energie. Met het Klimaatakkoord van Parijs en het nationale Klimaatakkoord werken we toe naar een samenleving en economie gebaseerd op een duurzaam en circulair energie- en grondstoffsysteem (onder andere voor stoom, warmte, elektriciteit, CO₂ en waterstof). De opgave voor Zuid-Holland is in het Klimaatakkoord verdeeld in de thema's schone energie voor alle gebouwen, elektriciteit, industriële processen, mobiliteit en landbouw en landgebruik. Dat raakt alle inwoners en bedrijven van Zuid-Holland.

Wij streven naar schone energie voor iedereen

Zuid-Holland heeft veel wind en zon, maar ook andere energiebronnen zoals aardwarmte. Belangrijk is te zorgen dat bedrijven en inwoners die energie kunnen gebruiken waar en wanneer dat nodig is. En dat de schone energie haalbaar en betaalbaar is. Hieraan werken we de komende jaren samen met onze partners in de provincie, zoals mede-overheden, bedrijven en lokale initiatieven. Daarbij hebben we ook oog voor de behoefte aan voldoende, goed opgeleide vakmensen. Ons doel: een stabiel en slim energienetwerk dat betaalbare schone elektriciteit en warmte levert voor iedereen. Als het gaat om het besparen van energie, geven wij als provincie graag het goede voorbeeld. Iets dat ook geldt voor het benutten van kansen om energie op te wekken of mogelijkheden om CO₂-uitstoot te verminderen. Daarom worden onze eigen projecten, gebouwen en wegen zoveel mogelijk energieneutraal gerealiseerd en onderhouden. Gemeenten die ernaar streven om energieneutraal te worden, willen we graag ondersteunen. Omdat iedere regio haar eigen behoeften, kansen en kenmerken heeft, vraagt dit van ons om maatwerk.

Wat willen we bereiken?

Beleidsdoel 3-1 Schone en duurzame elektriciteitsvoorziening

Wij dragen bij aan de vergroening van de elektriciteitsvoorziening door met inwoners, gemeenten en andere stakeholders samen te werken aan een omslag naar een CO₂-vrij elektriciteitssysteem

Schone energie voor iedereen is een van de pijlers van ons coalitieakkoord en is onderdeel van ons Omgevingsbeleid. Met het Klimaatakkoord van Parijs en het voorgestelde nationale Klimaatakkoord werken we toe naar een samenleving en economie gebaseerd op duurzame energie. We leveren bijdragen aan de doelstelling van het nationale Klimaatakkoord door het besparen van energie en het slim benutten van warmte. Om duurzame elektriciteit op te wekken stimuleren wij allereerst zonnepanelen op daken, bedrijventerreinen en bedrijfspanden. We stimuleren plaatsing van zonnepanelen door bedrijven en coöperaties conform onze zonneladder, waarbij wij inzetten op meervoudig ruimtegebruik. We realiseren ons dat veel van onze gemeenten ernaar streven om energie-neutraal te worden. We ondersteunen dat streven.

De energietransitie in de regio krijgt vorm in zeven Regionale Energie Strategieën (RES'en), waaraan gemeenten, provincie, waterschap en andere stakeholders samenwerken aan concretisering van het opwekken van elektriciteit en benutten van warmtebronnen. We ondersteunen de ontwikkeling van RES'en met kennis, door partijen bij elkaar te brengen en de inzet van warmtetransitie-adviseurs. Wij vinden het van groot belang dat maatregelen vanuit de samenleving ontstaan en waar draagvlak voor is. Wij betrekken de inwoners en Statenleden zoveel mogelijk bij deze grote maatschappelijke aanpassingen. We geven participatie vorm met de andere overheden in de RES'en.

De invulling van de maatregelen beoordelen we aan de hand van de mogelijkheden binnen Zuid-Holland. De betaalbaarheid en de haalbaarheid voor inwoners zijn hierbij belangrijk. De provincie houdt daarbij de bovenregionale optimalisatie en de samenhang van de maatregelen in het oog.

Onze bestaande afspraken met het Rijk en gemeenten over wind op land voeren we uit en betrekken we bij de ontwikkelingen in de RES'en.

Beleidsdoel 3-2 Verduurzaming gebouwde omgeving

Wij leveren een bijdrage aan de verduurzaming van de gebouwde omgeving door besparing van energiegebruik te bevorderen en over te schakelen op schone energiebronnen.

Wij stimuleren in de eerste plaats het besparen op de elektriciteits- en warmtevraag van gebouwen. Bij de verduurzaming van bestaande bouw zetten we in op het versnellen van besparen, isoleren en zoveel mogelijk eigen opwek van elektriciteit en warmte. Het ligt voor de hand om voor aanvullende warmte waar mogelijk te kijken naar warmtenetten. Nieuwbouw wordt energieneutraal gebouwd, zolang het de hoeveelheid en het tempo van woningbouw niet belemmert.

Wij werken aan een publiek beheerd warmtetransportnet voor het stedelijk deel van Zuid-Holland. Restwarmte en geothermie zijn hiervoor de voornaamste bronnen, de mogelijkheden voor zonthermie en aquathermie worden verkend. Wij stimuleren de industrie te vergroenen zodat ook restwarmte een duurzame herkomst heeft.

Samen met gemeenten brengen wij de warmtebehoefte van inwoners en tuinbouw in kaart en wij ondersteunen gemeenten bij het opstellen van de warmtetransitievisies.

Wij zetten ons in voor afbouw van de aardgaswinning in Zuid-Holland.

Beleidsdoel 3.3 Duurzaam energie- en grondstoffensysteem in de industrie

- Wij leveren een bijdrage aan de energie- en grondstoffentransitie die nodig is voor de omschakeling naar een CO₂-emissiearme en circulaire industrie.
- Een belangrijk deel van de opgave uit het Klimaatakkoord om de CO₂-uitstoot te reduceren ligt bij de industrie en dan met name bij grote energie-intensieve bedrijven. Vanuit het Klimaatakkoord ligt de focus hierbij niet alleen op reductie van de CO₂-uitstoot, maar ook op het benutten van de economische kansen die dit met zich meebrengt.
- Het Klimaatakkoord ziet deze opgave primair als verantwoordelijkheid van de industrie zelf. Overheden pakken vooral een faciliterende rol, bijvoorbeeld door belemmeringen (in wet- en regelgeving) weg te nemen of financieel bij te dragen (aanvullend op wat de markt zelf aan middelen inzet).
- In Nederland zijn de grote energie-intensieve bedrijven geclusterd in vijf regio's. Het Klimaatakkoord ziet deze regio's als proeftuin en versnellingskamer voor doorbraken in technologie, schaa sprongen, kostenreducties, forse CO₂-reducties en het benutten van exportkansen. In Zuid-Holland vormt het Haven Industrieel Complex (HIC) in Rotterdam, tezamen met Moerdijk in Noord-Brabant, één van deze vijf regio's.
- In lijn met het Coalitieakkoord zet de provincie erop in een bijdrage te leveren aan de ontwikkeling naar een CO₂-emissiearme en circulaire industrie. Wij zien onze inzet als additioneel, dat wil zeggen: indien deze aanvullend en van toegevoegde waarde is op wat anderen (nog moeten gaan) doen. Wij nemen geen verantwoordelijkheden over. Wij leggen de focus op het HIC, maar staan ook open voor initiatieven uit andere regio's / sectoren. Wij streven naar een optimaal resultaat voor de regio.
- Wij volgen de ten behoeve van het landelijk Klimaatakkoord ontwikkelde stapsgewijze aanpak voor de verduurzaming van de industrie. Deze stappen komen terug in de onderstaande twee beleidsprestaties. Wij leveren onder andere een bijdrage door inzet van ons wettelijk VTH-instrumentarium, het ruimtelijk inpassen van nieuwe energie infrastructuur, (samen met anderen) financieel bij te dragen aan fysieke projecten zoals de aanleg van energie-infrastructuur en innovaties. Maar het zal ook gaan om zaken die meer randvoorwaardelijk zijn zoals het op gang brengen van samenwerking en het agenderen van regionale belangen zowel landelijk als binnen EU-programma's (bijv. in de lobby om belemmeringen in regelgeving weg te nemen en het meehelpen in organiseren van toegang tot middelen).
- Speciale aandacht is er ook voor thema's, die niet alleen de industrie raken, maar ook andere sectoren en regio's. Hierbij horen in ieder geval de ontwikkeling van een regionale aanpak voor groene waterstof, de ontwikkeling van een regionale aanpak voor een toekomstbestendige energie infrastructuur en energie innovatie.

Wat gaan we doen om het beleidsdoel te realiseren?

Om de verschillende beleidsdoelen voor de ambitie Bereikbaar Zuid-Holland te realiseren, hebben we elk doel vertaald in een aantal beleidsprestaties. Die staan hieronder beschreven.

Beleidsdoel 3-1 Schone en duurzame elektriciteitsvoorziening

Beleidsprestatie 3-1-1 Duurzaam en ruimtelijk passende elektriciteitsvoorziening

- Wij dragen bij aan een stabiel en zeker netwerk voor elektriciteitsvoorziening, dat robuust en toekomstbestendig is. Daarbij wordt hernieuwbare energie opgewekt door zonne-energie en waar nodig aangevuld met windenergie en innovatieve oplossingen passend in de ruimte. De mogelijkheden voor duurzame elektriciteit worden verankerd in het provinciale omgevingsbeleid.
- Het vergroten van de hoeveelheid door middel van zon op daken opgewekte energie werken we uit in een Aanvalsplan Zon. Onderdeel hiervan is een subsidieregeling voor die daken waarvoor de business case niet rond te krijgen is omdat het dak niet zomaar geschikt is voor panelen.
- Wij dragen bij aan de goede inpassing van initiatieven voor zon en wind, passend in ons beleid. Wij doen verkenningen en onderzoek naar onder meer de relatie tussen biodiversiteit en energietransitie en de ruimtelijke mogelijkheden gericht op de lange termijn voor energietransitie.
- Wij vinden haalbaarheid, betaalbaarheid en draagvlak voor energietransitie van groot belang. Wij zetten in op een fors aandeel lokaal eigenaarschap en ondersteunen de participatieprocessen voor de RES'en.
- Wij actualiseren het Omgevingsbeleid op onze keuze om ons aan te sluiten bij de doelen van het Klimaatakkoord. Afhankelijk van het verloop van de processen in de RES'en starten wij een proces om te komen tot herziening van het Omgevingsbeleid, voor o.a. de plaatsingsvisie Wind.
- Rondom deze thema's werken wij aan leren en ontwikkelen in deze opgave, gericht op het blijven vergroten van de professionaliteit. Hiervoor verbinden wij partijen, door bijvoorbeeld kennisdelers te organiseren.

Beleidsprestatie 3-1-2 Samenwerken en bevorderen draagvlak in de energietransitie

- Wij werken samen met gemeenten, netbeheerders en andere stakeholders aan de realisatie van 7 Regionale Energiestrategieën (RES). In de RES wordt ook het aanbod van warmtebronnen en warmtebehoefte aan elkaar gekoppeld en wordt in gezamenlijkheid bepaald op welke locaties wind- en zonne-energie wordt opgewekt.
- In lijn met het Klimaatakkoord zetten wij onze samenwerking met de regio's aan de regionale aanpak van de energietransitie voort. Wij ondersteunen het RES-proces met kennis. Wij zetten ons in voor een langjarige samenwerking tussen de partners in het RES-proces en het participatieproces voor gedragen RES'en. In 2020 worden de concept RES opgeleverd en de RES 1.0 afgerond voor het bestuurlijke besluitvormingsproces.
- Gemeenten hebben een centrale rol bij het informeren en meenemen van hun inwoners en bedrijven. Wij ondersteunen gemeenten door het beschikbaar stellen van kennis, organiseren van kennisuitwisseling met elkaar en andere lokale stakeholders.
- Wij ondersteunen actieve burgers, stimuleren bewonersinitiatieven in de energietransitie en mede-eigenaarschap en coöperaties bij projecten voor besparing en opwek van duurzame energie. Hiertoe hanteren wij onder meer een subsidieregeling lokale initiatieven en zetten wij onze kennis in bij relevante partijen en netwerken. Daarnaast dragen wij bij aan het reduceren van energiearmoede.
- Wij zetten het Lerend Netwerk van lokale energie-initiatieven voort. Met steun van de provincie organiseert het netwerk kennisbijeenkomsten rondom concrete thema's die binnen de lokale initiatieven spelen.

Beleidsdoel 3-2 Verduurzaming gebouwde omgeving

Beleidsprestatie 3-2-1 Faciliteren van gemeenten bij besparen en overschakelen op schone energie

- Wij ondersteunen gemeenten bij het opstellen van de warmtetransitie-visies waarmee zij de gebouwde omgeving energiezuinig maken. Woningen en utiliteitsbouw worden geïsoleerd en van het aardgas afgehaald en met duurzame energiebronnen gevoed. Wij stimuleren dat nieuwbouw tenminste energieneutraal wordt.
- Zuid-Holland zet een team warmtetransitie-adviseurs in dat de 52 gemeenten van Zuid-Holland ondersteunt met proces- en (indirect) met inhoudskennis om te komen tot een transitievisie warmte (TVW) die in het Klimaatakkoord zijn genoemd. In de TVW's wordt een pad tot 2030 georganiseerd waarin huizen, bedrijven, zorginstellingen en scholen besparen en duurzame energievoorziening krijgen. De transitieadviseurs geven advies over participatie, energie besparen, technische oplossingen, warmtenetten, subsidies etc. Daarnaast faciliteren zij voor (kleinere) gemeenten projecten en voorzien zij in kennisdeling.
- De communities of practice rondom specifieke thema's worden door de transitieadviseurs op verzoek opgezet en zijn voor alle gemeenten toegankelijk. De beschikbare voorbeelden en kennis worden actief gedeeld en verspreid.
- Specifieke thema's als beschikbaarheid van warmte, besparing op bedrijfsterreinen, de verdere inzet op energieloketten voor inwoners en bedrijven om te besparen en te verduurzamen, initiatieven om op te schalen en kosten te besparen, de verduurzaming van monumenten, het aanvalsplan zon en de lokale initiatieven worden ondersteund.

Beleidsprestatie 3-2-2 Bevorderen duurzame verwarmingsvoorziening

- Wij dragen bij aan het betrouwbaar, betaalbaar, duurzaam en veilig beschikbaar stellen van warmte voor het stedelijk gebied door opslag en transport, onder meer via regionale warmtetransportnetten met onafhankelijk netbeheer. Wij stimuleren en faciliteren projecten waarbij restwarmte, geothermie en lokale bronnen optimaal benut worden voor de verschillende vormen van warmtevoorziening. In samenwerking met andere partijen komt warmte beschikbaar voor de eindgebruiker, waaronder toepassingen in de glastuinbouw.
- In 2020 werken wij verder aan het regionale warmtetransportnet, waarbij duidelijkheid verwacht wordt over hoe Leiden restwarmte zal krijgen. Daarnaast wordt met het ministerie van EZK en de Gasunie gewerkt aan de Leiding door het Midden, en zetten wij ons in voor warmtevraagontwikkeling langs deze leiding door verdiepingssessies met gemeenten. De verwachting is dat het warmteparticipatiefonds ingezet gaat worden voor de regionale infrastructuur middels een eigenstandige afweging.
- Op lokaal niveau werken wij met gemeenten aan de afbouw van de warmtevraag en faciliteren wij realisatie van warmteprojecten (o.a. met Europese middelen uit Elena) om in de resterende benodigde warmte te voorzien. Wij zetten ons in voor verdere doorontwikkeling van aardwarmte, onder andere door een bijdrage aan de leerstoel TU Delft en het Rijswijk Centre for Sustainable Geo-energy (RCSG) en stimuleren kennisopbouw en -ontwikkeling op gebied van aardwarmte. Ook ondersteunen wij de gestarte processen in de glastuinbouw ten behoeve van verduurzaming en leveren een bijdrage en inzet aan het greenport Energieakkoord.
- Daarnaast dragen wij bij aan innovatievere ontwikkelingen ten behoeve van de doorontwikkeling van duurzame warmtesystemen, zoals Hoge Temperatuur Opslag (HTO), inzet van aqua- en zonthermie en WKO's.
- Ten slotte leveren wij een bijdrage aan de wetwijzigingen op het gebied van warmte.

Beleidsdoel 3.3 Duurzaam energie- en grondstoffensysteem in de industrie

Beleidsprestatie 3-3-1 Verhogen energie efficiëntie en mede ontwikkelen energie infrastructuur

- Wij dragen bij aan de ontwikkeling binnen de industrie om energie te besparen, CO₂ af te vangen en te hergebruiken en mee te helpen aan een toekomstbestendige energie-infrastructuur.
- Deze beleidsprestatie richt zich op activiteiten die bijdragen aan het verlagen van het gebruik van energie door de industrie. Belangrijke randvoorwaarde hierbij is de beschikbaarheid van voldoende energie-infrastructuur voor zowel transport als opslag / conversie (daar waar mogelijk zoveel mogelijk op basis van “open acces”).

Infrastructuur is een belangrijk thema vanwege de verwachte groei in het gebruik van (duurzaam) opgewekte elektriciteit en de opschaling naar het gebruik van meerdere “commodities”, zoals warmte, groene waterstof, duurzaam opgewekte elektriciteit en CO₂.

In 2020 draagt de provincie bij aan energie-efficiency en infrastructuur door:

1. Inzet van VTH-instrumentarium om energie-efficiency bij de industrie te stimuleren;
2. Omgevingsdiensten te stimuleren tot een pro-actieve rol in het informeren van bedrijven over mogelijkheden om energie te besparen;
3. Uitvoering van een systeemstudie (als onderdeel van de ontwikkeling van een regionale aanpak voor een toekomstbestendige energie-infrastructuur (perspectief 2050).
Deze studie levert transitiepaden, no-regrets, (beleids)advies en ruimtelijke implicaties op voor keuzes over het energiesysteem van de Zuid-Hollandse regio. De insteek van de studie is cross-sectoraal. Voorbereiding is in samenspraak met externe partijen zoals de netbeheerders;
4. Samen met anderen financieel bij te dragen aan het oplossen van concrete knelpunten in de energie-infrastructuur (in 2020 volgt een voorstel in de vorm van een regeling voor ondersteuning van onrendabele energie-infrastructuurprojecten op bedrijventerreinen en/of het HIC);
5. Belangrijke ontwikkelingen op de voet te volgen; mocht er bijvoorbeeld sprake zijn van belemmeringen in beleid of regelgeving, kan de provincie daarin een signalerende en agenderende rol pakken.

Beleidsprestatie 3-3-2 Vernieuwen en innoveren van het energie- en grondstoffen (eco-)systeem

- Wij zetten in op de ontwikkeling van duurzaam opgewekte elektriciteit, CO₂-vrije energiebronnen en -dragers, zoals het gebruik van groene waterstof en warmte. Wij dragen bij aan besparing en vermindering van het gebruik van fossiele grondstoffen door recycling en de ontwikkeling naar een circulaire economie te stimuleren.
- Deze beleidsprestatie richt zich op activiteiten die bijdragen aan een groei in het gebruik van duurzaam opgewekte energie en circulair gebruik van grondstoffen door de industrie. Hierbij hebben we aandacht voor technische en institutionele innovaties en het bijeenbrengen van het energie-ecosysteem, met betrokkenheid van niet alleen de industrie, maar ook van MKB, start-ups, kennisinstellingen en overheden.

Waterstof

De provincie helpt in 2020 de ontwikkeling van een groene waterstofeconomie op gang. Ambitie is om samen met andere overheden, bedrijven, netbeheerders en kennisinstellingen in 2020 een samenwerkingsprogramma / investeringsagenda op te stellen voor het HIC in Rotterdam en het omliggend verzorgingsgebied Zuid-Holland, Nederland en Noord-West Europa, in de geest van het landelijke en Rotterdamse Klimaatakkoord. De industrie speelt als producent en afnemer van waterstof een centrale rol in de groene waterstofeconomie, met duidelijke raakvlakken met andere sectoren uit het Klimaatakkoord (primair met Elektriciteit en Mobiliteit). Middelen worden ingezet voor het opzetten van het samenwerkingsprogramma en voor projecten gericht op het stimuleren van groene waterstofproductie, onderzoeken van de toepassingsmogelijkheden van waterstof in de industrie en voor kennisontwikkeling middels projecten binnen het H2GO-programma (in Goeree OverFlakkee).

Field lab elektrificatie

De provincie kan in 2020 via een EU-subsidie (onder voorbehoud dat de aanvraag wordt gehonoreerd) bijdragen aan de realisatie van een Field Lab voor industriële elektrificatie. In dit Field Lab testen bedrijven meerdere projecten, die gericht zijn op het vervangen van fossiel door elektrisch gedreven industriële processen. Dit is van belang vanwege de verwachte toename van het gebruik van duurzame opgewekte elektriciteit.

Pilot ontwikkelfaciliteit

De provincie start in 2020 een pilot ontwikkelfaciliteit (tezamen met de gemeente Rotterdam). In 2020 wordt geïnventariseerd welke kansrijke initiatieven er momenteel lopen in het HIC en of daarbij behoefte is aan enige vorm van ondersteuning door de provincie. Mogelijk leidt de inventarisatie in 2020 tot een aantal concrete voorstellen voor een financiële bijdrage van de provincie.

Energie-innovatie

Ten aanzien van Energie-innovatie zet de provincie zich in 2020 in voor:

1. Interactie: samenbrengen schakels energie-innovatie ecosysteem (zodat innovaties sneller tot stand komen), onder andere door: vormgeven / ondersteunen Taskforce energietransitie (Economic Board ZH), door fase 3 van het innovatieprogramma energie & klimaat op te zetten (t.b.v. MKB op Field Labs), door programmatische ondersteuning van de FieldLabs en door in te zetten op communicatie, participatie en kennisontwikkeling;
2. Sociaal-economische innovatie: werken aan de Human Capital Agenda energietransitie, op praktisch niveau (MBO) en hoger opgeleid niveau via de 'School of Energy';
3. Institutionele innovatie: in drie stappen op vrijwillige basis werken aan een kleinere CO₂-footprint van (eigen) organisatie(s), projecten en (ingekochte) producten door te werken aan een koolstofboekhouding (inclusief regionale verevening);
4. Technische innovatie: werken naar een Smart Multi Commodity Grid (SMCG, Deltagrid), waarin 'smart' wordt opgepakt door het 'internet of energy' programma en aan de 'nodes' wordt gewerkt via 'energyhubs' projecten, waaronder bijv. ERDH en Bleizo. Ook werken we met regionale partners aan 'energy challenges', om te beginnen bij The Green Village;
5. Verkenning CO₂ smartuse: in 2020 start verkenning mogelijkheden voor hergebruik CO₂ als grondstof (in eerste instantie vooral gericht op het bij elkaar brengen van partijen).

In 2020 zal de onderlinge synergie van energie-innovatie worden verkend en afgestemd met aanpalende programma's zoals Concurrerend ZH en de andere onderdelen van het programma Schone Energie (naar verwachting uiterlijk bij Najaarsnota 2020 afgerond).

Wat mag dat kosten?

Inleiding

Wat mag het kosten is opgebouwd in 2 delen:

- Opbouw en verloop lasten
- Raming baten en lasten

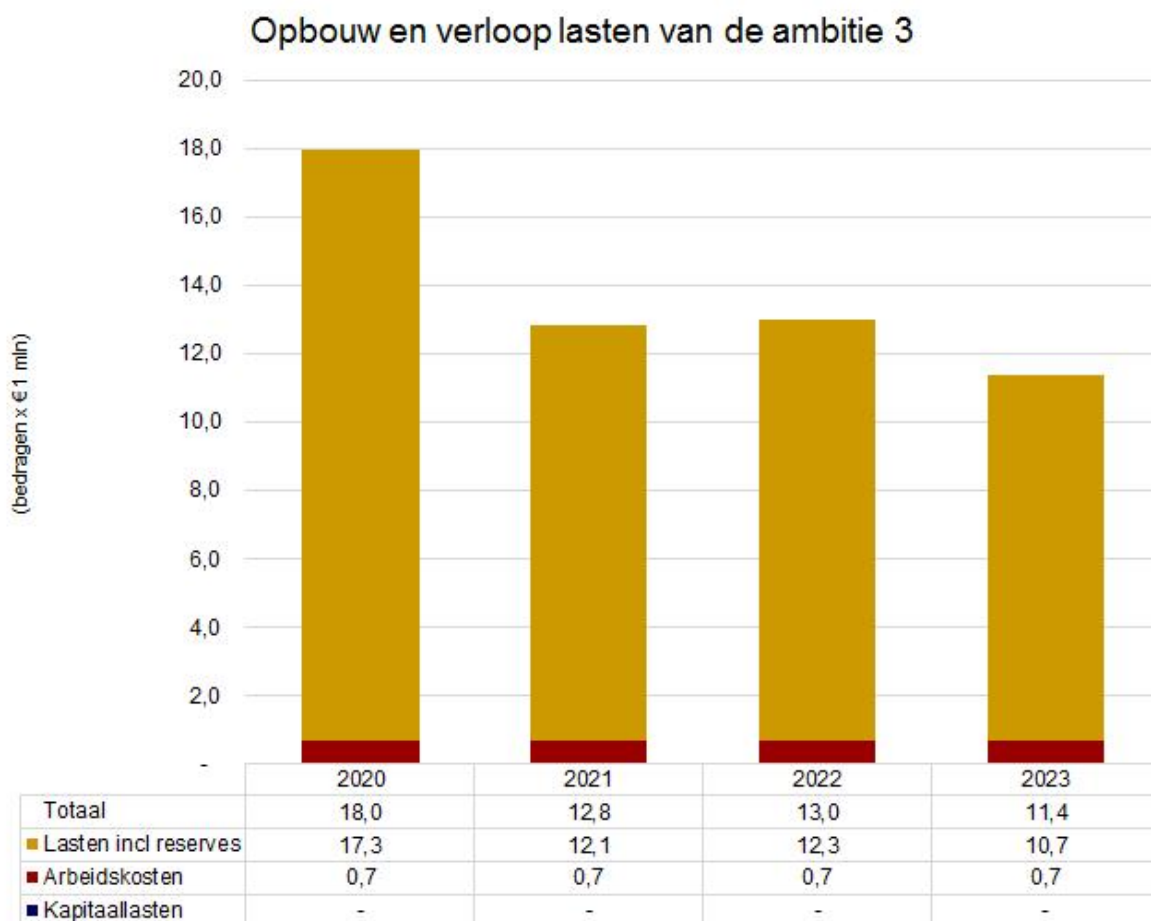
'Wat mag het kosten' is nu samengevat in 1 tabel. Provinciale Staten hebben budgetrecht op het niveau beleidsdoel. Daarom zijn de toelichtingen ook geschreven op de bijstellingen per beleidsdoel, binnen een ambitie. De mutaties op beleidsprestaties zijn daarnaast ter informatie vermeld.

Opbouw en verloop lasten

Onderstaande grafiek geeft weer hoe de lasten van de ambitie zijn opgebouwd.

- Arbeidskosten: Betreft de loonkostenformatie zoals opgenomen onder A in de paragraaf Arbeidskosten
- Kapitaallasten: Betreft de kapitaallasten als gevolg van een investering
- Lasten incl. reserves*: Betreft de lasten inclusief de toevoegingen en onttrekkingen vanuit reserves

*In de toekomst zal het effect van de reserves ook apart worden gepresenteerd.

Raming baten en lasten

(bedragen x € 1.000)	Originele Begroting 2020	Bijstellingen	Gewijzigde Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Lasten						
Beleidsdoel 3-1 Schone en duurzame elektriciteitsvoorziening						
3-1-1 Duurzame en ruimtelijk passende elektriciteitsvoorziening	5.054	903	5.957	5.713	5.662	4.062
3-1-2 Samenwerken en bevorderen draagvlak in de energietransitie	1.118	2.590	3.708	2.609	1.448	1.447
Totaal beleidsdoel 3-1	6.172	3.493	9.665	8.322	7.110	5.510
Beleidsdoel 3-2 Verduurzaming gebouwde omgeving						
3-2-1 Fac.gemeenten bij besparen & overschakelen op schone energie	400	510	910	660	660	660
3-2-2 Bevorderen duurzame verwarmingsvoorziening	0	2.240	2.240	1.045	2.045	945
Totaal beleidsdoel 3-2	400	2.750	3.150	1.705	2.705	1.605
Beleidsdoel 3-3 Duurzaam energie-en grondstoffensysteem in de industrie						
3-3-1 Verhogen energie efficiëntie&mede-ontwikkelen energie infra	4.450	-1.055	3.395	1.225	1.675	2.760
3-3-2 Vernieuwen & innoveren v.h. energie-&grondstoffen(eco-)syst.	195	1.562	1.757	1.565	1.495	1.495
Totaal beleidsdoel 3-3	4.645	507	5.152	2.790	3.170	4.255
Totaal Lasten	11.217	6.750	17.967	12.817	12.985	11.369
Saldo lasten en baten Ambitie 3	11.217	6.750	17.967	12.817	12.985	11.369

Toelichting mutaties

Toelichting Lasten

Beleidsdoel 3.1 Schone en duurzame elektriciteitsvoorziening

Zon € 1 mln

Er wordt in 2020-2023 € 1 mln per jaar ingezet ten behoeve van opwekking van zonne-energie, onder meer voor een subsidieregeling.

Dekking ten laste van de Algemene reserve.

Duurzame opwekking Elektriciteit € 0,4 mln

In 2020 wordt € 0,4 mln ingezet ten behoeve van duurzame opwekking Elektriciteit en in 2021: € 0,3 mln; 2022: € 0,3 mln; 2023: € 0,2 mln.

Dekking ten laste van de Algemene reserve.

Programmasturing € 0,2 mln

Ten behoeve van de programmasturing wordt in de periode 2020-2023 jaarlijks € 0,2 mln ingezet.

Dekking ten laste van de Algemene reserve.

Lokale Initiatieven € 1,7 mln

Er wordt in 2020 € 1 mln ingezet voor een landelijke ontwikkelfaciliteit waarmee burgercoöperaties grote projecten kunnen (voor-)financieren. In 2020-2023 wordt jaarlijks € 0,2 mln ingezet voor een lerend netwerk ter

ondersteuning en professionalisering van lokale initiatieven en wordt jaarlijks € 0,5 mln toegevoegd aan de subsidieregeling lokale initiatieven.

Dekking ten laste van de Algemene reserve.

Regionale Energiestrategieën € 0,8 mln

Met betrekking tot de Regionale Energiestrategieën zal in 2020 € 0,8 mln worden ingezet en in 2021: € 0,8 mln; 2022: € 0,6 mln; 2023: € 0,6 mln.

Dekking ten laste van de Algemene reserve.

Schone Energie - € 0,7 mln

In 2020 is een bedrag van € 0,65 mln herverdeeld van beleidsdoel 3.1 naar beleidsdoel 3.2 (€ 0,5 mln) en naar beleidsdoel 3.3 (€ 0,15 mln).

Dekking uit Reserve Mitigatie/Energie en Reserve Energietransitie Gebouwde Omgeving.

Beleidsdoel 3.2 Verduurzaming gebouwde omgeving

Gebouwde omgeving € 0,5 mln

In samenwerking met de Omgevingsdiensten in Zuid-Holland wordt extra ingezet op het ondersteunen van bedrijfsterreinen (MKB, niet industrie) om de besparingsopgaven te realiseren. Transitievisies warmte worden opgesteld. In 2020: € 0,5 mln; 2021: € 0,7 mln; 2022: € 0,7 mln; 2023: € 0,7 mln.

Dekking ten laste van de Algemene Reserve.

Warmte € 0,8 mln

In 2020 wordt € 0,35 mln ingezet als bijdrage aan warmteprojecten. Voor projecten in de glastuinbouw wordt € 0,15 mln ingezet en € 0,25 mln wordt ingezet voor opschaling, kennisontwikkeling voor innovaties van het warmtesysteem en benutten van bronnen en voor ontwikkeling van wetgeving. In 2021-2023 wordt voor deze activiteiten jaarlijks € 0,6 mln ingezet.

Dekking ten laste van de Algemene Reserve.

Warmte infrastructuur € 1 mln

Voor het verkrijgen van specialistische kennis met betrekking tot warmte infrastructuur wordt in 2020 € 1 mln ingezet en in 2021-2023 jaarlijks € 0,4 mln.

Dekking ten laste van de Algemene Reserve.

Schone Energie € 0,5 mln

In 2020 is een bedrag van € 0,5 mln herverdeeld van beleidsdoel 3.1 naar beleidsdoel 3.2.

Dekking uit Reserve Mitigatie/Energie en Reserve Energietransitie Gebouwde Omgeving.

Beleidsdoel 3.3 Duurzaam energie- en grondstoffensysteem in de industrie

Industrie

In 2021 wordt € 1,2 mln ingezet ten behoeve van verhogen energie-efficiëntie en medeontwikkelen energie infrastructuur en in 2022: € 1,7 mln; 2023: € 2,8 mln.

Dekking ten laste van de Algemene Reserve.

Innovatie € 0,35 mln

In 2020 wordt € 0,35 mln extra ingezet ten behoeve van het vernieuwen en innoveren van het energie- en grondstoffen (eco-) systeem en in 2021: € 1,4 mln; 2022: € 1,3 mln; 2023: € 1,3 mln.

Dekking ten laste van de Algemene Reserve.

Schone Energie € 0,15 mln

In 2020 is een bedrag van € 0,15 mln herverdeeld van beleidsdoel 3.1 naar beleidsdoel 3.3.

Dekking uit Reserve Mitigatie/Energie en Reserve Energietransitie Gebouwde Omgeving.

Toelichting baten

Er hebben geen bijstellingen plaatsgevonden.

Instrumentarium

Reserves

In het onderstaande overzicht wordt aangegeven welke de totale inzet van reserves is binnen de ambitie.

Reservenaam (bedragen x € 1.000)	Beleidsdoel	Toevoeging	Onttrekking	Saldo mutaties
Mitigatie/Energie	3-1	0	464	-464
Risicoreserve Energiefonds	3-1	7.800	0	7.800
Energietrans.gebouwde omg.&glastuinb	3-1	2.600	2.284	316
Mitigatie/Energie	3-2	0	400	-400
Energietrans.gebouwde omg.&glastuinb	3-2	0	100	-100
Mitigatie/Energie	3-3	0	100	-100
Versterking economie	3-3	0	250	-250
Energietrans.gebouwde omg.&glastuinb	3-3	0	50	-50
Verduurzaming Industrie	3-3	0	2.200	-2.200
Eindtotaal		10.400	5.848	4.552

Betrokkenheid van Verbonden Partijen

Warmtebedrijf Holding B.V.

Door middel van deelname aan het Warmtebedrijf Holding levert de provincie Zuid-Holland een bijdrage aan de nationale klimaatdoelstellingen door reductie van de broeikasgassen. Eind 2017 is het warmtebedrijf opnieuw ingericht als Holding met daaronder WBR-infra en WBR-explo. Door het warmtebedrijf zal in de eindsituatie industriewarmte worden geleverd ten behoeve van circa 50.000 woning-equivalenten in Rotterdam. Dit leidt tot een emissiebeperking van 70-80 ton CO₂ per jaar en een betere lokale luchtkwaliteit.

PZEM N.V.

PZEM N.V. is de rechtsoptvolger van DELTA N.V. en richt zich op productie, handel en levering van energieproducten en diensten aan de zakelijke markt.

Omgevingsdiensten

[Zie de toelichting bij Ambitie 7.](#)

Subsidies

[Zie paragraaf Subsidies, Ambitie 3.](#)

Ambitie 4 Een concurrerend Zuid-Holland

Zuid-Holland is een economische speler van belang

Zuid-Holland herbergt het grootste Haven Industrieel Complex van Europa, met een sterk proces- en petrochemisch, logistiek en maritiem cluster. In de directe nabijheid van dit complex bevindt zich het grootste glastuinbouwcluster van de wereld: een belangrijke speler in de wereldwijde voedingsketen.

Alle negen nationale economische topsectoren zijn in Zuid-Holland aanwezig. Verder herbergt onze provincie talrijke excellente kennis- en onderzoeksinstellingen die tot de top in hun vakgebied behoren. De campussen van nationaal belang, zoals het Bioscience Park te Leiden, TU Delft Science Park en Space Campus Noordwijk, herbergen talrijke startups en innovatieve bedrijven. De economische kracht van de provincie Zuid-Holland ligt in deze diversiteit.

Economie is in transitie

De Zuid-Hollandse economie bevindt zich in een omvangrijk vernieuwingsproces. Er zijn drie thema's die de verandering van onze economie aanjagen: energietransitie, circulair en digitalisering.

De op fossiele grondstoffen gebaseerde industriële sectoren staan voor een grote transitie. Verduurzaming van de Zuid-Hollandse economie is nodig om minder afhankelijk te zijn van fossiele grondstoffen. Ook de uitstoot van de industrie en milieudruk als gevolg van transportbewegingen is in Zuid-Holland bovengemiddeld. Ontwrichtende technologische ontwikkelingen, zoals digitalisering, robotisering en 3D-printing veranderen de productieprocessen, verdienmodellen en ons werk, maar kunnen ook veelbelovend zijn. Het vermogen om snel op deze ontwikkelingen in te spelen is bepalend voor onze concurrentiekracht. Dit vraagt om een versnelde transitie van de Zuid-Hollandse economie en om een beroepsbevolking met de juiste vaardigheden en kennis.

Wij streven naar een duurzame, innovatieve economie

Wij willen de meest innovatieve regio van Nederland zijn, waarbij we inzetten op de kruisbestuiving tussen de verschillende sectoren. We zetten in op diensten en producten die veel waarde toevoegen richting duurzaam en digitaal. Wij streven naar passend werk voor iedereen. Wij denken daarbij aan alle niveaus. Van ongeschoold, mbo tot en met universitair. Daarnaast blijft de provincie met haar partners bouwen aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat door te zorgen voor voldoende en kwalitatief goede werklocaties (kantoren, bedrijventerreinen, woon/werklocaties), woonruimte, woon-werkverbindingen, een goede beroepsbevolking, een gezonde leefomgeving, recreatieve voorzieningen en cultureel erfgoed.

De culturele rijkdom van Zuid-Holland

Zuid-Holland heeft een rijke geschiedenis. Investeren in het aanwezige erfgoed, archeologie en cultuur en het gericht betrekken van toeristen daarbij biedt een positieve stimulans aan ons vestigingsklimaat.

Wat willen we bereiken?

Beleidsdoel 4-1 Innovatie: richting duurzaam en digitaal

Alle negen economische topsectoren zijn in Zuid-Holland aanwezig. In Rotterdam bevindt zich het grootste Haven Industrieel Complex van Europa. Zuid-Holland is met het zeer prominente glastuinbouwcluster een wereldspeler in de voedselketen. Als spelers van essentieel belang voor de economie van Nederland en van de regio moeten zij zich vernieuwen en aanpassen als gevolg van energietransitie en digitalisering. Het vermogen om snel op deze ontwikkelingen in te spelen is bepalend voor onze concurrentiekracht. Innovatie, in het algemeen maar met name op deze gebieden, is essentieel. Zeker ook voor het MKB.

Wij stimuleren deze innovatie via subsidieregelingen, actieve rollen in regionale samenwerkingsverbanden en bijvoorbeeld het Startup in Residenceprogramma. Efficiënt goederenvervoer en een optimaal functionerend logistiek systeem, zoals opgenomen in onze ambitie "Bereikbaar Zuid-Holland", is daarbij essentieel voor zowel de tuinbouw in de Greenports als het Haven Industrieel Complex.

Beleidsdoel 4-2 Creëren van een rijk vestigingsklimaat

Vestigingsklimaat

De economie in Zuid-Holland floreert en in deze periode van economische groei is de vraag naar woon- en werklocaties groot. Wij streven naar een rijk vestigingsklimaat met bedrijfslocaties die de vitaliteit en kracht van het bedrijfsleven versterken, levendige en gezonde centra en een beroepsbevolking met de juiste vaardigheden en kennis.

Ruimte voor bedrijvigheid zorgt voor nieuwe investeringen en bedrijfsvestigingen, en maakt dat de bestaande ondernemers niet verhuizen naar elders. Een derde van de Zuid-Hollandse economie speelt zich af op bedrijventerreinen; de beschikbaarheid daarvan is goed op peil maar er is nog veel vraag naar bedrijventerreinen in de hogere milieucategorie en terreinen aan het water. Bij kantoren kampt Zuid-Holland deels met een overschot aan vierkante meters op de verkeerde locaties, en een tekort aan toplocaties in Rotterdam en Den Haag.

Internationaal onderzoek toont aan dat het voor een regio niet langer volstaat om voldoende bereikbare werklocaties aan te bieden. Ook factoren als reputatie, prettig wonen/leven of arbeidspotentieel bepalen in toenemende mate investeringsbeslissingen in een regio. De provincie wil meer werk maken met gemeenten om woon/werk-akkoorden te sluiten.

Human Capital

Ook in Zuid-Holland heeft het bedrijfsleven moeite om geschikt personeel te vinden. Met name in sectoren als de bouw, ICT en techniek. Een op de vijf vacatures blijft ongevuld. Daar staat tegenover dat de werkloosheid in Zuid-Holland met 4 procent boven het landelijk gemiddelde zit (plus 0,5 procent). Opleiding en ervaring van de werkzoekende sluiten niet langer goed aan op de wensen en behoeften van het bedrijfsleven. Met een groot aantal partners werkt Zuid-Holland daarom aan het Human Capital Akkoord om de aansluiting te herstellen. Een akkoord waarmee werknemers worden voorbereid op de Next Level Economy, onder meer door om- en bijscholingsprogramma's vroegtijdig te ontwikkelen en aan te bieden. Dit wordt gedaan door samen met de Economic Board Zuid-Holland te investeren in een breed samengesteld programmteam en door te zorgen voor cofinanciering van concrete projecten. Onder meer zijn projecten beoogd op gebied van IT, Life Science en Internationaal Talent.

Beleidsdoel 4-3 Erfgoed, cultuur en toerisme

Op de wereld zijn er weinig plekken waar je in een kwartiertje fietsen twintig eeuwen geschiedenis tegenkomt, zoals hier in Zuid-Holland. Resten van Romeinse forten, een eeuwenoud polderlandschap, kunstig aangelegde landgoederen, historische steden, vestingen, bunkers, molens, pakhuizen en kerken. De weerslag van eeuwen van menselijke bedrijvigheid; het verhaal van Zuid-Holland. De provincie Zuid-Holland is ook een rijk archeologisch gebied. Het is mooi wanneer Zuid-Hollanders kennis kunnen maken met de historische vondsten in hun bodem. De provincie zet in op een zorgvuldige opslag en op publieksbereik van bodemvondsten.

Al dat erfgoed vormt een immens kapitaal: voor bewoners, bedrijfsleven en toeristen. De provincie Zuid-Holland werkt samen met vele vrijwilligers, mede-overheden, maatschappelijk middenveld en ondernemers aan het behoud en beleefbaar maken van ons erfgoed. Zo worden identiteit van dorpen en streken bewaard en wordt onze provincie zowel voor inwoners als voor toeristen steeds aantrekkelijker. Toerisme is daarbij geen doel, maar een middel dat bijdraagt aan de maatschappelijke opgaven. Door spreiding van toerismestromen gaan we een te grote impact op de leefomgeving tegen.

Actief of passief aan cultuur meedoen zorgt voor persoonlijke ontwikkeling en draagt in belangrijke mate bij aan ons welbevinden. In Zuid-Holland is de deelname aan culturele voorzieningen relatief laag. Wij willen de deelname aan cultuurvoorzieningen stimuleren.

Wat gaan we doen om het beleidsdoel te realiseren?

Om de verschillende beleidsdoelen voor de ambitie Bereikbaar Zuid-Holland te realiseren, hebben we elk doel vertaald in een aantal beleidsprestaties. Die staan hieronder beschreven.

Beleidsdoel 4-1 Innovatie: richting duurzaam en digitaal

Beleidsprestatie 4-1-1 Innovatie stimuleren

Voor een uitgebreide beschrijving van de onderliggende activiteiten verwijzen wij naar het Programma Zuid-Hollandse Economie (PZE) uit de oorspronkelijke Begroting 2020. In de nabije toekomst zal een geactualiseerde versie van het PZE verschijnen.

MKB: MIT-subsidieregeling

Het ministerie van Economische Zaken en de provincies werken samen om regionale innovatie binnen de topsectoren te stimuleren. De regeling MKB-innovatiestimulering topsectoren Zuid-Holland (MIT Zuid-Holland) is voortgekomen uit deze samenwerking. Met de MIT subsidieert de provincie innovatieve producten of diensten in een vroege, risicovolle fase. In deze fase vinden bedrijven moeilijk financiers omdat de risico's te groot zijn. Veel MIT-projecten dragen bij aan het oplossen van maatschappelijke uitdagingen, zoals voedselveiligheid, safety & security of het voorkomen van milieuschade.

Het beoogde provinciale MIT-budget in 2020 is € 15 mln: € 7,5 mln provinciale middelen en € 7,5 mln cofinanciering van het ministerie van EZK. Omdat de subsidie gemiddeld 35% van de totale investering uitmaakt, betekent dit dat de provincie met € 7,5 mln een vliegwiel van circa € 43 mln aan innovaties door het MKB in Zuid-Holland op gang brengt.

RNIZ-regeling (Regionale Netwerken in Zuid-Holland)

Met de subsidieregeling Regionale Netwerken voor Innovatie Zuid-Holland (RNIZ) versterkt de provincie het organiserend vermogen van innovatieve economische clusters en hun onderlinge verbondenheid. Er zijn veel verschillende netwerkorganisaties in Zuid-Holland actief die de samenwerking versterken tussen bedrijven, kennisinstellingen en overheden, de zogeheten triple helix partijen, ten behoeve van innovatie. Om deze netwerkorganisaties in hun werk te ondersteunen, stelt de provincie in 2020 € 1,5 mln ter beschikking.

Subsidieregeling Campussen Zuid-Holland

Campussen nemen een belangrijke positie in als brandpunt voor innovatie en (nieuw) ondernemerschap in de regio. Met de Subsidieregeling Campussen Zuid-Holland draagt de provincie bij aan de versterking en doorontwikkeling van universiteitscampussen. In de Begroting 2020 is € 1,5 mln aan middelen beschikbaar voor dit aandachtsgebied.

Ondersteuning Midden- & Kleinbedrijf (breed MKB)

In het coalitieakkoord is opgenomen dat de provincie Zuid-Holland de ontwikkeling en toepassing van innovaties in het Midden- & Kleinbedrijf (MKB) stimuleert, onder andere met de MIT-subsidieregeling en via nieuwe manieren om kennis te delen. Op basis van het coalitieakkoord van 2020 zal een aanpak voor de ondersteuning van het MKB in brede zin worden ontwikkeld. Het budget ad € 0,5 mln is bedoeld om een start te maken met dit dossier.

InnovationQuarter (IQ)

De regionale ontwikkelingsmaatschappij van Zuid-Holland, InnovationQuarter, draagt bij aan de ambitie om het innovatiepotentieel van Zuid-Holland beter te benutten door:

- Te investeren in startende en innovatieve snelgroeiende bedrijven in Zuid-Holland (Investeren);
- De samenwerking te bevorderen tussen ondernemers, kennisinstellingen en overheden om innovaties te versnellen en nieuwe bedrijvigheid te genereren (Innoveren);
- Buitenlandse ondernemers naar Zuid-Holland aan te trekken en ondernemers in Zuid-Holland te ondersteunen die internationaal willen groeien (Internationaliseren).

Life Science & Health - regeneratieve geneeskunde

Life Sciences & Health (LSH) is één van de sterke economische sectoren in Zuid-Holland. In de begroting zijn middelen beschikbaar voor strategische versterking. Er zullen middelen uit de reserve worden onttrokken voor het Holland US Bridge Programma, dat als belangrijkste doel heeft om Life Sciences bedrijven uit Zuid-Holland toegang te verlenen tot de Amerikaanse kapitaal- en gezondheidszorgmarkt.

Binnen de sector ondersteunt de provincie de stichting RegMed XB, een samenwerkingsverband gericht op regeneratieve geneeskunde. In 2020 draagt de provincie € 0,1 mln bij aan deze stichting.

Maakindustrie: SMITZH

SMITZH is een initiatief van de provincie Zuid-Holland, InnovationQuarter, de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) en TNO. SMITZH stimuleert innovatie in de maakindustrie om het productieproces te digitaliseren, te automatiseren of te robotiseren. Dit gebeurt door kennis en financiering te bieden voor projecten die het bedrijfsleven uitvoert met fieldlabs (proeftuinen voor innovatieve producten of diensten). SMITZH draagt bij aan het versterken van de concurrentiepositie en het innovatief vermogen van bedrijven in de maakindustrie. De huidige fase (SMITZH-3) heeft een omvang van € 12 mln en bestaat uit een consortium van elf partners. De provincie draagt over de hele looptijd € 5,2 mln bij, waarvan € 1,3 mln in 2020 is voorzien.

Fieldlabs

Fieldlabs zijn praktijkomgevingen waarin bedrijven en kennisinstellingen doelgericht producten en technologieën ontwikkelen, testen en implementeren. De provincie ondersteunt Fieldlabs met eigen middelen en met Europese middelen (EFRO). Het innovatieprogramma voor de SMITZH, ter grootte van € 5 mln is al van start gegaan. Voor 2020 en 2021 is € 1,4 mln vanuit separate eigen middelen van de provincie beschikbaar voor nieuwe Fieldlabs. In de jaren daarna zal financiering plaatsvinden vanuit de eigen en Europese middelen die voor de EFRO-regeling beschikbaar zijn, congruent aan de nieuwe Europese periode die dan ingaat.

Space

De lucht- en ruimtevaartsector is sterk vertegenwoordigd in Zuid-Holland. Begin 2019 heeft de provincie een subsidie van € 7 mln om de verhuizing en huisvesting van SRON op het Leiden Bioscience Park mede mogelijk te maken. SRON is een gerenommeerd instituut voor onderzoek van de ruimte. Op basis van de huisvestingsplanning is er € 4,2 mln voor 2020 gereserveerd in de begroting.

Voor de beheerkosten van de Stichting Space Campus Noordwijk is op basis van de planning van de gesubsidieerde activiteiten € 0,2 mln voor 2020 in de begroting gereserveerd. Verder worden er conform afspraken voor 2021 en verder middelen gereserveerd op basis van het meerjarenplan.

Het ligt daarnaast in de bedoeling om in 2020 de subsidieregeling Campussen Zuid-Holland open te stellen voor nieuwe initiatieven ter versterking van Space Campus Noordwijk. Dekking zal plaatsvinden vanuit de middelen die gereserveerd zijn voor Space Campus Noordwijk naar aanleiding van de Regio Deal. Dit zal later in dit jaar zijn beslag krijgen.

In het coalitieakkoord is voor Space aangegeven dat het college zal inzetten op verdere internationale samenwerking met Duitsland. In november 2019 hebben de provincie Zuid-Holland, de Duitse deelstaat Bremen, SpaceNed en Aviaspace Bremen een meerjarige Actieagenda gelanceerd voor samenwerking in de ruimtevaart. In de Begroting 2020 wordt voorgesteld om € 0,3 mln beschikbaar te stellen om verder uitvoering te geven aan deze Agenda voor onder andere handelsmissies.

ACCEZ

ACCEZ is het kennisprogramma van de provincie Zuid-Holland voor circulaire vraagstukken. De partners die hierin samenwerken zijn VNO-NCW West, Universiteit Leiden, Erasmus Universiteit Rotterdam, Wageningen University and Research en Technische Universiteit Delft. ACCEZ versnelt ontwikkeling van een circulaire economie in de provincie met concrete antwoorden op kennisintensieve vraagstukken. Dit gebeurt door het verbinden van denk-, beleids-, en ondernemerskracht. In 2020 wordt onder meer het project Groene Hart Circulair afgerond en beogen we samen met de greenports een opgave te starten rond het sluiten van waterkringlopen in de tuinbouwsector. Ook verkennen we met de Bollenstreek een nieuwe transitieopgave rond een toekomstbestendige regio aldaar (met het oog op bijvoorbeeld waterkwaliteit, emissies, bollenteelt, toerisme).

Beleidsprestatie 4-1-2 Transitie van de Greenports

- De provincie Zuid-Holland voert al een aantal jaren beleid op de ontwikkeling van de greenports, zodat de internationale toppositie van het tuinbouwcluster behouden blijft en kan worden uitgebouwd. Ook in 2020 zet de provincie zich in voor de transitie van de greenports, gericht op kwalitatief beter (duurzaam) productieareaal, schaalvergroting, bovenregionale samenwerking tussen overheid, bedrijfsleven en kennisinstellingen (triple helix), ketenintegratie en nieuwe verdiencapaciteiten, zoals de biobased economy.
- De meerjarige inzet van de provincie werpt zijn vruchten af. Het netwerk is sterker geworden en ondernemers hebben ruimte om naar de toekomst te kijken. Het Innovatiepact Greenport West-Holland dat in 2018 is ondertekend, heeft de samenwerking tussen ondernemers en kennisinstellingen bevorderd, zodat innovaties gerichter en effectiever plaatsvinden. Samen met de gemeente Westland stimuleert de provincie versnelling van modernisering, een aanpak die komende jaren verbreed wordt naar overige delen van de greenports.

Met het Energieakkoord en de uitvoering voor de Greenport West-Holland is een solide basis gelegd om de afspraken uit het Nationale Klimaatakkoord en het Tuinbouwakkoord voor de greenports concreet te vertalen.

Beleidsprestatie 4-1-3 Transitie Havencomplex

Havenindustriële complex

De inspanningen van de provincie voor het Havenindustriële complex (HIC) zijn zowel ondergebracht in het programma "Schone energie voor iedereen" (doel 3.3) als in het programma "Concurrerend Zuid-Holland". De haven van Rotterdam is van groot belang voor de regionale en nationale economie en werkgelegenheid, en vormt een onmisbare schakel in de transitie naar een nieuwe economie.

Hierbij gaat het niet alleen om het helpen realiseren van een CO₂-arme, circulaire en slimme Haven, maar ook om het benutten van de economische kansen, die hiermee gepaard gaan. Het Havenindustriële complex is een gebied dat gevormd wordt door drie belangrijke onderdelen:

1. Global Hub: zeevaart en transport en logistiek naar het achterland;
2. Europe's Industrial Cluster (één van de belangrijke uitdagingen zoals genoemd in het concept herijking havenvisie van het Havenbedrijf Rotterdam); olie, chemie, energie en biobased clusters, maakindustrie;
3. Maritiem cluster: zeevaart en alle maakindustrie daar omheen.

De provincie richt zich binnen het HIC op:

- Het stimuleren van samenwerking en innovatie,
- Het ruimtelijk accommoderen van havengerelateerde ontwikkelingen en overslaglocaties,
- Het stimuleren van een energie- en grondstof efficiënte haven,
- Het stimuleren van de Greenport- en Mainportrelatie door facilitering van het bedrijfsleven.

In programma “Concurrerend Zuid-Holland” zijn voor onder meer het HIC middelen opgenomen voor het stimuleren van innovatie en het ondersteunen van netwerken. Dit gebeurt via bestaand instrumentarium als de MIT- en de RNIZ-regeling, maar ook via Fieldlabs die onder meer gerelateerd zijn aan de maritieme maakindustrie. Voor de MIT-regeling is in 2020 voor alle potentiële partners in de gehele provincie Zuid-Holland in totaal € 15 mln opgenomen. Voor de RNIZ-regeling is dat € 1,5 mln. Voor Fieldlabs is € 1,4 mln beschikbaar tot en met 2021. Daarnaast zijn middelen opgenomen voor projecten zoals in een eerdere periode Waste-2-Chemicals (toen € 7,5 mln voor HIC) en een pilot om nieuwe, innovatieve initiatieven voor energie en circulair in het HIC te verkennen. Voor andere mogelijke financiële bijdragen van de provincie zijn nog geen lasten geraamd.

Beleidsprestatie 4-1-4 Digitaal Zuid-Holland

De digitalisering van de economie is een wereldwijd fenomeen waar Zuid-Holland volop mee te maken heeft. Die ontwikkeling gaat razendsnel en is niet te negeren. De Zuid-Hollandse topsectoren moeten zich daartoe verhouden. Met nieuwe vormen van samenwerking, met de ontwikkeling van nieuwe producten en diensten en met een nieuw potentieel aan arbeidskrachten.

Om de kansen die digitalisering biedt te benutten en risico's aan te pakken is samenwerking nodig tussen bedrijven, overheden, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties. De provincie Zuid-Holland zet zich in om deze samenwerking in de regio te versterken en de regio als digitale regio op de kaart te zetten.

Dit doen we onder andere door partijen samen te brengen en kennis te delen over de ontwikkeling van 5G en datacentra, onderzoek te doen naar de impact van Kunstmatige Intelligentie en Quantum, het verbinden van MKB-werkplaatsen voor digitalisering, het creëren van een internationaal veiligheidscluster en bewustwording bij het bedrijfsleven voor het belang van cybersecurity te stimuleren.

Beleidsprestatie 4-1-5 Circulair Zuid-Holland

- In 2018 hebben PS besloten dat de provincie Zuid-Holland bij de Circulaire Economie kiest voor inzet op vier transitithema's: Bouw, Kunststoffen, Maakindustrie en Biomassa & Voedsel. Deze thema's zijn uitgewerkt in een strategie die in februari 2020 is voorgelegd aan PS. De strategie vraagt vervolgens om omzetting in beleidsbesluiten, een transitieagenda met partners en een uitvoeringsprogramma over wat de provincie doet. Dit is nieuw beleid.
- Voor 2020 is € 1,3 mln begroot. Hiervan is al voor € 0,4 mln direct bij het begin van 2020 voorzien. Het gaat om aanjaag-, proces- en onderzoeksmiddelen. Dit deel is daarom eerder al vervroegd voorgedragen aan PS in het kader van urgente investeringen die niet konden wachten op de algemene behandeling van de begroting in Provinciale Staten in het voorjaar van 2020.

Beleidsdoel 4-2 Creëren van een rijk vestigingsklimaat

Beleidsprestatie 4-2-1 Voldoende werklocaties op de juiste plek van de juiste kwaliteit

Beoogde acties zijn:

- Stellen van ruimtelijke kaders om vraag en aanbod in balans te brengen en nieuwe ontwikkelingen zoveel mogelijk te leiden naar de juiste plek.
- Stimuleren van de kwaliteit en het duurzaam functioneren van bedrijventerreinen en het beter benutten van bedrijventerreinen.

- Bijdragen aan het verminderen van leegstand van kantoren en detailhandel, onder andere door omvorming naar woningen.
- Bijdragen aan het levendig en leefbaar maken en houden van centra van steden en dorpen.
- Uitwerken van regionale afspraken om te komen tot een goede afstemming tussen wonen en werken.
- Versterken van de samenwerking en organisatiegraad op werklocaties.
- Monitoren van de leegstand en de balans tussen vraag en aanbod van werklocaties.

Beoogd effect:

- Balans in vraag en aanbod van werklocaties.
- Verminderde leegstand van bedrijven- en kantorenlocaties.
- Voldoende ruimte voor werkgelegenheid op de goede plekken.
- Versterking van de economische clusters.
- Een bijdrage leveren aan de woningopgave door transformatie van leegstaande reguliere detailhandel en kantoren.

Beleidsprestatie 4-2-2 Human Capital, een beroepsbevolking met de juiste vaardigheden en kennis

Beoogde acties zijn:

- Er wordt een meerjarig programmateam opgezet, in samenwerking met InnovationQuarter en de Economic Board Zuid-Holland; het voorgestelde budget is € 1,8 mln voor de periode 2020-2023.
- Er wordt een meerjarige subsidieregeling aangeboden waarin partijen subsidie kunnen aanvragen voor specifieke sectoren binnen de regionale arbeidsmarkt; voorgesteld wordt om hiervoor € 5 mln ter beschikking te stellen.
- Er zal waar mogelijk worden samengewerkt met andere provincies in Nederland waar vergelijkbare projecten voor de arbeidsmarkt zijn of worden ontwikkeld.

Beoogd effect:

- Een regionale arbeidsmarkt die beter ondersteund wordt door de juiste (her) scholingsprogramma's op het juiste moment.
- Een beroepsbevolking die een aantrekkelijk vestigingsklimaat positief ondersteunt.

Beleidsdoel 4-3 Erfgoed, cultuur en toerisme

Beleidsprestatie 4-3-1 Behoud en ontwikkeling van cultureel erfgoed en toerisme in balans met de omgeving

Verbinding door erfgoedlijnen van historische steden, dorpen en landschappen

In de afgelopen jaren heeft de provincie samen met zo'n 300 partners, ondersteund door zeer veel vrijwilligers, op bijzondere plekken de historische verhalen van zeven erfgoedlijnen beleefbaar gemaakt. Het gaat om de erfgoedlijnen Limes, Landgoederenzone, Atlantikwall, Waterdriehoek, Goeree-Overflakkee, Trekvaarten en Oude Hollandse Waterlinie. Voor de ontwikkeling van de erfgoedlijnen hanteren we een integrale (met onder andere natuur, aanlegsteigers, wandelpaden, etc.) en netwerkende aanpak. In lijn met het actuele overkoepelende omgevingsbeleid van de provincie.

Voor het ontwikkelen van erfgoedlijnen is in 2020 in totaal € 3,8 mln nodig waarvan circa € 2,2 mln vanuit het coalitieakkoord.

In 2020 zal de provincie kijken naar doorontwikkeling van erfgoedlijnen samen met het behoud en versterking van cultuurhistorische landschappen, toerisme en met de actuele opgaven van de provincie zoals verstedelijking, energietransitie en klimaatbestendigheid.

Restauratie van rijksmonumenten en herbestemming

Door de Zuid-Hollandse rijksmonumenten te restaureren en leegstand ervan tegen te gaan wil de provincie deze bijzondere objecten behouden voor de toekomst.

In 2019 zijn de gedecentraliseerde middelen voor de restauratie rijksmonumenten naar beneden bijgesteld waardoor er vanaf 2019 jaarlijks € 2,3 mln beschikbaar is in plaats van € 3 mln. Om deze verlaging te compenseren wordt voorgesteld om in 2020 € 0,5 mln uit het Coalitieakkoord 2019-2023 hiervoor in te zetten.

In 2019 is de Subsidieregeling restauratie rijksmonumenten Zuid-Holland zodanig gewijzigd dat het mogelijk is om subsidie aan te vragen voor duurzaamheids- en toegankelijkheidsmaatregelen zonder dat er sprake is van restauratie. Hierdoor kunnen ook rijksmonumenten die in goede staat zijn in aanmerking komen voor een herbestemmingssubsidie. In 2020 wordt € 0,3 mln beschikbaar gesteld voor herbestemmingssubsidies. 50% hiervan wordt gedekt door middelen vanuit het Coalitieakkoord 2019-2023.

De provincie financiert adviezen op maat voor herbestemming. Het gaat daarbij om benodigd onderzoek of voorontwerp voorafgaand aan de uitvoering. Tot medio 2020 zijn 'aanjagers herbestemming monumenten' actief, die vraag en aanbod aan elkaar koppelen. Evaluatie van hun inzet zal de basis zijn voor bepaling van de wijze waarop de provincie de komende jaren bijdraagt aan herbestemming van rijksmonumenten.

In 2018 is € 3 mln gereserveerd voor grote restauratie- en herbestemmingsopgaven. In het voorjaar van 2020 wordt aan Provinciale Staten een voorstel gedaan voor de besteding van deze incidentele middelen.

Voor behoud van erfgoed is vakmanschap nodig: goede timmerlieden en metselaars. Het is belangrijk dat jonge mensen kiezen voor een opleiding tot restaurateur. De activiteiten van de stichting Restauratie Opleidingsprojecten Zuid West (ROP) worden gesubsidieerd door het ministerie van OCW (€ 40.000), de provincies Zuid-Holland (€ 20.000) en Zeeland (€ 20.000) en door bijdragen van derden (€ 17.000).

Verduurzaming en energietransitie van monumenten

De vaak ingrijpende noodzakelijke wijzigingen die noodzakelijk zijn voor verduurzaming van monumenten moet samengaan met het behoud van de cultuurhistorische waarde. Onze inzet op dit gebied bepalen wij in 2020, samen met het Erfgoedhuis. Er zijn ook vanuit de energieportefeuille middelen beschikbaar voor de verduurzaming en energietransitie van rijksmonumenten.

Religieus erfgoed

Kerken hebben als landmarks maar ook als ontmoetingsruimte een belangrijke functie voor de identiteit van gebieden. Daarom is behoud van groot belang. De leegstand is een zorg, en restauratie en herbestemming van kerken is complex. In 2020 willen wij onze inzet op het gebied van religieus erfgoed concreet maken in overleg met partners. Vooralsnog zijn er geen specifieke middelen hiervoor gereserveerd.

Bescherming van Zuid-Hollandse landschappen door onder andere cofinanciering van Erfgoed Deals

We zien ook dat veel landschappen onder druk staan door pressie op het bouwen. Maar ook bodemdaling, klimaatadaptatie en energielandschappen veranderen het landschap. Het Rijk heeft hiervoor erfgoeddeals ontwikkeld, waarbij een bijdrage kan worden gekregen voor behoud en gebruik van erfgoed bij de grote ruimtelijke opgaven. Dit gaat spelen vanaf 2020. Wij hebben vooralsnog een bijdrage van € 0,05 mln opgenomen.

Behoud van molens als bakens in het landschap

Sinds 2017 biedt de provincie voor molens naast de restauratiesubsidie aanvullend een subsidieregeling voor groot onderhoud aan. Hierdoor kunnen kostbaarder en omvangrijkere restauraties worden voorkomen. Van de laatste regeling wordt voorgesteld om het subsidiepercentage omhoog te brengen naar 60%, gelijk met het gewijzigde percentage van het Rijk voor het regulier onderhoud. Dit komt tegemoet aan de oproep van de molenwereld. In 2020 wordt daarom het budget voor groot onderhoud op € 0,5 mln gezet.

Ook wordt in 2020 in het kader van de omgevingsvisie gekeken naar het huidige beleid voor molenbiotopen. Door middel van molenpaspoorten wil de provincie naar meer maatwerk en differentiatie waardoor beter ingespeeld kan worden op het molenbelang naast dat van eventuele strijdige andere belangen.

Promotie van immaterieel erfgoed

In 2020 start het nieuwe beleidsaccent immaterieel erfgoed. Samen met het Erfgoedhuis en de landelijke organisatie voor Immaterieel erfgoed inventariseert de provincie wat er in Zuid-Holland als eerste aandacht behoeft. Te denken valt aan streektaal en –geschiedenis, maar ook het molenaarschap, dat zelfs de Unesco-status heeft, kan verder onder de aandacht worden gebracht. Ook zijn er verbanden te leggen met Probiblio (veel bibliotheken hebben een collectie streektaal en –geschiedenis).

Erfgoedhuis heeft in haar werkplan hiervoor ruimte opgenomen. Verder worden er vooralsnog geen separate middelen gereserveerd.

Digitalisering van cultureel erfgoed

Veel erfgoedinstellingen ontberen de kennis, menskracht en financiële middelen om eigenstandig tot digitalisering van hun collecties over te gaan. Het themafonds digitalisering Erfgoedcollecties Zuid-Holland, ondergebracht bij het Prins Bernhard Cultuurfonds (PBCF), helpt hierbij o.a. door via cursussen de kennis bij de instellingen te vergroten. Daarnaast heeft de provincie een digitaal platform ingericht als onderdeel van de Canon van Nederland. Voor dit werk wordt € 0,1 mln per jaar gereserveerd. Hiervan is € 50.000 beschikbaar voor het themafonds bij PBCF, voor het steunpunt van erfgoedhuis € 35.000 en voor onderhoud en communicatie van de Canon € 15.000. De intentie van PBCF is om € 25.000 extra toe te voegen aan het themafonds.

Ondersteuning door Erfgoedhuis Zuid-Holland

Het Erfgoedhuis Zuid-Holland is een belangrijke maatschappelijke partner van de provincie. Activiteiten zijn onder andere ondersteuning bij erfgoedlijnen in Zuid-Holland, deskundigheidsbevordering van vrijwilligers en advisering van gemeenten over hun wettelijke erfgoedtaken bij de ontwikkeling van immaterieel erfgoed en bij het project voor digitalisering van erfgoed. Het Erfgoedhuis heeft in overleg met de provincie een ontwikkelplan opgesteld. Aan de uitvoering van dit plan wordt in 2020 en 2021 gewerkt. Het Erfgoedhuis heeft verzocht om indexering van de boekjaarsubsidie. Afhankelijk van de hoogte van de indexering kan bepaald worden welke activiteiten het Erfgoedhuis daarvoor gaat uitvoeren.

Toerisme

Naast een samenwerkende rol is de provincie van plan om concreet bij te dragen aan toeristische productontwikkeling. Bijvoorbeeld met fiets- en wandelvoorzieningen, agrotourisme, bevordering waterrecreatie, aansluiting openbaar vervoer, erfgoed en natuur. Allemaal zo dat niet alleen de toerist maar ook de Zuid-Hollander daarvan profiteert. Wij hebben in de Begroting voor 2020 een bedrag opgenomen van € 0,3 mln voor deze productontwikkeling.

In 2020 stelt de provincie haar strategie toerisme vast, mede op basis van de input van onze gebiedspartners. Wij faciliteren de 'landelijke data-alliantie toerisme'. Via de methode van het NBTC worden binnen de provincie 'sfeergebieden' onderscheiden die de identiteit van stad, streek of dorp weergeven en de basis vormen voor te nemen toeristische maatregelen.

Beleidsprestatie 4-3-2 Archeologische vondsten zichtbaar maken voor een breed publiek

Nieuw depot

De provincie heeft als wettelijke taak om alle vondstmateriaal uit de provincie te bewaren en te ontsluiten. Daarom wordt in Alphen aan den Rijn een depotruimte gehuurd. Het huidige depot zit echter propvol en is verouderd. Ook de publiekstentoonstelling van het Archeologiehuis voldoet niet meer aan de huidige maatstaven. In 2020 wordt een verkenning uitgevoerd naar een nieuwe wijze om Archeologische vondsten onder de aandacht te brengen van het publiek. Ook wordt de bouw van een nieuw Archeologisch depot onderzocht, waarbij primair

gekeken wordt naar een combinatie met het plan voor het Nationaal Scheepvaart Museum en de Limes visitorhub bij Park Archeon in Alphen aan den Rijn. Dit kan zo ook een publiekstrekker van formaat worden én een nationale entree naar de Limes, die voorgedragen is voor UNESCO-werelderfgoed. Er worden middelen vrijgemaakt voor de realisatie van een nieuw depot. Ook zullen voorbereidingskosten worden gemaakt.

Nationale Limes Samenwerking (NLS)

De provincie Zuid-Holland heeft samen met de provincies Utrecht en Gelderland en het Rijk de Limes voorgedragen voor nominatie tot werelderfgoed. De minister van OCW heeft samen met de 3 provincies en de Duitse deelstaten Nordrhein-Westfalen en Rheinland-Pfalz het dossier begin januari 2020 aangeboden aan Unesco in Parijs. Hiervoor zijn in de begroting jaarlijkse kosten opgenomen van € 0,2 mln. De nominatie wordt als zeer kansrijk gezien.

Publieksbereik archeologie

In de afgelopen bestuursperiode is een start gemaakt met het meer betrekken van publiek bij archeologie. De subsidieregeling Publieksbereik Archeologie, met een budget van circa € 0,3 mln, was een groot succes. In het voorjaar van 2020 zal GS besluiten over het opnieuw in werking stellen van de subsidieregeling publieksbereik archeologie. Voor de uitvoering van de subsidieregeling wordt in 2020 € 0,3 mln opgenomen.

Ontstaan van Holland

In 2017 is samen met een aantal gemeenten gestart met het (publieks)programma 'Ontstaan van Holland', met als doel een breed publiek hiermee kennis te laten maken. Het project is gericht op de periode 1000-1300 waarin het polderlandschap, de steden, grenzen en zelfs de naam van Holland zijn ontstaan. De provincie heeft de ambitie het bewustzijn onder de inwoners van de ontstaansgeschiedenis en identiteit van 'Holland' te vergroten. In 2020 zal circa € 0,1 mln nodig zijn voor de verdere uitvoering ervan.

Nationale Archeologiedagen (NAD)

De provincie Zuid-Holland is één van de trotse 'founding fathers' van de Nationale Archeologie Dagen. Het zijn 3 dagen in het jaar waarop een groot publiek kennis kan maken met alle aspecten die de Nederlandse archeologie zo leuk maken. De Stichting Nationale Archeologiedagen voert de NAD uit. In 2020 wordt het voor de 6e maal georganiseerd. In 2020 ondersteunen we, net als voorgaande jaren, met € 15.000.

Beleidsprestatie 4-3-3 Versterken cultuurparticipatie en bibliotheken

Cultuurparticipatie

Cultuurparticipatie is primair een taak van gemeenten. Om gemeenten bij hun taak te helpen, betalen wij mee aan de Basisvoorziening cultuurparticipatie (bestaande uit Kunstgebouw, Jeugdtheaterhuis Zuid-Holland, Popunie en Stichting Educatieve Orkestprojecten). Ook wordt uit deze middelen bijgedragen aan het bevrijdingsfestival. De provincie wil de basisvoorziening cultuurparticipatie in 2020 versterken. Het voornemen is de instellingen te indexeren voor loon- en prijscompensatie, als wordt aangetoond dat dit voor hun voortbestaan noodzakelijk is. Daarnaast biedt het nieuwe Rijks cultuurbeleid 2021-2024 met diverse programma's, onder andere een vervolg op Cultuureducatie met Kwaliteit (CmK), kansen op cofinanciering. In de nieuwe periode 2021-2024 wordt dit programma voortgezet en uitgebreid van het basisonderwijs naar het Voorgezet Onderwijs en naar Buitenschoolse activiteiten. Hiervoor is vanuit het Rijk meer geld beschikbaar dan in de afgelopen periode, via de matchingsregeling. Verder start het Rijk een Programma Cultuurparticipatie om de toegankelijkheid van cultuur te vergroten voor moeilijk bereikbare groepen en de relatie te leggen met het sociaal domein.

Ook andere subsidieregelingen vanuit het Rijk bieden mogelijkheden voor cofinanciering: via een proeftuin in de Krimpenerwaard kan de infrastructuur voor jeugdtheater worden versterkt, en er zijn impulsen bijvoorbeeld op het gebied van popmuziek en klassieke muziek. Om deze kansen niet te missen is in 2020 uitbreiding van formatie nodig bij de instellingen voor de voorbereiding en uitwerking van plannen. Met deze inzet is het mogelijk de culturele infrastructuur in het landelijk gebied te versterken en meer kinderen in aanraking te brengen met cultuur. Voor 2020 is naast de structurele middelen hiervoor € 0,2 mln gereserveerd.

Regionaal Museum

Het Erfgoedhuis Zuid-Holland ondersteunt de provincie bij de voordracht van een regionaal museum in 2020 in het kader van de subsidieregeling specifiek cultuurbeleid van het Rijk.

Ondersteunen bibliotheken

De provincie wil haar taken uit de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen goed uitvoeren en vindt het belangrijk dat inwoners van Zuid-Holland zo goed en volledig mogelijk bediend worden in hun zoektocht naar kennis, informatie en cultuur. Bibliotheken leveren hieraan een belangrijke bijdrage. De provincie Zuid-Holland ondersteunt de openbare bibliotheken en het bibliothekennetwerk in Zuid-Holland door middel van een boekjaarsubsidie aan de Provinciale Ondersteuningsinstelling (POI) ProBiblio. POI's zijn uit hoofde van de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen verantwoordelijk voor onder andere distributie van fysieke werken door middel van interbibliothecair leenverkeer en het samen met andere partijen ontwikkelen van innovaties voor lokale bibliotheken. De gesubsidieerde activiteiten van ProBiblio passen binnen het in 2017 ontwikkelde Toetsingskader provinciale ondersteuningsinstelling openbare bibliotheekvoorzieningen Zuid-Holland. De provincie heeft in 2016 de keuze gemaakt om vanaf 1 januari 2017 het opdrachtgeverschap aan ProBiblio te versterken en zelf een actievere rol te spelen in het bibliothekennetwerk. Door middel van het bibliothekennetwerk wordt onder andere bijgedragen aan het tegengaan van laaggeletterdheid.

Wat mag dat kosten?

Inleiding

Wat mag het kosten is opgebouwd in 2 delen:

- Opbouw en verloop lasten
- Raming baten en lasten

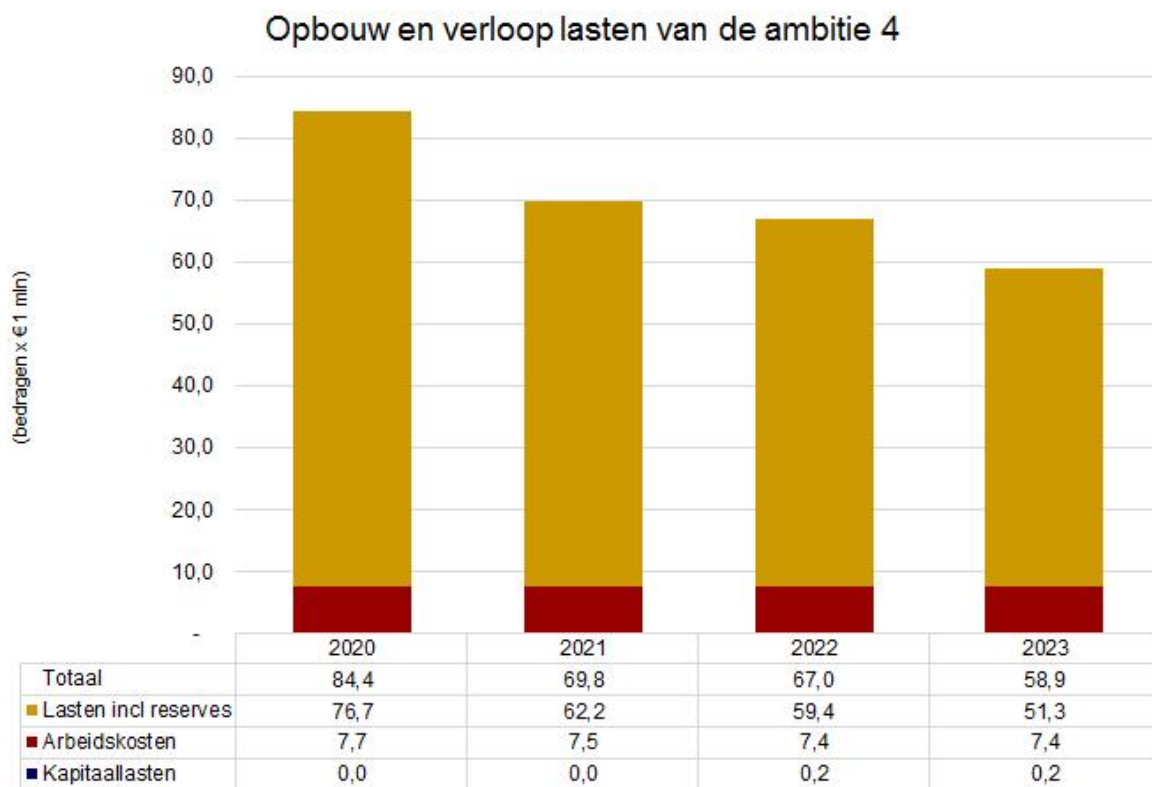
'Wat mag het kosten' is nu samengevat in 1 tabel. Provinciale Staten hebben budgetrecht op het niveau beleidsdoel. Daarom zijn de toelichtingen ook geschreven op de bijstellingen per beleidsdoel, binnen een ambitie. De mutaties op beleidsprestaties zijn daarnaast ter informatie vermeld.

Opbouw en verloop lasten

Onderstaande grafiek geeft weer hoe de lasten van de ambitie zijn opgebouwd.

- Arbeidskosten: Betreft de loonkostenformatie zoals opgenomen onder A in de paragraaf Arbeidskosten
- Kapitaallasten: Betreft de kapitaallasten als gevolg van een investering
- Lasten incl. reserves*: Betreft de lasten inclusief de toevoegingen en onttrekkingen vanuit reserves

*In de toekomst zal het effect van de reserves ook apart worden gepresenteerd.

Raming baten en lasten

(bedragen x € 1.000)	Originele Begroting 2020	Bijstellingen	Gewijzigde Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Lasten						
Beleidsdoel 4-1 Innovatie: richting duurzaam en digitaal						
4-1-1 Innovatie stimuleren	45.891	-3.208	42.683	35.101	32.834	28.771
4-1-2 Transitie van de Greenports	3.956	-1.000	2.956	4.016	4.011	1.460
4-1-4 Digitaal Zuid-Holland	176	300	476	373	271	471
4-1-5 Circulair Zuid-Holland	2.372	0	2.372	1.457	1.449	1.448
Totaal beleidsdoel 4-1	52.396	-3.908	48.488	40.948	38.564	32.149
Beleidsdoel 4-2 Creëren van een rijk vestigingsklimaat						
4-2-1 Voldoende werklocaties op de juiste plek v.d.juiste kwal.	10.277	-3.418	6.859	6.511	6.309	4.687
4-2-2 Human Capital,beroepsbevolking m.d.juiste vaardigh.&kennis	1.450	200	1.650	1.700	1.950	1.950
Totaal beleidsdoel 4-2	11.727	-3.218	8.509	8.211	8.259	6.637
Beleidsdoel 4-3 Erfgoed, cultuur en toerisme						
4-3-1 Behoud&ontw.cultureel erfgoed&toerisme in balans m.omgeving	16.933	1.300	18.233	12.349	11.891	11.876
4-3-2 Archeologische vondsten zichtbaar maken v.e. breed publiek	536	400	936	933	931	881
4-3-3 Versterken cultuurparticipatie en bibliotheken	8.214	39	8.253	7.346	7.343	7.342
Totaal beleidsdoel 4-3	25.683	1.739	27.422	20.628	20.164	20.099
Totaal Lasten	89.806	-5.386	84.420	69.787	66.988	58.885
Baten						
Beleidsdoel 4-1 Innovatie: richting duurzaam en digitaal						
4-1-1 Innovatie stimuleren	80	0	80	0	0	0
Totaal beleidsdoel 4-1	80	0	80	0	0	0
Beleidsdoel 4-3 Erfgoed, cultuur en toerisme						
4-3-3 Versterken cultuurparticipatie en bibliotheken	57	0	57	57	57	57
Totaal beleidsdoel 4-3	57	0	57	57	57	57
Totaal Baten	137	0	137	57	57	57
Saldo lasten en baten Ambitie 4	89.670	-5.386	84.283	69.731	66.931	58.828

Toelichting mutaties

Toelichting Lasten

Beleidsdoel 4.1 Innovatie: richting duurzaam en digitaal

Mutaties coalitieakkoord:

Biobased Delta € 0,3 mln

De provincie investeert samen met Zeeland en Noord-Brabant in de Biobased Delta. Voor verlenging wordt voor de periode 2020-2023 € 1 mln beschikbaar gesteld. Jaarlijks circa € 0,2 a € 0,3 mln.

Dekking ten laste van de Algemene reserve.

RNIZ € 0,3 mln

Het initiatief regionale netwerken in Zuid-Holland en het bijbehorend budget wordt nu verlengd voor de periode 2020-2023. In totaal € 6 mln; jaarlijks € 1,5 mln.

Dekking ten laste van de Algemene reserve.

De gesubsidieerde activiteiten vinden gefaseerd over meerdere jaren plaats. Daarom worden de kosten in de begroting nu verdeeld over de jaren waarin de gesubsidieerde activiteiten naar verwachting plaats vinden. In 2020 wordt de beschikbare € 1,5 mln verlaagd met € 1,2 mln en via de reserve RNIZ naar volgende jaren verdeeld.

EFRO-gelden - € 0,1 mln

De provincie heeft de afgelopen jaren geïnvesteerd in cofinanciering van EFRO-gelden (Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling). Er was incidenteel beschikbaar gesteld tot en met 2019. Nu vindt verlenging plaats voor de periode 2020-2023. In totaal € 8,5 mln: 2022 € 4,2 mln; 2023 € 4,3 mln.

Dekking ten laste van de Algemene reserve.

De gesubsidieerde activiteiten vinden gefaseerd over meerdere jaren plaats. Daarom worden de kosten in de begroting nu herverdeeld over de (geschatte) jaren waarin de gesubsidieerde activiteiten plaats vinden. In 2020 leidt dit tot een verlaging van de lasten met € 0,1 mln.

Innovatieteam € 0,3 mln

Het Innovatieteam werkt aan het generieke onderwerp Innovatie. Er wordt nauw samengewerkt met Facilitaire Zaken om werkplekgerichte vernieuwingen te ontplooiën. Voor verlenging wordt voor de periode 2020-2023 € 1,4 mln beschikbaar gesteld. Jaarlijks circa € 0,3 mln à € 0,4 mln.

Dekking ten laste van de Algemene reserve.

Vroege Fase Financiering € 2 mln

De provincie is met het ministerie van EZK en andere provincies in gesprek over samenwerking op het gebied van vroege fase financiering voor bedrijven. Benodigd is € 2 mln in 2020.

Dekking ten laste van de Algemene reserve.

InnovationQuarter € - mln

Het budget voor InnovationQuarter (voorheen ROM-Zuidvleugel) wordt licht aangepast op basis van voortschrijdend inzicht in de verwachte kosten voor de komende jaren. Benodigd is € 0,3 mln in de periode 2021-2023. Circa € 0,1 mln in 2021, 2022 en 2023.

Dekking ten laste van de Algemene reserve.

MKB breed € 0,5 mln

In het Coalitieakkoord 2019 - 2023 is afgesproken extra aandacht te geven aan het MKB in brede zin. Er wordt voor uitvoering van deze beleidskeuze € 2 mln ingezet. In de periode 2020-2023 € 0,5 mln per jaar.

Dekking ten laste van de Algemene reserve.

DSM Biobased campus € 0,7 mln

Voor extra aandacht aan circulaire economie en aan duurzaamheid wordt € 1,7 mln ingezet voor het faciliteren bij de oprichting van de biotech campus op het DSM terrein in Delft. In 2020 en 2021 jaarlijks € 0,7 mln en in 2022 en 2023 jaarlijks € 150.000.

Dekking ten laste van de Algemene reserve.

Circulaire economie € - mln

In het Coalitieakkoord 2019 - 2023 is afgesproken extra aandacht te geven aan circulaire economie. Er wordt voor uitvoering van deze beleidskeuze € 1,9 mln ingezet in de periode 2021-2023 (2021 € 0,3 mln, 2022 en 2023 € 0,8 mln). Bij de urgente intensivering is reeds € 0,4 mln toegekend voor 2020.

Dekking ten laste van de Algemene reserve.

Digitale economie € 0,3 mln

Voor digitale economie wordt € 0,9 mln beschikbaar gesteld in de periode 2020-2023. Voor 2020 gaat het om € 0,3 mln.

Dekking ten laste van de Algemene reserve.

Campusregeling € 0,4 mln

Met als doel innovatie wordt € 6 mln ingezet voor de Campusregeling, € 1,5 mln per jaar.

Dekking ten laste van de Algemene reserve.

In verband met fasering van oude en nieuwe subsidieverleningen voor de Campusregeling wordt de middeleninzet over de jaren aangepast. Een deel wordt in de reserve Versterking Economie gestort en vervolgens in 2021 tot en met 2025 ter begroting gebracht. In 2020 leidt de fasering tot een verlaging van de lasten met circa € 1,1 mln.

Overige mutaties:

MKB Innovatiestimulering in topsectoren (MIT) - € 8,1 mln

Vanuit het onderwerp MKB Innovatiestimulering (MIT) wordt in de jaren 2021-2023 in totaal € 3 mln vrijgemaakt en herschikt naar Transitieprojecten. In 2021 € 0,5 mln, 2022 € 1 mln en 2023 € 1,5 mln.

Dekking ten laste van de MKB-MIT gelden.

De subsidies en activiteiten voor MKB- MIT vinden gefaseerd over meerdere jaren plaats. Daarom worden de kosten in de begroting nu herverdeeld over de (geschatte) jaren. Voor 2020 resulteert dit in een verlaging van de lasten met circa € 8,1 mln.

Innovatieprogramma's Zorg en Klimaat - € 0,2 mln

Voor innovatieprogramma's Zorg en Klimaat is in de periode 2020-2023 € 2 mln benodigd en voor procesgeld voor nieuwe initiatieven eveneens € 2 mln. In 2020 betreft dit € 0,8 mln voor Innovatieprogramma klimaat en € 0,2 mln voor procesgeld.

Dekking vanuit de middelen Fieldlabs in de periode 2020-2023. In 2020 € 1,2 mln waarvan € 0,2 mln doorschuift naar 2021, vanwege fasering

Greenports - € 1 mln

Op basis van voortschrijdend inzicht in de onderliggende projecten wordt de fasering over de jaren voor het onderwerp greenports aangepast. Er gaat € 1 mln van het jaar 2020 naar het jaar 2022. De fasering voor modernisering en herstructurering van teeltareaal in het Westland (subsidie om meer aaneengesloten kassengebieden te bewerkstelligen) is aangepast.

SMITZH € 0,2 mln

De fasering van de subsidieverlening aan het project SMITZH over uitgavenjaren was tot nu toe gebaseerd op schattingen. Nu de subsidie daadwerkelijk is verleend, wordt de fasering aangepast. Deze komt nu overeen met de fasering die in het subsidiedossier is vastgelegd. In 2020 leidt dit tot verhoging van de lasten met € 0,2 mln.

Dekking uit de reserve Versterking economie.

Holland US Bridge Programma/Life Science & Health € 0,3 mln

Er wordt in 2020 € 0,3 mln voor het Holland US Bridge Programma beschikbaar gesteld, dat als belangrijkste doel heeft om Life Sciences bedrijven uit Zuid-Holland toegang te verlenen tot de Amerikaanse kapitaal- en gezondheidszorgmarkt.

Dekking uit de reserve REGMED XB.

Aerospace (Noordwijk) - € 0,5 mln

De fasering van de subsidieverlening aan het project Aerospace (Noordwijk) over uitgavejaren is gebaseerd op schattingen. Op basis van voortschrijdend inzicht wordt de geschatte verdeling over de jaren van de looptijd nu aangepast. Dit leidt tot een verschuiving van de lasten van 2020 naar 2021 met € 0,5 mln.

Groene Cirkels € 0,2 mln

Voor verlenging van het project Groene cirkels wordt € 0,9 mln beschikbaar gesteld, waarvan circa € 0,2 mln in 2020.

Dekking uit de middelen Herstructurering bedrijventerreinen.

Procesgeld € 0,5 mln

Harmoniseren procesgeld.

Om beter overzicht te houden op de procesgelden wordt met ingang van 2020 alle procesgeld vanaf nu in doel 4.1 verantwoord.

Beleidsdoel 4.2 Creëren van een rijk vestigingsklimaat

Mutaties coalitieakkoord:

Human Capital € 0,2 mln

Voor Human Capital wordt circa € 5,9 mln ingezet in de periode 2020-2023. €01,7 mln in 2020, € 2 mln in 2021 en 2022 en € 1,2 mln in 2023. Daarnaast is een bedrag van € 1 mln al opgenomen in de urgente intensiveringen.

Dekking ten laste van de Algemene reserve.

De gesubsidieerde activiteiten vinden gefaseerd over meerdere jaren plaats. Daarom worden de kosten in de begroting nu verdeeld over de jaren waarin de gesubsidieerde activiteiten naar verwachting plaats vinden. In 2020 wordt de beschikbare middelen verlaagd met € 0,5 mln en via de reserve Versterking economie naar volgende jaren verdeeld.

Overige mutaties:

Duurzaamheid en Energie op bedrijventerreinen € 0,1 mln

Voor Duurzaamheid en Energie op bedrijventerreinen wordt € 9 mln beschikbaar gesteld voor de periode 2021-2025. In 2020 is sprake van aanloopkosten (€ 0,1 mln).

Dekking uit de middelen Herstructurering bedrijventerreinen.

De fasering van de gesubsidieerde activiteiten bij Duurzaamheid en Energie op bedrijventerreinen loopt naar schatting door tot en met 2025. Bij de verlening van de subsidies tot en met 2023 zullen de middelen voor 2024 en 2025 worden gestort in de reserve Versterking Economie en in 2024 en 2025 ter begroting worden gebracht.

Detailhandel € - mln

Voor verlenging van de subsidieregeling voor de detailhandel wordt voor de periode 2021-2023 € 1,5 mln beschikbaar gesteld, jaarlijks circa € 0,5 mln.

Dekking uit de middelen Herstructurering bedrijventerreinen.

Herstructurering bedrijventerreinen - € 3 mln

De middelen van herstructurering bedrijventerreinen worden in de jaren 2020 t/m 2023 € 12 mln (jaarlijks € 3 mln) vrijgemaakt om in te zetten voor onder andere Duurzaamheid en Energie op bedrijventerreinen en subsidies detailhandel. Zie de teksten hierboven.

Harmoniseren procesgeld - € 0,5 mln

Om beter overzicht te houden op de procesgelden wordt met ingang van 2020 alle procesgeld vanaf nu in doel 4.1 verantwoord.

Beleidsdoel 4.3 Erfgoed Cultuur en toerisme

Mutaties coalitieakkoord:

Publieksbereik archeologie € 0,4 mln

Voor publieksgerichte archeologische activiteiten, die leiden tot beter beleefbaar en benut archeologisch erfgoed in Zuid-Holland wordt in de periode 2020-2023 jaarlijks € 0,4 mln beschikbaar gesteld, in totaal € 1,6 mln. Het betreft de subsidieregeling maar ook andere activiteiten zoals een archeologietafel en programma 'Ontstaan van Holland' en de bijdrage aan Nationale Archeologiedagen.

Dekking ten laste van de Algemene reserve.

Cultuurparticipatie € 0,04 mln

Voor intensivering cultuurparticipatie gericht op aansluiting Rijksbeleid en landelijke programma's, wordt in de periode 2020-2023 in totaal circa € 0,9 mln beschikbaar gesteld. Voor 2020 was bij de urgente intensiveringen al € 160.000 verwerkt, nu resteert circa € 40.000; in de jaren 2021-2023 jaarlijks € 0,3 mln.

Dekking ten laste van de Algemene reserve.

Erfgoedlijnen € - mln

Voor de continuïteit van de erfgoedlijnen is het van belang dat projecten kunnen starten in 2020. Daarom is via een urgente claim bij besluit PS van 5 februari 2020 subsidiebudget van € 2,2 mln beschikbaar gesteld. Nu wordt voor de periode 2021-2023 jaarlijks € 2,2 mln beschikbaar gesteld.

Dekking ten laste van de Algemene reserve.

Restauratie van rijksmonumenten en herbestemming € 0,4 mln

Om de verlaging van de gedecentraliseerde rijksmiddelen te compenseren en om middelen beschikbaar te stellen voor de herbestemming van rijksmonumenten, wordt het subsidieplafond voor de Subsidieregeling restauratie rijksmonumenten in deze begrotingswijziging verhoogd naar circa € 1,6 mln. Zo kunnen meer aanvragen worden gehonoreerd en kan de restauratieachterstand sneller worden ingelopen. In totaal wordt in de periode 2020-2023 € 2,2 mln beschikbaar gesteld, waarvan € 0,4 mln in 2020 en € 0,6 mln jaarlijks in 2021-2023.

Dekking ten laste van de Algemene reserve.

Toerisme € 0,3 mln

Voor nieuwe ambitie uit het Coalitieakkoord 2019-2023 wordt in totaal € 1,8 mln beschikbaar gesteld, waarvan € 0,3 mln in 2020 en daarna jaarlijks € 0,5 mln.

Dekking ten laste van de Algemene reserve.

Groot onderhoud molens € 0,5 mln

Voor het behoud van molens wordt in de periode 2020-2023 jaarlijks € 0,5 mln beschikbaar gesteld (totaal € 2 mln).

Dekking ten laste van de Algemene reserve.

Digitalisering cultureel erfgoed Zuid-Holland € 0,5 mln

Voor digitalisering cultureel erfgoed wordt in de periode 2020-2023 jaarlijks € 0,1 mln beschikbaar gesteld (totaal € 0,4 mln).

Dekking ten laste van de Algemene reserve.

Cultuurhistorische Landschappen € 0,05 mln

Voor bescherming cultuurhistorische Zuid-Hollandse landschappen wordt in de periode 2020-2023 jaarlijks € 0,05 mln beschikbaar gesteld (totaal € 0,2 mln).

Dekking ten laste van de Algemene reserve.

Toelichting baten

Er hebben geen bijstellingen plaatsgevonden.

Instrumentarium

Reserves

In het onderstaande overzicht wordt aangegeven welke de totale inzet van reserves is binnen de ambitie.

Reservenaam (bedragen x € 1.000)	Beleidsdoel	Toevoeging	Onttrekking	Saldo mutaties
Overcommitting OP-West	4-1	0	1.650	-1.650
Interreg-cofinanciering EFRO	4-1	0	3.650	-3.650
Regionale netwerken topsectoren	4-1	1.200	1.257	-57
Versterking economie	4-1	5.470	6.394	-924
MIT MKB Innovatiestimulering topsect	4-1	6.000	8.300	-2.300
Regionale gebiedsgerichte projecten	4-1	0	678	-678
Risicoreserve Regmed XB	4-1	1.200	375	825
Bedrijventerreinen	4-2	0	3.105	-3.105
Alt.locatie Hoeksche Waard	4-2	0	720	-720
Versterking economie	4-2	3.218	880	2.338
Bedrijventerreinen:IRP Oude Rijnzone	4-2	0	500	-500
Rest.rijksmonumenten & erfgoedlijnen	4-3	1.133	7.691	-6.558
Eindtotaal		18.221	35.200	-16.979

Betrokkenheid van Verbonden Partijen

InnovationQuarter (IQ)

InnovationQuarter (IQ) draagt bij aan de ambitie van GS om het innovatiepotentieel van Zuid-Holland beter te benutten. InnovationQuarter ontsluit het innovatieve vermogen van Zuid-Holland en versterkt op deze wijze de concurrentiekracht van de regio duurzaam. Dat doet InnovationQuarter door het mogelijk maken van financiering van vernieuwende en snelgroeiende bedrijven (vanuit haar kerntaak Capital), bevordering van samenwerking tussen ondernemers, kennisinstellingen en de overheid (vanuit haar kerntaak Business Development) en door het aantrekken en behouden van innovatieve bedrijven en investeringen naar / in de regio, die:

- sector / cluster versterkend zijn;
- leiden tot een toename in private R&D investeringen en/of;
- leiden tot een toename in werkgelegenheid (vanuit haar kerntaak Foreign Investment).

De inhoudelijke focus van InnovationQuarter ligt bij de speerpunten Cleantech, Life Sciences & Health, Safety & Security, Horticulture en Smart Industry. De geografische focus ligt op de gehele provincie Zuid-Holland.

Vanguard Initiative

Het Vanguard Initiative (VI) is een politiek initiatief dat de rol van de regio's wil versterken in het Europees innovatie- en industrieel beleid. De provincie Zuid-Holland is in 2014 lid geworden van het VI. Momenteel is het VI één van de meest toonaangevende Europese platformen voor het vormgeven en uitvoeren van de regionale 'slimme specialisatie strategie (S3)' in Europa. De inzet van de betrokken regio's is gericht op het aanjagen van bottom-up marktgedreven innovatieve en industriële vernieuwing in Europese prioritaire gebieden door middel van Europese interregionale triple helix samenwerking.

Grondbank RZG Zuidplas

De ontwikkeling van enkele transformatiegebieden draagt bij aan de economisch veerkrachtige en duurzame topregio. Eén van die gebieden is de Zuidplaspolder. De gemeenschappelijke regeling 'Grondbank RZG Zuidplas' is eigenaar van aanzienlijke grondposities in dat gebied. Wij nemen deel aan de grondbank, om zo mede sturing te kunnen geven aan de gewenste ontwikkeling.

In het kader van de gebiedsontwikkeling Zuidplaspolder is met de betrokken gemeenten intensief overleg geweest om te komen tot een nieuw ontwikkelperspectief. De gemeente Zuidplas heeft het initiatief genomen door een concept ontwikkelingsvisie op te stellen en voor verrijking vrij te geven.

ROM-Drechtsteden

De kerntaak van ROM-Drechtsteden ligt bij de fysieke gebiedsontwikkeling, dat wil zeggen modernisering van en gronduitgifte op bedrijventerreinen, ter bevordering van de economie en werkgelegenheid. De Drechtstedengemeenten en de provincie zijn aandeelhouder en hebben zeggenschap over inzet van de kapitaalbijdragen.

Houdstermaatschappij Zuid-Holland B.V. (HZH)

Voor de uitvoering van het Warmteparticipatiefonds en het innovatiefonds EnergiQ is de Houdstermaatschappij Zuid-Holland opgericht. Aan deze partij is Zuid-Holland verbonden.

Subsidies

Subsidieregeling MKB Innovatie stimulering Topsectoren Zuid-Holland (MIT ZH)

De provincie stimuleert innovatie binnen het MKB door uitvoering te geven aan de subsidieregeling MIT ZH. MKB-ondernemers in de topsectoren kunnen een financiële bijdrage krijgen bij de uitvoering van haalbaarheidsprojecten en/of R&D-samenwerkingsprojecten. Het ministerie van EZK levert voor deze regeling 50% cofinanciering. Voor 2020 stelt het ministerie van EZK € 7,5 mln aan cofinanciering beschikbaar. Met de 50% cofinanciering van de provincie is er voor 2020 € 15 mln beschikbaar.

- *Subsidieregeling Campussen Zuid-Holland*
- *Subsidieregeling RNIZ (Regionale Netwerken in Zuid-Holland)*
- *Subsidies voor het Space cluster,*
- *Subsidieregeling voor het brede MKB, nog in ontwikkeling*
- *Subsidie voor het Life Science en Health cluster*

Subsidies

Het betreft voornamelijk de regelingen:

- Planvorming bedrijventerreinen; € 0,5 mln per jaar
- Planvorming detailhandel; € 0,5 mln per jaar
- Herstructurering bedrijventerreinen (loopt af); nog circa € 10 mln aan lopende verplichtingen
- Energie en Duurzaamheid op bedrijventerreinen, nog te ontwikkelen in 2020, voorzien is € 9 mln voor 2020-2023.

De subsidieregeling Human Capital zal beschikbaar worden gesteld aan de markt, met een eerste termijn van 2020 tot en met 2023. Mogelijk wordt de regeling daarna verlengd.

[Zie ook paragraaf Subsidies, Ambitie 4.](#)

Ambitie 5 Versterken natuur in Zuid-Holland

Zuid-Holland heeft unieke natuur

De combinatie van het kenmerkende kust-, veenweide- en rivierdelta- landschap, waarin steden en landschap met elkaar verweven zijn, maakt de provincie Zuid-Holland veelzijdig en uniek. Een typisch Hollands landschap met bossen, sloten, molens en boerderijen en met belangrijke leef- gebieden voor plant- en diersoorten.

Landschap en natuur staan onder druk

Tegelijk is de provincie Zuid-Holland een dichtbevolkte provincie en staat de kwaliteit van de leefomgeving onder druk. Denk alleen al aan de recente discussies over stikstof en over verontreiniging van bodem en water door PFAS. Het is van groot belang dat de inwoners van Zuid-Holland kunnen wonen en werken in een gezonde en aantrekkelijke leefomgeving, met directe toegang tot hoogwaardig groen, erfgoed en water. De provincie sluit hiermee aan op het klimaatakkoord.

We streven naar gezonde natuur

Met het onderdeel 'Versterken Natuur' geven we invulling aan deze ambities. Wij streven naar vitale natuur en fraaie landschappen die beginnen bij de voordeur en zich uitstrekken tot de kernen van natuurgebieden, verbonden met water en erfgoed. Met natuur faciliteert de provincie Zuid-Holland een economisch systeem dat uitgaat van de kwaliteit van ons natuurlijk kapitaal: voldoende schoon drinkwater en zoetwater, oppervlaktewater van goede kwaliteit, gezonde bodems (die CO₂ vastleggen), het waterzuiverende vermogen van de natuur, bestuiving en natuurlijke plaagregulatie. De provincie wil voortbouwen op de ervaringen die zijn opgedaan binnen het succesvolle samenwerkingsprojecten.

We gaan naar een vitale landbouwsector

De provincie Zuid-Holland wil de transitie naar een vitale landbouw versnellen voor alle landbouwsectoren en regio's. Daarin staan kringlooplandbouw en een natuurinclusieve aanpak centraal. Ook wordt ingezet op het tegengaan of verminderen van bodemdaling in de veenweidegebieden en het ontwikkelen van een energieneutrale en klimaatadaptieve aanpak. De landbouw teelt gezond, duurzaam en betaalbaar voedsel voor iedereen en blijft dé belangrijkste beheerder van het typische agrarische cultuurlandschap.

Wat willen we bereiken?

Beleidsdoel 5-1 Gezonde natuur

Zuid-Holland heeft landschappen en natuurwaarden die in heel Europa bijzonder zijn: de duinen, de delta en het veenweidegebied. De provincie is verantwoordelijk voor het behoud en de ontwikkeling van deze landschappen en natuurgebieden.

Samen met onze netwerkpartners werken we aan een gezonde en aantrekkelijke leefomgeving waarbij natuur en economie in balans zijn. Ons doel is dat Zuid-Holland uiterlijk in 2050 beschikt over een van de meest gevarieerde en aantrekkelijke leefomgevingen van Europa, waar wonen, werken en recreëren in harmonie zijn met natuur en landschap. In ons delta- en kustgebied zetten we in op grootschalige natuurontwikkeling en mogelijkheden voor kustontwikkeling in relatie met natuur. Met het Rijk is afgesproken dat de provincie het Natuurnetwerk Zuid-Holland uiterlijk in 2027 gerealiseerd heeft. Doordat we het natuurnetwerk compleet maken worden de natuurgebieden in Zuid-Holland met elkaar verbonden, waardoor populaties planten en dieren duurzaam in stand gehouden kunnen worden.

De provinciale zorgplicht voor beschermde plant- en diersoorten geven wij vorm via een actief beleid gericht op het in gunstige staat brengen van het leefgebied van 40 iconsoorten, waaronder boerenlandvogels. We streven daarbij naar evenwicht in de dieren- en plantenpopulaties en wegen doorlopend belangen van natuur en samenleving af. We zetten in op inhoudelijke en financiële koppelkansen tussen de biodiversiteitsopgave en andere (landelijke) opgaven, zoals klimaat en bodemdaling.

Beleidsdoel 5-2 Toekomstbestendige landbouw

Landbouw onder druk

De identiteit van het landschap in Zuid-Holland wordt voor een belangrijk deel gevormd door de veelzijdige land- en tuinbouwsector. De boeren zijn daarmee naast voedselproducent ook belangrijk als beheerders van het landschap.

Tegelijk staat de landbouw flink onder druk vanwege klimaatverandering, bodemdaling, uitstoot van stikstof en andere stoffen, de afname van biodiversiteit en de economische vitaliteit van de sector.

Om een vitale en toekomstbestendige sector te behouden lijkt een ingrijpende transitie van de landbouw en het landgebruik noodzakelijk.

Naar een sectorbrede transitie

De afgelopen jaren hebben we vooral geïnvesteerd in innovatie om de verduurzaming van de landbouw vorm te geven. Focus lag daarbij op de 'koplopers'. De komende periode wil de provincie de opgebouwde innovatiekracht benutten voor verdere opschaling. We willen dat alle agrariërs daarvan profiteren en samenwerken aan concrete oplossingen om de vitaliteit van de landbouwsector te vergroten.

Dat doen we in verschillende rollen: we stimuleren innovaties zoals de teelt van nieuwe producten en blijven betrokken bij het netwerk Voedsel families. We investeren in kennisdeling, in nieuwe verdienmodellen en in een circulaire aanpak en ketenoptimalisatie. Waar nodig zullen we kaders stellen of bestaande kaders aanpassen.

Beleidsdoel 5-3 Leven met water

De provincie wil Zuid-Holland beschermen tegen wateroverlast en overstromingen en de gevolgen van eventuele overstromingen zoveel mogelijk beperken. Deze opgave wordt groter door de effecten van klimaatverandering (zeespiegelstijging en toenemende extreme neerslag), bodemdaling en toenemende druk op de beschikbare ruimte. De provincie heeft bij de preventie van overstromingen en wateroverlast een kaderstellende rol (normeren van regionale keringen en vaststellen normen voor wateroverlast), ook worden dijkversterkingsplannen van de waterschappen goedgekeurd. De provincie zet in op een robuuste ruimtelijke inrichting en op een goede voorbereiding van de rampenbestrijding (meerlaagse veiligheid) onder andere door deelname aan de Interregprojecten FRAMES (als leadpartner en deelnemer) en STARS2C's en door deelname aan het Deltaprogramma. Volgens de Deltabeslissingen en de Nationale Adaptatie Strategie moet Nederland in 2050 'waterrobuust' zijn ingericht en is er een basisveiligheid voor iedereen tegen overstromingen.

De beschikbaarheid en de kwaliteit van oppervlaktewater en grondwater vraagt om een gezamenlijke inspanning van overheden en stakeholders in de provincie. In het Deltaprogramma Zoetwater werkt de provincie samen aan de uitwerking van een strategie voor zoetwater om zo weerbaar te zijn tegen perioden van droogte zoals de zomer van 2018. De provincie is verantwoordelijk voor de (ruimtelijke) bescherming van de drinkwaterbronnen zodat voldoende drinkwatervoorzieningen en drinkwatervorraden (kwalitatief en kwantitatief) beschikbaar zijn (en blijven). Ook moeten er voldoende veilige en kwalitatief goede zwemwaterlocaties zijn, deze worden door de provincie aangewezen.

In 2027 moeten de doelen uit de Kaderrichtlijn Water zijn behaald. De effecten van de genomen maatregelen zijn nog beperkt zichtbaar en verdergaande inspanning is nodig. Samen met de waterschappen en stakeholders worden nadere afspraken gemaakt over de maatregelen.

Alle grondwaterlichamen voor de Kaderrichtlijn Water (KRW) moeten in 2027 in goede toestand zijn (kwantitatief en kwalitatief). Het Regionaal Bestuurlijk Overleg Rijn-West is het platform waar de partners voor dit Stroomgebied de KRW plannen afstemmen en elkaar stimuleren tot een ambitieuze en tegelijk effectieve aanpak. De provincie onderhoudt grondwatermeetnetten waarmee, in alle grondwaterlichamen, de grondwaterkwaliteit en – kwantiteit worden gemonitord.

Wat gaan we doen om het beleidsdoel te realiseren?

Om de verschillende beleidsdoelen voor de ambitie Bereikbaar Zuid-Holland te realiseren, hebben we elk doel vertaald in een aantal beleidsprestaties. Die staan hieronder beschreven.

Beleidsdoel 5-1 Gezonde natuur

Beleidsprestatie 5-1-1 Natuur

We investeren in de realisatie van het Natuurnetwerk Zuid-Holland, een netwerk van natuurgebieden die onderling met elkaar verbonden zijn

- We zetten in op het halen van hoge natuurwaarden in het al gerealiseerde Natuurnetwerk Zuid-Holland.
- Dat doen we via beheersubsidies en we faciliteren de samenwerking en kennisuitwisseling tussen kennisinstellingen en natuurbeheerders.
- We investeren in de realisatie van de Natura 2000 doelen; naast het behouden en beschermen van de huidige natuurwaarden investeren we ook in het vergroten en verbeteren van leefgebieden.
- De komende jaren faciliteren we de Gebiedscoöperatie Buitenland van Rhoon, die de komende periode het Streefbeeld Buitenland van Rhoon realiseert. (Project Mainport Rotterdam).

Beleidsprestatie 5-1-2 Bevorderen Biodiversiteit

We vergroten de biodiversiteit in de steden, het agrarische gebied en recreatiegebieden onder meer via het Actieplan Boerenlandvogels en de icoonsoortenbenadering

- Deze 40 soorten zijn indicatorsoorten voor de biodiversiteit in Zuid-Holland: ze representeren de diverse typen natuur die we binnen de provincie kennen. De provincie zoekt samen met netwerkpartners actief naar mogelijkheden om dit leefgebied te verbeteren, waarbij de icoonsoorten een indicatie zijn voor de vitaliteit van de natuur in totaal. Een voorbeeld hiervan is het Actieplan Boerenlandvogels dat in 2019 door PS is vastgesteld.
- We werken met de omgevingsdiensten aan het stroomlijnen van het proces rondom de ontheffingverlening in combinatie met een goede bescherming van natuurwaarden.
- We onderzoeken de mogelijkheid om in het landelijk gebied meer ruimte te voorzien voor bomen, zonder dat het ten koste gaat van het open gebied en de boerenlandvogels.

Beleidsprestatie 5-1-3 Faunabeheer

Overlast door in het wild levende dieren wordt op de meest diervriendelijke manier bestreden

- De provincie streeft naar evenwicht in de dieren- en plantenpopulaties en weegt doorlopend belangen van natuur en samenleving af. Waar nodig nemen we maatregelen, zowel wanneer bepaalde soorten het moeilijk hebben als wanneer dieren schade veroorzaken.
- Per 1 januari 2018 zijn Gedeputeerde Staten verantwoordelijk voor de bestrijding van het merendeel van de door de minister aangewezen invasieve soorten (exoten). Het gaat dan met name om dieren of planten die zich snel vermenigvuldigen en verspreiden en soms hier geen natuurlijke vijanden hebben.

Beleidsdoel 5-2 Toekomstbestendige landbouw

Beleidsprestatie 5-2-1 Vitale landbouw

Voortzetten van landbouwinnovaties via proeftuinen, voedsel families, Veenweide Innovatiecentrum (VIC), Groene Cirkels etc

- Opschalen naar een sectorbrede landbouwtransitie middels een gebiedsgerichte aanpak met sterke gebiedscoalities (sectortafels).
- Vanuit landbouw aansluiten op opgaven stikstof, bodemdaling, klimaat, natuur/biodiversiteit, waterkwaliteit, circulariteit en energie.
- Kennisontwikkeling op het gebied van onder andere klimaatlandbouw / natuurinclusieve landbouw
- Participatie in programma's Rijk / Europa, waaronder vorming van nieuw gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB/POP4) en deelname in Regiodeal Bodemdaling, Interbestuurlijk Programma en Klimaatakkoord Landbouw & Landgebruik.

Beleidsprestatie 5-2-2 Aanpak Bodemdaling (landelijk gebied)

Ontwikkelen veenweidestrategieën volgend uit het klimaatakkoord landbouw & landgebruik

- Faciliteren van kennisontwikkeling en kennisdeling gericht op bodemdaling en bijbehorende handelingsperspectieven voor onder andere:
 - het Nationaal Onderzoek Broeikasgassen uit Veen
 - projecten uit de Regiodeal Bodemdaling Groene Hart
 - het Veenweiden Innovatie Centrum (VIC)
 - structurele kennisborging en deling via het Nationaal Kennisprogramma Bodemdaling (NKB)
- Uitwerken van nieuwe verdienmodellen en innovatieve oplossingen die kunnen bijdragen aan een andere vorm van landgebruik.

Beleidsdoel 5-3 Leven met water

Beleidsprestatie 5-3-1 Waterveiligheid

- Toetsen en goedkeuren dijkversterkingsplannen waterschappen.
- Kaderstelling regionale keringen.
- Leadpartnership én deelname aan het Europese Interreg project 'FRAMES' (Flood Resilient Areas by Multi-layered Safety).
- Deelname aan Europese Interreg projecten.
- Uitvoeren van de regionale voorkeursstrategieën van het Deltaprogramma, samen met andere partners in de regio.
- Vaststellen van normen voor de bergings- en afvoercapaciteit van het regionale watersysteem.
- Actueel houden van de overstromingsrisicokaarten.
- Deelname aan de pilot Regenradar Rijnmond.

Beleidsprestatie 5-3-2 Waterbeschikbaarheid en -kwaliteit

- Kaderrichtlijn Water: 2027 moeten de doelen uit de Kaderrichtlijn Water behaald zijn.
- Voorzitterschap van RBO Rijn-West.
- Deltaprogramma Zoetwater.
- Onderzoeksconsortium Coastar, mogelijkheden voor ondergrondse opslag van zoet water.
- Ruimtelijke bescherming van bronnen voor drinkwater.
- Zorg voor goede grondwaterkwaliteit en voldoende grondwater.
- Zwemwaterlocaties aanwijzen.

Wat mag dat kosten?

Inleiding

Wat mag het kosten is opgebouwd in 2 delen:

- Opbouw en verloop lasten
- Raming baten en lasten

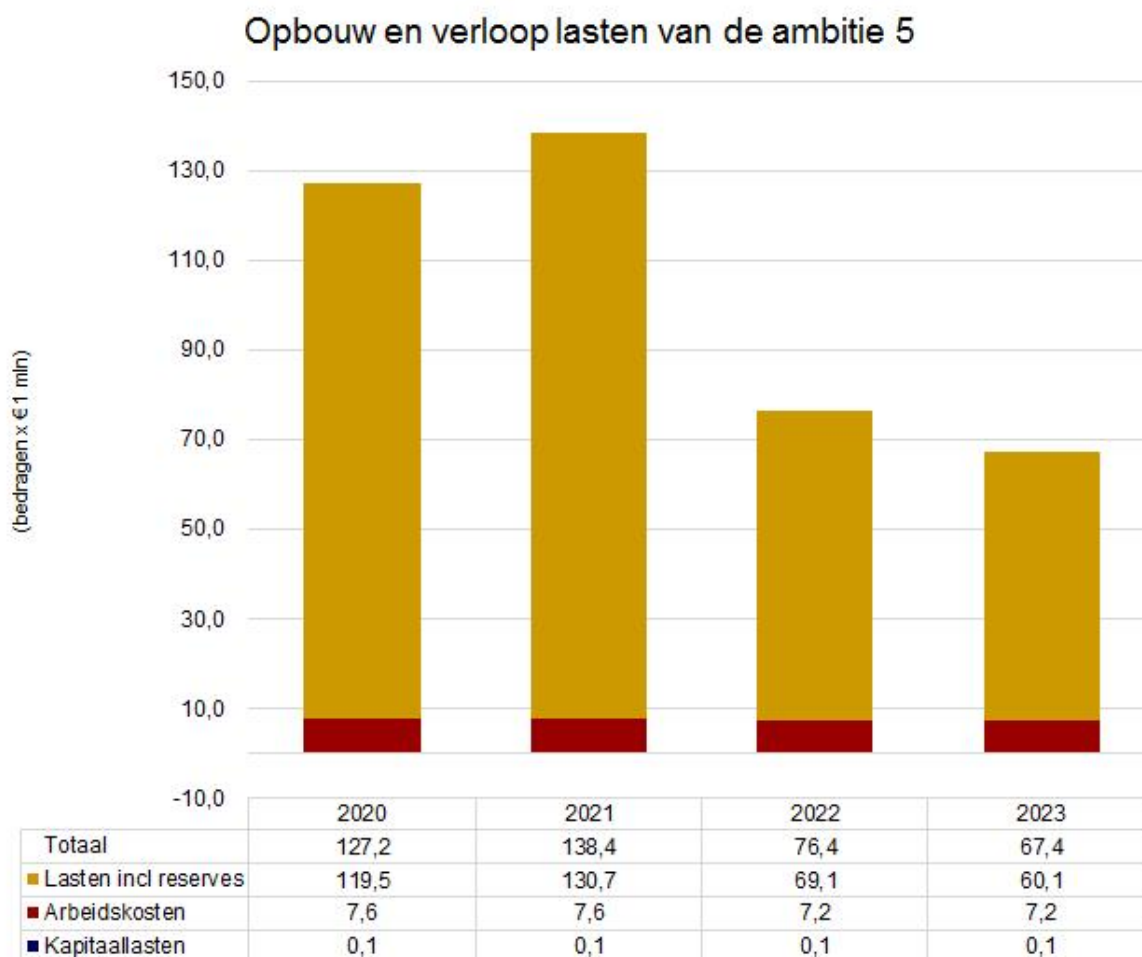
'Wat mag het kosten' is nu samengevat in 1 tabel. Provinciale Staten hebben budgetrecht op het niveau beleidsdoel. Daarom zijn de toelichtingen ook geschreven op de bijstellingen per beleidsdoel, binnen een ambitie. De mutaties op beleidsprestaties zijn daarnaast ter informatie vermeld.

Opbouw en verloop lasten

Onderstaande grafiek geeft weer hoe de lasten van de ambitie zijn opgebouwd.

- Arbeidskosten: Betreft de loonkostenformatie zoals opgenomen onder A in de paragraaf Arbeidskosten
- Kapitaallasten: Betreft de kapitaallasten als gevolg van een investering
- Lasten incl. reserves*: Betreft de lasten inclusief de toevoegingen en onttrekkingen vanuit reserves

*In de toekomst zal het effect van de reserves ook apart worden gepresenteerd

Raming baten en lasten

(bedragen x € 1.000)	Originele Begroting 2020	Bijstellingen	Gewijzigde Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Lasten						
Beleidsdoel 5-1 Gezonde natuur						
5-1-1 Natuur	89.470	325	89.795	99.828	51.425	46.379
5-1-2 Bevorderen Biodiversiteit	5.357	0	5.357	4.737	1.571	1.050
5-1-3 Faunabeheer	4.988	420	5.408	5.226	5.226	5.126
Totaal beleidsdoel 5-1	99.816	745	100.561	109.791	58.222	52.554
Beleidsdoel 5-2 Toekomstbestendige landbouw						
5-2-1 Vitale landbouw	15.179	750	15.929	16.882	7.760	5.231
5-2-2 Aanpak Bodemdaling (landelijk gebied)	3.145	800	3.945	5.224	4.575	4.473
Totaal beleidsdoel 5-2	18.323	1.550	19.873	22.106	12.336	9.704
Beleidsdoel 5-3 Leven met water						
5-3-1 Waterveiligheid	3.741	0	3.741	3.433	2.913	2.276
5-3-2 Waterbeschikbaarheid en -kwaliteit	2.660	375	3.035	3.024	2.974	2.873
Totaal beleidsdoel 5-3	6.402	375	6.777	6.457	5.887	5.149
Totaal Lasten	124.540	2.670	127.210	138.354	76.445	67.408
Baten						
Beleidsdoel 5-1 Gezonde natuur						
5-1-1 Natuur	26.673	0	26.673	17.274	13.909	9.940
5-1-3 Faunabeheer	313	313	626	626	726	726
Totaal beleidsdoel 5-1	26.986	313	27.299	17.900	14.635	10.666
Beleidsdoel 5-2 Toekomstbestendige landbouw						
5-2-1 Vitale landbouw	6.857	0	6.857	6.813	2.492	1.194
Totaal beleidsdoel 5-2	6.857	0	6.857	6.813	2.492	1.194
Beleidsdoel 5-3 Leven met water						
5-3-1 Waterveiligheid	495	0	495	300	0	0
5-3-2 Waterbeschikbaarheid en -kwaliteit	430	0	430	430	430	430
Totaal beleidsdoel 5-3	925	0	925	730	430	430
Totaal Baten	34.769	313	35.082	25.443	17.557	12.290
Saldo lasten en baten Ambitie 5	89.772	2.357	92.129	112.911	58.888	55.118

Toelichting mutaties

Toelichting Lasten

Beleidsdoel 5.1 Gezonde land en water natuur

Mutaties coalitieakkoord:

Nationale Parken € 0,3 mln

Ten behoeve van de Nationale Parken is in de opstartfase (t/m 2021) extra inzet nodig. Voor 2020 betekent dit een ophoging met € 0,3 mln.

Vanaf 2021 zal een subsidie moeten worden gegeven om de marketing in stand te kunnen houden. Dit zou gaan om minimaal € 0,2 mln per jaar. De provinciale bijdragen lopen af in 2023 waarna de financiering vanuit andere partijen zal moeten komen.

Wet Natuurbescherming € 0,6 mln

Ten behoeve van de uitvoering van de wettelijke VTH-taken op grond van de Wet natuurbescherming is het huidige budget, structureel, niet dekkend. De lasten worden € 0,6 mln hoger. Deze worden gedeeltelijk gedekt door een hogere bijdrage (zie baten).

Faunafonds € 0,2 mln

Door een wijziging in het verwachte bestedingsritme met betrekking tot de activiteiten van het Faunafonds worden de lasten met € 0,2 mln in 2020 verlaagd om vervolgens in 2021 en 2022 met € 0,1 mln te stijgen.

Beleidsdoel 5.2 Toekomstbestendig landbouw en landgebruik

Mutaties coalitieakkoord:

Werkbudget Duurzame Landbouw

Door een wijziging in het verwachte bestedingsritme met betrekking tot het Werkbudget Duurzame Landbouw worden de lasten met € 0,2 mln in 2020 verlaagd. De middelen worden in 2020 t/m 2022 ingezet in beleidsdoel 5.2.

Uitvoeringskosten POP3 (RVO.nl) € 0,4 mln

POP3-subsidies bestaan grosso modo voor 50% uit Europese middelen. Hierdoor heeft de RVO.nl een rol in de toetsing van de subsidieverstrekking. Voor de uitvoering van de POP3 (niet-grondgebonden deel) door het RVO.nl zijn de bestaande middelen onvoldoende gebleken. Voor 2020 worden € 0,4 mln meer lasten begroot.

Provinciaal Landbouwbeleid en leerervaring € 0,3 mln

In de transitie naar een vitale landbouw wordt ingezet op een sectorbrede aanpak om in te spelen op urgenties en uitdagingen die in de verschillende gebieden en landbouwsectoren spelen. Daarbij wordt nadrukkelijker gekeken naar / lobby gezet op strategische samenwerking met het Rijk en organiseren van EU-cofinanciering.

Voor 2020 is € 0,3 mln benodigd voor provinciaal landbouwbeleid en dit zal worden ingezet voor onder andere kennisontwikkeling en -deling, onderzoek, procesbegeleiding voor onder andere de op te zetten sectortafels, beleidsondersteunend werk en algemeen werkbudget.

Vitaal platteland € 0,2 mln

In het regeerakkoord zet het Rijk in op interbestuurlijke samenwerking voor een aantal urgente en complexe maatschappelijke opgaven wat vraagt om een effectief en interbestuurlijk samenspel en vorm te geven in een interbestuurlijk programma (IBP). Een van de thema's binnen IBP is 'vitaal platteland'. Hierin is de integrale aanpak voor natuur, landbouw en de kwaliteit van de leefomgeving in het landelijk gebied samengebracht. Hiervoor wordt voor 2020 € 0,2 mln begroot om in de Zuid-Westelijke Delta het IBP vorm te geven.

Groene Cirkels € 0,3 mln

Groene Cirkels is een samenwerkingsprogramma tussen provincie, multinationals, wetenschap, ketenpartijen en Ngo's. De provinciale bijdrage van dit programma liep tot 2020, door deze impuls kan dit succesvolle programma worden voortgezet.

Uitvoering Klimaatakkoord € 0,5 mln

Ten behoeve van de aanpak van de bodemdaling in de veenweidegebieden is in het Klimaatakkoord voor 2030 een opgave van landelijk 1 Mton CO₂ afgesproken. De regie voor de realisatie ligt bij de gezamenlijke provincies via een integrale gebiedsgerichte aanpak. Het gaat hier om ten minste € 0,5 mln voor de IBP Veenweidegebied en voor de maatregelen die voortvloeien uit het Klimaatakkoord. Ook wordt om een provinciale bijdrage gevraagd. In totaal is hiervoor € 5,9 mln beschikbaar gesteld uit de coalitiemiddelen.

Groene Cirkel Kaas en Bodemdaling - € 0,1 mln

Vrijgevallen algemene landbouwmiddelen, begroot in 2020, worden met deze verlaging ingezet voor de 3-jarige verplichting voor de Groene Cirkel Kaas en Bodemdaling. In de jaren 2021 en 2022 is het budget hierdoor met € 0,05 mln verhoogd.

Beleidsdoel 5.3 Leven met water

Mutaties coalitieakkoord:

Grevelingen € 0,4 mln

In de Grevelingen is de waterkwaliteit sinds de afsluiting door de Brouwersdam in 1971 achteruitgegaan. Dit maakt het gehele ecosysteem kwetsbaar en daarmee staat de aantrekkelijkheid van dit belangrijke natuurgebied onder druk. Om de waterkwaliteit te verbeteren, willen Rijk en regio een doorlaat realiseren in de Brouwersdam om beperkt getij terug te brengen in de Grevelingen.

Al sinds het begin van de verkenning onderzoekt de provincie de mogelijkheden voor het opwekken van duurzame energie uit de getijdenbeweging in de doorlaat. Daarbij wordt integraal samengewerkt met drie ministeries (LNV, IenW en EZK), de twee provincies Zuid-Holland en Zeeland, de gemeenten Schouwen-Duiveland en Goeree-Overflakkee, Staatsbosbeheer en Rijkswaterstaat.

Ten behoeve van proceskosten en voor het projectmanagement wordt aanvullend € 0,4 mln begroot.

Toelichting baten

Beleidsdoel 5.1 Gezonde land en water natuur

Leges Wet Natuurbescherming € 0,3 mln

Ten behoeve van de uitvoering van de wettelijke VTH-taken op grond van de Wet natuurbescherming wordt een deel van de hogere lasten gedekt door een hogere bijdrage uit leges van € 0,3 mln.

Instrumentarium

Reserves

In het onderstaande overzicht wordt aangegeven welke de totale inzet van reserves is binnen de ambitie.

Reservenaam (bedragen x € 1.000)	Beleidsdoel	Toevoeging	Onttrekking	Saldo mutaties
Groene ambities	5-1	0	4.652	-4.652
Beheerplannen Natura 2000 en PAS	5-1	0	1.244	-1.244
Natuurcompensatie	5-1	0	36	-36
Reserve Ontwikkelopgave natuur	5-1	10.800	29.666	-18.866
NatuurNetwerk Nederland	5-1	1.367	15.263	-13.897
Res Project duurz ontw. Zuidplaspold	5-1	0	230	-230
IODS	5-1	0	3.548	-3.548
Groene ambities	5-2	0	3.738	-3.738
Reserve UPG 40	5-2	0	2.749	-2.749
Res Project duurz ontw. Zuidplaspold	5-3	0	700	-700
Zandmotor	5-3	0	284	-284
Eindtotaal		12.167	62.111	-49.944

Betrokkenheid van Verbonden Partijen

Niet van toepassing.

Subsidies

[Zie paragraaf Subsidies, Ambitie 5.](#)

Ambitie 6 Sterke steden en dorpen in Zuid-Holland

Zuid-Holland is een strategisch gelegen delta die altijd mensen heeft aangetrokken. Langs de waterwegen zijn krachtige handelssteden en dorpen ontstaan met elk een uniek profiel en identiteit. Onze steden zijn ontmoetingsplaatsen voor mensen en ideeën. De regio trekt kenniswerkers, bedrijven, toeristen en studenten van over de hele wereld. Stad en land raken steeds sterker met elkaar verbonden. Ons landelijke gebied met zijn dorpen is meer dan ooit een proeftuin voor nieuwe oplossingen op terreinen als klimaat, energie en voedsel.

Zuid-Holland staat voor de opgave om in het komende decennium een fors aantal betaalbare woningen te realiseren en de bestaande woonvoorraad te verduurzamen. Tegelijkertijd zijn de groeiende steden ook plaatsen waar sociale problematiek zich manifesteert. In het landelijk gebied vormt het behoud van voorzieningen en leefbaarheid een opgave. Onze uitdaging is om een gezonde, sociale en duurzame leefomgeving te realiseren. Om die vitale samenleving te realiseren is meer nodig dan woningbouw alleen. Het leef- en vestigingsklimaat kan versterkt worden door stad en land goed te verbinden, door ruimte te bieden voor groen en water in de stad, door een evenwichtige woningvoorraad en passende werklocaties. De vitaliteit van de stad is ook gebaat bij cultuur, kenniscentra en aantrekkelijke binnensteden.

Zuid-Holland wil een aantrekkelijke, duurzame, concurrerende toonaangevende provincie zijn, waar mensen met plezier wonen, werken en recreëren in een aantrekkelijke groene en gezonde leefomgeving. In Zuid-Holland moet iedereen zich thuis kunnen voelen in sterke steden en dorpen. Daarvoor moeten er voldoende woningen van de juiste kwaliteit op de juiste locatie zijn. De provincie wil de bouw van passende en betaalbare woningen versnellen, met waarborg voor ruimtelijke en sociale kwaliteit en passende mobiliteitsvoorzieningen. De provincie wil het economisch potentieel beter benutten door de steden met hun afzonderlijke kwaliteiten te verbinden. Verder wil de provincie dat het bebouwd gebied klimaatadaptief wordt ingericht. Daarbij wordt primair gekozen voor bouwen in bestaand bebouwd gebied en nabij knooppunten van hoogwaardig openbaar vervoer. Daarnaast wordt een integrale afweging gemaakt tussen landschappelijk belang, ruimte voor woningen en bedrijven. Waardevolle landschappen zoals het Groene Hart (inclusief De Waarden), Midden-Delfland, en de kust worden zoveel mogelijk beschermd.

Wat willen we bereiken?

Beleidsdoel 6-1 Voldoende juiste woningen op de juiste plek

In Zuid-Holland moet het komende decennium een fors aantal woningen gerealiseerd worden. De provincie wil dat haar inwoners op korte en lange termijn een passende, waaronder betaalbare, woning kunnen vinden op de juiste locatie ter versterking van de vitaliteit van het stedelijk en landelijk gebied. Voor veel doelgroepen (starters, lage inkomens, studenten, ouderen, arbeidsmigranten) is dat niet het geval. Het doel is om de realisatie van betaalbare en passende woningbouw te versnellen en zorg te dragen dat de woningvoorraad op peil is.

Het is van belang dat bij de versnelling van woningbouw de bereikbaarheid van wonen, werken en voorzieningen gewaarborgd is, met investeringen in passende mobiliteitsvoorzieningen. Dit betekent dat de versnelling van de woningbouwopgave goed moet zijn afgestemd met de onderwerpen werklocaties en bereikbaarheid.

De provincie bouwt zelf geen woningen, dit doen marktpartijen en woningbouwcorporaties. Wel heeft de provincie verschillende rollen waarin het een bijdrage kan leveren aan de versnelling van de betaalbare woningen:

- Meewerken op locatieniveau om knelpunten weg te nemen door inzet van expertise en middelen.
- Samen met Rijk, gemeenten, marktpartijen en corporaties werken aan een constante bouwstroom door afspraken (o.a. Woondeal Zuidelijke Randstad), kennisuitwisseling (o.a. organiseren jaarlijkse conferentie), lobby en agendering van knelpunten.
- Eén loket voor de buitenwereld waar het gaat om tegenstrijdige provinciale belangen op locatieniveau, dan wel provinciaal omgevingsbeleid dat versnelling belemmert. Deze kwesties agenderen en knopen over doorhakken.
- Vanuit provinciaal omgevingsbeleid sturing op kwantitatieve en kwalitatieve behoefte en voldoende plancapaciteit per woonregio. Mogelijk maken van overprogrammering zodat er voldoende harde plancapaciteit is. Het inzetten van RO-instrumentarium indien noodzakelijk.

Beleidsdoel 6-2 Vitaliteit en kwaliteit in de leefomgeving

De provincie wil een regio zijn waar mensen met plezier wonen, werken, recreëren in een aantrekkelijke, groene en gezonde omgeving. De vitaliteit en kwaliteit van de leefomgeving staat echter onder druk door potentieel conflicterende ruimteclaims op terreinen als woningbouw, economie, energie en klimaat. De aanleg van wegen, woningen, dijken en recreatiegebieden gaan decennialang mee. Daarom is het van belang dat deze ontwikkelingen zorgvuldig gebeuren. Het doel is om een kwaliteitsrijke ruimtelijke inrichting te realiseren waarbij ruimte is en blijft voor nieuwe initiatieven, met aandacht voor het veranderende klimaat, sociale kwaliteit en verduurzaming van de bestaande woningvoorraad. Samen met andere partijen werkt de provincie aan een gezonde, sociale en duurzame leefomgeving.

De provincie maakt bij de inrichting van de ruimte integrale afwegingen tussen landschappelijke belangen en ruimte voor functies als woningen en bedrijven. Met het beleid voor ruimtelijke kwaliteit stimuleren we dat initiatiefnemers zoveel mogelijk voortbouwen op de bestaande kwaliteiten, en daarmee op de identiteit, van Zuid-Holland. Dus sterker maken wat al sterk is. Daarbij hoort: de juiste ontwikkeling op de juiste plek, en waar mogelijk in combinatie met verschillende functies.

Stedelijke ontwikkelingen die niet binnen bestaand stads- en dorpsgebied gerealiseerd kunnen worden en kleinschalige ontwikkelingen kunnen bij uitzondering in het landelijk gebied plaatsvinden in aansluiting op bestaand stads- en dorpsgebied of in bebouwingslinten. Bovenregionale en regionale (centrum)voorzieningen worden zoveel mogelijk geconcentreerd in stedelijke centra en bij multimodale HOV-knooppunten. Dit beleid draagt bij aan de vitaliteit en daarmee aan de kwaliteit van stedelijke agglomeraties en centra.

Beleidsdoel 6-3 Afspraken met regio's

De realisering van een gezonde en aantrekkelijke leefomgeving met sterke steden en dorpen vereist een integrale ruimtelijke afweging tussen verschillende belangen en een inzet van en samenwerking tussen veel partijen. De provincie wil dat de woningbouwopgave in Zuid-Holland hand in hand gaat met behoud van werkgelegenheid. In de praktijk blijkt dit ingewikkeld. Door de schaarste aan ruimte en de wens niet meer in het groen te bouwen nadert de huidige praktijk van functiescheiding zijn grenzen. Tegelijkertijd is functiemenging in de praktijk nog niet gangbaar, zijn voorbeelden schaars en blijft het creëren van betaalbare bedrijfsruimte uit.

In de verstedelijkingsopgave komen woningbouwvraagstukken en de vraag naar werklocaties samen. Kwantitatief omdat de behoefte aan ruimte voor zowel wonen als werken toeneemt. Kwalitatief omdat er een groeiende behoefte en mogelijkheid is voor meer informele woon-werkmilieus waar kennisontwikkeling, kruisbestuiving en functiemenging sleutelbegrippen zijn. Terwijl vanuit verstedelijking dan ook vaak gemengde gebieden als stip op de horizon genoemd worden komen in de huidige praktijk en verstedelijkingsdruk vooral de conflicterende situaties tussen bedrijventerreinen en wonen (transformatieplannen) naar voren. Het risico op vertraging van woningbouw enerzijds en het verdringen van betaalbare werklocaties is groot.

De provincie wil met regio's en gemeenten afspraken maken over een passend woningaanbod voor alle doelgroepen en voldoende passende ruimte voor werklocaties.

Wat gaan we doen om het beleidsdoel te realiseren?

Om de verschillende beleidsdoelen voor de ambitie Bereikbaar Zuid-Holland te realiseren, hebben we elk doel vertaald in een aantal beleidsprestaties. Die staan hieronder beschreven.

Beleidsdoel 6-1 Voldoende juiste woningen op de juiste plek

Beleidsprestatie 6-1-1 Versnelling Woningbouw

Om een versnelling van betaalbare en passende woningbouw en een balans tussen wonen en werken te realiseren werkt de provincie Zuid-Holland aan:

- Versnellen van de realisatie van binnenstedelijke woningbouwlocaties met een groot aandeel betaalbare woningbouw binnen bestaand stads- en dorpsgebied (BSD) en nabij Hoogwaardig openbaar vervoer (HOV) gepland tot 2025, o.a. door inzet van de knelpuntenpot, de Vliegende en aanpalende ontwikkelingen zoals de invulling van woningbouwimpuls van het ministerie van Binnenlandse Zaken (BZK).
- Het vergroten van de harde plancapaciteit aan betaalbare woningbouw binnen de geplande binnenstedelijke gebiedsontwikkelingen door inzet van de versnellingsaanpak locaties. In deze gebiedsontwikkelingen spelen vaak vraagstukken rond verdichting en transformatie van verouderde bedrijventerreinen, leegstaande kantoren en winkels naar woningen. Waar tegengestelde provinciale belangen spelen zal hierover een knoop worden doorgemaakt..
- Stimuleren van bouwinnovatie (o.a. prefab bouwen en circulair bouwen).
- Stimuleren van betere samenwerking tussen overheid en markt en aanpakken personeelstekort in de bouwsector.
- Ontwikkeling nieuw instrumentarium, waaronder de woon-werk-akkoorden voor de realisering van balans tussen wonen en werken.

Beleidsprestatie 6-1-2 Betaalbare woningvoorraad op peil

Hoe willen we dit beleidsdoel en de beleidsprestatie halen?

De provincie ziet er samen met gemeenten, woningbouwcorporaties en marktpartijen op toe dat er voldoende passende woningen zijn voor verschillende doelgroepen. Daarvoor gaat de provincie de volgende maatregelen nemen:

- Voor de (zogenoemde regio-) gemeenten in de Rotterdamse regio is voor de jaren 2020 tot en met 2023 een subsidieregeling ingesteld. Er is in totaal € 5 mln beschikbaar voor stimulering van de meer evenwichtige verdeling van de sociale woningvoorraad over de regiogemeenten. In 2020 onderzoeken we - in samenhang met onze inzet voor het regionale proces - of een dergelijke stimuleringsregeling ook voor Haaglanden en Holland-Rijnland beschikbaar kan komen. Als dit zo is, maken we hierover afspraken met beide regio's.
- Facilitering van de gemeenten en woningcorporaties in de Zuidelijke Randstad om de volkshuisvestelijke opgaven in met name de Rotterdamse regio en Haaglanden te realiseren. De provincie draagt bij in de vorm van bijvoorbeeld kennisoverdracht voor (rijks)onderzoek, lobbyvoering en deelname aan overleggen op rijks- en regionaal niveau over betaalbaar wonen.
- Bijdragen aan het behoud van de bestaande sociale woningvoorraad in de Vestia-gemeenten, door het faciliteren van overleg en onderzoek of Vestia-woningbezit overgenomen kan worden door collega-woningcorporaties en het voeren van een lobby richting het Rijk voor het thema.

Beleidsdoel 6-2 Vitaliteit en kwaliteit in de leefomgeving

Beleidsprestatie 6-2-1 Versterken (ruimtelijke) kwaliteit en vitaliteit

De provincie heeft verschillende rollen als het gaat om het versterken van de (ruimtelijke) kwaliteit en vitaliteit, zowel agenderend en initiërend als kaderstellend en beoordelend. De provincie gaat de volgende maatregelen nemen ter versterking van de kwaliteit van de ruimte en de vitaliteit van de leefomgeving:

- Samen met onze partners richten we ons op het verbeteren van vitaliteit van gemeenschappen en stimuleren we actuele onderwerpen als flexwonen en (door)ontwikkeling van verblijfsrecreatie. Daarbij zoeken we naar de ruimte voor lokaal maatwerk en onderlinge kennisdeling.
- Inzet op fysieke verbindingen tussen stad en land.
- Bij de bouwopgave in bestaand bebouwd gebied houdt de provincie oog voor een goed leef- en woonklimaat in de stad. Aanwezigheid van voldoende ruimte voor natuur, water en sport en recreatie in het stedelijk gebied is dé duurzame oplossing om de stad leefbaar te houden in tijden van extreme wateroverlast en extreme droogte en hitte en biedt gelijktijdig kansen om de biodiversiteit in de stad te vergroten.
- Daar waar dit complexe opgaven betreft, maakt de provincie gebruik van de provinciaal adviseur Ruimtelijke Kwaliteit. De provincie actualiseert regelmatig het omgevingsbeleid, aan trends en ontwikkelingen in de samenleving. Voor dit jaar staat specifiek de evaluatie en herijking van het ruimtelijk kwaliteitsbeleid op de agenda. Daarnaast is de provincie betrokken in vergelijkbare trajecten op landelijk (NOVI/omgevingsagenda) en lokaal niveau. Op basis van dit beleid adviseert de provincie over ruimtelijke plannen op nationaal, provinciaal en gemeentelijk niveau.
- Stimuleren van Flexwonen door een programmatische aanpak in relatie met de van het Rijk ontvangen stimuleringsgelden, kennisdeling, agenderen en stimuleren van flexwoningprojecten in Zuid-Hollandse gemeenten via onder andere de Versnellingskamers Flexwonen. Flexwonen is een woonvorm waar inwoners die met spoed zelfstandige huisvesting nodig hebben (spoedzoekers) tijdelijk kunnen wonen. Het is een aanvulling op het reguliere woningbouwprogramma en kan op korte termijn en relatief snel woningnood tegengaan.

Beleidsprestatie 6-2-2 Aanpak klimaatbestendig en natuurinclusief bouwen en verduurzaming bestaande woningvoorraad

De provincie heeft zowel tot doel om wateroverlast en hittestress in stedelijk gebied te beperken, als voor het realiseren van beleefbare en toegankelijke groenblauwe gebieden, waar inwoners kunnen rusten, sporten, bewegen en recreëren. De provincie gaat voor de aanpak van klimaatbestendig en natuurinclusief bouwen en verduurzaming van de bestaande woningvoorraad de volgende maatregelen nemen:

- Het agenderen en delen van kennis over vergroenen van het bebouwde gebied en vergroten van de gebruikswaarde van binnenstedelijk groen en het verbeteren van de relaties tussen stad en het omliggende landschap. Daarbij heeft de provincie specifiek aandacht voor het verbeteren van de leefomgeving van inwoners met een lage sociaal economische status. Voor het vergroenen van het bebouwde gebied geeft het Landschapspark Zuidvleugel hierbij op hoofdlijnen richting.
- Samen met partners ontwikkelen van beleid voor klimaatadaptatie, circulair bouwen en energietransitie. Ondersteunen van pilots en publiek-private samenwerkingen zoals het Convenant Klimaatadaptief Bouwen.
- Faciliteren van de uitvoering van Regionale Energiestrategieën en warmteplannen per wijk, zodat de vraag naar elektriciteit en warmte beperkt wordt. De provincie ontwikkelt samen met haar partners beleid, doet aan kennisontwikkeling en kennisdeling om de expertise over de RES verder te brengen en faciliteert pilots om het beleid en de kennisontwikkeling in de praktijk te testen.

Beleidsdoel 6-3 Afspraken met regio's

Beleidsprestatie 6-3-1 Afspraken over wonen en werken in de regio en een passend woningaanbod voor alle doelgroepen

Voor de realisering van een passend woningaanbod voor alle doelgroepen en voldoende werkgelegenheid in de regio gaat de provincie de volgende maatregelen nemen:

- De provincie Zuid-Holland denkt mee met de regionaal samenwerkende gemeenten (regio) bij het opstellen van een regionale woonvisie en een regionaal woningbouwprogramma. De regionale woonvisies vormen in combinatie met de regionale woningbouwprogramma's een belangrijk fundament voor de onderbouwing van de behoefte aan een woningbouwontwikkeling volgens de Ladder voor duurzame verstedelijking. Wij vragen aan de gemeenten om hun lokale woonvisie en woningbouwprogramma in lijn te brengen met de regionale afspraken.
- De provincie vraagt de regionaal samenwerkende gemeenten (regio) te borgen dat er een toereikend en afgestemd betaalbaar woningaanbod op de regionale woningmarkt beschikbaar is. De betaalbare woningvoorraad moet daarbij evenwichtig verdeeld zijn over de gemeenten in die woningmarktregio. Zuid-Holland kent acht (bestuurlijke) woningmarktregio's. Vooral de Rotterdamse regio en Haaglanden kennen een grote opgave om te voorzien in voldoende en evenwichtig over de gemeenten verspreid betaalbaar woningaanbod voor hun inwoners. Die opgave bestaat uit uitbreiding van de sociale huurvoorraad en verbetering van de kwaliteit van de bestaande sociale huurvoorraad. In de Rotterdamse regio zijn begin 2019 tussen provincie, gemeenten en woningcorporaties afspraken gemaakt over het werken aan voldoende sociale woningen en een betere verdeling van de sociale woningvoorraad over de Rotterdamse regio. In die regio's waar het aanbod aan sociale woningen met name onder druk staat (in ieder geval Haaglanden en Holland Rijnland) wil de provincie komen tot soortgelijke afspraken. Het lopende proces in de Regio Haaglanden om tot afspraken te komen over voldoende sociale woningbouw en een evenwichtigere spreiding van de voorraad over de regio zal naar verwachting begin vierde kwartaal 2020 worden afgerond met het sluiten van het akkoord en de verwerking van de doelen van het akkoord in het regionale woningbouwprogramma. Met betrekking tot de Regio Holland Rijnland wordt in 2020 een besluit genomen of een soortgelijk traject ook in deze regio moet worden doorlopen. Hierbij moeten deze afspraken gezien worden als de start van een proces waar in gezamenlijkheid periodiek de balans wordt opgemaakt op ieders inzet en het behaalde resultaat.
- De Regionale Woon Agenda van Midden-Holland wordt eind 1e kwartaal in aangepaste vorm aan Gedeputeerde Staten aangeboden. In het 1e kwartaal worden besluiten genomen over de ingediende regionale woningbouwprogramma's.
- De provincie Zuid-Holland werkt actief samen met onder andere gemeenten, waterschappen en maatschappelijke organisaties aan grote gebiedsontwikkelingen die bijdragen aan de realisatie van de provinciale ambities. De inzet van de provincie is altijd integraal en gericht op verschillende maatschappelijke opgaven. Voorbeelden zijn het gebiedsprogramma Hoeksche Waard, waarbij het behouden en versterken van de vitaliteit centraal staan, Goeree-Overflakkee circulair in 2040, de waterveiligheidsopgave in de Alblasserwaard en de herontwikkeling van het voormalig vliegveld Valkenburg naar (onder andere) woningbouw.
- Uitwerken van (regionale) afspraken om te komen tot een goede afstemming tussen wonen en werken: In 2020 werken we aan woon-werk-akkoorden ten dienste van sterkere Zuid-Hollandse regio's. Scope, uitgangspunten en proces worden in het eerste kwartaal 2020 nader bepaald.
- Monitoring woningbouwproductie en areaal werklocaties (relatie met 4.2.1).
De stand van zaken met betrekking tot werklocaties (vraag-aanbod) wordt met enige regelmaat gemonitord. In 2020 zal een Monitor Kantoren en een Monitor Bedrijventerreinen opgesteld worden. Voor monitoring detailhandel zullen in 2020 voorbereidingen getroffen worden voor een te houden Koopstromenonderzoek in 2021.

- De provincie ziet erop toe dat gemeenten conform de Huisvestingswet voldoende vergunninghouders huisvesten.
- De provincie ziet erop toe dat, als gemeenten voor het bestrijden van onevenwichtige en onrechtvaardige effecten van schaarste aan woonruimten gebruiken maken van de mogelijkheid om regels te stellen, dat conform het bepaalde in de Huisvestingswet gebeurt.
- Huisvesting arbeidsmigranten en vergunninghouders.

De provincie wil vanuit economische, ruimtelijke en wonen belangen komen tot verantwoorde en adequate huisvesting van arbeidsmigranten die aangewezen zijn op tijdelijke woonruimte. Daarbij wil de provincie gemeenten stimuleren om te voorzien in woonruimte voor woningzoekenden die snel tijdelijke woonruimte nodig hebben. In het programma Huisvesting Arbeidsmigranten staat kennisontwikkeling en -deling met gemeenten centraal evenals het uitvoeren van pilots en het doen van onderzoek naar (ruimtelijke) beperkingen.

Wat mag dat kosten?

Inleiding

Wat mag het kosten is opgebouwd in 2 delen:

- Opbouw en verloop lasten
- Raming baten en lasten

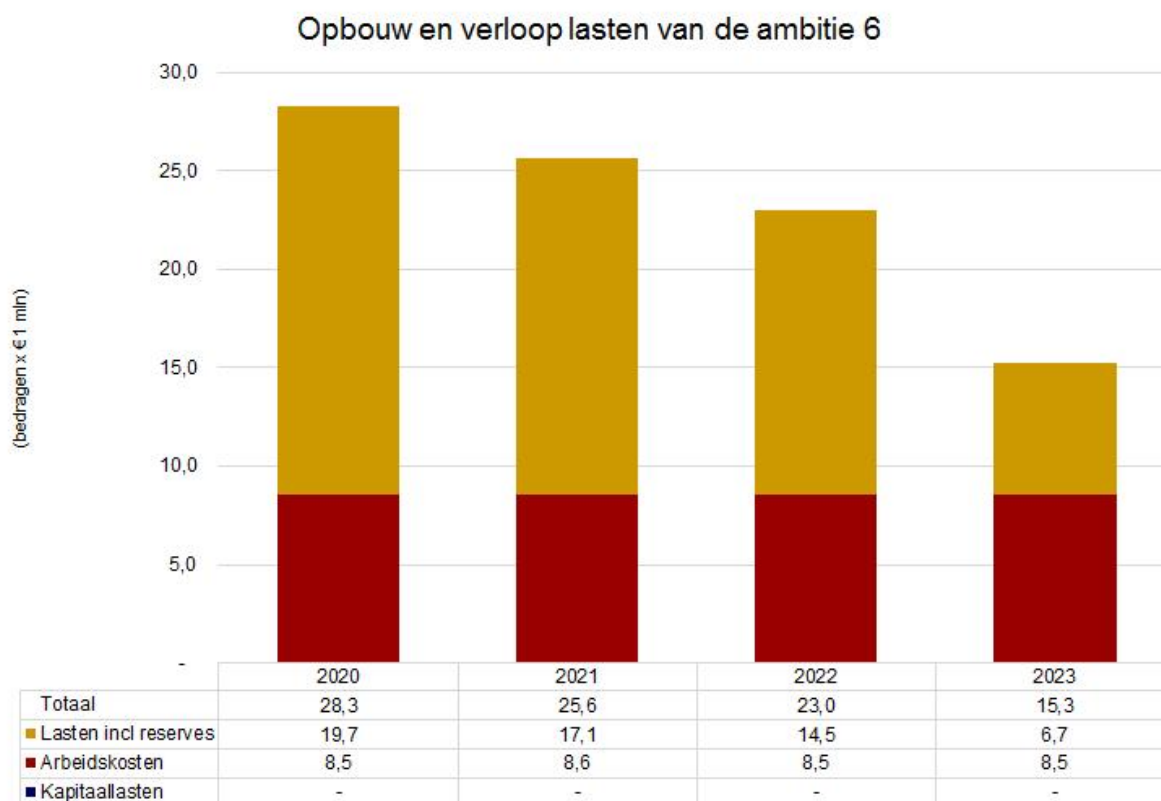
'Wat mag het kosten' is nu samengevat in 1 tabel. Provinciale Staten hebben budgetrecht op het niveau beleidsdoel. Daarom zijn de toelichtingen ook geschreven op de bijstellingen per beleidsdoel, binnen een ambitie. De mutaties op beleidsprestaties zijn daarnaast ter informatie vermeld.

Opbouw en verloop lasten

Onderstaande grafiek geeft weer hoe de lasten van de ambitie zijn opgebouwd.

- Arbeidskosten: Betreft de loonkostenformatie zoals opgenomen onder A in de paragraaf Arbeidskosten
- Kapitaallasten: Betreft de kapitaallasten als gevolg van een investering
- Lasten incl. reserves*: Betreft de lasten inclusief de toevoegingen en onttrekkingen vanuit reserves

*In de toekomst zal het effect van de reserves ook apart worden gepresenteerd.

Raming baten en lasten

(bedragen x € 1.000)	Originele Begroting 2020	Bijstellingen	Gewijzigde Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Lasten						
Beleidsdoel 6-1 Voldoende juiste woningen op de juiste plek						
6-1-1 Versnelling woningbouw	4.039	2.150	6.189	6.694	6.682	3.680
6-1-2 Betaalbare woningvoorraad op peil	3.569	2.000	5.569	5.322	5.320	1.069
Totaal beleidsdoel 6-1	7.608	4.150	11.758	12.016	12.002	4.749
Beleidsdoel 6-2 Vitaliteit en kwaliteit in de leefomgeving						
6-2-1 Versterken (ruimtelijke) kwaliteit en vitaliteit	4.585	500	5.085	4.994	4.979	4.475
6-2-2 Aanp.klimaatbest&natuurincl. bouwen&verduurz.best.woningvoorr	2.027	0	2.027	430	429	429
Totaal beleidsdoel 6-2	6.611	500	7.111	5.423	5.408	4.904
Beleidsdoel 6-3 Afspraken met regio's						
6-3-1 Afspr.over wonen&werken i.d.regio&pass.woningaanb.doelgr.	9.773	-375	9.398	8.198	5.601	5.598
Totaal beleidsdoel 6-3	9.773	-375	9.398	8.198	5.601	5.598
Totaal Lasten	23.993	4.275	28.268	25.638	23.011	15.251
Baten						
Beleidsdoel 6-1 Voldoende juiste woningen op de juiste plek						
6-1-2 Betaalbare woningvoorraad op peil	500	0	500	250	250	0
Totaal beleidsdoel 6-1	500	0	500	250	250	0
Beleidsdoel 6-2 Vitaliteit en kwaliteit in de leefomgeving						
6-2-1 Versterken (ruimtelijke) kwaliteit en vitaliteit	0	150	150	150	0	0
Totaal beleidsdoel 6-2	0	150	150	150	0	0
Beleidsdoel 6-3 Afspraken met regio's						
6-3-1 Afspr.over wonen&werken i.d.regio&pass.woningaanb.doelgr.	300	-125	175	175	0	0
Totaal beleidsdoel 6-3	300	-125	175	175	0	0
Totaal Baten	800	25	825	575	250	0
Saldo lasten en baten Ambitie 6	23.193	4.250	27.443	25.063	22.761	15.251

Toelichting mutaties

Toelichting Lasten

Doel 6-1 Versnelling Woningbouw

Slim Ruimtegebruik € 0,2 mln

Budget wordt ingezet om gebiedsgerichte afspraken, zoals vastgelegd in gebiedsprogramma's, maatschappelijke agenda's, samenwerkingsafspraken met gebieden (inclusief grote projecten Valkenburg etc.) uit te voeren. Het totaal budget betreft € 0,6 mln voor de periode 2020 – 2023. Het budget wordt gedekt door overheveling vanuit bestaande middelen beleidsdoel 6-3 Afspraken met de regio's.

Sociale Woningbouw € 2 mln

De provincie zet in op het zorgdragen van voldoende sociale woningvoorraad en een evenwichtigere spreiding van deze voorraad woningen over de regio's. Het totaal budget betreft € 8 mln voor de periode 2020 – 2022. Dekking wordt gevonden binnen de Algemene reserve.

Versnelling Woningbouw € 2 mln

De provincie zet in op versnellen van realisatie (grootschalige) woningbouwlocaties en transformatie van leegstaande kantoren en winkels naar woningen door versnellingsaanpak locaties en inzet van instrumenten als locatieaanpak, Vliegende Brigade en een nieuw verstedelijking knelpuntenpot. Het totaal budget betreft € 11 mln voor de periode 2020 – 2023. Dekking wordt gevonden binnen de Algemene reserve.

Doel 6-2 Vitaliteit en kwaliteit in de leefomgeving

Flex Wonen € 0,3 mln

Het budget wordt ingezet om Flex Wonen in de provincie te bevorderen die in de Woondeal Zuidelijke Randstad staan omschreven. Daarnaast worden deze middelen ingezet voor het opzetten van een kenniskring Flex Wonen, bevorderen van draagvlak voor Flex Wonen, ondersteunen van gemeenten bij realiseren van Flex Wonen-projecten en uitwerken van de alliantie in Flex Wonen in kleine kernen. Het totaal budget betreft € 0,5 mln voor de periode 2020 – 2021. Dekking van € 0,2 mln (€ 0,1 mln in 2020 en € 0,1 mln in 2021) wordt gevonden binnen bestaande middelen vanuit beleidsdoel 6-3 Afspraken met de regio's. Het overige deel ter grootte van € 0,3 mln (€ 0,15 mln in 2020 en € 0,15 mln in 2021), vindt zijn dekking binnen beschikbaar gestelde middelen van het ministerie van Justitie en Veiligheid.

Vitaliteit leefomgeving € 0,2 mln

Het budget wordt ingezet voor verdere uitwerking van de strategische verkenning naar wat belangrijk is voor de vitaliteit van kernen in de landelijke gebieden op terreinen als klimaat, energie en voedsel. Het totaal budget betreft € 1 mln voor de periode 2020 – 2022. Dekking wordt gevonden binnen de Algemene reserve.

Doel 6-3 Afspraken met regio's

Programma Arbeidsmigranten € - 0,125 mln

Recent is door Gedeputeerde Staten het programma Huisvesting Arbeidsmigranten vastgesteld. Het budget wordt ingezet ter uitvoering van het vastgestelde programma. De neerwaartse mutatie betreft een bijstelling in de tijd, namelijk niet het totaal bedrag in 2020, maar verdeeld over 2020 en 2021. Het totaal budget betreft € 0,4 mln voor de periode 2020 – 2021. Dekking van het budget wordt gevonden binnen de beschikbaar gestelde middelen vanuit het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Slim Ruimtegebruik € -0,15 mln

Zie hiervoor de opgenomen toelichting lasten onder beleidsdoel 6-1 Versnelling Woningbouw.

Flex Wonen € -0,1 mln

Zie hiervoor de opgenomen toelichting lasten onder beleidsdoel 6-2 Vitaliteit en kwaliteit in de leefomgeving.

Toelichting baten

Doel 6-2 Vitaliteit en kwaliteit in de leefomgeving**Flex Wonen € 0,150 mln**

Zie hiervoor de opgenomen toelichting lasten onder beleidsdoel 6-2 Vitaliteit en kwaliteit in de leefomgeving.

Doel 6-3 Afspraken met regio's**Programma Arbeidsmigranten € -0,125 mln**

Zie hiervoor de opgenomen toelichting lasten onder beleidsdoel 6-3 Afspraken met regio's.

Instrumentarium**Reserves**

In het onderstaande overzicht wordt aangegeven welke de totale inzet van reserves is binnen de ambitie.

Reservenaam (bedragen x € 1.000)	Beleidsdoel	Toevoeging	Onttrekking	Saldo mutaties
Implementatie Omgevingswet	6-2	0	1.598	-1.598
Res Project duurz ontw. Zuidplaspold	6-3	0	3.546	-3.546
IRP Goeree-Overflakkee	6-3	0	100	-100
Eindtotaal		0	5.244	-5.244

Betrokkenheid van Verbonden Partijen

Niet van toepassing.

Subsidies

[Zie paragraaf Subsidies, Ambitie 6.](#)

Ambitie 7 Gezond en veilig Zuid-Holland

Gezondheid in een veilige Zuid-Hollandse leefomgeving

Een gezonde en veilige leefomgeving wordt door een groot aantal factoren bepaald: de milieukwaliteit, veiligheid, bereikbaar groen, waterkwaliteit, keuzes bij mobiliteit en economische activiteiten, gezond voedsel en de inrichting van de openbare ruimte. Als de provincie zich met deze onderwerpen bezighoudt, kan zij bijdragen aan de gezondheid en veiligheid van haar inwoners. Het bevorderen van een gezonde en veilige leefomgeving is dan ook in de toekomstige Omgevingswet een belangrijk doel. Het verbeteren van deze gezondheid is een uitdaging voor verschillende partijen, ook voor de provincie.

Gezondheid en veiligheid staan onder druk

Zuid-Holland kent als gevolg van de stedelijke agglomeratie, de hoge mobiliteitsdruk en het Haven Industrieel Complex een grote uitdaging op het terrein van gezondheid. De provincie Zuid-Holland als geheel heeft de laagste score op het gebied van gezondheid van alle Nederlandse provincies. De gezondheidsverschillen tussen groepen inwoners groeien.

De kwetsbaarheid van onze provincie voor de gevolgen van de klimaatverandering geeft een extra dimensie aan veiligheid en gezondheid van onze leefomgeving.

We willen gezondheid en veiligheid beter waarborgen in de leefomgeving

De provinciale taken die invloed hebben op gezondheid en veiligheid liggen voor een belangrijk deel op het terrein van de leefomgeving. We besteden aandacht aan gezondheid binnen alle beleidssectoren. Dit vraagt om een innovatieve en gecoördineerde beleidsaanpak en om extra inzet binnen bestaande provinciale taken.

We verwachten meer extreem weer, en hogere temperaturen, wat onze gezondheid en veiligheid in het geding brengt. We willen ons beter voorbereiden op zaken als hittestress, of wateroverlast na hevige stortbuien. We willen onze fysieke leefomgeving zo inrichten dat deze klimaatbestendig blijft. We werken met verschillende overheden en andere organisaties samen aan regionale adaptatiestrategieën en het nationale Deltaprogramma. Ook sport en bewegen kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan de gezondheid van mensen. Door te zorgen voor fiets- en wandel - netwerken en voldoende groen, willen we dan ook mensen stimuleren 'om de hoek' te bewegen, sporten of juist lekker ontspannen.

Bedrijven in Zuid-Holland behoren tot de meest innovatieve ter wereld en zijn belangrijk voor onze werkgelegenheid, maar moeten ook veilig zijn met zo min mogelijk uitstoot van gevaarlijke stoffen. Daar zien wij op toe. Ook roepen wij de bedrijven op om hun innovatiekracht in te zetten voor de gezondheid en veiligheid van onze inwoners.

Wat willen we bereiken?

Beleidsdoel 7-1 Bevorderen verbetering milieukwaliteit en gezondheid

De provincie Zuid-Holland wil de milieukwaliteit verder verbeteren. Het milieubeleid is tot nu toe sterk gericht op het behalen van grenswaarden. Een belangrijk doel blijft om een basisniveau op orde te houden. Onder andere via vergunningverlening, toezicht en handhaving wordt daar invulling aan gegeven, waarbij de uitvoering door de vijf omgevingsdiensten in Zuid-Holland plaatsvindt. Door de door de World Health Organisation (WHO) geformuleerde advieswaarden te hanteren, wordt extra gezondheidswinst gerealiseerd.

Via onder andere programma's rond luchtkwaliteit, Zeer Zorgwekkende Stoffen, aanpak van geluidhinder en omgevingsveiligheid willen wij de milieukwaliteit als integraal onderdeel van een goede leefomgeving verder versterken. Daarnaast streeft de provincie ernaar dat er geen bodemverontreinigingen meer zijn die leiden tot onaanvaardbare humane, ecologische en verspreiding risico's.

Bij het bevorderen van de gezonde leefomgeving zal de provincie per opgave bepalen welke provinciale rol daarbij het beste past.

Beleidsdoel 7-2 Gezonde en bewegingsvriendelijke leefomgeving

Gezonde en bewegingsvriendelijke leefomgeving

De provincie Zuid-Holland wil voldoende (groene) openbare ruimte zowel binnen als buiten de stad. Vooral sociaal zwakkere wijken liggen vaker aan de rand van de stad langs een drukke weg. Daar is vaak minder aantrekkelijk groen en kun je minder makkelijk bewegen. De provincie wil een leefomgeving met een prettige inrichting die iedereen uitnodigt om te sporten, te bewegen, te recreëren en tot rust te komen.

Recreatiemogelijkheden 'om de hoek'

De provincie draagt bij aan een gezonde levensstijl van haar inwoners door het aanbieden van voldoende en gevarieerde voorzieningen voor sport en recreatie. Deze voorzieningen zijn goed bereikbaar (bij voorkeur om de hoek) en sluiten aan op de behoeften van de inwoners.

Kwaliteitsverbetering recreatiegebieden en routenetwerken

De afgelopen jaren is veel geïnvesteerd in het aanleggen van nieuwe recreatiegebieden en recreatieve routenetwerken. De komende periode richt de provincie zich op het versterken van dergelijke gebieden en structuren (voor wandelen, fietsen, varen en paardrijden).

De provincie verkent of zij een bijdrage kan leveren aan het bevorderen van afgestemd beheer, onderhoud en vindbaarheid van het routenetwerk. Daarnaast zet de provincie de bijdrage voort aan landelijke routebureaus voor fietsen en wandelen, omdat Zuid-Holland deel uit maakt van het landelijk routenetwerk.

Provinciale recreatiegebieden

Vanwege het directe provinciale belang bij een goed en gevarieerd sport- en recreatieaanbod wordt opnieuw gekeken naar de terreinen met recreatieve functie die in provinciaal eigendom zijn. Dit betekent dat de overdracht van grond naar derden niet langer een vanzelfsprekendheid is, maar vraagt om maatwerk per gebied.

Beleidsdoel 7-3 Klimaatbestendig Zuid-Holland, opgewassen tegen de effecten van klimaatverandering en bodemdaling

De effecten van klimaatverandering (weers-extremen, zeespiegelstijging) en bodemdaling hebben impact op de gezondheid en veiligheid van onze inwoners, de robuustheid van onze natuur, gebouwen en infrastructuur en aantrekkingskracht voor nieuwe investeringen (concurrentiekracht/vestigingsklimaat).

Om ervoor te zorgen dat in Zuid-Holland onze inwoners, bedrijven en investeringen gezond en veilig blijven, moeten we onze omgeving, ons beleid en ons handelen aanpassen aan de nieuwe omstandigheden. Dit betreft alle beleidsvelden van de provincie.

Wat gaan we doen om het beleidsdoel te realiseren?

Om de verschillende beleidsdoelen voor de ambitie Bereikbaar Zuid-Holland te realiseren, hebben we elk doel vertaald in een aantal beleidsprestaties. Die staan hieronder beschreven.

Beleidsdoel 7-1 Bevorderen verbetering milieukwaliteit en gezondheid

Beleidsprestatie 7-1-1 Bevorderen van gezonde luchtkwaliteit

De provincie zet in op het beperken van de gezondheidsschade aan mens en natuur door luchtverontreiniging en geurhinder en hierdoor bij te dragen aan een gezonde woon- en leefomgeving. Het luchtkwaliteitsbeleid van de provincie richt zich erop om samen met andere partijen in elk geval aan de wettelijke Europese luchtkwaliteitseisen blijven voldoen.

Binnen het Schone Lucht Akkoord wordt samen met andere overheden en maatschappelijke partijen gewerkt aan en verdere verbetering van de huidige luchtkwaliteit.

- Mede in het kader van het Schone Lucht Akkoord wordt binnen het Programma Luchtkwaliteit een impuls gegeven aan het realiseren van de WHO-advieswaarden. Ook wordt aandacht besteed aan brongericht stikstofbeleid en emissies Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) naar lucht. De uitwerking hiervan heeft een sterke relatie met inzet vanuit energietransitie en schone mobiliteit en zal in samenhang plaatsvinden.
- Blijvende inzet op het tegengaan van uitstoot schadelijke stoffen door varend ontgassen van binnenvaart.

Beleidsprestatie 7-1-2 Verminderen van geluidhinder

Maatschappelijk gewenste ontwikkelingen moeten kunnen plaatsvinden terwijl tegelijkertijd de inwoners beschermd worden tegen geluidhinder. De provincie streeft naar het integreren van haar wettelijke geluidtaken in de provinciale kerntaken ruimte, economie en bereikbaarheid.

De provincie is wettelijk verantwoordelijk voor geluid als gevolg van verkeer op provinciale wegen, voor vergunningverlening, toezicht en handhaving van geluid bij bedrijven met een provinciale vergunning (op grond van de Wet algemene bepalingen Omgevingsrecht) en voor het aanwijzen van stiltegebieden. De inzet is gericht op het voorkomen en verminderen van geluidhinder door weg-(en rail) verkeer, luchtvaart en industrie (zoning en vergunningverlening).

- De provincie wil een integraal geluidkader ontwikkelen, inclusief een klachtengerelateerde benadering.
- Het Actieplan Geluid 2018-2023 langs provinciale wegen wordt conform planning uitgevoerd.
- Het geluidmanagement in het Haven- en Industrieel Complex wordt geactualiseerd.
- De provinciale inzet is gericht op verbetering van de geluidwetgeving (SWUNG2) met o.a. een geluidregister als fijnmazig systeem van geluidproductieplafonds langs alle provinciale wegen.
- Het provinciale beleid richt zich op het optimaliseren van efficiënt ruimtegebruik op industrieterreinen gekoppeld aan geluidruimteverdeling.

Beleidsprestatie 7-1-3 Voorkomen van risico's door ongevallen met gevaarlijke stoffen (transport/industrie)

Het is de uitdaging om verschillende maatschappelijke ambities in Zuid-Holland, zoals bijvoorbeeld de verstedelijkingsopgave en de energietransitie zodanig vorm te geven dat hiermee ook een gezonde en veilige leefomgeving mogelijk blijft en de mensen zich ook veilig voelen en veilig blijven.

De provincie heeft als doel een veiliger Zuid-Holland door de kans te minimaliseren dat grote groepen mensen slachtoffer worden van ongevallen met gevaarlijke stoffen. De provincie werkt hierin samen met gemeenten en veiligheidsregio's. Transport, opslag en verwerking van gevaarlijke stoffen worden op elkaar afgestemd om de kans op risico's te beperken. Risicovolle bedrijven worden geclusterd, daarnaast wordt waar mogelijk overgegaan op veiligere productieprocessen.

Het landelijke externe veiligheidsbeleid wordt momenteel gemoderniseerd (modernisering omgevingsveiligheid), waarbij gewerkt gaat worden met aandachtsgebieden voor brand, explosie en toxiciteit rond risicovolle activiteiten. Dit nieuwe omgevingsveiligheidsbeleid wordt samen met de Omgevingswet geïmplementeerd.

- De provincie voert het secretariaat, inclusief kassiersfunctie, voor het landelijke programma Impuls Omgevingsveiligheid (2020 is het laatste jaar voor dit programma).
- Door beëindigen van het programma Impuls Omgevingsveiligheid is het van belang de inzet voor landelijke samenwerking op het terrein van omgevingsveiligheid voor de periode 2021 – 2024 verder vorm te geven.
- Implementatie van modernisering omgevingsveiligheid in een geactualiseerd (beleidsneutraal) beleidskader.
- Zorgdragen voor adequate basisinformatie met betrekking tot externe veiligheid.
- Voeren van lobby “minder gevaarlijke stoffen over spoor door stedelijk gebied”/betrokkenheid bij wijziging basisnet spoorvervoer.
- Voortzetten van het beleid om knelpunten met verhoogd groepsrisico door bron- of ruimtelijke maatregelen op te lossen.

Beleidsprestatie 7-1-4 Beschermen en benutten van de kwaliteiten van het bodem- en grondwater-systeem

De provincie wil gezondheidsrisico's als gevolg van bodemverontreiniging reduceren tot een aanvaardbaar niveau en ruimte optimaal gebruiken voor de gewenste functies.

- Het saneren van alle spoedlocaties in Zuid-Holland.
- Het beheren – en waar mogelijk afbouwen – van nazorglocaties waarvoor de provincie verantwoordelijk is.
- Het uitvoeren van de nazorgwerkzaamheden op de gesloten WM-stortplaatsen conform de vastgestelde nazorgplannen.
- Gemeenten en omgevingsdiensten adviseren bij ruimtelijke processen op een integrale 3D-ordering.
- Stimuleren dat energieplannen van gemeenten verbreed worden naar ondergrondplannen.
- Provinciale data wordt gedeeld via een bodematlas en signaleringskaarten die voor iedereen beschikbaar zijn.

Beleidsprestatie 7-1-5 Vergunningverlening, toezicht en handhaving, uitgevoerd door de ZH omgevingsdiensten

De nota Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving 2018-2021 biedt de kaders voor de inzet van het VTH-instrumentarium om te komen tot een veilige en gezonde leefomgeving, met name op het gebied van luchtkwaliteit, geluid en omgevingsveiligheid (opslag en transport van gevaarlijke stoffen).

- Het instrumentarium Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving inzetten om waar mogelijk andere provinciale ambities en doelstellingen te ondersteunen, onder andere door onderzoek naar kansen en beperkingen van het VTH-instrumentarium bij de energietransitie en transitie naar een circulaire economie.
- Monitoring en sturing van de uitvoering van de gemandateerde taken door omgevingsdiensten.
- In het kader van handhaving wordt indien noodzakelijk ingezet op verscherpt toezicht, zoals bijvoorbeeld bij het project Chemours en verscherpt toezicht bij ExxonMobil.
- Verdere uitvoering van het ontwikkelprogramma Altijd, Actuele, Digitale Vergunning.
- Voorkomen van emissies van (potentiële) Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) naar lucht, water en bodem. Onder andere via inventarisaties bij bedrijven van ZZS, actualisatie vergunningen en overleg Rijk over regelgeving.
- Stimuleren kennisuitwisseling en bevorderen samenwerking met en tussen omgevingsdiensten.
- Het doorontwikkelen van uitvoeringsbeleid in samenwerking met omgevingsdiensten, Interprovinciaal Overleg en de rijksoverheid.

Beleidsprestatie 7-1-6 Samenhangend beleidskader Gezond en Veilig met kennisontwikkeling en innovatie

De provincie heeft vanuit diverse taken een belangrijke rol bij het zorg dragen voor een gezonde en veilige leefomgeving. Het programma "Gezond en Veilig" heeft als ambitie om in al het provinciale beleid gezondheid als factor te benoemen en zo mogelijk te versterken. Centraal in de aanpak staat het zoeken naar en expliciteren van de provinciale rol en meerwaarde in het thema gezond en veilig. Op basis van bestaand beleid wordt toegewerkt naar een afwegingskader om effectieve keuzes te maken in het meekoppelen van gezondheid in provinciaal beleid en het faciliteren en uitvoeren van projecten, samen met de andere provinciale opgaven en met externe partijen, die bijdragen aan een gezond en veilig Zuid-Holland.

Veel elementen die bijdragen aan een gezond Zuid-Holland liggen gedeeltelijk in het domein van de provincie, maar vereisen samenwerking met partners in de regio. Naast het verder ontwikkelen van de provinciale rol in gezondheid in deze domeinen, wordt samenwerking gezocht met partners in de regio die zich inzetten voor hetzelfde doel. Samen met deze partners ontwikkelt zich zo een gedeelde visie en ambitie, waar men gezamenlijk op kan acteren.

De provincie streeft onder andere naar het voorkomen en verminderen van stress-gerelateerde ziektes door het aanbieden van soorten groen en een actieve betrokkenheid van mensen bij het groen in hun omgeving. Ook door het verder verbeteren van de milieukwaliteit, met een goede luchtkwaliteit, minder geluidhinder en een veilige leefomgeving zal invulling worden gegeven aan een gezonde en veilige leefomgeving.

In 2020 zal invulling worden gegeven aan:

- Het opzetten van een Programma Gezond en Veilig om vanuit gezamenlijke ambities te sturen op samenhang en innovatie en bevorderen van een gezonde en veilige leefomgeving.
- Het verbinden van mogelijkheden voor gezond en veilig in lokale en regionale pilots, aansluitend op lopende trajecten zoals De Groene Stad.
- Verkenning integraal beoordelingskader gezondheid.
- Opzetten van een kennisprogramma om zowel binnen de provincie als met geïnteresseerde externe partijen, kennis te ontwikkelen en te delen. (in samenwerking met o.a. IPO en RIVM).
- Monitoring Gezond en Veilig Zuid-Holland.

Beleidsdoel 7-2 Gezonde en bewegingsvriendelijke leefomgeving

Beleidsprestatie 7-2-1 Recreatie, Sport, kennisontwikkeling en Innovatie

De provincie bevordert de betrokkenheid van particulieren, bewoners en ondernemers bij het versterken van groenbeleving door de structurele inzet van vrijwilligers voort te zetten. Dit doet zij door de volgende acties uit te voeren.

Verkenning en startnotitie

Het thema sport en recreatie wordt verder verkend en er wordt een startnotitie gemaakt als voorbereiding op het vaststellen van het provinciaal sport- en recreatiebeleid. Als onderdeel van de verkenning en startnotitie wordt een voorstel gedaan om de effecten van het beleid te kunnen meten.

Behoeftonderzoek

Hoe mensen recreëren en sporten is gevarieerd en verandert steeds. Met het oog op gerichte en effectieve investeringen wordt gebruik, waardering en behoeften aan recreatie en sport verder in beeld gebracht. Geleidelijk wordt meer maatwerk mogelijk, dat aansluit bij de behoefte van de inwoners. Hiervoor wordt bijvoorbeeld een nieuw afwegingskader voor de toekenning van middelen ontwikkeld.

Samenwerken

Brede samenwerking is nodig en bij al deze investeringen wordt uitgegaan van aanzienlijke cofinanciering vanuit andere belanghebbenden, zoals gemeenten, bedrijven en terreinbeheerders. Hiertoe wordt met opdrachten dan wel subsidies gewerkt.

De provincie versterkt de samenwerking met terreinbeheerders en gaat op zoek naar een goede verdeling met betrekking tot de financiering van het beheer van recreatiegebieden.

Beleidsdoel 7-3 Klimaatbestendig Zuid-Holland, opgewassen tegen de effecten van klimaatverandering en bodemdaling

Beleidsprestatie 7-3-1 Klimaatadaptatie en aanpak bodemdaling stedelijk gebied

In 2050 is Nederland klimaatbestendig en waterrobuust ingericht (nationale Deltabeslissing).

Er is in ons omgevingsbeleid nog geen beleidsbeslissing gekoppeld aan deze beleidsprestatie. Een voorstel daartoe op basis van bovenstaande Deltabeslissing is in ontwikkeling voor aanpassing van ons Omgevingsbeleid.

Om de ruimtelijke inrichting aan te passen aan en voor te bereiden op klimaatverandering en bodemdalingsproblemen in stedelijk gebied te beperken, voert de provincie de 7 stappen van het nationale Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA) uit op thema's die voor Zuid-Holland relevant zijn:

- Kwetsbaarheden in beeld brengen (stresstesten);
- Risicodialogen voeren en een strategie opstellen;
- Uitvoeringsagenda opstellen;
- Meekoppelkansen benutten;
- Borgen in eigen beleid en handelen;
- Faciliteren en stimuleren van deze aanpak bij anderen;
- Handelen bij calamiteiten.

Om invulling te geven aan deze stappen wordt in 2020:

- Uitvoering gegeven aan de Provinciale Adaptatie Strategie [Weerkrachtig Zuid-Holland](#). Hierin zijn voor zes voor onze provincie relevante thema's de handelingsperspectieven verkend om bovenstaande DPRA stappen uit te kunnen voeren. Die thema's zijn: bebouwde omgeving, provinciale infrastructuur, zoetwater/drinkwater, groen en natuur, economie en weerbaarheid bij calamiteiten.
- Provinciale Omgevingsbeleid aangepast op het gebied van klimaatadaptatie en bodemdaling.
- Een Uitvoeringsagenda opgesteld die aangeeft op welke wijze de provincie Zuid-Holland bij de uitvoering van haar taken inzet op klimaatadaptatie en bodemdaling op de voor haar relevante thema's.
- Intensief samengewerkt met gemeenten en waterschappen in de 7 DPRA werkregio's in Zuid-Holland.
- Verder uitvoering gegeven aan de samenwerking met publiek/private partners in het kader van klimaatadaptief bouwen conform de afspraken in het Convenant Klimaatadaptief Bouwen Zuid-Holland.

Wat mag dat kosten?

Inleiding

Wat mag het kosten is opgebouwd in 2 delen:

- Opbouw en verloop lasten
- Raming baten en lasten

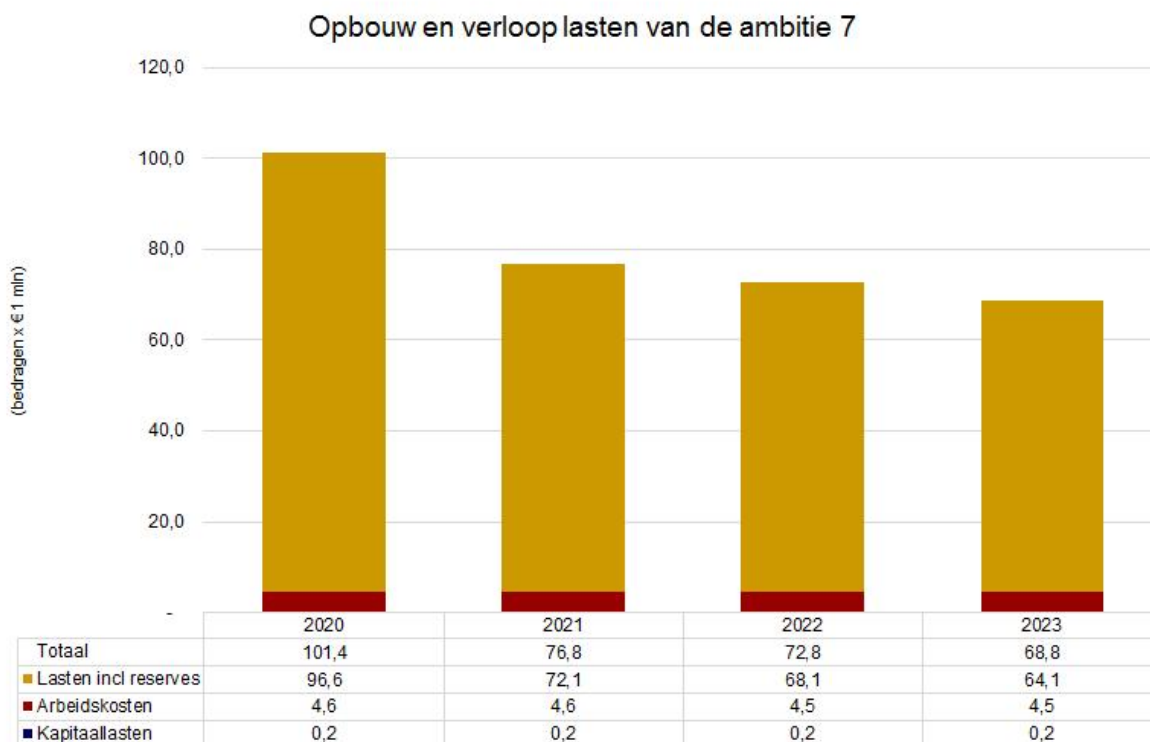
'Wat mag het kosten' is nu samengevat in 1 tabel. Provinciale Staten hebben budgetrecht op het niveau beleidsdoel. Daarom zijn de toelichtingen ook geschreven op de bijstellingen per beleidsdoel, binnen een ambitie. De mutaties op beleidsprestaties zijn daarnaast ter informatie vermeld.

Opbouw en verloop lasten

Onderstaande grafiek geeft weer hoe de lasten van de ambitie zijn opgebouwd.

- Arbeidskosten: Betreft de loonkostenformatie zoals opgenomen onder A in de paragraaf Arbeidskosten
- Kapitaallasten: Betreft de kapitaallasten als gevolg van een investering
- Lasten incl. reserves*: Betreft de lasten inclusief de toevoegingen en onttrekkingen vanuit reserves

*In de toekomst zal het effect van de reserves ook apart worden gepresenteerd.

Raming baten en lasten

(bedragen x € 1.000)	Originele Begroting 2020	Bijstellingen	Gewijzigde Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Lasten						
Beleidsdoel 7-1 Bevorderen verbetering milieukwaliteit en gezondheid						
7-1-1 Bevorderen van gezonde luchtkwaliteit	545	652	1.197	1.198	1.197	1.197
7-1-2 Verminderen van geluidhinder	654	0	654	153	153	153
7-1-3 Voork.risico's ongevallen met gevaarl.stoffen(transp/ind.)	14.938	0	14.938	649	648	648
7-1-4 Berschermb&benutten v.d.kwaliteiten v.h.bodem-en grondw.syst.	9.127	0	9.127	2.827	2.296	1.600
7-1-5 Vergunningverl.,toezicht&handhaving, uitgev.ZH omgevingsd.	52.946	500	53.446	52.164	52.163	50.595
7-1-6 Samenb.beleidskader Gezond en Veilig met kennisontw.&innov.	691	300	991	1.291	1.291	1.091
Totaal beleidsdoel 7-1	78.901	1.452	80.353	58.281	57.749	55.284
Beleidsdoel 7-2 Gezonde en bewegingsvriendelijke leefomgeving						
7-2-1 Recreatie, sport, kennisontwikkeling en innovatie	20.062	0	20.062	17.522	14.144	12.848
Totaal beleidsdoel 7-2	20.062	0	20.062	17.522	14.144	12.848
Beleidsdoel 7-3 Klimaatbestendig Z-H,opgew.tegen effect.v.klimaatver.&bodemd						
7-3-1 Klimaatadaptie en aanpak bodemdaling stedelijk gebied	220	750	970	1.018	900	630
Totaal beleidsdoel 7-3	220	750	970	1.018	900	630
Totaal Lasten	99.182	2.202	101.384	76.822	72.792	68.762
Baten						
Beleidsdoel 7-1 Bevorderen verbetering milieukwaliteit en gezondheid						
7-1-4 Berschermb&benutten v.d.kwaliteiten v.h.bodem-en grondw.syst.	1.010	0	1.010	1.010	0	0
7-1-5 Vergunningverl.,toezicht&handhaving, uitgev.ZH omgevingsd.	3.400	0	3.400	3.400	3.400	3.400
Totaal beleidsdoel 7-1	4.410	0	4.410	4.410	3.400	3.400
Beleidsdoel 7-2 Gezonde en bewegingsvriendelijke leefomgeving						
7-2-1 Recreatie, sport, kennisontwikkeling en innovatie	137	0	137	137	5	5
Totaal beleidsdoel 7-2	137	0	137	137	5	5
Totaal Baten	4.547	0	4.547	4.547	3.405	3.405
Saldo lasten en baten Ambitie 7	94.635	2.202	96.837	72.275	69.388	65.358

Toelichting mutaties

Toelichting Lasten

Beleidsdoel 7-1 Bevorderen verbetering milieukwaliteit en gezondheid

Inhuur extern personeel € 0,7 mln

De middelen voor externe inhuur worden opnieuw verdeeld waarbij € 0,7 mln wordt overgezet van Beleidsdoel 2-1 Snel van A naar B.

Apparaatslasten € 3 mln

Beleidsdoel 7-3 Klimaatbestendig Zuid-Holland, opgewassen tegen de effecten van klimaatverandering en bodemdaling

Klimaatadaptatie € 0,8 mln

Ten behoeve van een gezond en veilig Zuid Holland is met intensivering 19 in de periode 2020-2023 voor klimaatadaptatie en bodemdaling in stedelijk gebied een jaarlijks bedrag van € 0,8 mln beschikbaar gesteld (zie ook hoofdstuk financieel beeld).

Regiodeal Bodem - € 0,1 mln

Voor het uitvoeren van de Regiodeal Bodem "Boeren op hoog water" is het kasritme met een bedrag van € 0,05 mln naar beneden bijgesteld.

Toelichting baten

Er hebben geen bijstellingen plaatsgevonden.

Instrumentarium

Reserves

In het onderstaande overzicht wordt aangegeven welke de totale inzet van reserves is binnen de ambitie.

Reservenaam (bedragen x € 1.000)	Beleidsdoel	Toevoeging	Onttrekking	Saldo mutaties
MJP Bodem, ondergrond en grondwater	7-1	3.591	6.018	-2.427
Milieuaspecten omgevingbeleid	7-1	0	523	-523
Omgevingsveiligheid	7-1	0	5.795	-5.795
Frictiekosten RUD	7-1	0	646	-646
Groene ambities	7-2	4.939	4.685	254
Vlietland	7-2	0	82	-82
Reserve UPG 40	7-2	0	2.196	-2.196
MJP Bodem, ondergrond en grondwater	7-3	0	100	-100
Zuidelijke Randstad	7-3	0	70	-70
Eindtotaal		8.529	20.114	-11.585

Betrokkenheid van Verbonden Partijen

Omgevingsdiensten

De vijf omgevingsdiensten in Zuid-Holland ([DCMR Milieudienst Rijnmond](#), [Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid](#), [Omgevingsdienst West-Holland](#), [Omgevingsdienst Midden-Holland](#) en [Omgevingsdienst Haaglanden](#))

voeren namens Gedeputeerde Staten het beleid op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving uit binnen de wettelijke kaders en de kaders die de provincie opstelt. Indien bedrijven voldoen aan actuele wet- en regelgeving worden hinder, emissies en risico's beperkt. Actuele vergunningen, frequent toezicht en consequent handhavend optreden bij geconstateerde overtredingen dragen hier aan bij.

Naast vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) taken bij bedrijven voeren de vijf omgevingsdiensten ook taken uit op grond van onder meer de Wet Natuurbescherming, Wet bodembescherming, Waterwet, Wet hygiëne en veiligheid badinrichtingen en zwemgelegenheden, Wet luchtvaart, Wet geluidhinder en de Provinciale Milieuverordening.

PROAV N.V.

De provincie is enig aandeelhouder van het Provinciaal Afvalverwijderingsbedrijf Zuid Holland (PROAV NV). De exploitatie van stortplaats Derde Merwedehaven in Dordrecht is gestopt en er wordt gewerkt aan een gecombineerd plan dat de wijze beschrijft van eindafwerking, herinrichting en nazorg van de stortplaats. Het plan is inmiddels in uitvoering.

Subsidies

[Zie paragraaf Subsidies, Ambitie 7.](#)

Overzicht Algemene middelen en Organisatie

Dit hoofdstuk bevat de overzichten van algemene dekkingsmiddelen en organisatie en het bedrag voor de heffing voor de vennootschapsbelasting en onvoorzien.

Wat willen we bereiken?

Algemene dekkingsmiddelen

De provincie streeft naar een financieel gezonde huishouding. Dit is van belang voor de rechtmatigheid van het provinciale handelen en voor de maatschappelijke legitimiteit van de provincie. De provincie werkt immers direct dan wel indirect (via het Rijk) met belastinggeld van burgers en bedrijven.

Een financieel gezonde huishouding komt in de eerste plaats tot uitdrukking in een sluitende begroting, waarin baten en lasten meerjarig met elkaar in evenwicht zijn. In de tweede plaats moet de provincie beschikken over voldoende weerstandscapaciteit. Deze is nodig om financiële consequenties van (niet-begrote) risico's op te kunnen vangen.

De provincie streeft naar een belastingdruk die past bij het provinciale voorzieningenniveau. De opcenten op de Motorrijtuigenbelasting is veruit de belangrijkste belastingheffing van de provincie. Provinciale Staten stellen jaarlijks het opcententarief vast. Dit tarief is gebonden aan een wettelijk maximum, dat jaarlijks door het Rijk (op basis van de inflatieontwikkelingen) wordt aangepast. Beleidslijn van het college is om het tarief de komende 4 jaar gelijk te houden met het huidige tarief, zodat de relatieve lastendruk voor inwoners van Zuid-Holland niet stijgt.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Om het beleidsdoel te realiseren, hebben we het doel vertaald in een aantal beleidsprestaties. Die staan hieronder beschreven.

Financieel-strategisch beleid

Het provinciefonds is via het zogeheten accres gekoppeld aan de ontwikkeling van de rijksuitgaven. Verder hebben de onderschrijving van plafond van het BTW-compensatiefonds en diverse ontwikkelingen in de verdeelmaatstaven, zoals wijziging van het peiljaar van de eigen inkomsten uit de opcenten Motorrijtuigenbelasting, invloed op de hoogte van de uitkering.

Heffen van opcenten motorrijtuigenbelasting

De belangrijkste inkomstenbron waar de provincie zelf invloed op heeft bestaat uit de belasting opcenten motorrijtuigenbelasting. Naast het door de provincie vastgestelde opcententarief zijn de werkelijke inkomsten uit de opcenten Motorrijtuigenbelasting afhankelijk van externe factoren, zoals de ontwikkeling van het wagenpark in Zuid-Holland.

Wat mag dat kosten?

Inleiding

Wat mag het kosten is opgebouwd in 2 delen:

- Opbouw en verloop lasten
- Raming baten en lasten

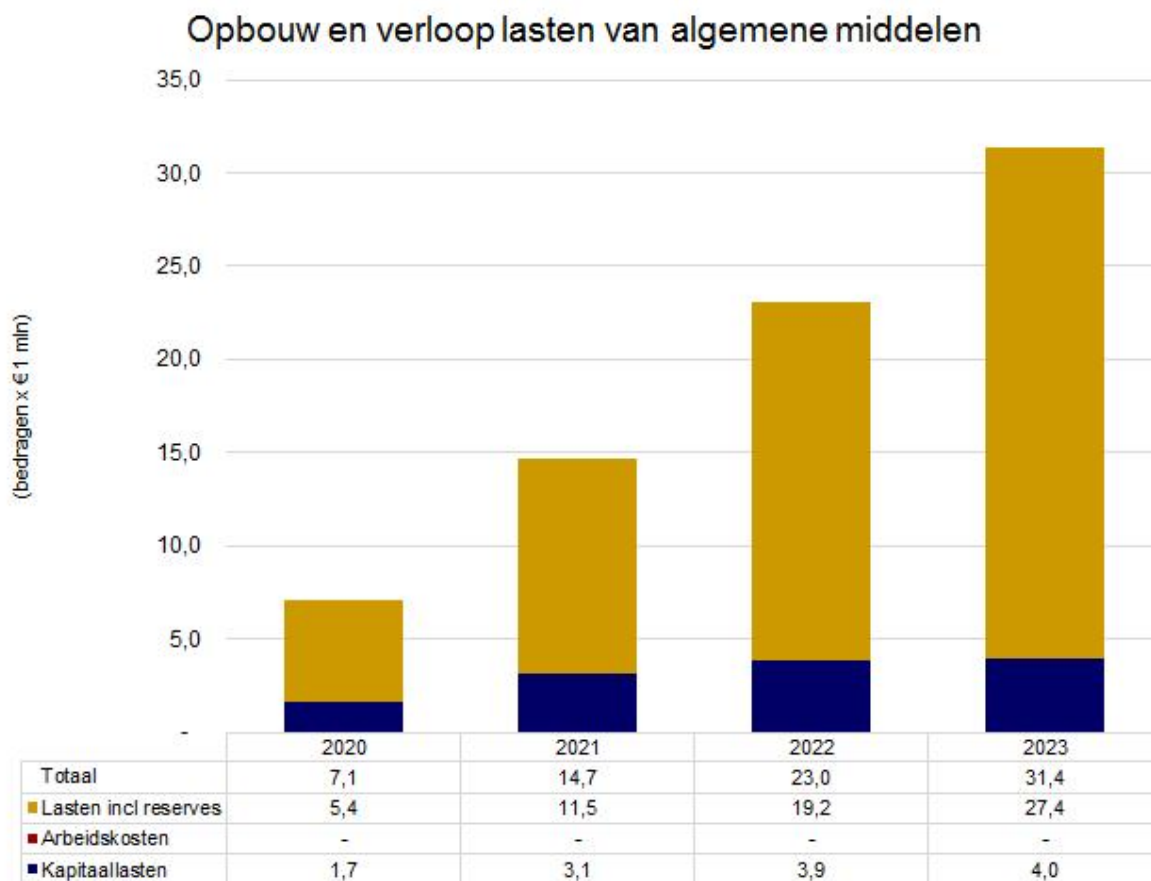
'Wat mag het kosten' is nu samengevat in 1 tabel. Provinciale Staten hebben budgetrecht op het niveau beleidsdoel. Daarom zijn de toelichtingen ook geschreven op de bijstellingen per beleidsdoel, binnen een ambitie. De mutaties op beleidsprestaties zijn daarnaast ter informatie vermeld.

Opbouw en verloop lasten

Onderstaande grafiek geeft weer hoe de lasten van de ambitie zijn opgebouwd.

- Arbeidskosten: Betreft de loonkostenformatie zoals opgenomen onder A in de paragraaf Arbeidskosten
- Kapitaallasten: Betreft de kapitaallasten als gevolg van een investering
- Lasten incl. reserves*: Betreft de lasten inclusief de toevoegingen en onttrekkingen vanuit reserves

*In de toekomst zal het effect van de reserves ook apart worden gepresenteerd.

De lasten nemen toe vanwege de stelpost prijscompensatie die nog niet is ingezet, zodra deze wordt ingezet zullen de lasten hier dalen en op de beleidsdoelen waar deze wordt ingezet toenemen.

Raming baten en lasten

(bedragen x € 1.000)	Originele Begroting 2020	Bijstellingen	Gewijzigde Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Lasten						
Algemene middelen						
Financieel-strategisch beleid	6.518	582	7.100	14.657	23.040	31.364
Totaal	6.518	582	7.100	14.657	23.040	31.364
Totaal Lasten	6.518	582	7.100	14.657	23.040	31.364
Baten						
Algemene middelen						
Financieel-strategisch beleid	281.886	0	281.886	276.167	283.563	292.386
Heffen van opcenten motorrijtuigenbelasting	335.200	0	335.200	335.400	334.700	333.100
Totaal	617.086	0	617.086	611.567	618.263	625.486
Totaal Baten	617.086	0	617.086	611.567	618.263	625.486
Overzicht Algemene middelen	-610.569	582	-609.986	-596.910	-595.223	-594.122

Toelichting mutaties

Toelichting Lasten

Doel 6-1 Algemene middelen

Stelpost 6e gedeputeerde ondersteuning € -0,4 mln

Leeghalen van de stelpost voor de 6de gedeputeerde ten gunste van Organisatie.

Verdeling arbeidsbudgetten € 1 mln.

De mutatie betreft middelen op een stelpost ten behoeve van nog nader te verdelen arbeidsbudgetten. Deze budgetten zijn geen onderdeel van hoofdstuk organisatie (Overhead), derhalve worden deze budgetten tijdelijk overgeheveld naar hoofdstuk algemene dekkingsmiddelen.

Toelichting baten

Er hebben geen bijstellingen plaatsgevonden.

Instrumentarium

Reserves

In het onderstaande overzicht wordt aangegeven welke de totale inzet van reserves is binnen de ambitie.

Reservenaam (bedragen x € 1.000)	Beleidsdoel	Toevoeging	Onttrekking	Saldo mutaties
Algemene reserve	9-1	84.997	109.672	-24.675
Apparaatslasten DLG	9-1	3.250	3.398	-148
Egal.kaplast Nota IWA Bedrijfsvoer.	9-1	0	109	-109
Eindtotaal		88.247	113.178	-24.931

Betrokkenheid van Verbonden Partijen

Niet van toepassing.

Subsidies

Geen relatie met subsidies.

Onvoorzien

Vanuit de huidige risicomanagement methodiek, waarbij onder andere gepoogd wordt een stapeling van risicobuffers te voorkomen, is er geen behoefte aan een structurele algemene post onvoorzien. Binnen project- en programmareserves en de algemene reserve zijn immers voldoende incidentele middelen aanwezig voor het afdekken van incidentele risico's. Daarnaast zijn er andere bronnen voor structurele weerstand zoals onbenutte belastingcapaciteit. De post onvoorzien is daarom als nihil opgenomen.

Organisatie

Organisatie zijn de overheadkosten die bestaan uit alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Zie de [paragraaf Bedrijfsvoering](#) voor verdere informatie.

Wat mag dat kosten?

Inleiding

Wat mag het kosten is opgebouwd in 2 delen:

- Opbouw en verloop lasten
- Raming baten en lasten

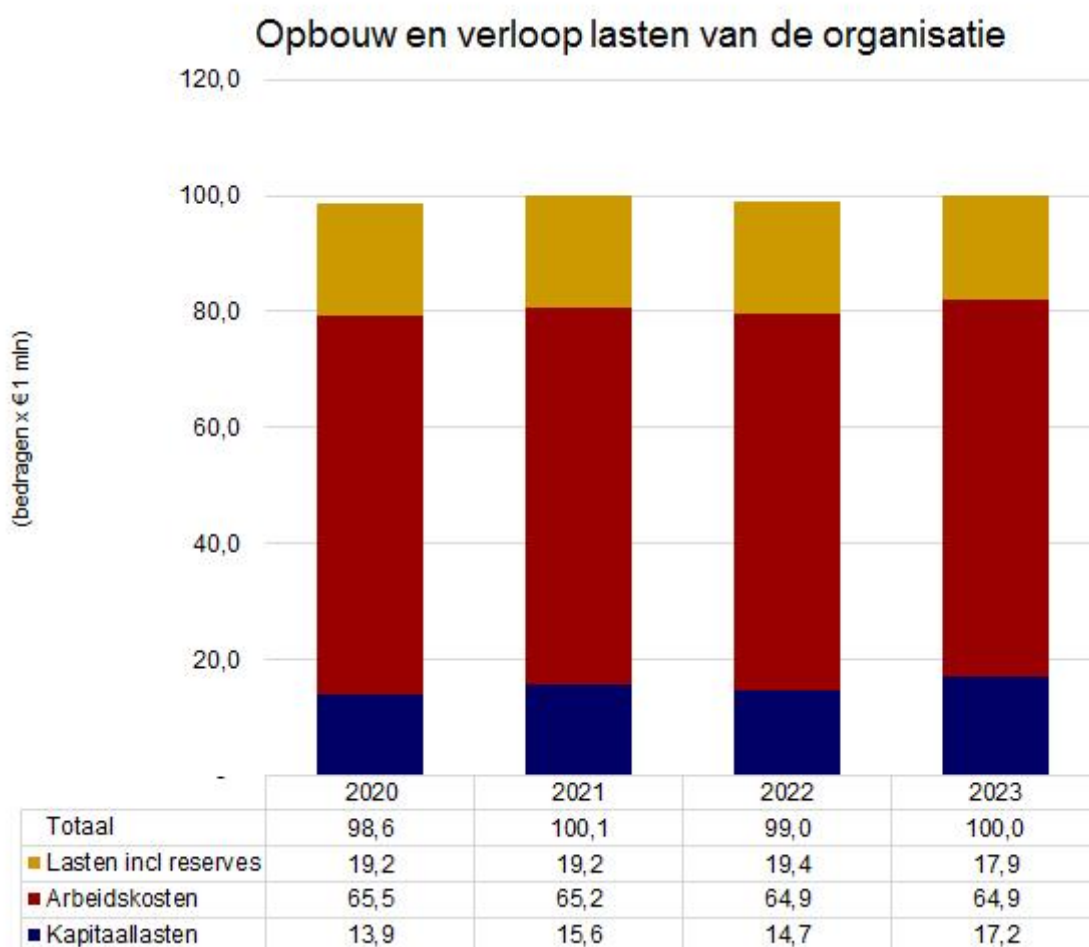
'Wat mag het kosten' is nu samengevat in 1 tabel. Provinciale Staten hebben budgetrecht op het niveau beleidsdoel. Daarom zijn de toelichtingen ook geschreven op de bijstellingen per beleidsdoel, binnen een ambitie. De mutaties op beleidsprestaties zijn daarnaast ter informatie vermeld.

Opbouw en verloop lasten

Onderstaande grafiek geeft weer hoe de lasten van de ambitie zijn opgebouwd.

- Arbeidskosten: Betreft de loonkostenformatie zoals opgenomen onder A in de paragraaf Arbeidskosten
- Kapitaallasten: Betreft de kapitaallasten als gevolg van een investering
- Lasten incl. reserves*: Betreft de lasten inclusief de toevoegingen en onttrekkingen vanuit reserves

*In de toekomst zal het effect van de reserves ook apart worden gepresenteerd.

Raming baten en lasten

(bedragen x € 1.000)	Originele Begroting 2020	Bijstellingen	Gewijzigde Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Lasten						
Duurzame organisatie						
Een duurzame informatievoorziening en digitalisering	21.279	0	21.279	22.888	22.208	22.349
Maatschappelijk betrokken werkgeverschap: divers, incl&vit.	58.507	792	59.300	59.322	59.114	58.356
Een solide financieel en juridisch beleid	2.964	170	3.134	2.925	2.728	2.728
Een duurzame huishouding van de provincie Zuid-Holland	14.833	38	14.870	14.932	14.971	16.557
Totaal	97.583	1.000	98.583	100.067	99.022	99.990
Totaal Lasten	97.583	1.000	98.583	100.067	99.022	99.990
Baten						
Duurzame organisatie						
Maatschappelijk betrokken werkgeverschap: divers, incl&vit.	371	0	371	371	371	371
Een duurzame huishouding van de provincie Zuid-Holland	2.016	0	2.016	2.016	2.016	2.616
Een solide financieel en juridisch beleid	131	0	131	131	131	131
Totaal	2.518	0	2.518	2.518	2.518	3.118
Totaal Baten	2.518	0	2.518	2.518	2.518	3.118
Bedrijfsvoering - Financiën en organisatie	95.065	1.000	96.065	97.549	96.504	96.872

Toelichting mutaties

Toelichting Lasten

Inzet op verjonging en kwaliteitsimpuls € 0,7 mln

In de huidige collegeperiode 2020-2023 wordt met een nieuw WO-traineeprogramma gestart. Het betreft een tweejarig leer-werkprogramma voor talentvolle academisch gevormde jongeren zonder (relevante) werkervaring. Het trainee programma vormt daarmee een effectieve impuls aan verjonging en kwaliteitsverbetering van ons personeelsbestand. Deze impuls vergt een tijdelijke financiële investering, die daarna rendeert en binnen de reguliere arbeidscapaciteit kan worden opgevangen. Het budget voor een groep van 10 trainees bedraagt € 1,3 mln (voor een periode van 2 jaar). In deze collegeperiode worden 3 groepen trainees geselecteerd. Totale incidentele claim bedraagt € 3,9 mln voor de gehele periode.

Dekking ten laste van de Algemene reserve.

Provinciale huisstijl € 0,1 mln

De provincie beschikt al jaren over een huisstijl waarin de herkenbaarheid van de provincie als organisatie randvoorwaardelijk is. De huisstijl wordt gerevitaliseerd voor digitale toepassing en wordt dus ook niet vervangen door een volledig nieuwe huisstijl. Ze worden ge-update. De provincie krijgt te maken met wettelijke regelgeving over toegankelijkheid van onze digitale kanalen. Dat heeft voornamelijk impact op techniek en teksten maar ook de vormgeving (bijvoorbeeld de 'leesbaarheid' van ons logo of het benodigde contrast van kleuren) bepaalt of een

medium goed toegankelijk is of niet. De revitalisering van de huisstijl in 2020 bedraagt incidenteel € 0,1 mln. Dekking ten laste van de Algemene reserve.

Pilot levensfasebewust personeelsbeleid € 0,1 mln

Het uitgangspunt van het Levensfasebewust Personeelsbeleid is om continu, samen met de medewerkers, te zoeken naar verbetering, vernieuwing en duurzame, integrale oplossingen om duurzaam inzetbaar te blijven als medewerker en op die manier een goed werkgever te zijn voor medewerkers in verschillende levensfasen. De kern van levensfasebewust personeelsbeleid (LFBP) is om een goed werkgever te zijn voor alle levensfasen. We zijn een organisatie met individuele medewerkers, die op verschillende momenten om maatwerk kunnen vragen. Het budget is gericht op individueel maatwerk voor de doelgroep van medewerkers van 62 jaar en ouder, die duurzaam beperkt zijn in hun huidige functie en waarvan de huidige functie is ingeschaald binnen de schalen 1 tot en met 7, dit kan uitgevoerd worden in periode 2020 t/m 2027.

Dekking ten laste van de Algemene reserve.

Verzekeringen € 0,17 mln

Verschillende verzekeringsmaatschappijen hebben zich uit de uitgebreide gevaren-verzekering teruggetrokken. Door een ongunstige verzekeringsmarkt en vermindering van concurrentie door een beperkt aantal verzekeringsaanbieders stijgt de premie structureel met € 0,07 mln vanaf 2020. Daarnaast vindt dit jaar voor de nieuwe brandverzekering een taxatie plaats van alle provinciale gebouwen. De kosten van deze taxatie bedragen incidenteel € 0,1 mln.

Dekking ten laste van de Algemene reserve.

Facilitaire kosten voor 6e gedeputeerde € 0,04 mln

Ter ondersteuning van de 6e gedeputeerde worden facilitaire kosten gemaakt met betrekking tot leasevoertuigen en kosten dienstreizen.

Dekking ten laste van de Algemene reserve.

Arbeidskosten voor de 6de gedeputeerde € 0,4 mln

Arbeidskosten ter ondersteuning van de 6^e gedeputeerde, zie paragraaf Bedrijfsvoering.

Dekking vanuit stelpost 6^e gedeputeerde binnen algemene dekkingsmiddelen.

Verhoging werkgeverslasten € 0,6 mln

De effecten van de verhoging van de werkgeverslasten per 1 januari 2020 worden in deze begrotingswijziging verwerkt. Dit leidt tot een toename van de loonkosten in 2020 met € 0,55 mln en bedraagt 0,4% van de loonsom.

Dekking ten laste van de Algemene reserve.

Verdeling Arbeidsbudgetten € -1 mln

De mutatie betreft middelen op een stelpost ten behoeve van nog nader te verdelen arbeidsbudgetten. Deze budgetten zijn geen onderdeel van hoofdstuk organisatie (Overhead), derhalve worden deze budgetten tijdelijk overgeheveld naar hoofdstuk algemene dekkingsmiddelen.

Toelichting baten

Er hebben geen bijstellingen plaatsgevonden.

Instrumentarium

Reserves

In het onderstaande overzicht wordt aangegeven welke de totale inzet van reserves is binnen de ambitie.

Reservenaam (bedragen x € 1.000)	Beleidsdoel	Toevoeging	Onttrekking	Saldo mutaties
Reserve Vitaliteit	8-1	0	50	-50
Jonge ambtenaren	8-1	0	100	-100
Eindtotaal		0	150	-150

Betrokkenheid van Verbonden Partijen

De deelname van de provincie Zuid-Holland in de sectorbanken N.V. Bank Nederlandse Gemeenten en Nederlandse Waterschapsbank NV moet er toe bijdragen dat de provincie toegang heeft tot de kapitaal- en geldmarkt. Hierdoor is het mogelijk om, zo nodig, voldoende financieringsmiddelen aan te trekken tegen zo laag mogelijke prijzen.

Subsidies

Geen relatie met subsidies.

Wettelijke indicatoren

Ambitie	Omschrijving	Nulmeting	Meetwaarde 2018	2020	2021	2022	2023
1	Aantal gemeenten onder preventief financieel toezicht	PM		0	0	0	0
1	Opkomst verkiezingen	PM		55%	55%	55%	
2	Waardering Openbaar Vervoer obv Klantenbarometer	7,5		≥ landelijk gemiddelde 2020	≥ landelijk gemiddelde 2021	≥ landelijk gemiddelde 2022	≥ landelijk gemiddelde 2023
3	Totale emissie broeikasgassen in Zuid-Holland (Mton)	40 Mton	45,3	41	39	38	
3	Totale productie van hernieuwbare energie in Zuid-Holland (PJ)	13.4 PJ	19.7	39	44	56	
4	Procentuele groei BRP	PM		PM	PM	PM	PM
4	Procentuele werkgelegenheid	PM		PM	PM	PM	PM
4	Restauratievolume	15	15,4	12	11,5	11,5	11,5
5	Aantal KRW-grondwaterlichamen dat aan de KRW-doelen voldoet	3		Geen meting	4	4	4
5	Jaarlijkse groei van het aantal ha nieuw ingericht natuurgebied ten opzichte van de opgave		227	639	1630	100	
5	Jaarlijkse groei van het aantal ha nieuw natuurgebied in beheer ten opzichte van de opgave	27.476	567	381 (1%)	639 (2%)	1.630 (6%)	

Toelichting

Restauratievolume

Het restauratievolume wordt gemeten aan de hand van het percentage rijksmonumenten (exclusief monumenten met een oorspronkelijke functie als woonhuis), met als staat van het casco 'matig' en 'slecht'.

Eind 2016 kwam in Zuid-Holland de eerste Erfgoedmonitor tot stand. Het doel is dat eind 2020 alle provincies hun monitor hebben geactualiseerd, zodat vergelijkingen kunnen worden getrokken. Door wijzigingen en verbeteringen is een vergelijking van de uitkomsten met de eerste monitor in 2017 lastig. Feitelijk kan daardoor het jaar 2020 als nieuwe 0-meting worden gezien. Duidelijk is dat de provincie de streefwaarde voor 2020 niet haalt. In 2020 zijn geheel nieuwe cijfers beschikbaar op basis van de verbeterde en volledig geactualiseerde monitor en zullen de streefwaarden voor 2022 t/m 2023 worden bijgesteld.

Ook is de verwachting dat door het verminderde restauratiebudget de verbetering van de onderhoudsstaat van de rijksmonumenten de komende jaren minder snel zal gaan.

Paragrafen

Paragraaf Bedrijfsvoering

De paragraaf betreffende de bedrijfsvoering geeft tenminste inzicht in de stand van zaken en de beleidsvoornemens ten aanzien van de bedrijfsvoering. De dekking voor beleidsdoelstelling van deze paragraaf is onderdeel van de [organisatie](#).

Wat willen we bereiken?

Beleidsdoel Duurzame organisatie

We zijn een kennisintensieve organisatie, waar vakmensen hun werk doen en waarde toevoegen aan complexe maatschappelijke opgaven. Binnen onze organisatie werken daarom mensen met diverse achtergronden en expertises. Wij willen een diverse en inclusieve organisatie zijn: een regenboogprovincie. Instroom van jonge medewerkers, doorstroom en behoud van kennis en ervaring in de organisatie vinden we belangrijk. We zetten in op talent. We lopen bij het aanbieden van participatiebanen voorop.

De Zuid-Hollandse organisatie zet samen met haar werknemers in op het vergroten van de slagkracht van de provinciale organisatie. We zetten in op een doelgerichte en kostenbewuste organisatie. Het is belangrijk dat we in onze eigen organisatie voldoende kennis en capaciteit hebben om onze taken uit te voeren. We grijpen niet te snel naar tijdelijke teams en contracten maar erkennen dat een flexibele schil nodig is. Zeker voor bijzonder gespecialiseerde kennis blijft inhuur noodzakelijk. We werken steeds meer opgavegericht en integraal en daarmee werken we aan één uitvoeringsagenda. De Omgevingswet biedt goede mogelijkheden om dit verder te ontwikkelen.

Digitalisering verandert fundamenteel de wijze waarop onze samenleving functioneert en daarmee de wijze waarop wij onze provinciale doelen realiseren. Nieuwe processen, nieuwe mogelijkheden en nieuwe samenwerkingen ontstaan door intensief gebruik van data en snel veranderde technologische mogelijkheden. Wij zien duurzame informatievoorziening en digitalisering als middelen om onze ambities als provincie te bereiken waarbij inwoners en samenleving centraal staan. Digitalisering raakt namelijk elke taak die de provincie uitvoert en elke opgave waaraan zij werkt, zeker in de uitvoeringsfase.

Onze werkwijze kenmerkt zich door de volgende uitgangspunten:

1. 'Practice what you preach'. Wat de provincie vertelt aan anderen, voert zij in haar eigen organisatie ook door;
2. Opgavegericht werken en het inzetten van strategische personeelsplanning;
3. Leren en professionaliseren. Als organisatie leren we voortdurend, maken we meer participatie mogelijk, en werken we aan inclusiviteit en digitaalvaardigheid;
4. Wij stellen ons op als proeftuin en 'launching customer'. De provincie verwerkt leerervaringen vervolgens in beleid en projecten;
5. Alle bedrijfsvoeringdisciplines zijn betrokken bij de realisatie van de opgaven.

Wat gaan we doen om het beleidsdoel te realiseren?

Om de verschillende beleidsdoelen voor de ambitie Bereikbaar Zuid-Holland te realiseren, hebben we elk doel vertaald in een aantal beleidsprestaties. Die staan hieronder beschreven.

Beleidsdoel Duurzame organisatie

Beleidsprestatie - Een duurzame informatievoorziening en digitalisering

Duurzame informatievoorziening en digitalisering vraagt van de provincie-medewerkers om digitale vaardigheden. Medewerkers zijn verplicht digitaal vaardig te worden. We investeren daarom in een digitale werkomgeving en datagedreven werken, onder andere door een gericht trainingenaanbod, de ontwikkeling van een datawarehouse en gebruik van de nieuwste technieken (blockchain, artificiële intelligente en virtual reality). We passen de huisstijl aan zodat het goed toegankelijk is bij digitaal gebruik. We brengen de informatieveiligheid binnen de provincie op een niveau die voldoet aan de eisen voor ISO-certificering en privacy is een continu punt van aandacht. We vernieuwen het opslagsysteem zodat digitale informatie vindbaar, toegankelijk en veilig is. We stimuleren en faciliteren het debat over digitalisering en daarmee samenhangende ethische vraagstukken. Samenwerken met gemeenten en andere stakeholders staat daarbij centraal. We leren van best practices en faciliteren kennisuitwisseling.

Beleidsprestatie - Maatschappelijk betrokken werkgeverschap: divers, inclusief en vitaal

We willen een duurzame organisatie zijn die aantrekkelijk is om voor te werken en wendbaar en slagvaardig op nieuwe ontwikkelingen weet in te spelen. Dat vraagt om modern werkgeverschap en goed personeelsbeleid. We dragen zorg voor behoud van kennis en ervaring (in-, door- en uitstroom) via het formuleren van een Strategische Personeelsplanning (SPP) op concernniveau. We herijken daartoe onze missie, visie en strategie en stellen een aantal strategische toekomstscenario's op. We brengen de voor de provincie relevante ontwikkelingen op de arbeidsmarkt in kaart en vertalen deze naar gewenste (benodigde) arbeidscapaciteit. We investeren in gerichte arbeidsmarktcommunicatie en in een traineeprogramma waarbij jonge getalenteerde mensen een tweejarig leerwerkprogramma doorlopen. We voeren de Participatiewet uit en dragen zorg dat meer mensen met een arbeidsbeperking een baan binnen onze organisatie krijgen. We evalueren het Servicepunt Vitaliteit, dat tot doel heeft medewerkers te inspireren, stimuleren en faciliteren bij het bevorderen van hun mentale en fysieke gezondheid. We geven invulling aan een pilot levensfasebewust personeelsbeleid voor medewerkers ouder dan 62 jaar in de schalen 1-7 door budget in te zetten voor individueel maatwerk.

Beleidsprestatie - Een duurzame huishouding van de provincie Zuid-Holland

Een duurzame organisatie vraagt om een duurzame huishouding. Wij streven hierbij naar tevreden medewerkers en klanten. Facilitaire activiteiten dragen bij aan het realiseren van de maatschappelijke opgaven, of het nu gaat om duurzame inkoop, een energieneutrale verbouwing van ons kantoor of de elektrificering van ons wagenpark. We ondersteunen daarom de beleidsmatige doelstellingen, zoals energietransitie, innovatie en slim datagebruik.

We zetten in op verduurzaming van ons vastgoed in lijn met de bestuurlijke afspraken binnen het Interprovinciaal Overleg en Energie Rijk Den Haag (ERDH). Inmiddels is gestart met de renovatie van gebouw C. Daarin wordt meegenomen de ontwikkeling van een integrale oplossing voor de warmte-koude-opslag van zowel gebouwdeel C als de andere bouwdelen. In 2020 starten we de verkenningsfase ten aanzien van het renoveren van de overige bouwdelen van het Provinciehuis en de buitenlocaties. We voeren urgente aanpassingen aan gebouwen door (brandveiligheid). We implementeren het contract circulair meubilair. De afgelopen periode is onderzoek gedaan naar de optimalisatie van een duurzamer en gezonder aanbod van etenswaren in het provinciehuis. De resultaten hiervan zullen verder worden uitgewerkt in 2020 en waar mogelijk geïmplementeerd. We vervangen

alle poolauto's door elektrische auto's. Hiervoor worden in de parkeergarage extra elektrische oplaadpunten gerealiseerd.

Beleidsprestatie - Een solide financieel en juridisch beleid

De begroting biedt ruimte voor het realiseren van veel van onze ambities, maar dwingt ook tot scherpe keuzes. Uitgangspunt is een solide financieel en juridisch beleid voor de lange termijn. Hierbij zijn de lasten voor onze inwoners niet hoger dan strikt noodzakelijk en de inkomsten en uitgaven zijn meerjarig structureel in evenwicht. We verbeteren onze financiële planning om zo realistisch mogelijk te begroten. We houden financiële ruimte om in te spelen op actuele ontwikkelingen en nieuwe ambities waarbij rekening wordt gehouden met tegenvallers. Daarnaast worden jaarlijks verschillende P&C-producten opgeleverd en wordt op juridische en financieel gebied geadviseerd over onder andere (complexe) financieringsvormen mede in relatie tot staatssteun, Europese aanbestedingen en bezwaar- en beroepschriften. We maken een plan van aanpak om vanaf 2021 te komen tot een rechtsmatigheidsverklaring van het bestuur en herijken we samen de financiële spelregels.

Paragraaf Arbeidskosten (loonkosten en inhuur)

Inleiding

In deze paragraaf wordt inzicht gegeven in de inzet van personeel en de daarmee samenhangende kosten. Het totaal aan kosten wordt geduid als onze arbeidscapaciteit. De arbeidskosten bestaan uit loonkosten en kosten voor inhuur van externen. Het BBV schrijft voor dat de arbeidskosten verbonden aan de uitvoering van de beleidsprogramma's (de directe arbeidskosten) worden opgenomen bij de beleidsprogramma's. De arbeidskosten van de ondersteunende taken (overhead) worden apart verantwoord in Overzichten en Middelen. Het gevolg van deze BBV-werkwijze is dat geen inzicht bestaat in het totaal van de arbeidskosten en de richtlijnen die hierop van toepassing zijn. Deze paragraaf voorziet in de behoefte aan een totaalinzicht in onze arbeidskosten.

In deze paragraaf wordt ingegaan op de samenstelling en de omvang van de benodigde arbeidskosten, bestaande uit:

- loonkosten voor de formatie van de provincie Zuid-Holland.
- loonkosten voor medewerkers in dienst van de provincie welke worden gedekt vanuit materiële budgetten;
- kosten voor de inhuur van externen;
- ontvangsten detacheringen en UWV.

De wijze van registreren, sturen en rapporteren is volop in beweging. Dit komt enerzijds voort uit de behoefte van Provinciale Staten om meer inzicht te krijgen in de personele samenstelling en de inzet van externe inhuur, anderzijds om onze arbeidscapaciteit beter te laten aansluiten op onze leidende sturingsprincipes. De provincie ontwikkelt zich tot een opgavegerichte organisatie die de eigen ambities verbindt en realiseert met de omgeving. Onderdeel van de ontwikkeling naar opgavegericht werken is het scherp inzichtelijk hebben van de benodigde arbeidskosten om het provinciale doel te bereiken.

Totaalbeeld arbeidskosten

In de onderstaande tabel is het begrote bedrag van de arbeidskosten opgenomen, onderverdeeld naar de loonkosten en de kosten voor inhuur van externen.

Totaalbeeld arbeidskosten

Omschrijving (bedragen x € 1 mln)	2019 na NJN	2020	2021	2022	2023
A. Loonkosten formatie	125.7	131.1	131.1	129.9	129.8
B. Loonkosten	6.9	7.0	7.0	7.0	6.5
C. Kosten voor inhuur van externen	19.7	17.7	17.7	17.7	17.7
D. UWV / Detacheringen		PM	PM	PM	PM
Totaal arbeidskosten	152.3	155.8	155.8	154.6	154.0
Percentage inhuur	12.93%	11.36%	11.36%	11.45%	11.49%

Toelichting A. Loonkosten voor de formatie van de provincie Zuid-Holland

Het formatiebudget bestaat uit vaste en variabele loonkosten en het frictiebudget personeel gerelateerde kosten. Vaste loonkosten zijn de reguliere beloningen volgens de salarisschaal en vaste toelagen. Met ingang van 2018 zijn de gedifferentieerde loonkosten onderdeel van de vaste loonkosten.

Variabele loonkosten hebben betrekking op betalingen met een incidenteel karakter zoals overwerkkosten, toelagen onregelmatigheid en reis- en verblijfkosten.

Frictiebudget personeel gerelateerde kosten is budget beschikbaar voor bijzondere omstandigheden, overgangsregelingen, specifieke afspraken en onvoorziene zaken. Het budget is meerjarig gevormd bij opstellen van de Begroting 2017 als sluitpost van de totale loonkosten.

Loonkosten formatie

Omschrijving (bedragen x € 1 mln)	2019 Na NJN	2020	2021	2022	2023
Formatie (fte)	1.486,5 fte	1.490 fte	1.486 fte	1.477 fte	1.477 fte
Vaste loonkosten	123.4	128.1	128.2	127.0	126.9
Variabele loonkosten	2.1	2.2	2.3	2.3	2.3
Frictie personeel gerelateerde kosten	0.2	0.8	0.7	0.7	0.7
Totaal formatiebudget	125.7	131.1	131.1	129,9	129.8

In deze 1^e Begrotingswijziging 2020 is een structureel bedrag van € 0,6 mln toegevoegd door de onbeïnvloedbare stijging van de werkgeverslasten. Voor de ondersteuning van de zesde gedeputeerde is een bedrag van € 0,4 mln toegevoegd in de jaren 2020 tot met 2023.

Toelichting B. Loonkosten voor medewerkers in dienst van de provincie welke worden gedekt vanuit materiële budgetten

Dit onderdeel betreft de medewerkers in dienst van de provincie, waarvan de loonkosten worden gedekt uit materiële budgetten. Hierbij gaat het vaak om capaciteitsinzet als onderdeel van (extra) beschikbaar gestelde middelen voor intensivering van beleid. Op basis van de laatste inschattingen wordt hiervoor jaarlijks een bedrag van circa € 7 mln uitgegeven, onder andere aan trainees, het programma Energietransitie en het Klimaat Energie Akkoord. Voor 2020 is voor Circulair Zuid-Holland een bedrag van € 0,5 mln begroot. Voor het WO traineeprogramma 2020-2023 is een bedrag begroot van € 0,6 mln in 2020, € 1,1 mln in 2021 en 2022 en € 0,6 mln in 2023.

Toelichting C. Kosten voor de inhuur van externen

De omvang van de inhuur is een managementkeuze op grond van een aantal criteria zoals specifieke expertise en opvang van fluctuaties in de personele bezetting en vervanging bij ziekte of piekbelasting. Daarnaast is gekozen voor een flexibele schil bij de uitvoering van programma's en projecten. Het management is verantwoordelijk voor aansluiting van de gevraagde prestaties op de (geplande) arbeidscapaciteit. Dat betekent dat de kosten van inhuur inclusief de investeringsprojecten worden gepresenteerd. Beiden hebben echter een ander effect op het begrotingssaldo. In de eerder genoemde ontwikkeling, wordt er naar gestreefd inzichtelijk te maken waar inhuur wordt ingezet op reguliere en incidentele taken enerzijds en investeringsprojecten anderzijds.

De verwachte omvang van de inhuur is niet exact te voorspellen, ook al omdat deze deels wordt bepaald door niet direct te beïnvloeden factoren zoals personeelsverloop. In de begroting wordt het bedrag opgenomen voor de inzet van de flexibele schil, de benodigde specifieke expertise en extra capaciteit bij piekbelasting. Hiervoor is naar verwachting een bedrag van jaarlijks circa € 17,7 mln benodigd, welke wordt gedekt uit materiële budgetten. De inschatting is dat ongeveer € 5,6 mln hiervan wordt ingezet op investeringsprojecten.

De inhuur voor de opvang van fluctuaties vanuit personeelsverloop, vacatures en vervanging bij ziekte wordt naar verwachting gedekt uit de vaste loonkosten.

Toelichting D. Kosten van detacheringen en ontvangsten uit detacheringen en UWV

De provincie kent naast de arbeidskosten ook ontvangsten. Dit betreft enerzijds ontvangsten voor elders gedetacheerde medewerkers (maar waarvoor bij de provincie wel loonkosten bestaan), anderzijds betreft dit uitkeringen van het UWV bij onder andere zwangerschap. Uit voorzichtigheidsoverwegingen worden deze niet begroot.

Paragraaf Subsidies

Inleiding

In onderstaande tabellen is een overzicht van de begrotings-, boekjaar- en de projectsubsidies opgenomen. Indien er sprake is van een wijziging wordt deze toegelicht.

Ambitie 1 Samen werken aan Zuid-Holland

Boekjaar- en projectsubsidies 2020 in vergelijking met 2019 (in €)

Beleidsdoel	Subsidieregelingsnummer	Titel van regeling	Totaal subsidieplafond 2019	Begroting 2020 (beleidsarme begroting)	Urgente claims 2020	1 ^e Begrotingswijziging 2020 (beleidsrijke begroting)	Totaal subsidieplafond 2020
1.1	1.6.87	Subsidieregeling 75 jaar vrijheid in Zuid-Holland	600.000				
1.1	1.6.77	Subsidieregeling bevorderen intergemeentelijke samenwerking Zuid-Holland 2020	200.000				
1.1		Subsidieregeling bevorderen intergemeentelijke samenwerking Zuid-Holland 2020				150.000	150.000
		Totaal	800.000			150.000	150.000

Voor Subsidieregeling bevorderen intergemeentelijke samenwerking Zuid-Holland 2020 een subsidieplafond van € 150.000 (doel 1.1)

Er is een directe relatie tussen de mate van intergemeentelijke samenwerking, sterke gemeenten en de mate van bestuurskracht, waardoor de vormgeving van de intergemeentelijke samenwerking valt binnen de generieke provinciale zorg voor de kwaliteit van het lokaal bestuur. De bestuurskracht van veel gemeenten staat onder druk als gevolg van teruglopende financiële middelen, veranderingen in rol en taken van gemeenten en/of de toenemende complexiteit van de context waarbinnen gemeenten opereren. Het is wenselijk dat de provincie een bijdrage levert aan de versterking van de bestuurskracht van gemeenten en regio's. Dekking vindt plaats binnen de beschikbare middelen van de Begroting 2020: Ambitie 1: Samen werken aan Zuid-Holland; doel 1.1.1. Sterke gemeenten.

De maatschappelijke baten zijn: intergemeentelijke samenwerking is een belangrijk instrument voor het waarborgen en verbeteren van de gemeentelijke taakuitvoering en dienstverlening aan burgers, bedrijven en instellingen.

Een ander instrument dat is overwogen betreft mede-opdrachtgeverschap van de provincie bij de gemeentelijke opgaven. Dit wordt (soms) ook toegepast. Bij de rol van subsidiegever houdt de provincie iets meer afstand tot de opgave; dat is soms wenselijk, bijvoorbeeld als wij een toezichtstaak hebben.

Gevraagd wordt aan Provinciale Staten om het plafond vast te stellen op een bedrag van € 150.000 en deze op te nemen in de begroting.

Ambitie 2 Bereikbaar Zuid-Holland

Begrotingssubsidies 2020 in vergelijking met 2019 (in €)

Beleidsdoel	Naam instelling	Maximaal te subsidiëren bedrag in 2019	Maximaal te subsidiëren bedrag in 2020	Begroting 2020 (beleidsarme begroting)	Urgente claims 2020	1 ^e Begrotingswijziging 2020 (beleidsrijke begroting)	Maximaal te subsidiëren bedrag in 2020
2.1	Coöperatie Collectief Alblasserwaard Vijfheerenlanden	320.000					
2.1	Metropoolregio Rotterdam Den Haag t.b.v. duurzame bereikbaarheid	366.000					
2.1	Gemeente Rotterdam t.b.v. verlenging van het spoor naar Hoek van Holland strand	15.100.000					
2.1	Ministerie I&W t.b.v. A20 Nieuwerkerk a/d IJssel	700.000					
2.1	Ministerie I&W t.b.v. innovatieve aanpak A15	2.600.000					
2.1	Royal Flora Holland t.b.v. project Beter benutten goederenvervoer	590.000					
2.1	Verkeersonderneming t.b.v. project Logistiek in de stad (Cityhubs en City Logistics Lab) en logistiek makelaars	200.000					
2.1	Verkeersonderneming t.b.v. een Marktplaats voor mobiliteit en infrastructuur en werkgeversaanpak	200.000					
2.1	Bereik t.b.v. regelaanpak/moving Traffic	98.140					
2.1	VNO-NCW West	200.000					
2.1	Vereniging Fietsersbond	43.000	43.000				43.000
2.1	Regio Drechtsteden t.b.v. korte termijn aanpak 2020					600.000	600.000
2.1	Regio Holland-Rijnmond t.b.v. korte termijn aanpak 2020					600.000	600.000
2.1	Regio Midden-Holland t.b.v. korte termijn aanpak 2020					600.000	600.000
2.1	Gemeente Katwijk t.b.v. aansluiting van 10 verkeersregelinstallaties					80.000	80.000
2.1	Gemeente Noordwijk t.b.v. aansluiting van 1 verkeersregelinstallatie					10.000	10.000
2.1	Gemeente Voorschoten t.b.v. aansluiten van 13 verkeersregelinstallaties					100.000	100.000
2.1	Overslag Terminal Bergambacht t.b.v. regionaal overslagcentrum					900.000	900.000
2.1	Prorail Utrecht t.b.v. project viersporig Schiedam					6.577.500	6.577.500
	Totaal	20.417.140	43.000			9.467.500	9.510.500

De begrotingssubsidie aan de regio Drechtsteden t.b.v. korte termijn aanpak 2020 voor een bedrag van € 600.000 (doel 2.1)

De uitdaging voor de Zuidelijke Randstad is het versterken van de concurrentie- en agglomeratiekracht. Een goed functionerend mobiliteitssysteem binnen de Zuidelijke Randstad en tussen andere regio's is daarbij noodzakelijk en van groot belang voor de bereikbaarheid van de economische toplocaties binnen de Zuidelijk Randstad. Om de filedruk te verminderen moeten meer mensen verleid worden om over te stappen op ander vervoer dan de auto. Daartoe zijn de werkgeversaanpakken ontwikkeld. Het doel van de werkgeversaanpak is de bereikbaarheid van de regio te verbeteren door de inzet van slimme en duurzame mobiliteit. Dit gebeurt d.m.v. laagdrempelige en concrete projecten gericht op spitsmijdingen, CO₂-reductie en allerlei werkgeversmaatregelen zoals gebruik van leenfietsen, ov-fietsen, ov-probeerpassen etc.

Er is de komende jaren minder geld beschikbaar dan tijdens Beter Benutten. We hebben ook geleerd met bijvoorbeeld het Mobility Lab dat geld/subsidie niet altijd dé motivator is voor marktpartijen om aan de slag te gaan in de groot Rotterdamse regio. Soms zijn marktpartijen veel meer op zoek naar goed ontsloten data/inzichten/kennis over bijvoorbeeld verkeersstromen, (reis)gedrag van mensen en samenhang in gebieden. Kortom: kennis/inzichten waarop zij producten/diensten kunnen ontwikkelen (en een business case kunnen bouwen).

De totale provinciale bijdrage aan de werkgeversaanpakken (als onderdeel van de Korte Termijn Aanpak Mobiliteit en Verstedelijking) is € 1,8 mln (2020-2021), dit betekent € 0,9 mln per jaar. Dit wordt evenredig verdeeld onder de regio's Drechtsteden, Midden-Holland en Holland-Rijnland. Dit is afgesproken in het bestuurlijk overleg Meerjarenplanning Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT).

De maatschappelijke baten zijn: een verbeterde bereikbaarheid, spitsmijdingen en CO₂-reductie.

Er is gekozen voor subsidie omdat de provincie een bijdrage verleend en zelf geen opdrachtgever is. Ook kan bij subsidie een causale relatie gelegd worden tussen het subsidiebedrag, prestaties en bijdrage aan (maatschappelijke) doelen.

Er wordt nu voorgesteld om de begrotingssubsidie voor een bedrag van € 600.000 vast te stellen en deze op te nemen in de begroting.

De begrotingssubsidie aan gemeente Katwijk t.b.v. aansluiting van 10 verkeersregelininstallaties voor een bedrag van € 80.000 (doel 2.1)

Op basis van de in 2012 door de stadsregio Rotterdam en het Stadsgebied Haaglanden ondertekende Bereikbaarheidsverklaringen, is in de afgelopen jaren gewerkt aan de realisatie van het programma 'Beter Benutten'. Onderdeel van dit programma was het Plan van Aanpak Dynamisch Verkeersmanagement. Binnen dit programma is een aantal maatregelen gerealiseerd zoals het plaatsen van DRIP's (Dynamische Route Informatie Panelen) ten behoeve van het informeren van verkeer bij verstoringen en incidenten en het opstellen en uitrollen van CAR (Coördinatie Alternatieve Route) -scenario's waarin het verkeer kan worden bijgestuurd. Onderdeel van de maatregelen was verder het koppelen van de regionale verkeerscentrales en het aansluiten van de verkeersregelininstallaties (VRI's) van 10-15 gemeenten op deze centrales. Parallel hieraan heeft de Metropoolregio Rotterdam Den Haag subsidie verstrekt aan inliggende gemeenten voor het koppelen van deze centrales. Een aantal gemeenten binnen de provincie maakten geen onderdeel uit van de hierboven beschreven programma's. Inmiddels is het voor het regionale verkeersmanagement wenselijk dat ook de VRI's van deze gemeenten worden aangesloten op de verkeerscentrale, zodat er sneller en beter kan worden ingegrepen met Dynamisch Verkeersmanagement maatregelen om hinder bij verstoringen en omleidingen te reduceren. De meeste gemeenten die onderdeel uitmaken van de CAR-routes zijn al aangesloten, maar de gemeenten Katwijk, Noordwijk en Voorschoten ontbreken nog. Met Katwijk zijn al concrete gesprekken gevoerd en Noordwijk en Voorschoten hebben interesse om hun VRI's aan te sluiten op de provinciale verkeerscentrale. In het verlengde van de eerdere regeling voor Beter Benutten is het wenselijk om ook deze gemeenten aan te sluiten. Voor deze gemeenten geldt dat zodra zij aangesloten zijn, zij zelf ook efficiënter VRI-management kunnen uitvoeren (en daarmee de doorstroming bevorderen). Voor deze gemeenten is er een eerste globale raming om 10 VRI's aan te sluiten voor € 80.000. Dit komt ook toekomstige smart mobility ontwikkelingen ten goede.

De maatschappelijke baten zijn: meer mogelijkheden tot verkeersmanagement voor verbeterde doorstroming op het regionaal netwerk met een positief effect op de verkeersveiligheid.

Er is gekozen voor subsidie omdat de provincie een bijdrage verleend en zelf geen opdrachtgever is. De aanpassingen en aansluitingen worden gerealiseerd door de gemeenten zelf en de VRI's in kwestie zijn ook in beheer bij de gemeenten.

Er wordt nu voorgesteld om de begrotingssubsidie voor een bedrag van € 80.000 vast te stellen en deze op te nemen in de begroting. De dekking hiervoor komt conform Kaderbesluit Infrastructuur 2020 uit de reserve Bereikbaarheid.

De begrotingssubsidie aan gemeente Noordwijk t.b.v. aansluiting van 1 verkeersregelinstallatie voor een bedrag van € 10.000 (doel 2.1)

Op basis van de in 2012 door de stadsregio Rotterdam en het Stadsgewest Haaglanden ondertekende Bereikbaarheidsverklaringen, is in de afgelopen jaren gewerkt aan de realisatie van het programma 'Beter Benutten'. Onderdeel van dit programma was het Plan van Aanpak Dynamisch Verkeersmanagement. Binnen dit programma is een aantal maatregelen gerealiseerd zoals het plaatsen van DRIP's (Dynamische Route Informatie Panelen) ten behoeve van het informeren van verkeer bij verstoringen en incidenten en het opstellen en uitrollen van CAR (Coördinatie Alternatieve Route) -scenario's waarin het verkeer kan worden bijgestuurd. Onderdeel van de maatregelen was verder het koppelen van de regionale verkeerscentrales en het aansluiten van de verkeersregelinstallaties (VRI's) van 10-15 gemeenten op deze centrales. Parallel hieraan heeft de Metropoolregio Rotterdam Den Haag subsidie verstrekt aan inliggende gemeenten voor het koppelen van deze centrales. Een aantal gemeenten binnen de provincie maakten geen onderdeel uit van de hierboven beschreven programma's. Inmiddels is het voor het regionale verkeersmanagement wenselijk dat ook de VRI's van deze gemeenten worden aangesloten op de verkeerscentrale, zodat er sneller en beter kan worden ingegrepen met Dynamische Verkeersmanagement maatregelen om hinder bij verstoringen en omleidingen te reduceren. De meeste gemeenten die onderdeel uitmaken van de CAR-routes zijn al aangesloten, maar de gemeenten Katwijk, Noordwijk en Voorschoten ontbreken nog. Met Katwijk zijn al concrete gesprekken gevoerd en Noordwijk en Voorschoten hebben interesse om hun VRI's aan te sluiten op de provinciale verkeerscentrale. In het verlengde van de eerdere regeling voor Beter Benutten is het wenselijk om ook deze gemeenten aan te sluiten. Voor deze gemeenten geldt dat zodra zij aangesloten zijn, zij zelf ook efficiënter VRI-management kunnen uitvoeren (en daarmee de doorstroming bevorderen). Voor deze gemeente is er een eerste globale raming om 1 VRI aan te sluiten voor € 10.000. Dit komt ook toekomstige smart mobility ontwikkelingen ten goede.

De maatschappelijke baten zijn: meer mogelijkheden tot verkeersmanagement voor verbeterde doorstroming op het regionaal netwerk met een positief effect op de verkeersveiligheid.

Er is gekozen voor subsidie omdat de provincie een bijdrage verleend en zelf geen opdrachtgever is. De aanpassingen en aansluitingen worden gerealiseerd door de gemeenten zelf en de VRI's in kwestie zijn ook in beheer bij de gemeenten.

Er wordt nu voorgesteld om de begrotingssubsidie voor een bedrag van € 10.000 vast te stellen en deze op te nemen in de begroting. De dekking hiervoor komt conform Kaderbesluit Infrastructuur 2020 uit de reserve Bereikbaarheid.

De begrotingssubsidie aan gemeente Voorschoten t.b.v. aansluiten van 13 verkeersregelinstallaties voor een bedrag van € 100.000 (doel 2.1)

Op basis van de in 2012 door de stadsregio Rotterdam en het Stadsgewest Haaglanden ondertekende Bereikbaarheidsverklaringen, is in de afgelopen jaren gewerkt aan de realisatie van het programma 'Beter Benutten'. Onderdeel van dit programma was het Plan van Aanpak Dynamisch Verkeersmanagement. Binnen dit programma is een aantal maatregelen gerealiseerd zoals het plaatsen van DRIP's (Dynamische Route Informatie Panelen) ten behoeve van het informeren van verkeer bij verstoringen en incidenten en het opstellen en uitrollen van CAR (Coördinatie Alternatieve Route) -scenario's waarin het verkeer kan worden bijgestuurd. Onderdeel van de maatregelen was verder het koppelen van de regionale verkeerscentrales en het aansluiten van de verkeersregelinstallaties (VRI's) van 10-15 gemeenten op deze centrales. Parallel hieraan heeft de

Metropoolregio Rotterdam Den Haag subsidie verstrekt aan inliggende gemeenten voor het koppelen van deze centrales. Een aantal gemeenten binnen de provincie maakten geen onderdeel uit van de hierboven beschreven programma's. Inmiddels is het voor het regionale verkeersmanagement wenselijk dat ook de VRI's van deze gemeenten worden aangesloten op de verkeerscentrale, zodat er sneller en beter kan worden ingegrepen met Dynamische Verkeersmanagement maatregelen om hinder bij verstoringen en omleidingen te reduceren. De meeste gemeenten die onderdeel uitmaken van de CAR-routes zijn al aangesloten, maar de gemeenten Katwijk, Noordwijk en Voorschoten ontbreken nog. Met Katwijk zijn al concrete gesprekken gevoerd en Noordwijk en Voorschoten hebben interesse om hun VRI's aan te sluiten op de provinciale verkeerscentrale. In het verlengde van de eerdere regeling voor Beter Benutten is het wenselijk om ook deze gemeenten aan te sluiten. Voor deze gemeenten geldt dat zodra zij aangesloten zijn, zij zelf ook efficiënter VRI-management kunnen uitvoeren (en daarmee de doorstroming bevorderen). Voor deze gemeenten is er een eerste globale raming om 13 VRI's aan te sluiten voor € 100.000. Dit komt ook toekomstige smart mobility ontwikkelingen ten goede.

De maatschappelijke baten zijn: meer mogelijkheden tot verkeersmanagement voor verbeterde doorstroming op het regionaal netwerk met een positief effect op de verkeersveiligheid.

De aanpassingen en aansluitingen worden gerealiseerd door de gemeenten zelf en de VRI's in kwestie zijn ook in beheer bij de gemeenten.

Er wordt nu voorgesteld om de begrotingssubsidie voor een bedrag van € 100.000 vast te stellen en deze op te nemen in de begroting. De dekking hiervoor komt conform Kaderbesluit Infrastructuur 2020 uit de reserve Bereikbaarheid.

De begrotingssubsidie aan Overslag Terminal Bergambacht t.b.v. regionaal overslagcentrum voor een bedrag van € 900.000 (doel 2.1)

Het goederenvervoer over water maakt, vanzelfsprekend, gebruik van zowel provinciale- als niet provinciale (vaar)wegen waaronder ook Rijks(vaar)wegen. Naast het investeren in onze eigen vaarwegen is het belangrijk om ook langs vaarwegen van bijvoorbeeld het Rijk te investeren om het vervoer over water in heel Zuid-Holland te faciliteren en te stimuleren. Dit kan door bedrijven die via het water goederen willen vervoeren te faciliteren. Daarbij is het essentieel dat in Zuid-Holland voldoende geschikte hoogwaardige locaties aan het water beschikbaar zijn om goederen te kunnen overslaan. De overslagterminal Bergambacht (OTB) ligt langs de Beneden-Lek (Rijksvaarweg) midden in de Krimpenerwaard. PZH werkt samen met Rijkswaterstaat en het OTB om van de huidige bulkoverslag locatie een multifunctioneel regionaal overslagcentrum te maken waar ook containers van de Krimpenerwaard naar Rotterdam kunnen worden overgeslagen.

De maatschappelijke baten zijn: bieden van hoogwaardig alternatief voor het wegverkeer met als positief effect het verminderen van CO₂ uitstoot.

Gekozen is voor subsidie omdat het een investering betreft buiten het eigen areaal en bevoegdheid van de provincie Zuid-Holland.

Er wordt nu voorgesteld om de begrotingssubsidie voor een bedrag van € 900.000 vast te stellen en deze op te nemen in de begroting. De dekking hiervoor komt conform Kaderbesluit Infrastructuur 2020 uit de reserve Bereikbaarheid.

De begrotingssubsidie aan ProRail Utrecht t.b.v. project viersporigheid Schiedam voor een bedrag van € 6.577.500 (doel 2.1)

Het project Viersporigheid Schiedam maakt deel uit van de beoogde Integrale viersporigheid op het gehele spoortraject Den Haag – Rotterdam. De viersporigheid moet leiden tot grotere betrouwbaarheid van de treindienst Den Haag-Rotterdam en hogere frequenties op dit traject. Het draagt daarmee bij aan de economische ontwikkeling van de Zuidelijke Randstad. Om deze redenen is de viersporigheid een beleidsprioriteit voor de Zuidelijke Randstad. En als zodanig ook opgenomen in het Regionaal Investeringsprogramma Zuidelijke Randstad. Met de Viersporigheid Schiedam kan de Intercitystatus van station Schiedam worden behouden. Het college van Gedeputeerde Staten heeft op 10 december 2019 besloten de bestuursovereenkomst Viersporigheid Schiedam aan te gaan. Het besluit past in het Gebiedsprogramma Bereikbaarheid Rotterdam Den

Haag van Rijk en Regio, en de samenwerkingsagenda van PZH en MRDH, waarbij de viersporigheid op dit tracé kan worden gezien als stap richting integrale viersporigheid tussen Rotterdam en Den Haag.

Voor de totale viersporigheid Rotterdam Den Haag is € 12,2 mln gereserveerd in het Programma Zuid-Hollandse Infrastructuur.

De maatschappelijke baten zijn: het vergroten van de leefbaarheid in stedelijke omgeving door het verminderen van congestie op wegen door betere ov-bereikbaarheid in samenhang met parkeerbeleid en mobiliteitstransitie in de stedelijke gebieden.

Gekozen is voor subsidie omdat het een investering betreft buiten areaal en bevoegdheid van de provincie Zuid-Holland.

Er wordt nu voorgesteld om de begrotingssubsidie voor een bedrag van € 6.577.500 vast te stellen en deze op te nemen in de Begroting 2020.

Boekjaar- en projectsubsidies 2020 in vergelijking met 2019 (in €)

Beleidsdoel	Subsidie-regeling-nummer	Titel van regeling	Totaal subsidie-plafond 2019	Begroting 2020 (beleidsarme begroting)	Urgente claims 2020	1 ^e Begrotingswijziging 2020 (beleidsrijke begroting)	Totaal subsidieplafond 2020
2.2	1.6.74	Subsidie-regeling mobiliteit Zuid-Holland 2017	14.653.080	17.715.575			17.715.575
		Totaal	14.653.080	17.715.575			17.715.575

Ambitie 3 Schone energie voor iedereen

Begrotingssubsidies 2020 in vergelijking met 2019 (in €)

Beleidsdoel	Naam instelling	Maximaal te subsidiëren bedrag in 2019	Begroting 2020 (beleidsarme begroting)	Urgente claims 2020	1 ^e Begrotingswijziging 2020 (beleidsrijke begroting)	Maximaal te subsidiëren bedrag in 2020
3.1	REScoopNL t.b.v. ontwikkelfaciliteit energie samen				1.000.000	1.000.000
3.2	Energie Transitie Partners t.b.v. warmtenetten				100.000	100.000
3.2	The Green Village t.b.v. fieldlab				200.000	200.000
3.2	Gemeente Pijnacker-Nootdorp namens Warmte Samenwerking Oostland t.b.v. warmterotonde				100.000	100.000
3.2	Regionale Energieloketten t.b.v. ontwikkelfaciliteit energie samen				320.000	320.000
3.2 en 4.1	InnovationQuarter t.b.v. innovatieprogramma energie en klimaat				2.000.000	2.000.000
3.3	Deltalinqs t.b.v. energiebesparingsonderzoeken	200.000				
3.3	Deltalinqs t.b.v. H-vision project Blauwe waterstof	100.000				
3.3	NetVerder B.V. t.b.v. de realisatie van een open netwerk voor stoom	2.000.000				
	Totaal	2.300.000			3.720.000	3.720.000

De begrotingssubsidie aan REScoopNL t.b.v. ontwikkelfaciliteit energie samen voor een bedrag van € 1.000.000 (doel 3.1)

Ondersteuning en professionalisering van grootschalige duurzame energie-opwek door burger-coöperaties. Lokaal eigendom van energie is cruciaal voor het draagvlak van de transitie. Er zijn in de provincie meerdere initiatieven die wind- en zonprojecten (passend binnen bestaand beleid) willen ontwikkelen. Echter is de voorfase risicovol, pas vanaf het moment dat de vergunningen zijn verleend, sluiten reguliere investeerders aan. Dekking vindt plaats in de exploitatie van ambitie 3, Schone energie voor iedereen, doel 3.1.2 Samenwerken en bevorderen draagvlak in de energietransitie vanuit de middelen die beschikbaar zijn gesteld op basis van het Coalitieakkoord 2020-2023.

De maatschappelijke baten zijn: gelijk speelveld realiseren voor burgerinitiatieven en vermindering CO₂ uitstoot. Er is overwogen om als provincie zélf een revolverend fonds in te stellen, echter uit onderzoek blijkt dat het schaalniveau te klein is om verschil te kunnen maken. Daarom wordt aansluiting gezocht bij de landelijke ontwikkelfaciliteit met daarbinnen een oormerk voor Zuid-Hollandse projecten.

Er wordt voorgesteld om de begrotingssubsidie voor een bedrag van € 1.000.000 vast te stellen en deze op te nemen in de Begroting 2020.

De begrotingssubsidie aan Energie Transitie Partners t.b.v. warmtenetten voor een bedrag van € 100.000 (doel 3.2)

De werkmaatschappij Energie Transitie Partners (ETP) is in 2017 mede op initiatief van de provincie Zuid-Holland opgericht om de energietransitie in de glastuinbouw in het Westland te versnellen door de ontwikkeling van projecten voor de winning van geothermie. ETP is zeer succesvol in deze aanpak. De geothermie exploitatie in Westland is nu bijna gebied dekkend. ETP heeft de volgende stap gezet in de verduurzaming door de ontwikkeling en uitrol van het Warmte Systeem Westland. Hierin worden de warmtenetten aan de geothermiebronnen onderling verbonden EN is een aansluiting voorzien aan de Warmterotonde voor 100 MWh. Hiermee ontstaat een robuust regio dekkend warmtenet waarbij er ook kansen zijn om de gebouwde omgeving in Westland aan te sluiten. De provincie heeft in 2018 voor 2 jaar bijgedragen in de proceskosten. Het behalen van deze maatschappelijke doelstelling -organisatie van warmte coöperaties voor geothermie- kende immers geen sluitende business case. Ook voor de huidige voorbereidings- en ontwikkelfase van het WSW is dit het geval, terwijl het maatschappelijk rendement en de bijdrage in de verduurzaming van het glastuinbouwcluster in potentie zeer groot is. Dekking vindt plaats in de exploitatie van ambitie 3, Schone energie voor iedereen, doel 3.2.2 Bevorderen duurzame verwarmingsvoorziening vanuit de middelen die beschikbaar zijn gesteld op basis van het Coalitieakkoord 2020-2023.

De maatschappelijke baten zijn: versnellen van de energietransitie in de glastuinbouwsector. CO₂-uitstoot besparing en een robuuste basis voor regionaal warmtenet.

Opdrachtverlening is overwogen. Er is gekozen voor subsidie omdat er geen sprake is van een product wat na oplevering eigendom is van de provincie, of diensten die direct aan de provincie worden geleverd.

Er wordt voorgesteld om de begrotingssubsidie voor een bedrag van € 100.000 vast te stellen en deze op te nemen in de Begroting 2020.

De begrotingssubsidie aan The Green Village t.b.v. fieldlab voor een bedrag van € 200.000 (doel 3.2)

Stimuleren energie-innovaties via fieldlab The Green Village (TGV).

Dekking vindt plaats in de exploitatie van Ambitie 3 Schone energie voor iedereen, doel 3.2.2 Vernieuwen en innoveren van het energie- en grondstoffen (eco-)systeem vanuit de middelen die beschikbaar zijn gesteld op basis van het Coalitieakkoord 2020-2023.

De maatschappelijke baten zijn: mogelijk maken om in contact te komen met andere potentiële samenwerkingspartners en mogelijk maken voor bedrijven om hun innovaties te kunnen testen op dit fieldlab.

Er zijn geen alternatieven voor de begrotingssubsidie. Op The Green Village worden ook andere innovatiethema's gestimuleerd, en daarom is het mogelijk dat andere afdelingen het beschikbare budget nog vergroten. Denk aan klimaatadaptatie, circulair, mobiliteit, enzovoorts.

Er wordt voorgesteld om de begrotingssubsidie voor een bedrag van € 200.000 vast te stellen en deze op te nemen in de Begroting 2020.

De begrotingssubsidie aan gemeente Pijnacker-Nootdorp namens Warmte Samenwerking Oostland t.b.v. warmterotonde voor een bedrag van € 100.000 (doel 3.2)

In het kader van de Energietransitie wordt gewerkt aan de Warmterotonde. Belangrijk onderdeel daarvan is dat de vraag naar warmte en afname van de leiding tracés wordt bepaald en hierover commitment wordt afgegeven. Hiertoe hebben de gemeenten Pijnacker-Nootdorp, Lansingerland, Zuidplas, Waddinxveen, Zoetermeer, en de warmte coöperaties van glastuinbouwondernemers in de regio zich verenigd in de Warmte Samenwerking Oostland (WSO). Ook de provincie neemt deel aan de WSO en daarbij wordt de afstemming geborgd met de ontwikkeling van de hoofdinfrastructuur voor warmte. De organisatie van de WSO wordt door alle samenwerkende partners inclusief de provincie gefinancierd. De WSO heeft in 2019 een Plan van Aanpak voor de opgave samengesteld. Als uitvoering daarvan zullen de komende 2 jaar technische haalbaarheidsverkenningen worden uitgevoerd voor distributienetten voor warmte in het WSO-gebied en het maatschappelijk proces om deze ook tot ontwikkeling te brengen indien de verkenningen de haalbaarheid aantonen. Dit vindt plaats in afstemming met de ontwikkeling van de hoofdinfrastructuur. De provincie wil bijdragen aan de ontwikkeling van regionale warmte in het gebied en ondersteunt daartoe de WSO-organisatie. Dekking vindt plaats in de exploitatie van Ambitie 3, Schone energie voor iedereen, doel 3.2.2 Bevorderen duurzame warmtevoorziening vanuit de middelen die beschikbaar zijn gesteld op basis van het Coalitieakkoord 2020-2023.

De maatschappelijke baten zijn: door het ontwikkelen van warmtenetten een belangrijke stap zetten in de regionale energietransitie om zo te komen tot een gereduceerde CO₂ uitstoot.

Er is overwogen om het bedrag als opdracht aan dit project te verlenen. Daar is niet voor gekozen omdat het resultaat niet een product betreft wat eigendom is van de provincie of een dienst die direct ten gunste van de provincie komt.

Er wordt nu voorgesteld om de begrotingssubsidie voor een bedrag van € 100.000 vast te stellen en deze op te nemen in de Begroting 2020.

De begrotingssubsidie aan Regionale energieloketten t.b.v. ontwikkelfaciliteit energie samen voor een bedrag van € 320.000 (doel 3.2)

Deze middelen voor de Energieloketten zijn in 2019 beschikbaar gekomen naar aanleiding van een motie in PS in 2018. De middelen zijn in de Najaarsnota 2019 doorgeschoven naar 2020. Voor de besteding van de middelen wordt overwogen om een subsidieregeling of begrotingssubsidie in te zetten.

Dekking vindt plaats uit de Begroting 2020 ten laste van Ambitie 3 Schone energie voor iedereen, doel 3.2.1 Faciliteren van gemeenten bij besparen en overschakelen op schone energie.

De maatschappelijke baten zijn: bijdragen aan het versnellen van de energietransitie van woningeigenaren.

De subsidie heeft als doel het verbeteren van de dienstverlening van de regionale energieloketten. Het verstrekken van subsidie lijkt op dit moment, gezien het doel, passender dan aanbesteden met een opdracht..

Er wordt nu voorgesteld om de begrotingssubsidie voor een bedrag van € 320.000 vast te stellen en deze op te nemen in de Begroting 2020.

De begrotingssubsidie aan InnovationQuarter t.b.v. innovatieprogramma energie en klimaat voor een bedrag van € 2.000.000 (doel 3.2 en 4.1)

De provincie zet samen met de Metropoolregio Rotterdam Den Haag, InnovationQuarter en TNO in op Innovatieprogramma's gericht op Energie & Klimaat en Zorgtechnologie. Doel van de Innovatieprogramma's is om de regionale MKB-innovaties te laten testen in fieldlabs en om oplossingen te ontwikkelen voor maatschappelijke vraagstukken. In 2018 is door de partijen gestart met het succesvolle Innovatieprogramma

SMITZH, gericht op digitalisering en automatisering in de maakindustrie in Zuid-Holland. De Innovatieprogramma's Energie & Klimaat en Zorgtechnologie worden op eenzelfde manier opgezet. Ook wordt er gestart met een Innovatieprogramma Voedsel. Deze aanvraag betreft het programma Energie en Klimaat. Dekking vindt plaats in de exploitatie van Ambitie 4, Een concurrerend Zuid-Holland, vanuit de middelen die beschikbaar zijn gesteld op basis van het Coalitieakkoord 2020-2023.

De maatschappelijke baten zijn: impuls geven aan het innovatieklimaat in de regio door het beschikbaar helpen stellen van concrete faciliteiten.

Aangezien de bijdrage van de provincie bestemd is voor de maatschappij, is een subsidie het geëigende instrument. Ook andere partijen verstrekken hun bijdrage in de vorm van een subsidie.

Er wordt nu voorgesteld om de begrotingssubsidie voor een bedrag van € 2.000.000 vast te stellen en deze op te nemen in de Begroting 2020.

Boekjaar- en projectsubsidies 2020 in vergelijking met 2019 (in €)

Beleidsdoel	Subsidie-regeling-nummer	Titel van regeling	Totaal subsidieplafond 2019	Begroting 2020 (beleidsarme begroting)	Urgente claims 2020	1 ^e Begrotingswijziging 2020 (beleidsrijke begroting)	Totaal subsidieplafond 2020
3.1	1.6.79	Subsidierегeling Asbest eraf? zon er op! Zuid-Holland 2017	1.350.000				
3.1	1.6.78	Subsidierегeling Lokale initiatieven energietransitie 2017	6.500.000			2.000.000	2.000.000
3.1		Subsidierегeling Zonnig Zuid-Holland				4.000.000	4.000.000
3.3		Subsidierегeling energie infrastructuur op industrieterreinen Zuid-Holland				500.000	500.000
		Totaal	7.850.000			6.500.000	6.500.000

Voor 1.6.78 Subsidierегeling lokale initiatieven energietransitie 2017 een subsidieplafond van € 2.000.000 voor de periode van 2020 tot en met 2023 (doel 3.1)

De subsidierегeling Lokale Initiatieven beoogt binnen de bredere doelstellingen van de energietransitie de lokale maatschappelijke initiatieven op het vlak van Energietransitie (waaronder energiebesparing, de duurzame opwekking van energie en anderszins beperking van CO₂-uitstoot) actief te ondersteunen, versnellen en faciliteren. De middelen die beschikbaar zijn gesteld voor de subsidierегeling Lokale Initiatieven kunnen worden ingezet voor subsidies wanneer het subsidieplafond is verhoogd met het besteedbare bedrag.

Dekking vindt meerjarig plaats uit de Begroting 2020 ten laste van Ambitie 3 Schone energie voor iedereen, doel 3.1.2 Samenwerken en bevorderen draagvlak in de energietransitie.

De maatschappelijke baten zijn: verhogen aandeel duurzame energie in Zuid-Holland, versterken/professionaliseren lokale initiatieven en vergroten maatschappelijk draagvlak voor energie-transitie.

Naast deze subsidierегeling worden ook andere activiteiten ondernomen om bewustwording en draagvlak te vergroten voor energietransitie. Onder andere wordt ingezet op de vorming van een breed lerend netwerk/COP binnen de provincie waar wijk- en andere verenigingen, coöperaties, etc. kennis en ervaringen kunnen delen en elkaar in de te behalen doelstellingen kunnen versterken.

Gevraagd wordt aan Provinciale Staten om het plafond vast te stellen op een bedrag van € 2.000.000 en deze op te nemen in de Begroting 2020.

Voor Subsidieregeling zonnig Zuid-Holland een subsidieplafond van € 4.000.000 voor de periode van 2020 tot en met 2023 (doel 3.1)

Bijdragen aan het realiseren van de doelstellingen voor het nationale Klimaatkoord door het stimuleren van de duurzame opwek van elektriciteit via zonnepanelen op daken, bedrijventerreinen en bedrijfspanden in de provincie Zuid-Holland. Het betreft een regeling met name voor situaties waarin door omstandigheden sprake is van een minder rendabele business case voor opwek via zon.

Dekking vindt meerjarig (jaarlijks € 1.000.000) plaats uit de Begroting 2020 ten laste van ambitie 3, Schone energie voor iedereen, doel 3.1.1 Duurzame en ruimtelijk passende elektriciteitsvoorziening.

De maatschappelijke baten zijn: duurzame opwek van energie en daarmee bijdragen aan vermindering van de CO₂-uitstoot.

Dit voornemen is één van de maatregelen om duurzame opwek van energie binnen de provincie te stimuleren. Gevraagd wordt aan Provinciale Staten om het plafond vast te stellen op een bedrag van € 4.000.000 en deze op te nemen in de Begroting 2020.

Voor Subsidieregeling energie infrastructuur op industrieterreinen Zuid-Holland een subsidieplafond van € 500.000 (doel 3.3)

Gemis aan goede energie infrastructuur lijkt voor de komende jaren een belangrijke bottleneck voor de energietransitie te worden. Ook in de door de provincie ondertekende LOC's met Deltalinqs in de havenvisie en in het Rotterdams Klimaatakkoord (RKA) wordt dit naar voren gebracht. Energie-infra heeft niet voor niets een aparte deal gekregen in het RKA. De provincie kan door middel van een gerichte subsidie voor de aanleg energie-infra en energieopslag op het Haven en Industrieel Complex projecten vlottrekken.

De maatschappelijke baten zijn: de industrie veroorzaakt 35% van de CO₂ uitstoot in Zuid-Holland. Met behulp van nieuwe energie infrastructuur die het gebruik van bijvoorbeeld waterstof, restwarmte en stoom kan versnellen, levert de provincie een substantiële bijdrage aan de reductie van CO₂-emissies uit de industrie. Hiermee brengen we de klimaatdoelen uit het klimaatakkoord en daarmee ook de Afspraken uit Parijs (COP21) dichterbij.

Het sociale instrumentarium is reeds ingezet via afspraken en akkoorden (COP21, (Rotterdams)klimaatakkoord en Letters of Cooperation met Deltalinqs). Als financieel instrumentarium kan men denken aan opdrachtverlening (waardoor de infrastructuur provinciaal wordt) of subsidiering, een regulerend instrumentarium waarin bedrijven verplicht worden niet gereguleerde energie-infrastructuur aan te leggen valt niet onder de provinciale bevoegdheid.

Gevraagd wordt aan Provinciale Staten om het plafond vast te stellen op een bedrag van € 500.000 en deze op te nemen in de Begroting 2020.

Ambitie 4 Een concurrerend Zuid-Holland

Begrotingssubsidies 2020 in vergelijking met 2019 (in €)

Beleidsdoel	Naam instelling	Maximaal te subsidiëren bedrag in 2019	Begroting 2020 (beleidsarme begroting)	Urgente claims 2020	1 ^e Begrotingswijziging 2020 (beleidsrijke begroting)	Maximaal te subsidiëren bedrag in 2020
4.1	Stichting Space Campus Noordwijk	255.000				
4.1	TNO t.b.v. SMITZH 3 blok 1	3.200.000				
4.1	InnovationQuarter t.b.v. SMITZH 3 blok 2	2.025.000				
4.1	STIB B.V.	75.000				
4.1	InnovationQuarter	2.347.250	4.592.000			4.592.000
4.1	Stichting Biobased Delta	242.000	242.000			242.000
4.1	Stichting Kenniscentrum Plantenstoffen	175.000				

Beleidsdoel	Naam instelling	Maximaal te subsidiëren bedrag in 2019	Begroting 2020 (beleidsarme begroting)	Urgente claims 2020	1 ^e Begrotingswijziging 2020 (beleidsrijke begroting)	Maximaal te subsidiëren bedrag in 2020
4.1	W2C i.o. KvK 1355022 t.b.v. transitie chemiecluster	7.500.000				
4.1	Regmed XB t.b.v. ontwikkelen regeneratieve geneeskunde	125.000	225.000			225.000
4.1	Stichting Greenport Aalsmeer		225.000			225.000
4.1	Stichting Greenport regio Boskoop		300.000			300.000
4.1	Stichting Greenport Duin- en Bollenstreek		300.000			300.000
4.1	Stichting Greenport West-Holland innovatie		100.000			100.000
4.1	Stichting Greenport West-Holland		450.000			450.000
4.1	Stichting Greenports Nederland		375.000			375.000
4.1	Planet B.io t.b.v. Biotech Campus Delft				1.700.000	1.700.000
4.3	Erfgoedhuis Zuid-Holland	1.675.273	1.675.273			1.675.273
4.3	Stichting molenviergang Aarlanderveen	22.500	22.058			22.058
4.3	Kunstgebouw	1.222.200	1.222.200	100.411		1.322.611
4.3	Stichting Educatie Orkest Projecten (SEOP)	30.555	30.555			30.555
4.3	Zuid-Hollandse Popunie	127.313	127.313			127.313
4.3	Bevrijdingsfestival	23.648	23.648			23.648
4.3	Stichting Jeugdtheaterhuis Zuid-Holland	203.700	203.700	60.500		264.200
4.3	Nederlandse Limessamenwerking	0	180.000			180.000
4.3	Stichting Restauratie Opleidingsprojecten Zuid-West	20.000	20.000			20.000
4.3	Probiblio	5.042.640	5.042.640			5.042.640
4.3	Gemeente Rotterdam t.b.v. Eurovisie Songfestival 2020		1.000.000			1.000.000
4.3	Gemeente Wassenaar t.b.v. behoud buitenplaats Ivicke				500.000	500.000
4.3	Stichting Huys ten Donck t.b.v. restauratie interieur Huys ten Donck				730.000	730.000
4.3	Vereniging Natuurmonumenten t.b.v. tuinherstel Landgoed De Tempel				500.000	500.000
	Totaal	24.312.079	16.356.387	160.911	3.430.000	19.947.298

De begrotingssubsidie aan Planet B.io t.b.v. Biotech Campus Delft voor een bedrag van € 1.700.000 (doel 4.1)

De regio Zuid-Holland wil één van de eerste volledig circulaire regio's in de wereld worden. Industriële ecosystemen zijn belangrijke bouwstenen in de transitie naar een circulaire economie. Het ondersteunen van kansrijke biotechnologie hoort daarbij. Gericht op (internationale) bedrijven die zich willen vestigen op de Biotech Campus Delft, zodat de Campus haar belangrijke rol als broedplaats voor de ontwikkeling en toepassing van duurzame voeding, chemie en brandstoffen kan ontwikkelen. De provincie draagt voor € 1,7 mln bij aan de investering om de campus in te richten.

De partij die de subsidie ontvangt is PlanetB.io. Deze wordt, gefaseerd over meerdere jaren, gevoed door zowel de provincie als TU Delft, gemeente Delft, DSM als IQ.

Dekking van de middelen vindt plaats in de exploitatie van Ambitie 4, Een concurrerend Zuid-Holland, vanuit de middelen die via het huidige Coalitieakkoord 2020-2023 beschikbaar zijn gesteld.

De maatschappelijke baten zijn: impuls geven aan het vorm geven van de Biotech Campus in Delft, opdat een relevante bijdrage wordt geleverd aan het innovatieklimaat in de regio.

Aangezien de bijdrage van de provincie bestemd is voor de maatschappij en niet voor de provinciale organisatie, is een subsidie het geëigende instrument. Ook andere partijen verstrekken hun bijdrage in de vorm van een subsidie.

Er wordt nu voorgesteld om de begrotingssubsidie voor een bedrag van € 1.700.000 vast te stellen en deze op te nemen in de Begroting 2020.

De begrotingssubsidie aan gemeente Wassenaar t.b.v. behoud buitenplaats Ivicke voor een bedrag van € 500.000 (doel 4.3)

De kwaliteit van de leefomgeving speelt een grote rol bij het vasthouden van inwoners en het aantrekken van gekwalificeerde nieuwe inwoners. Binnen die leefomgeving is erfgoed een belangrijke bepalende factor. Zuid-Holland wil daarom de rijksmonumenten in Zuid-Holland behouden en de restauratieachterstand inlopen. In 2018 hebben Provinciale Staten incidenteel € 3 mln beschikbaar gesteld voor grote restauratie- en herbestemmingsopgaven, die de reguliere Subsidieregeling restauratie rijksmonumenten Zuid-Holland overstijgen, doordat ze bijvoorbeeld niet in aanmerking komen, te groot zijn of een langere uitvoeringstermijn kennen. In dit kader wordt een incidentele begrotingssubsidie van € 500.000 verleend voor het behoud van buitenplaats Ivicke te Wassenaar.

De maatschappelijke baten zijn: beleefbaar gemaakt en behouden erfgoed in de vorm van restauratie en herbestemming van rijksmonumenten, waardoor meer publiek betrokken kan worden bij Zuid-Hollands erfgoed, en wat bijdraagt aan een aantrekkelijk leef- en vestigingsklimaat t.b.v. een concurrerend Zuid-Holland.

Subsidie is een geschikt instrument om restauratie en herbestemming van rijksmonumenten te stimuleren en draagt zo bij aan het behoud van rijksmonumenten. De bijdrage is bestemd voor de maatschappij en niet voor de provinciale organisatie. Dekking van de benodigde € 500.000 vindt plaats ten laste van bovengenoemde incidentele € 3 mln die beschikbaar is gesteld voor grote restauratie- en herbestemmingsopgaven. De begrote uitgaven staan in de Begroting 2020, Doel 4.3.

Er wordt nu voorgesteld om de begrotingssubsidie voor een bedrag van € 500.000 vast te stellen en deze op te nemen in de Begroting 2020.

De begrotingssubsidie aan Stichting Huys ten Donck t.b.v. restauratie interieur Huys ten Donck voor een bedrag van € 730.000 (doel 4.3)

De kwaliteit van de leefomgeving speelt een grote rol bij het vasthouden van inwoners en het aantrekken van gekwalificeerde nieuwe inwoners. Binnen die leefomgeving is erfgoed een belangrijke bepalende factor. Zuid-Holland wil daarom de rijksmonumenten in Zuid-Holland behouden en de restauratieachterstand inlopen. In 2018 hebben Provinciale Staten incidenteel € 3 mln beschikbaar gesteld voor grote restauratie- en herbestemmingsopgaven, die de reguliere Subsidieregeling restauratie rijksmonumenten Zuid-Holland overstijgen, doordat ze bijvoorbeeld niet in aanmerking komen, te groot zijn of een langere uitvoeringstermijn

kennen. In dit kader wordt een incidentele begrotingssubsidie van € 730.000 verleend voor de restauratie van interieuronderdelen van het Huys ten Donck te Ridderkerk.

De maatschappelijke baten zijn: beleefbaar gemaakt en behouden erfgoed in de vorm van restauratie en herbestemming van rijksmonumenten, waardoor meer publiek betrokken kan worden bij Zuid-Hollands erfgoed, en wat bijdraagt aan een aantrekkelijk leef- en vestigingsklimaat t.b.v. een concurrerend Zuid-Holland.

Subsidie is een geschikt instrument om restauratie en herbestemming van rijksmonumenten te stimuleren en draagt zo bij aan het behoud van rijksmonumenten. De bijdrage is bestemd voor de maatschappij en niet voor de provinciale organisatie. Dekking van de benodigde € 730.000 vindt plaats ten laste van bovengenoemde incidentele € 3 mln die beschikbaar is gesteld voor grote restauratie- en herbestemmingsopgaven. De begrote uitgaven staan in de Begroting 2020, Doel 4.3.

Er wordt nu voorgesteld om de begrotingssubsidie voor een bedrag van € 730.000 vast te stellen en deze op te nemen in de Begroting 2020.

De begrotingssubsidie aan Vereniging Natuurmonumenten t.b.v. tuinherstel Landgoed De Tempel voor een bedrag van € 500.000 (doel 4.3)

De kwaliteit van de leefomgeving speelt een grote rol bij het vasthouden van inwoners en het aantrekken van gekwalificeerde nieuwe inwoners. Binnen die leefomgeving is erfgoed een belangrijke bepalende factor. Zuid-Holland wil daarom de rijksmonumenten in Zuid-Holland behouden en de restauratieachterstand inlopen. In 2018 hebben Provinciale Staten incidenteel € 3 mln beschikbaar gesteld voor grote restauratie- en herbestemmingsopgaven, die de reguliere Subsidieregeling restauratie rijksmonumenten Zuid-Holland overstijgen, doordat ze bijvoorbeeld niet in aanmerking komen, te groot zijn of een langere uitvoeringstermijn kennen. In dit kader wordt een incidentele begrotingssubsidie van € 500.000 verleend voor het herstel van de rijksmonumentale tuin van landgoed De Tempel te Rotterdam.

De maatschappelijke baten zijn: beleefbaar gemaakt en behouden erfgoed in de vorm van restauratie en herbestemming van rijksmonumenten, waardoor meer publiek betrokken kan worden bij Zuid-Hollands erfgoed, en wat bijdraagt aan een aantrekkelijk leef- en vestigingsklimaat t.b.v. een concurrerend Zuid-Holland.

Subsidie is een geschikt instrument om restauratie en herbestemming van rijksmonumenten te stimuleren en draagt zo bij aan het behoud van rijksmonumenten. De bijdrage is bestemd voor de maatschappij en niet voor de provinciale organisatie. Dekking van de benodigde € 500.000 vindt plaats ten laste van bovengenoemde incidentele € 3 mln die beschikbaar is gesteld voor grote restauratie- en herbestemmingsopgaven. De begrote uitgaven staan in de Begroting 2020, Doel 4.3.

Er wordt nu voorgesteld om de begrotingssubsidie voor een bedrag van € 500.000 vast te stellen en deze op te nemen in de Begroting 2020.

Boekjaar- en projectsubsidies 2020 in vergelijking met 2019 (in €)

Beleidsdoel	Subsidieregeling-nummer	Titel van regeling	Totaal subsidie-plafond 2019	Begroting 2020 (beleidsarme begroting)	Urgente claims 2020	1 ^e Begrotingswijziging 2020 (beleidsrijke begroting)	Totaal subsidie-plafond 2020
4.1	1.6.65	Subsidieregeling MKB innovatiestimulering topsectoren Zuid-Holland	13.440.000	13.440.000		1.000.000	14.440.000
4.1	1.6.86	Subsidieregeling Campussen Zuid-Holland	4.000.000			1.500.000	1.500.000
4.1	1.6.64	Subsidieregeling Cofinanciering EFRO Zuid-Holland (interreg)	4.000.000				
4.1	1.6.90	Subsidieregeling Cofinanciering EFRO Zuid-Holland (Kansen voor West II)	16.155.000				

Beleidsdoel	Subsidieregeling-nummer	Titel van regeling	Totaal subsidieplafond 2019	Begroting 2020 (beleidsarme begroting)	Urgente claims 2020	1 ^e Begrotingswijziging 2020 (beleidsrijke begroting)	Totaal subsidieplafond 2020
4.1	1.6.85	Subsidieregeling regionale netwerken voor innovatie Zuid-Holland	1.000.000			1.500.000	1.500.000
4.2	1.6.89	Subsidieregeling deelakkoorden Human Capital Zuid-Holland			1.000.000	4.000.000	5.000.000
4.2	1.6.82	Subsidieregeling Planvorming Detailhandel Zuid-Holland	500.000	500.000			
4.2	1.6.47	Subsidieregeling planvorming bedrijventerreinen Zuid-Holland 2017	500.000	500.000			
4.2	1.6.84	Subsidieregeling energie op bedrijventerreinen				1.500.000	1.500.000
4.3	1.6.36	Subsidieregeling restauratie rijksmonumenten Zuid-Holland 2013	3.302.602	1.133.471		510.000	1.643.471
4.3	1.6.42	Subsidieregeling Erfgoedlijnen Zuid-Holland	3.220.050	1.133.471	2.586.721		3.720.192
4.3	1.6.46	Subsidieregeling molens Zuid-Holland 2013	2.020.000	336.000			
4.3	1.6.73	Subsidieregeling publieksbereik Archeologie Zuid-Holland 2016	350.000				
4.3		Subsidieregeling publieksbereik Archeologie Zuid-Holland 2020				250.000	250.000
		Totaal	48.487.652	17.042.942	3.586.721	10.260.000	29.553.663

Voor 1.6.65 Subsidieregeling MKB innovatiestimulering topsectoren Zuid-Holland het subsidieplafond van € 13.400.000 te verhogen met een bedrag van € 1.000.000 naar een bedrag van € 14.400.000 (doel 4.1)

Voor de subsidieregeling MKB MIT is voor 2020 al € 13,4 mln toegekend door PS. Inmiddels is duidelijk geworden dat het Rijk € 0,5 mln extra in cofinanciering voor deze regeling bijdraagt voor 2020. De voorwaarde is dat ook de provincie een extra € 0,5 mln inlegt. Tezamen betekent dit dat het plafond voor deze regeling voor 2020 wordt verhoogd van € 13,4 mln naar € 14,4 mln.

Dekking van de middelen vindt plaats in de exploitatie van Ambitie 4, Een concurrerend Zuid-Holland. Het gedeelte van de provincie van € 0,5 mln is al in het budget 2020 aanwezig.

De maatschappelijke baten zijn: impuls geven aan het innovatieklimaat in de regio. Door het beschikbaar stellen van middelen nemen ook de eigen R&D-investeringen in de private sector toe. Daarmee wordt bijgedragen aan een sterke economie.

Aangezien de bijdrage van de provincie beschikbaar komt als een maximumbedrag waarbinnen meerdere partijen kunnen aanvragen, is een subsidieregeling het geëigende instrument.

Gevraagd wordt aan Provinciale Staten om het hoofdplafond te verhogen met een bedrag van € 1.000.000 naar een bedrag van € 14.400.000 en deze op te nemen in de Begroting 2020.

Voor 1.6.86 Subsidieregeling campussen Zuid-Holland een subsidieplafond van € 1.500.000 (doel 4.1)

Campussen nemen een belangrijke positie in voor innovatie en nieuw ondernemerschap. Ze zijn de kraamkamer van talent, toekomstige technologische ontwikkelingen en daarmee de ontwikkeling van de Nederlandse kenniseconomie. Om deze positie te behouden en verder uit te kunnen bouwen, zijn investeringen noodzakelijk. Met de Subsidieregeling campussen Zuid-Holland draagt de provincie bij aan de versterking en doorontwikkeling van campussen. De Subsidieregeling is in 2019 voor het eerst beschikbaar gesteld voor de campussen Leiden Bio Science Park, TU Delft Campus en Space Campus Noordwijk. Als campussen van 'nationaal belang', zijn zij de belangrijkste bron van werkgelegenheid, innovatie en ondernemerschap. Het coalitieakkoord noemt deze campussen als belangrijke plek waar talrijke startups en innovatieve bedrijven gehuisvest zijn. Vanwege het grote animo voor de subsidieregeling is voortzetting wenselijk. Er is € 1,5 mln bij de 1^e Begrotingswijziging 2020 opgenomen voor de regeling. Voor de ontwikkeling van Space Campus Noordwijk zijn aparte middelen beschikbaar.

Dekking vindt plaats in de exploitatie van Ambitie 4, Een concurrerend Zuid-Holland, vanuit de middelen die beschikbaar zijn gesteld in het Coalitieakkoord 2020-2023.

De maatschappelijke baten zijn: impuls geven aan het innovatieklimaat in de regio. En daarmee aan een sterke economie.

Aangezien de bijdrage van de provincie beschikbaar komt als een maximumbedrag waarbinnen meerdere partijen kunnen aanvragen, is een subsidieregeling het geëigende instrument.

Gevraagd wordt aan Provinciale Staten om het plafond vast te stellen op een bedrag van € 1.500.000 en deze op te nemen in de Begroting 2020.

Voor 1.6.85 Subsidieregeling regionale netwerken voor innovatie Zuid-Holland een subsidieplafond van € 1.500.000 (doel 4.1)

Met de Subsidieregeling Regionale Netwerken voor Innovatie Zuid-Holland (RNIZ) is besloten dat het wenselijk is de netwerken van bedrijven, kennisinstellingen en overheden in de provincie Zuid-Holland die zijn gericht op innovatie, te versterken ten behoeve van innovatie.

Sinds de opening in 2015 is de subsidieregeling zeer populair gebleken. Deze populariteit wordt ook voorzien voor 2020-2023. Echter de middelen die ter beschikking zijn gesteld voor de regeling in 2015-2019, zijn uitgeput. Daarom wordt € 6 mln voor de RNIZ in de Begroting 2020-2023 beschikbaar gesteld. Hiermee wordt beoogd te voldoen aan een deel van de verwachte vraag voor ondersteuning vanuit innovatieve regionale netwerken. Nu wordt voor 2020 een plafond aangevraagd van € 1,5 mln. Dekking van de middelen vindt plaats in de exploitatie van Ambitie 4, Een concurrerend Zuid-Holland, vanuit de middelen die beschikbaar zijn gesteld in het Coalitieakkoord 2020-2023.

De maatschappelijke baten zijn: impuls geven aan het innovatieklimaat in de regio. En daarmee aan een sterke economie.

Aangezien de bijdrage van de provincie beschikbaar komt als een maximumbedrag waarbinnen meerdere partijen kunnen aanvragen, is een subsidieregeling het geëigende instrument.

Gevraagd wordt aan Provinciale Staten om het plafond vast te stellen op een bedrag van € 1.500.000 en deze op te nemen in de Begroting 2020.

Voor 1.6.89 Subsidieregeling deelakkoorden Human Capital Zuid-Holland het subsidieplafond van € 1.000.000 te verhogen met een bedrag van € 4.000.000 naar een bedrag van € 5.000.000 voor de periode van 2020 tot en met 2023 (doel 4.2)

In augustus 2019 is het Zuid-Hollands Coalitieakkoord gepresenteerd waarin op het beleidsterrein Human Capital staat: Wij helpen het Zuid-Hollandse bedrijfsleven bij het vinden van voldoende en gekwalificeerd personeel. Hiervoor voeren wij het zogeheten Human Capital Akkoord uit, waarmee werknemers worden voorbereid op de nieuwe economie. Samen met de Economic Board Zuid-Holland investeren we in een programmateam en zorgen we voor cofinanciering van concrete projecten. Ter uitvoering van het voornemen voor cofinanciering van concrete projecten is de Subsidieregeling Deelakkoorden Human Capital Zuid-Holland opgesteld.

Dekking van de middelen vindt plaats in de exploitatie van Ambitie 4, Een concurrerend Zuid-Holland. De middelen komen uit het Coalitieakkoord 2020-2023, op basis waarvan € 5 mln voor de subsidieregeling Human Capital wordt vrijgemaakt.

De maatschappelijke baten zijn: impuls geven aan een passende beroepsbevolking in de regio. En daarmee aan een uitstekend vestigingsklimaat voor bedrijven en organisaties.

Aangezien de bijdrage van de provincie beschikbaar komt als een maximumbedrag waarbinnen meerdere partijen kunnen aanvragen, is een subsidieregeling het geëigende instrument.

Gevraagd wordt aan Provinciale Staten om het plafond vast te stellen op een bedrag van € 5.000.000 en deze op te nemen in de Begroting 2020.

Voor 1.6.84 Subsidieregeling energie op bedrijventerreinen een subsidieplafond van € 1.500.000 (doel 4.2)

Met ingang van 2018 heeft de provincie ingezet op de transitie naar nieuwe vormen van energie op bedrijventerreinen. De regeling is in 2018 succesvol geweest. De uitgevoerde activiteiten liepen door in 2019. Een verlenging van de periode ligt gezien de bijdrage aan de doelstellingen van de provincie voor 2020 en verder in de verwachting en wordt nu aangevraagd in de 1^e Begrotingswijziging 2020. Voor het jaar 2020 wordt een plafond van € 1,5 mln gevraagd.

Dekking van de middelen vindt plaats in de exploitatie van Ambitie 4, Een concurrerend Zuid-Holland, vanuit middelen die structureel beschikbaar zijn.

De maatschappelijke baten zijn: impuls geven aan het vestigingsklimaat in de regio. En daarmee aan een aantrekkelijke werkomgeving en een sterke economie.

Aangezien de bijdrage van de provincie beschikbaar komt als een maximumbedrag waarbinnen meerdere partijen kunnen aanvragen, is een subsidieregeling het geëigende instrument.

Gevraagd wordt aan Provinciale Staten om het plafond vast te stellen op een bedrag van € 1.500.000 en deze op te nemen in de Begroting 2020.

Voor 1.6.36 Subsidieregeling restauratie rijksmonumenten Zuid-Holland 2013 het subsidieplafond van € 1.133.471 te verhogen met een bedrag van € 510.000 naar een bedrag van € 1.643.471 (doel 4.3)

De kwaliteit van de leefomgeving speelt een grote rol bij het vasthouden van inwoners en het aantrekken van gekwalificeerde nieuwe inwoners. Binnen die leefomgeving zijn cultuur en erfgoed een belangrijke bepalende factor. Zuid-Holland wil daarom haar cultuur en erfgoed beschermen, beleefbaar maken en benutten.

Om rijksmonumenten in Zuid-Holland te behouden en de restauratieachterstand in te lopen worden subsidies verleend voor de restauratie van rijksmonumenten (paragraaf restauratie). Bovendien wil de provincie de leegstand van rijksmonumenten tegengaan door herbesteding te bevorderen. Leegstand leidt immers tot verval. Daarom worden ook subsidies verleend voor duurzaamheidsmaatregelen en

toegankelijkheidsmaatregelen ten behoeve van de herbesteding van rijksmonumenten (paragraaf herbesteding). Voor de paragraaf Restauratie uit de Subsidieregeling restauratie rijksmonumenten Zuid-Holland 2013 wordt 50% van de gedecentraliseerde middelen van het Rijk t.b.v. de restauratie van rijksmonumenten ingezet. De andere 50% wordt ingezet voor de Subsidieregeling erfgoedlijnen Zuid-Holland. In 2019 zijn de gedecentraliseerde rijksmiddelen voor restauratie van rijksmonumenten verlaagd van € 3 mln naar € 2,26 mln. Op basis hiervan is voor de subsidieregeling in de Begroting 2020 (PS november 2019) een plafond vastgesteld van € 1.133.470.

Om de verlaging van de gedecentraliseerde rijksmiddelen te compenseren en om middelen beschikbaar te stellen voor de herbesteding van rijksmonumenten, dient het subsidieplafond voor de Subsidieregeling restauratie rijksmonumenten te worden verhoogd met € 510.000

Het totale subsidieplafond komt daarmee op € 1.643.471. Dit bestaat uit een deelplafond voor paragraaf 2 Restauratie rijksmonumenten van € 1.343.471 en een deelplafond voor paragraaf 3 Herbesteding rijksmonumenten van € 300.000.

Dekking van de middelen vindt plaats ten late van Ambitie 4, Een concurrerend Zuid-Holland, mede vanuit de middelen die beschikbaar zijn gesteld in het Coalitieakkoord 2020-2023.

De maatschappelijke baten zijn: Beleefbaar gemaakt en behouden erfgoed in de vorm van restauratie en herbestemming van rijksmonumenten, waardoor meer publiek betrokken kan worden bij Zuid-Hollands erfgoed, en wat bijdraagt aan een aantrekkelijk leef- en vestigingsklimaat t.b.v. een concurrerend Zuid-Holland.

De Subsidieregeling restauratie rijksmonumenten Zuid-Holland 2013 is een geschikt instrument voor het behoud van rijksmonumenten. Dit blijkt ook uit de evaluatie van de regeling door de Randstedelijke Rekenkamer uit 2018, die aangeeft dat de regeling doeltreffend is.

Gevraagd wordt aan Provinciale Staten om het hoofdplafond te verhogen met een bedrag van € 510.000 naar een bedrag van € 1.643.471 en deze op te nemen in de Begroting 2020.

Voor Subsidieregeling publieksbereik archeologie Zuid-Holland 2020 een subsidieplafond van € 250.000 (doel 4.3)

Zuid-Holland wil een toonaangevende provincie zijn waar mensen met plezier wonen, werken en recreëren.

Daartoe verbeteren wij de kwaliteit van de leefomgeving en verzorgen wij een betere prestatie en toegankelijkheid van de in provinciaal beheer toevertrouwde archeologische vondsten. Veel mensen koesteren een fascinatie voor het verborgen verleden onder hun voeten. Actieve betrokkenheid bij de lokale archeologie verbindt mensen met hun directe leefomgeving en geeft hun identiteit, waardoor de kwaliteit van de leefomgeving verbetert. Met de subsidieregeling wordt gestreefd naar draagvlakvergroting voor de archeologie onder de inwoners van Zuid-Holland. Dit gebeurt door subsidie te verstrekken voor publieksgerichte archeologische activiteiten, die leiden tot beter beleefbaar en benut archeologisch erfgoed in Zuid-Holland. Het archeologisch cultureel erfgoed in Zuid-Holland wordt zodoende beter beschermd, bekend en beleefbaar. Als indicator is in de begroting opgenomen: het aantal op publiekgerichte archeologische activiteiten in Zuid-Holland. In het Coalitieakkoord 'Elke dag beter. Zuid-Holland' is ook aangegeven dat we voor 2019-2023 de archeologische vondsten zichtbaar willen maken voor een breed publiek. De subsidieregeling heeft tussen 2016 en 2019 ongeveer 80 projecten ondersteund, met in totaal ongeveer € 1,3 mln aan provinciale subsidie. Er wordt subsidie verstrekt aan diverse (publieksvriendelijke) activiteiten, zoals een ingerichte ruimte waar geïnteresseerden actief mee kunnen doen aan archeologie, archeologische tentoonstelling, het openbaar toegankelijk maken van een archeologische opgraving en publicaties over opgravingen, veldonderzoek of synthetiserend onderzoek. Voor 2020 is een bedrag van € 250.000 benodigd. Na verwerking in de 1^e Begrotingswijziging (PS april 2020) kan dekking plaatsvinden t.l.v. structurele middelen in Ambitie 4, Een concurrerend Zuid-Holland.

De maatschappelijke baten zijn: Beleefbaar maken en aanraakbaar maken van archeologie is nodig om draagvlak voor de archeologie te vergroten. Ook om begrip te krijgen voor de kosten die nodig zijn om ons archeologisch erfgoed te beschermen.

De Subsidieregeling publieksbereik archeologie is een geschikt instrument om het draagvlak voor de archeologie onder de inwoners van Zuid-Holland te vergroten. De prestatie-indicator uit de begroting is in de afgelopen jaren ruimschoots gerealiseerd, mede doordat het subsidieplafond elk jaar is opgehoogd.

Gevraagd wordt aan Provinciale Staten om het plafond vast te stellen op een bedrag van € 250.000 en deze op te nemen in de Begroting 2020.

Ambitie 5 Versterken natuur in Zuid-Holland

Begrotingssubsidies 2020 in vergelijking met 2019 (in €)

Beleidsdoel	Naam instelling	Maximaal te subsidiëren bedrag in 2019	Begroting 2020 (beleidsarme begroting)	Urgente claims 2020	1 ^e Begrotingswijziging 2020 (beleidsrijke begroting)	Maximaal te subsidiëren bedrag in 2020
5.1	Faunabeheer eenheid Zuid-Holland	440.000	440.000			440.000
5.1	Waterschap Rivierenland t.b.v. de gebiedsagenda Water en Groen Alblasserwaard-Vijfheerenlanden	2.808.675				
5.1	Gebiedscoöperatie Buitenland van Rhooen	1.500.000	1.500.000			1.500.000
5.1	Gemeente Gouda t.b.v. afkoop beheer Steinse Groen	50.000				
5.1	Gemeente Gouda t.b.v. inrichting Steinse Groen	200.000				
5.2	Stichting Wageningen Research t.b.v. groene cirkel kaas en bodemdaling				150.000	150.000
5.1	BoerenNatuur Zuid-Holland t.b.v. ICT-systeem				45.000	45.000
5.1	Zuid-Hollands landschap t.b.v. Kadijk-West				350.000	350.000
5.1	Stichting Natuurmonumenten t.b.v. het gebied Bovenlanden				40.000	40.000
5.1	Stichting Natuurmonumenten t.b.v. het gebied Meije graslanden				1.060.000	1.060.000
5.1	Stichting Nationaal Park Hollandse Duinen	363.000				
5.1	Gemeente Dordrecht t.b.v. Nationaal Park Programmamanagement Nieuwe Stijl NLDelta-gebied	195.000				
5.1	Gemeente Dordrecht t.b.v. opzet en organisatie Nationaal park Nieuwe Stijl NLDelta-gebied	250.000				
5.1	Coöperatie Collectief Hoeksche Waard	70.000				
5.1	Coöperatie Collectief Krimpenerwaard	48.000				
5.1	Coöperatie Collectief Midden Delfland	74.500				
5.2	Stichting de Goede Waar	50.000				
5.1	Instituut voor natuureducatie en duurzaamheid	500.000				
5.2	Veenweide Innovatie Centrum t.b.v. één project in het kader van de Regio deal Bodemdaling	1.374.702				
5.2	Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden	1.600.000				
5.2	Provincie Utrecht t.b.v. twee projecten in het kader van Regio deal Bodemdaling	100.000	55.000			55.000

Beleidsdoel	Naam instelling	Maximaal te subsidiëren bedrag in 2019	Begroting 2020 (beleidsarme begroting)	Urgente claims 2020	1 ^e Begrotingswijziging 2020 (beleidsrijke begroting)	Maximaal te subsidiëren bedrag in 2020
5.2	Gemeente Alphen aan den Rijn t.b.v. één project in het kader van Regio deal Bodemdaling	678.246				
5.2	Gemeente Woerden t.b.v. zeven projecten in het kader van Regio deal Bodemdaling	797.000				
5.2	Gemeente Gouda t.b.v. twee projecten in het kader van Regio deal Bodemdaling	1.316.500				
5.2	Deltares t.b.v. één project in het kader van Regio deal Bodemdaling	560.000	1.780.000		220.000	2.000.000
5.2	Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden t.b.v. één project in het kader van Regio deal Bodemdaling	119.240				
5.2	Coöperatie Hoeve Biesland BA	139.422	139.422			139.422
5.2	BoerenNatuur Zuid-Holland	385.000				
5.2	Stichting voedsel families Zuid-Holland	500.000				
5.3	Gemeente Westland t.b.v. toezicht en beheer Zandmotor	263.606	147.000			147.000
5.3	Gemeente Den Haag t.b.v. toezicht en beheer Zandmotor	140.000	140.000			140.000
5.3	Stichting Blauwzaam t.b.v. de pilot Drukdrainage	405.000				
5.3	Stichting Natuur- en Milieufederatie	50.000				
	Totaal	14.977.891	4.201.422		1.865.000	6.066.422

De begrotingssubsidie aan Stichting Wageningen Research t.b.v. groene cirkel kaas en bodemdaling voor een bedrag van € 150.000 (doel 5.2)

De provincie Zuid-Holland, De Graafstroom, DeltaMilk, Rabobank, Waterschap Rivierenland en Wageningen Universiteit en Research (WUR) hebben op 1 februari 2019 een convenant ondertekend voor een 3-jarige samenwerking in de Groene Cirkel Kaas en Bodemdaling. Het doel van deze samenwerking is om gezamenlijk toekomstbestendige oplossingen te zoeken voor bodemdaling, biodiversiteit en verdienmodellen voor de melkveehouderij in de Alblasserwaard. Dit vanuit de overtuiging dat alleen door samenwerking van publieke en private partijen, kennisinstellingen en boeren zelf er gewerkt kan worden aan een duurzame toekomst. De WUR neemt de leiding in het onderzoeken van de belangrijke kennisvragen en het monitoren van de effectiviteit van maatregelen. De WUR heeft ten behoeve van de kennisontwikkeling en monitoring op 31 augustus 2019 een subsidieaanvraag ingediend bij het programma Topsector Agri en Food en Tuinbouw en Uitgangsmaterialen (Topsector A&F en T&U). Dit gaat om een totaalbedrag van € 840.000. Deze financiële middelen zullen worden ingezet om de kennisontwikkeling binnen de Groene Cirkel Kaas & Bodemdaling tot uitvoering te brengen. Inmiddels is deze subsidieaanvraag gehonoreerd. De belangrijkste meerwaarde van dit kennisprogramma is dat de diverse thema's zoals bodemdaling, biodiversiteit en verdienmodellen in samenhang met elkaar worden onderzocht en in de praktijk getest. Maatregelen op één van deze onderwerpen hebben namelijk ook zijn effect op de andere thema's. Zo kunnen integraal de effecten onderzocht worden. De hypothese is dat het tegengaan van bodemdaling en het zorgen voor meer biodiversiteit ook kan leiden tot een duurzaam verdienmodel voor de melkveehouderij.

Bijvoorbeeld door te onderzoeken wat maatregelen t.b.v. bodemdaling voor effect hebben op klimaat en biodiversiteit en het verdienmodel voor de boer. Zo zijn tal van maatregelen en combinaties te bedenken en te onderzoeken met als doel de meest effectieve en gedragen maatregelen te onderbouwen als startpunt voor verdere opschaling. Om de subsidie vanuit het Topsectorbureau te ontvangen is een vereiste om als partners de subsidie ook te cofinancieren.

Inmiddels hebben de kaasfabriek De Graafstroom (totaal € 75.000) en de Rabobank (totaal € 30.000) hun cofinanciering bevestigd. Met deze begrotingssubsidie van € 150.000 voor de looptijd van drie jaar (€ 50.000 per jaar van 2020 t/m 2022) levert de provincie haar bijdrage aan het programma en cofinanciering en daarmee aan de doelstelling van een toekomstbestendige duurzame landbouw. Via jaarlijkse bevoorschotting kan dan steeds € 50.000 worden uitbetaald. De subsidielasten worden gedekt uit de reserve Groene Ambities.

De maatschappelijke baten zijn: versterken van de natuur en biodiversiteit, bijdragen aan een toekomstbestendige en duurzame landbouw en tegengaan van bodemdaling.

Er wordt nu voorgesteld om de begrotingssubsidie voor een bedrag van € 150.000 vast te stellen en deze op te nemen in de Begroting 2020.

De begrotingssubsidie aan Boeren Natuur Zuid-Holland t.b.v. ICT-systeem voor een bedrag van € 45.000 (doel 5.1)

Het agrarisch natuurbeheer wordt door agrarische collectieven uitgevoerd met subsidie vanuit de provincies. De agrarische collectieven maken de concrete afspraken met individuele agrariërs over de uitvoering van beheermaatregelen zoals het later maaien van percelen ten behoeve van broedende weidevogels. Omdat het agrarisch natuurbeheer Europese cofinanciering kent, is de administratie van het beheer zeer belangrijk. Hiervoor is een ICT-systeem operationeel (SCAN-ICT), waarmee de agrarische collectieven het beheer vaststellen en wat de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland vervolgens inleest en de controle van het beheer kan organiseren. Het ICT-systeem is bij de landelijke koepel van agrarische collectieven in beheer. Het ICT-systeem dient een aantal verbeteringen te ondergaan ten behoeve van de uitvoerbaarheid van de subsidieregeling. Hiertoe dragen de provincies allemaal een deel van het benodigde bedrag bij. Voor Zuid-Holland is dit € 45.000.

De maatschappelijke baten zijn: Met het agrarisch natuurbeheer is de agrarische sector zelf betrokken bij de uitvoering van maatregelen ten behoeve van biodiversiteit. In het huidige stelsel van agrarisch natuurbeheer is de verantwoordelijkheid van de goede positionering van het beheer neergelegd bij het agrarisch collectief zelf. Daarmee wordt draagvlak en eigenaarschap gestimuleerd.

Er is verkend of dit met een opdracht geregeld kan worden. Echter, volgens juridisch advies lenen de aard en context van de activiteiten zich niet voor een opdracht.

Er wordt nu voorgesteld om de begrotingssubsidie voor een bedrag van € 45.000 vast te stellen en deze op te nemen in de Begroting 2020.

De begrotingssubsidie aan Zuid-Hollands landschap t.b.v. Kadijk-West voor een bedrag van € 350.000 (doel 5.1)

De provincie Zuid-Holland is eigenaar/opdrachtgever van de opgave om het Natuurnetwerk Nederland binnen de provincie te realiseren, zo ook het gebied Kadijk-West in de Krimpenerwaard. Uitgangspunt is dat dit zoveel als mogelijk door "het gebied" zelf wordt gedaan. Hiertoe is eind 2014 een gebiedsovereenkomst tussen de provincie Zuid-Holland (PZH), gemeente Krimpenerwaard en het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard (HHSK) gesloten. Deze begrotingssubsidie betreft de uitvoering van de inrichting van natuur in het deelgebied Kadijk-West binnen de Krimpenerwaard. PZH heeft er i.o.m. haar partners voor gekozen deze werkzaamheden door het Zuid-Hollands landschap uit te laten voeren. Deze wordt gefinancierd uit de middelen die PZH hiervoor, op basis van de business case die onderdeel uitmaakt van de gebiedsovereenkomst, heeft toegekend. Dekking wordt gevonden binnen ambitie 5 Versterken Natuur in Zuid-Holland, beleidsdoel 5.1.

De maatschappelijke baten zijn: versterkte en beter beschermde dier- en plantensoorten, waaronder de populatie van bedreigde soorten en verhoogde natuurwaarden in Zuid-Holland.

Er wordt nu voorgesteld om de begrotingssubsidie voor een bedrag van € 350.000 vast te stellen en deze op te nemen in de Begroting 2020.

De begrotingssubsidie aan Stichting natuurmonumenten t.b.v. het gebied Bovenlanden in Gouwe Wiericke voor een bedrag van € 40.000 (doel 5.1)

Deprovincie Zuid-Holland is eigenaar/opdrachtgever van de opgave om het Natuurnetwerk Nederland binnen de provincie te realiseren, zo ook het gebied Bovenlanden in Gouwe Wiericke. Uitgangspunt is dat dit zo veel als mogelijk door "het gebied" zelf wordt gedaan. Hiertoe is eind 2016 een Gebiedsovereenkomst tussen de provincie Zuid-Holland (PZH), betrokken gemeenten en het Hoogheemraadschap (HDSR) gesloten. Deze begrotingssubsidie betreft de uitvoering van de inrichting van natuur in het deelgebied Bovenlanden binnen Gouwe Wiericke. PZH heeft er i.o.m. haar partners voor gekozen deze werkzaamheden door Natuurmonumenten uit te laten voeren. Deze wordt gefinancierd uit de middelen die PZH hiervoor op basis van de business case, die onderdeel uitmaakt van de gebiedsovereenkomst, heeft toegekend. Dekking wordt gevonden binnen ambitie 5 Versterken Natuur in Zuid-Holland, beleidsdoel 5.1. De maatschappelijke baten zijn: een versterkte en beter beschermde dier- en plantensoorten, waaronder de populatie van bedreigde soorten en verhoogde natuurwaarden in Zuid-Holland.

Er wordt nu voorgesteld om de begrotingssubsidie voor een bedrag van € 40.000 vast te stellen en deze op te nemen in de Begroting 2020.

De begrotingssubsidie aan Stichting natuurmonumenten t.b.v. het gebied Meijegraslanden in Gouwe Wiericke voor een bedrag van € 1.060.000 (doel 5.1)

De provincie Zuid-Holland is eigenaar/opdrachtgever van de opgave om het Natuurnetwerk Nederland binnen de provincie te realiseren, zo ook het gebied Meijegraslanden in Gouwe Wiericke. Uitgangspunt is dat dit zo veel als mogelijk door "het gebied" zelf wordt gedaan. Hiertoe is eind 2016 een Gebiedsovereenkomst tussen de provincie Zuid-Holland (PZH), betrokken gemeenten en het Hoogheemraadschap (HDSR) gesloten. Deze begrotingssubsidie betreft de uitvoering van de inrichting van natuur in het deelgebied Bovenlanden binnen Gouwe Wiericke. PZH heeft er i.o.m. haar partners voor gekozen deze werkzaamheden door Natuurmonumenten uit te laten voeren. Deze wordt gefinancierd uit de middelen die PZH hiervoor op basis van de business case, die onderdeel uitmaakt van de gebiedsovereenkomst, heeft toegekend. Dekking wordt gevonden binnen ambitie 5 Versterken Natuur in Zuid-Holland, beleidsdoel 5.1. De maatschappelijke baten zijn: een versterkte en beter beschermde dier- en plantensoorten, waaronder de populatie van bedreigde soorten en verhoogde natuurwaarden in Zuid-Holland.

Er wordt nu voorgesteld om de begrotingssubsidie voor een bedrag van € 1.060.000 vast te stellen en deze op te nemen in de Begroting 2020.

De begrotingssubsidie aan Deltares van € 1.780.000 te verhogen met een bedrag van € 220.000 t.b.v. project Groene Hart Regio Informatievoorziening Bodembeweging naar een bedrag van € 2.000.000 (doel 5.2)

In het kader van de Regiodeal Bodemdaling Groene Hart worden aan acht partijen begrotingssubsidies verleend. Deze acht partijen krijgen subsidie vanuit de Rijksmiddelen vanuit de regio-enveloppe van het ministerie van LNV. De provincie is kasbeheerder van deze middelen. Deltares heeft tot nog toe aangegeven drie projecten met betrekking tot bodemdaling uit te gaan voeren voor een totale bijdrage vanuit de Regiodeal van € 2.340.000. Het betreft de volgende projecten:

- Het voorspellen van bodemdaling en een nieuw ondergrond model van Het Groene Hart
- Bodemdaling en broeikasgasemissies in het landelijke veenweidegebied en het effect van mitigerende maatregelen
- Bodemdaling in Kaart en Kijken in de bodem: meten, monitoring en ontrafelen Bodemdalingsgassen

Bij Najaarsnota 2019 is al een bedrag van € 560.000 opgenomen in de Begroting 2019, in de Begroting 2020 is een verhoogd bedrag van € 1.780.000 opgenomen.

Recent is een nieuw projectvoorstel vanuit Deltares uitgewerkt dat eveneens aansluit bij de ambities van de Regiodeal. Het betreft het project Groene Hart Regio Informatievoorziening Bodembeweging (GHRIB). Hiervoor wordt voorgesteld een aanvullend bedrag op de Begroting 2020 op te nemen van € 220.000.

De maatschappelijke baten zijn: voorkomen en beperken watertekorten, wateroverlast, verzilting en bodemdaling.

Subsidieverlening als instrument is volgens afspraak met partners en passend bij de omschrijving van de rol van kasbeheerder van deze regiodeal.

Er wordt nu voorgesteld om de begrotingssubsidie voor een bedrag van € 2.000.000 vast te stellen en deze op te nemen in de Begroting 2020.

Boekjaar- en projectsubsidies 2020 in vergelijking met 2019 (in €)

Beleidsdoel	Subsidie-regeling-nummer	Titel van regeling	Totaal subsidie-plafond 2019	Begroting 2020 (beleidsarme begroting)	Urgente claims 2020	1 ^e Begrotingswijziging 2020 (beleidsrijke begroting)	Totaal subsidie-plafond 2020
5.1	1.6.21	Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap (SKNL)	30.000.000	11.250.000			11.250.000
5.1	1.6.60	Subsidieregeling Natuur- en Landschapsbeheer Zuid-Holland 2013	150.000	100.000			100.000
5.1	1.6.68	Subsidieregeling Natuur en Landschapsbeheer Zuid-Holland 2016	8.150.000	27.500.000			27.500.000
5.1, 5.2 en 7.2	1.6.76	Subsidieregeling Groen Zuid-Holland 2016	11.122.500	1.840.000		1.935.000	3.775.000
5.2	1.6.69	Subsidieregeling Plattelands Ontwikkeling Programma 2014-2020 (POP3)	21.500.000	2.500.000			2.500.000
Totaal			70.922.500	43.190.000		1.935.000	45.125.000

Voor 1.6.76 Subsidieregeling groen Zuid-Holland 2016 het hoofdsubsidieplafond van € 1.840.000 te verhogen met een bedrag van € 1.935.000 naar een bedrag van € 3.775.000 (doel 5.1)

Voor paragraaf 2.3 Soortenbeleid leefgebied en maatregelen verbetering natuurwaarden (aanvraagperiode 1 mei 2020 t/m 21 mei 2020). Voorjaar 2019 is het Actieplan Boerenlandvogels aan PS aangeboden. Provinciale Staten hebben daarbij ingestemd met een bestedingsvoorstel (PS-vergadering d.d. 20 februari 2019). Binnen dit voorstel was € 1.935.000 uitgetrokken voor Fysieke investeringen boerenland en reservaten. In het Bestuurlijk Overleg weidevogels is afgesproken dat een kernteam zal gaan nadenken over de precieze projecten waaraan dit geld besteed moet worden. In het kernteam zitten vertegenwoordigers vanuit de terrein behorende organisaties (TBO's, te weten SBB, NM en ZHI), BoerenNatuur Zuid-Holland (als vertegenwoordiger van de agrarische collectieven), de Groene Motor en de weidevogelvrijwilligers en de provincie. De collectieven en de TBO's hebben sinds het voorjaar van 2019 gewerkt aan het uitwerken van plannen en voorstellen. Deze plannen zijn besproken in het kernteam en aangescherpt naar aanleiding van bespreking. Inmiddels ligt er een lijst met projecten waarmee we belangrijke stappen kunnen zetten voor boerenlandvogels. Dekking vindt plaats in ambitie 5 uit de reserve Groene Ambities.

De maatschappelijke baten zijn: het versterken en beschermen van aantallen dier- en plantensoorten, waaronder populaties van bedreigde soorten. Verhogen van de natuurwaarden in Zuid-Holland.

Gevraagd wordt aan Provinciale Staten om het hoofdsubsidieplafond vast te stellen op een bedrag van € 3.775.000 en deze op te nemen in de Begroting 2020.

Ambitie 6 Sterke steden en dorpen in Zuid-Holland

Begrotingssubsidies 2020 in vergelijking met 2019 (in €)

Beleidsdoel	Naam instelling	Maximaal te subsidiëren bedrag in 2019	Begroting 2020 (beleidsarme begroting)	Urgente claims 2020	1 ^e Begrotingswijziging 2020 (beleidsrijke begroting)	Maximaal te subsidiëren bedrag in 2020
6.1	Gemeente Alphen aan de Rijn t.b.v. project tussen de kerken	200.000				
6.1	Gemeente Nissewaard	1.250.000				
	Totaal	1.450.000				

Boekjaar- en projectsubsidies 2020 in vergelijking met 2019 (in €)

Beleidsdoel	Subsidie-regeling-nummer	Titel van regeling	Totaal subsidie-plafond 2019	Begroting 2020 (beleidsarme begroting)	Urgente claims 2020	1 ^e Begrotingswijziging 2020 (beleidsrijke begroting)	Totaal subsidie-plafond 2020
6.1	1.6.88	Subsidieregeling spreiding sociale woningbouw regio Rotterdam	5.000.000			1.500.000	1.500.000
		Totaal	5.000.000			1.500.000	1.500.000

Voor 1.6.88 Subsidieregeling spreiding sociale woningbouw regio Rotterdam Zuid-Holland een subsidieplafond van € 1.500.000 voor het jaar 2020 (doel 6.1)

De provinciale Omgevingsvisie geeft aan dat de provincie op regionaal niveau, samen met gemeenten, marktpartijen en woningcorporaties, voorziet in voldoende en passende woningen voor de verschillende doelgroepen. Onder 'passend' wordt ook verstaan dat op lokaal niveau wordt bijgedragen aan een evenwichtig gespreide sociale woningvoorraad in de regio.

De gemeenten van het Samenwerkingsverband Wonen regio Rotterdam hebben, samen met de woningcorporaties en de provincie in het 'Regioakkoord Nieuwe Woningmarktafspraken regio Rotterdam 2018-2030' o.a. afgesproken zich in te zetten voor een meer evenwichtige spreiding van de sociale voorraad over de regio. Het Regioakkoord bevat afspraken over de bijdrage (sociale woningbouw) die elke gemeente levert. Aan de provincie is een bijdrage gevraagd voor het inzetten van een instrument om een evenwichtiger verdeling van de sociale woningen over de regio te stimuleren. Aanvullend op aanscherping van het provinciaal instrumentarium en (wonen) beleid (wijziging Omgevingsbeleid 2019) is gelet op omstandigheden in de regio Rotterdam (zie ook Toelichting op de regeling) gekozen voor een financiële stimuleringsregeling. Op 4 februari 2020 is de Subsidieregeling spreiding sociale woningbouw regio Rotterdam Zuid-Holland met Toelichting vastgesteld, met een looptijd van 4 jaar. Na 1 jaar zal de regeling worden geëvalueerd. Aanvragen kunnen worden ingediend met ingang van 1 mei 2020.

De subsidieregeling wordt gedekt door bestaand budget dat sinds de Begroting 2019 (Voorjaarsnota 2019) vastgesteld is ter grootte van € 4.000.000 voor vier jaar. Daarbij ontvangt de provincie vanuit de gemeente Rotterdam in totaal een bijdrage van € 1.000.000 voor vier jaar. In totaal bedraagt het subsidiebudget € 5.000.000 voor de looptijd van 4 jaar.

De maatschappelijke baten zijn: beoogd effect van de subsidieverstrekking aan randgemeenten in de regio Rotterdam is een meer evenwichtige spreiding van de sociale woningvoorraad over de gemeenten in de Rotterdamse regio.

Aanvullend op aanscherping van het provinciaal instrumentarium en (wonen) beleid (wijziging Omgevingsbeleid 2019) is gelet op omstandigheden in de regio Rotterdam (zie ook Toelichting op de regeling) gekozen voor een financiële stimuleringsregeling.

Gevraagd wordt aan Provinciale Staten om het plafond vast te stellen op een bedrag van € 1.500.000 en deze op te nemen in de begroting.

Ambitie 7 Gezond en veilig Zuid-Holland

Begrotingssubsidies 2020 in vergelijking met 2019 (in €)

Beleidsdoel	Naam instelling	Maximaal te subsidiëren bedrag in 2019	Begroting 2020 (beleidsarme begroting)	Urgente claims 2020	1° Begrotingswijziging 2020 (beleidsrijke begroting)	Maximaal te subsidiëren bedrag in 2020
7.1	PROAV B.V.	700.000				
7.2	Stichting Wandelnet		50.000			50.000
7.2	Stichting Landelijk Fietsplatform		60.000			60.000
7.2	Parkschap De Biesbosch t.b.v. het beheer recreatiegebied	412.000	412.000			412.000
7.2	Gemeente Pijnacker-Nootdorp t.b.v. het beheer recreatiegebied de Dobbepas en Groene Keijzer	270.000	278.000			278.000
7.2	Natuur- en recreatieschap IJsselmonde t.b.v. het beheer recreatiegebied	418.000	418.000			418.000
7.2	Coöperatief Beheer Groengebieden Midden Delfland (CBG), de rechtsopvolger van het recreatieschap Midden Delfland t.b.v. het beheer recreatiegebied	153.000	153.000			153.000
7.2	Natuur- en recreatieschap Groenalliantie Midden-Holland t.b.v. het beheer recreatiegebied	1.875.000	1.875.000			1.875.000
7.2	Natuur- en recreatieschap Voorne-Putten- Rozenburg t.b.v. het beheer recreatiegebied	1.001.000	1.001.000			1.001.000
7.2	Voet en fietsveren gemeente Kaag en Braassem, gemeente Krimpenerwaard en gemeente Ridderkerk	69.000	69.000			69.000
7.2	Prins Bernhard Cultuurfonds t.b.v. het fonds groenblauwe schoolpleinen	500.000				
7.2	Stichting Natuurmonumenten	1.060.000				
7.2	Coöperatie Collectief De Groene Klaver	89.225				
	Totaal	6.547.225	4.316.000			4.316.000

Boekjaar- en projectsubsidies 2020 in vergelijking met 2019 (in €)

Beleidsdoel	Subsidie-regeling-nummer	Titel van regeling	Totaal subsidie-plafond 2019	Begroting 2020 (beleidsarme begroting)	Urgente claims 2020	1 ^e Begrotingswijziging 2020 (beleidsrijke begroting)	Totaal subsidie-plafond 2020
7.1	1.6.73	Subsidieregeling Opruiming drugsafval Zuid-Holland 2016	41.036				
		Totaal	41.036				

Financiële begroting

Overzicht baten en lasten

(bedragen x € 1.000)	Begroting 2020 Origineel			1ste Begrotingswijziging 2020			Begroting 2021			Begroting 2022			Begroting 2023		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Samen werken aan Zuid-Holland	20.048	199	19.850	20.098	199	19.900	18.640	199	18.442	17.818	135	17.683	17.264	135	17.129
Bereikbaar Zuid-Holland	288.974	13.407	275.567	294.361	13.407	280.954	279.056	11.365	267.691	294.712	6.361	288.351	300.942	6.332	294.610
Schone energie voor iedereen	11.217	0	11.217	17.967	0	17.967	12.817	0	12.817	12.985	0	12.985	11.369	0	11.369
Een concurrerend Zuid-Holland	89.806	137	89.670	84.420	137	84.283	69.787	57	69.731	66.988	57	66.931	58.885	57	58.828
Versterken natuur in Zuid-Holland	124.540	34.769	89.772	127.210	35.082	92.129	138.354	25.443	112.911	76.445	17.557	58.888	67.408	12.290	55.118
Sterke steden en dorpen in Zuid-Holland	23.993	800	23.193	28.268	825	27.443	25.638	575	25.063	23.011	250	22.761	15.251	0	15.251
Gezond en veilig Zuid-Holland	99.182	4.547	94.635	101.384	4.547	96.837	76.822	4.547	72.275	72.792	3.405	69.388	68.762	3.405	65.358
Bedrijfsvoering - Financiën en organisatie	97.583	2.518	95.065	98.583	2.518	96.065	100.067	2.518	97.549	99.022	2.518	96.504	99.990	3.118	96.872
Overzicht Algemene middelen	6.518	617.086	-610.569	7.100	617.086	-609.986	14.657	611.567	-596.910	23.040	618.263	-595.223	31.364	625.486	-594.122
Onvoorzien	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Subtotaal exploitatie	761.862	673.462	88.400	779.392	673.800	105.592	735.838	656.270	79.568	686.813	648.545	38.268	671.236	650.822	20.414
Samen werken aan Zuid-Holland	0	488	-488	0	488	-488	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bereikbaar Zuid-Holland	33.332	28.114	5.217	39.332	40.154	-823	18.266	16.737	1.529	9.395	25.437	-16.042	1.945	18.031	-16.086
Schone energie voor iedereen	8.400	5.848	2.552	10.400	5.848	4.552	1.800	1.011	789	0	1.000	-1.000	0	0	0
Een concurrerend Zuid-Holland	5.103	37.003	-31.900	18.221	35.200	-16.979	12.816	25.562	-12.746	14.848	24.476	-9.628	14.423	18.237	-3.814
Versterken natuur in Zuid-Holland	12.167	62.411	-50.244	12.167	62.111	-49.944	5.956	74.558	-68.602	2.367	17.482	-15.116	5.857	18.324	-12.466
Sterke steden en dorpen in Zuid-Holland	0	5.244	-5.244	0	5.244	-5.244	0	2.500	-2.500	0	0	0	0	0	0
Gezond en veilig Zuid-Holland	8.529	20.164	-11.635	8.529	20.114	-11.585	3.838	5.082	-1.244	3.838	1.992	1.846	3.840	642	3.197
Bedrijfsvoering - Financiën en organisatie	0	150	-150	0	150	-150	0	50	-50	0	0	0	0	0	0
Overzicht Algemene middelen	88.247	84.756	3.491	88.247	113.178	-24.931	90.660	87.404	3.256	85.295	83.622	1.672	69.281	60.526	8.755
Subtotaal reserves	155.778	244.178	-88.400	176.896	282.488	-105.592	133.336	212.904	-79.568	115.743	154.011	-38.268	95.347	115.761	-20.414
Totaal	917.640	917.640	0	956.288	956.288	0	869.174	869.174	0	802.556	802.556	0	766.583	766.583	0

Algemene dekkingsmiddelen

Bedragen x € 1.000	Originele Begroting 2020	Mutaties	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Provinciefonds	278.836	0	278.836	273.117	280.513	289.336	298.268
Dividend	1.500	0	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500
Lokale heffingen	336.250	0	336.250	336.450	335.750	334.150	339.050
Overige algemene dekkingsmiddelen	500	0	500	500	500	500	500
Totaal	617.086	0	617.086	611.567	618.263	625.486	639.318

Investeringskredieten

Het vaststellen van een investeringskrediet gebeurt door Provinciale Staten. De totale kosten die bij een investeringskrediet horen zijn de kapitaallasten (rente en afschrijving) en de onderhoudskosten. De kapitaallasten beginnen te lopen het jaar na activeren, de looptijd is afhankelijk van het object. Deze worden gedekt uit de algemene reserve. Dus naast het vaststellen van het investeringskrediet stelt Provinciale Staten ook het gevolg, zijnde de kapitaallasten en onderhoudskosten, vast.

Warmte koude opslag

Investeringskrediet in 2022 voor warmte koude opslag waarvan € 1,5 mln verschoven wordt van 2020 naar 2022 en een additioneel investeringskrediet van € 1,4 mln. Hiermee wordt het totale krediet € 2,9 mln in 2022.

De bestaande installatie voor ondergrondse opslag van koude voor koeling van het Provinciehuis is technisch afgeschreven. Voor Gebouw C is een warmte- koudeopslag (WKO) installatie inbegrepen in de renovatie. Voor de gebouwen ABDE moet deze installatie worden vernieuwd om instandhouding van koeling te realiseren. Tijdens de renovatie van Gebouw C doet zich de mogelijkheid voor om te kiezen voor een integrale aanpak en de realisatie van één grote WKO installatie met de grote voordelen een goede eerste stap zetten in de verduurzaming van het Provinciehuis, het gestand doen van onze intenties richting de Green Citydeal van Energierijk Den Haag en het voorkomen van een grote desinvestering. Om dit te realiseren is een investering nodig die wordt terugverdiend door een structurele daling van onderhouds- en energielasten.

Voor het investeringskrediet worden de kapitaallasten berekend en verwerkt ten laste van het begrotingssaldo/algemene reserve bij de Voorjaarsnota 2020.

Reserves

Inleiding

De totale reserveomvang van de provincie Zuid-Holland bestaat uit de som van de Algemene reserve en de bestemmingsreserves. Reserves behoren tot het eigen vermogen en zijn vrij te besteden. Voor zover het vermogen nog geen bestemming heeft, is sprake van de algemene reserve en is daarmee een component van het weerstandsvermogen. Het deel van het eigen vermogen dat een bestemming heeft, vormt de bestemmingsreserves.

In dit hoofdstuk is als eerste een samenvattend overzicht van de Algemene reserve en bestemmingsreserves (= staat van reserves) opgenomen, gevolgd door een overzicht waarin inzicht wordt gegeven in de reserves en de beleidsdoelen waarop de toevoegingen en onttrekkingen betrekking hebben.

In het bijlageboek worden alle afzonderlijke reserves toegelicht, waarbij inhoud en doel, functie, voeding, instellingsjaar, looptijd, onttrekkingen en toevoegingen is opgenomen in de toelichting. Voor de reserves is als peildatum uitgegaan van de stand van de reserves per 31-12-2018 (staat gelijk aan 01-01-2019) aangezien de Jaarrekening 2019 nog niet is vastgesteld.

Staat van reserves

Onderwerp (bedragen x € 1.000)	Saldo per 31-12-2019	Toevoe- gingen	Onttrek- kingen	Saldo per 31-12-2020	Saldo per 31-12-2021	Saldo per 31-12-2022	Saldo per 31-12-2023
Algemene reserve	92.794	84.997	109.672	68.119	70.285	71.957	85.712
Bestemmingsreserves	699.779	91.899	172.816	618.862	537.128	497.188	463.020
Totaal	792.573	176.896	282.488	686.981	607.413	569.145	548.732

Mutaties reserves per beleidsdoel

Reservenaam (bedragen x € 1.000)	Toevoeging	Onttrekking	Saldo mutaties
Algemene reserve			
9-1 Algemene middelen	109.672	84.997	24.675
Alt.locatie Hoeksche Waard			
4-2 Creëren van een rijk vestigingsklimaat	720	0	720
Apparaatslasten DLG			
9-1 Algemene middelen	3.398	3.250	148
Bedrijventerreinen			
4-2 Creëren van een rijk vestigingsklimaat	3.105	0	3.105
Bedrijventerreinen:IRP Oude Rijnzone			
4-2 Creëren van een rijk vestigingsklimaat	500	0	500
Beheerplannen Natura 2000 en PAS			
5-1 Gezonde natuur	1.244	0	1.244
Bereikbaarheid			
2-1 Snel van A naar B	1.470	11.946	-10.476

Reservenaam (bedragen x € 1.000)	Toevoeging	Onttrekking	Saldo mutaties
Egal.kaplast Nota IWA Bedrijfsvoer.			
9-1 Algemene middelen	109	0	109
Egalisatiereserve beheer & onderhoud			
2-1 Snel van A naar B	0	22.454	-22.454
2-2 Beheer en onderhoud: op orde en duurzaam	6.000	0	6.000
Egalisatiereserve expl proj PZI			
2-1 Snel van A naar B	7.815	3.203	4.612
Energietrans.gebouwde omg.&glastuinb			
3-1 Schone en duurzame elektriciteitsvoorziening	2.284	2.600	-316
3-2 Verduurzaming gebouwde omgeving	100	0	100
3-3 Duurzaam energie-en grondstoffensysteem in de industrie	50	0	50
Frictiekosten RUD			
7-1 Bevorderen verbetering milieukwaliteit en gezondheid	646	0	646
Groene ambities			
5-1 Gezonde natuur	4.652	0	4.652
5-2 Toekomstbestendige landbouw	3.738	0	3.738
7-2 Gezonde en bewegingsvriendelijke leefomgeving	4.685	4.939	-254
Implementatie Omgevingswet			
6-2 Vitaliteit en kwaliteit in de leefomgeving	1.598	0	1.598
Interreg-cofinanciering EFRO			
4-1 Innovatie: richting duurzaam en digitaal	3.650	0	3.650
IODS			
5-1 Gezonde natuur	3.548	0	3.548
IRP Goeree-Overflakkee			
6-3 Afspraken met regio's	100	0	100
Jonge ambtenaren			
8-1 Duurzame organisatie	100	0	100
Luchtkwaliteit (NSL)			
2-3 Veilig en duurzaam	420	0	420
Milieuaspecten omgevingbeleid			
7-1 Bevorderen verbetering milieukwaliteit en gezondheid	523	0	523

Reservenaam (bedragen x € 1.000)	Toevoeging	Onttrekking	Saldo mutaties
MIT MKB Innovatiestimulering topsect			
4-1 Innovatie: richting duurzaam en digitaal	8.300	6.000	2.300
Mitigatie/Energie			
3-1 Schone en duurzame elektriciteitsvoorziening	464	0	464
3-2 Verduurzaming gebouwde omgeving	400	0	400
3-3 Duurzaam energie-en grondstoffensysteem in de industrie	100	0	100
MJP Bodem, ondergrond en grondwater			
7-1 Bevorderen verbetering milieukwaliteit en gezondheid	6.018	3.591	2.427
7-3 Klimaatbestendig Z-H,opgew.tegen effect.v.klimaatver.&bodemd	100	0	100
Mobiliteit			
2-1 Snel van A naar B	9.449	2.029	7.420
2-3 Veilig en duurzaam	15.000	-300	15.300
Natuurcompensatie			
5-1 Gezonde natuur	36	0	36
NatuurNetwerk Nederland			
5-1 Gezonde natuur	15.263	1.367	13.897
Omgevingsveiligheid			
7-1 Bevorderen verbetering milieukwaliteit en gezondheid	5.795	0	5.795
Opstellen integrale onderzoeksagenda			
1-2 Sterke samenleving	488	0	488
Overcommitting OP-West			
4-1 Innovatie: richting duurzaam en digitaal	1.650	0	1.650
Regionale gebiedsgerichte projecten			
4-1 Innovatie: richting duurzaam en digitaal	678	0	678
Regionale netwerken topsectoren			
4-1 Innovatie: richting duurzaam en digitaal	1.257	1.200	57
Res Project duurz ontw. Zuidplaspold			
5-1 Gezonde natuur	230	0	230
5-3 Leven met water	700	0	700
6-3 Afspraken met regio's	3.546	0	3.546
Reserve Ontwikkelopgave natuur			
5-1 Gezonde natuur	29.666	10.800	18.866

Reservenaam (bedragen x € 1.000)	Toevoeging	Onttrekking	Saldo mutaties
Reserve UPG 40			
5-2 Toekomstbestendige landbouw	2.749	0	2.749
7-2 Gezonde en bewegingsvriendelijke leefomgeving	2.196	0	2.196
Reserve Vitaliteit			
8-1 Duurzame organisatie	50	0	50
Rest.rijksmonumenten & erfgoedlijnen			
4-3 Erfgoed, cultuur en toerisme	7.691	1.133	6.558
Risicoreserve Energiefonds			
3-1 Schone en duurzame elektriciteitsvoorziening	0	7.800	-7.800
Risicoreserve Regmed XB			
4-1 Innovatie: richting duurzaam en digitaal	375	1.200	-825
Verduurzaming Industrie			
3-3 Duurzaam energie-en grondstoffensysteem in de industrie	2.200	0	2.200
Versterking economie			
3-3 Duurzaam energie-en grondstoffensysteem in de industrie	250	0	250
4-1 Innovatie: richting duurzaam en digitaal	6.394	5.470	924
4-2 Creëren van een rijk vestigingsklimaat	880	3.218	-2.338
Vlietland			
7-2 Gezonde en bewegingsvriendelijke leefomgeving	82	0	82
Zandmotor			
5-3 Leven met water	284	0	284
Zuidelijke Randstad			
7-3 Klimaatbestendig Z-H,opgew.tegen effect.v.klimaatver.&bodemd	70	0	70
Eindtotaal	282.488	176.896	105.592